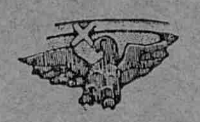
Buletinul
Comisiei istorice a României

Vol. IX.

BUCUREŞTI

Tiparul aşezământului tipografic „Datina Românească"
Vălenii-de-Munte
1930

COMISIUNEA ISTORICĂ A ROMÂNIEI ÎN 1930

N. Iorga, *preşedinte*

D. Russo, *membru*

I. Nistor, „

S. Puşcariu, „

Al. Lăpĕdatu, „

R. Caracaş, *secretar*

Buletinul
Comisiei istorice a României

Vol. IX.

BUCUREȘTI

Tiparul așezământului tipografic „Datina Românească"
Vălenii-de-Munte
1930

Buletinul apare prin îngrijirea
Preşedintelui Comisiei

GEORGE D. FLORESCU

Genealogia boierilor din Mărgineni

Din secolele al XV-lea şi al XVI-lea

Indreptări şi adăugiri.

La pagina 7, rândul 12, a se ceti: „prenume" în loc de „pronume".

La pagina 10, rândul 16, a se trece la începutul rândului 18 vorbele „în cursul" care urmează lui „Radu".

La pagina 12, rândul 9 de jos, a se ceti „prenume" în loc de „pronume".

La pagina 14, rândul 3 de jos, a se ceti „Manev" în loc de „Mahev".

La pagina 18, nota 1, rândul 5, a se ceti: „jupăn Stoica" în loc de „jupand Stoica".

La pagina 21, la nota 2: adaog că resumatul mult mai complect aflat în fişele manuscrise ale răposatului General P. V. Năsturel şi comunicat mie de d. Nicolae A. Boicescu, în cursul publicării studiului, afirmă că în textul documentului ar fi „partea Lucşăneasa".

La pagina 21, la nota 3: tot din sursa de la nota precedentă textul ar fi „partea Stroiasa".

La pagina 21, aliniatul 4: se schimbă, în ceia ce priveşte afirmaţiile mele genealogice, cei patru fraţi: Drăghici, Radu, Laţco şi Vintilă, nefiind feciorii lui Vintilă Florescul. Drăghici Vel Păharnic, 1512-21, Vel Dvornic 1524-36, este într'adevăr fiul lui Vintilă Florescul; de asemenea şi Radul Vintilov Vel Păharnic la 1498.

Eroarea a provenit din două cause:

1) Reaua traducere a documentului din 1510, Maiu 27, în al cărui resumat am aflat vorbindu-se şi de moşia Floreşti, care într'adevăr era moştenire a lui Drăghici, fiul lui Vintilă Florescul; însă textul in extenso, comunicat mie de d. Boicescu, din fişele Generalului Năsturel, ni arată precis că este vorba de muntele Floreiul.

2) Similitudinea numelor fiilor lui Vintilă Florescul: Drăghici şi Radu, cu a acelor doi fii ai lui Vintilă Paharnicul, nepotul lui Drăghici Stoicev.

Aşa dar Drăghici Vel Păharnic 1512-24, Vel Dvornic 1524-36, Radu Vintilov Vel Păharnic 1498 şi *poate* Stanciul Obraz-lat' au fost fiii lui Vintilă Florescu; un alt Drăghici, un alt Radu, precum şi un

Lațco, și un Vintilă, au fost fiii unui Vintilă Păharnic la 1498, frate cu un Radu Postelnic, tot atunci, amândoi din urmă nepoți ai lui Drăghici Stoicev.

Pentru părintele celor doi boieri, Radu Postelnicul, și Vintilă Păharnicul de la 1498, pomeniți fără dregătorii încă de la 1489, aduc aici o informație aflată tot în fișele răposatului General Năsturel și anume:

„Pătru Voevod sin Mircea Voevod dă sf. mănăstiri ce să chiamă „Drăghicești, satul Telega, fiindu-i bătrână și de baștină, închinată ei „pe vremea fericiților ctitori Drăghicești: *Udriște Vel Ban* și *Drăghici* „*Vel Dvornic*, *frate-său*. Și au vazut Voevodul cartea lui Radu Voe„vod ce au pierit la Râmnic (Radu de la Afumați), pentru această moșie" (v. Arh. St., M-rea Mărgineni, p. 20).

Din acest act aflăm de un nou personagiu: Udriște Vel Ban, fratele lui Drăghici, Vel Dvornic, și știm că acesta din urmă nu poate fi altul decât Drăghici Stoicev. S'ar putea deci ca acei doi frați: Radu Postelnic și Vintilă Păharnic de la 1498 să fie feciorii lui.

In cursul veacului al XV-lea aflăm de un Udriște mort pe la 1482-3 fost stăpân al Ținutului Făgărașului, care însă nu este cunoscut istoriei ca dregătorie de Vel Ban, precum nu ni este de altfel cunoscut un Udriște Vel Ban în tot decursul veacului al XV-lea. Udriște acesta, stapân al Făgărașului, va fi fost trecut de către strănepoții săi,—grație importantului feud concedat lui de Mateiaș Corvin, regele Ungariei,— ca Vel Ban, cea mai înaltă dregătorie din acele timpuri.

Prin urmare, din informația de mai sus putem doar spune că Drăghici Stoicev a avut un frate Udriște și ca acesta din urmă ar putea fi tatăl celor doi boieri Radu Postelnic și Vintilă Păharnic de la 1498 și atunci, coroborând știrile de mai sus cu cele cunoscute din studiul mieu, spița genealogică a boierilor ziși din Mărgineni s'ar completa precum arat în alăturata schiță (p. III).

La pagina 25: spița genealogică a scoborâtorilor lui Vintilă Florescul se îndreaptă precum urmează:

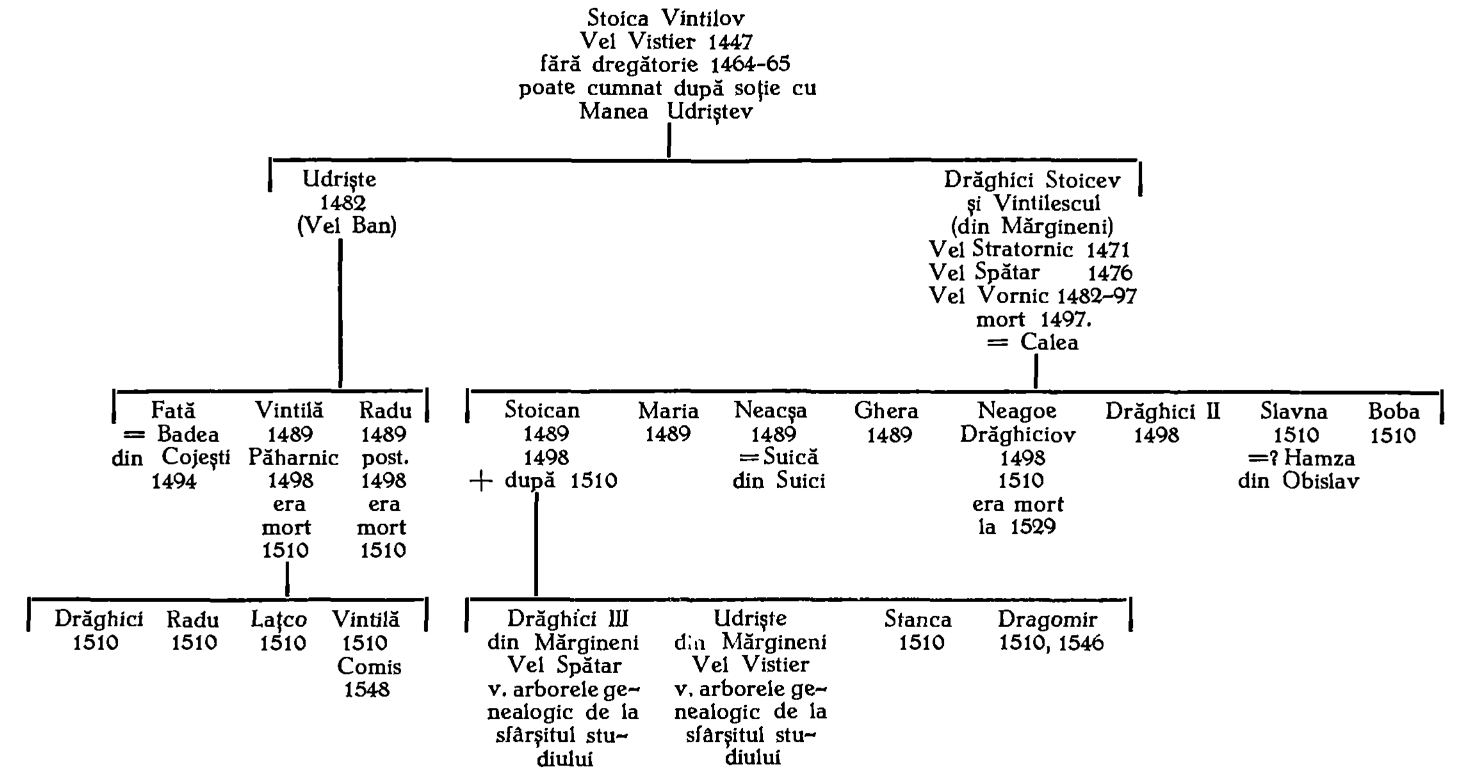
Vintilă Florescul
mort 1489

Drăghici din Florești Vel Păharn. 1512-21 Vel Vornic 1525-36 mort 1536-7	Radu Vintilov Vel Păharnic 1498 mort fără postenitate	? Stanciu zis Obraz-lat mort înainte de 1509	Neacșa ? = Datco	Velica = Radu Postelnic Craiovescu

La pagina 25 la capitolul Stoican, rândul 2: a se ceti „patern" în loc de „paten".

La pagina 21, aliniatul 1, rândul 5, precum și la *pagina 31, rândul 4,* a se ceti Negovani, în loc de Nicovani.

La pagina 25, rândul 2 de jos: a se ceti „prenumele" în loc de „pronumele".

Stoica Vintilov
Vel Vistier 1447
fără dregătorie 1464-65
poate cumnat după soţie cu
Manea Udriştev
Udrişte
1482
(Vel Ban)
Drăghici Stoicev
şi Vintilescul
(din Mărgineni)
Vel Stratornic 1471
Vel Spătar 1476
Vel Vornic 1482-97
mort 1497.
= Calea
Fată
= Badea
din Cojeşti
1494
Vintilă
1489
Păharnic
1498
era
mort
1510
Radu
1489
post.
1498
era
mort
1510
Stoican
1489
1498
+ după 1510
Maria
1489
Neacşa
1489
=Suică
din Suici
Ghera
1489
Neagoe
Drăghiciov
1498
1510
era mort
la 1529
Drăghici II
1498
Slavna
1510
=? Hamza
din Obislav
Boba
1510
Drăghici
1510
Radu
1510
Laţco
1510
Vintilă
1510
Comis
1548
Drăghici III
din Mărgineni
Vel Spătar
v. arborele genealogic de la sfârşitul studiului
Udrişte
din Mărgineni
Vel Vistier
v. arborele genealogic de la sfârşitul studiului
Stanca
1510
Dragomir
1510, 1546

La pagina 28, la capitolul „Maria", la rândul 1, a se adăuga numărul paginii 23.

La pagina 29, la capitolul „Neacşa", rândul 2, a se ceti „pag. 23" în loc de „pag. 26".

La pag. 31, la resumatul actului din 1510, Maiu 27, a se scoate moşia Floreşti, fiind, precum am spus mai sus, o rea cetire a numelui muntelui Floreiul.

La pagina 34, aliniatul 4 se referă din nou la cele spuse mai sus, când am revenit asupra greşelii genealogice de la paginile 24-25. Afirmaţia însă de aici că Drăghici şi Radu Vintilov sânt fiii lui Vintilă Florescul rămâne exactă.

La pagina 34, a se corecta notele greşit trecute, şi anume: la Drăghici, din text se referă nota 9, din josul paginii ; la Dragomir nota 10; iar la nota 10 din text se referă No. 8 din note.

La pagina 45, la nota 4, rândul 3, a se ceti „pag. 34, nota 4" în loc de „pag....".

La pagina 54, nota 1, rândul 3 de jos, a se ceti „luând pe boierii" în loc de „luând la boierii".

La pagina 58, nota 5, rândul 2, a se ceti „nu Vel Spătar" în loc de „un Vel Spătar".

La pagina 64, în spiţa genealogică, a se ceti „Caplea din Periş" în loc de „Capela din Periş", iar din descendenţa ei trebuie scoasă Caplea soţia lui Vintilă din Baloteşti.

La pagina 68, aliniatul 4, referitor la identificarea lui Vintilă Co-Vistierul. Pasagiul acesta trebuie pus în corelaţie cu adăogirile făcute de mine mai sus, când am rectificat greşala scoborârii celor patru fraţi: Drăghici, Radu, Laţco şi Vintilă, din Vintilă Florescul; Vintilă Comisul, fiind văr cu Udrişte, este mai mult decât sigur al patrulea fecior al lui Vintilă Păharnicul, de la 1498.
misul, ucis de Mircea Ciobanul, puţin după omorârea lui Udrişte

La pagina 76, la arborele genealogic, în ceia ce priveşte pe soţia lui Moise Voevod, numele ei este Roxandra, şi nu Zamfira.

La pagina 77, la ultimul aliniat, trebuie specificat că al doilea frate al lui Udrişte Vistierul este Dragomir, precum reiese din resumatul documentului cu data de 1510, Maiu 27.

La pagina 80, aliniatul 7, referitor la Staico Postelnicul, trebuie adăogat că boierul acesta întâlnit în divanele lui Mihnea Turcitul nu este Staico din Bucov, ci Staico din Modruzeşti şi Crăpeşti, trecut adesea în documente de întăriri ca fiind din casa domnească a lui Mihnea Turcitul şi a tatălui său Alexandru Mircea. Acest Stoica *Vel* Postelnic din Modruzeşti este întâlnit în confirmări de proprietăţi încă de la 1574. La 1585 în April el apare a fi fost decedat. A fost poate soţul jupânesei Caplea din Goleşti, fosta soţie a lui Radu Clucerul zis tot din Goleşti, şi deci mamă puternicilor boieri Ivaşco Vornicul şi Albul Clucerul, amândoi cunoscuţii boieri din Goleşti de la sfârşitul veacului al XVI-lea. Stoica sau Stoichiţă Vel Postelnic

nu a avut scoborâtori, precum reiese dintr'un hrisov purtând data de 1585, Septembre 8 (v. Arh. St., Ep. Buzău, pach. 21, doc. 2; v. şi Cond. II, p. 272).

Alt Staico Postelnic, contimporan şi cu Staico Vel Postelnic din Modruzeşti şi cu Staico Postelnic din Bucov, este un alt omonim, fiul lui Tudor Logofătul din Orboeşti şi al Stanei, care este întâlnit într'un document din 1579, April 4, ca proprietar al moşiei Chiseleţul.

La pagina 80, aliniatul 8, la cele spuse mai sus, trebuie adăogată informaţia documentară comunicată mie de d. Ion C. Petrescu, în cursul editării studiului mieu, şi care este următoarea:

La 1578, Iunie 2, din Bucureşti, Mihnea Voevod întăreşte lui *Staico „Postelnic, nepotul lui Staico fost Mare Logofăt,* şi soţiei Stana (evi„dent a lui Staico Postelnicul) satele: Dobriţa, Budeasa, Velica-Ciu„pova, Pocoiştea, Săgarcea, Dragoslavele, Stoieneştii, Budeanii, Dra„gomireştii şi altele".

Acest act este de cea mai mare importanţă, de oare ce ni indică numele soţiei lui Staico din Bucov. Ştim pe de altă parte că moşiile întărite în dania de mai sus au făcut parte din imensa avere zestrală primită de Domniţa Caplea, fiica lui Vlad Călugărul, la trecere în căsătorie cu Staico Logofătul, cunoscut istoriei supt numele de: ot Ruşi, ot Băjeşti, ot Bucov şi ot Măgureni (v. pentru Staico Logofăt lucrarea mea asupra Divanelor secolului al XV-lea, partea a II-a, 1496-1501, pp. 11-12).

Din cele aflate mai sus trebuie să reviu asupra informaţiilor genealogice comunicate mie de fostul Inalt Regent C. Sărăţeanu şi de care vorbesc la paginile 86-87, referitoare la averea Mariei din Bucov, moştenită, zice d. Sărăţeanu, de la mama ei Elena. Maria din Bucov şi din Sărata este documentar cunoscută ca fiică a lui Staico Postelnicul din Bucov, dar în niciun document al vremii nu am întâlnit numele mamei sale. Din documentul de mai sus de la 1578 ar urma în mod logic că Stana, soţia lui Staico Postelnicul din Bucov, este maica Mariei.

In vedere însă că Elena din Sărata este trecută în informaţiile d-lui Sărăţeanu ca aceia care are avere de la Udrişte şi Neagoe Drăghici. am putea inclina spre ipotesa că Staico din Bucov a avut două soţii: una Stana, care trăia la 1578, şi alta Elena, mama Mariei.

La paginile 90-94 la capitolul referitor la boierii Drăghici din Moldova, trebuie adăogat ca sursă şi *Arhondologia Moldovei* de Păharnicul Constantin Sion, ed. Gh. Ghibănescu, 1892, pp. 80-84, ale cării informaţii trebuie privite însă cu multă circumspecţiune.

La arborele genealogic final, pe lângă cele spuse de mine mai sus, adaog că la generaţia copiilor lui Stoican s'a trecut din eroare Dragomir ca soţ al Stancăi, în loc de frate al ei. Dragomir este tocmai fiul lui Stoican, rămas fără nume în arbore, şi aflat aşa la 1546.

La acest articol corectura a fost făcută, în lipsa directorului publicației, de singur autorul.

Genealogia neamului boierilor din Mărgineni. Secolul al XV-lea şi al XVI-lea

În secolul al XVI-lea încă din primele decenii, întâlnim menţionaţi în diverse acte interne şi externe diferiţi boieri numiţi cu epitetul distinctiv de ot Mărgineni.

Descendenţii acestora în linie femenină la fel ca şi scoborâtorii însemnatului neam Craiovesc se fălesc cu înrudirea lor, numind pe autorul cel mai îndepărtat al trunchiului Mărginenesc „frate de Basarab".

Mai toţi istoricii noştri cari s'au ocupat de neamul Cantacuzinilor au vorbit şi de acest însemnat neam boieresc fără însă a putea să coordoneze ştirile aflate din relativ puţinul material documentar existent, tot bazându-se pe mândra titulatură á postelnicesei Elena Cantacuzino, proprietara unei din averile cele mai mari din cuprinsul Ţării Româneşti, moştenită de la părintele ei un Basarab Craiovesc şi de la maica ei o scoborâtoare în linie directă din Mărginenii secolului al XVI-lea.

Câteva acte inedite şi informaţii culese mai ales în bogatul material inedit al răposatului Ştefan D. Grecianu, au elucidat multe puncte obscure din trecutul acestei familii, înlesnind pentru aceasta şi înţelesul unor documente care până acum ori nu văzuseră lumina tiparului ori fuseseră rău interpretate.

Strămoşii boierilor din Mărgineni

Ca introducere a acestui studiu voi repeta tituluşul Elenei Cantacuzino din diata ei de la 1667 [1], care sună astfel:

„Eu, Elena carea am fost jupăneasa răposatului Costantin Can„tacuzino, biv Vel Postelnic, fata răposatului Iò Şerban Vodă, „nepoată jupănesei Marii, strănepoata jupănesei Ancăi ot Coiani, „aşijderea şi despre maica mea, răposata Doamna Elena, nepoată „lui Udrişte vistiiar, *strănepoată lui Drăghici dvornic ot Măr„gineni,* adeverez".

Pentru că aci aflăm pe acel strămoş al Postelnicesei, cu numele de „ot Mărgineni", vom căuta a ne ocupa de acest boier Drăghici, căutând a-l identifica în lucrarea de faţă, din pleiada de boieri Români cu acest pronume în cursul veacurilor al XV-lea şi al XVI-lea.

Din capul locului vom spune că acea titulatură de mai sus, în privinţa ascendenţei materne, a fost rău interpretată de mai toţi istoricii şi genealogiştii noştri.

Elena Postelniceasa este născută la Suceava la 1611, deci în anul când tatăl ei Radu Şerban Basarab, după părăsirea Scaunului Ţării Româneşti, se îndrepta spre Polonia pentru a ajunge în urmă la Viena, unde îşi dete obştescul sfârşit la 1620 în Martie.

Singurul dintre istoricii noştri, care a analisat cu deamănuntul din titulatura de mai sus, posibilitatea acestei rudenii, este d. I. C. Filitti [2], emiţând judicioasa părere că Udrişte vistierul nu poate fi bunicul după mamă, al Postelnicesei.

Într'adevăr, singurul vistier Udrişte întâlnit în cursul veacului al XVI-lea este Udrişte vistierul lui Radu Vodă Paisie (1535 — Martie

---

[1] V. *Buciumul:* 1863; v. N. Iorga: *Doc. privitoare la familia Cantacuzino,* ed. 1902, p. 42.

[2] V. *Craioveştii;* în Conv. Lit., an. 54, 1922/3, pp. 405-6.

1545) boier ce-şi găseşte moartea silnică la 1548, precum ni-o spun şi cronicile.

Însă între data aceasta şi anul naşterei Postelnicesei 1611, avem 63 de ani.

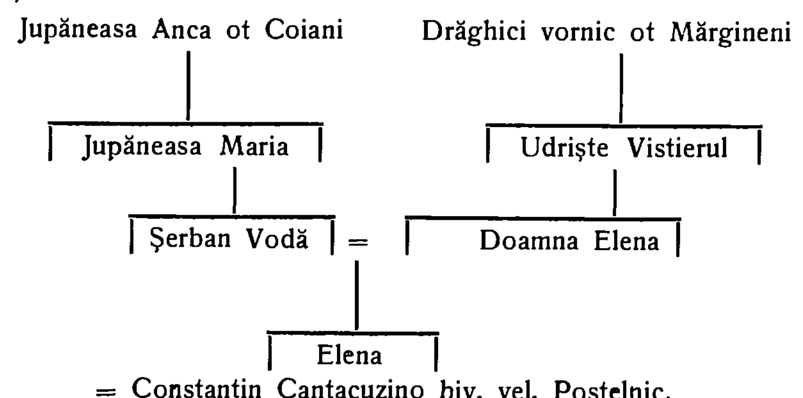
Că Elena Doamna nu era prea tânără la naşterea acestei a doua fată, — prima fiind Doamna Ancuţa, soţia lui Nicolae Pătraşcu Vodă, noră deci lui Mihai Vodă Viteazul, — o probează indiscutabil chiar testamentul lui Radu Vodă Şerban, soţul ei, la 1620 puţin înainte de moarte; testament scris la Viena, în care fostul Domn ne spune că la vreme de bătrâneţe Dumnezeu le-a dăruit încă o fată.

Oricum nu se poate admite ca la vârsta de 63 de ani, Elena Doamna să fi putut da naştere Postelnicesei, şi aceasta încă în cazul că soţia lui Radu Şerban să fi fost copil postum, adecă născută la 1549.

Prin urmare, raliându-ne aserţiunei d-lui Ion C. Filitti, fără a căuta pentru moment cine a fost bunicul după mamă al Elenei Basarab, fata lui Radu Şerban, să urmărim titulatura noastră de mai sus.

„ .... *strănepoată lui Drăghici dvornic ot Mărgineni.........*

Strănepoată a fost tradus la noi, de toţi istoricii noştri, cu vorba francesă „arrière petite fille" şi atunci iată cum s'a explicat titulușul Postelnicesei :

Ar urma că Drăghici vornicul din Mărgineni, din spiţa explicativă a titulaturei de mai sus, să fi fost părintele lui Udrişte vistierul, cel omorât la 1548 de mâna lui Mircea Ciobanul.

N'avem până în prezent nici o cunoştinţă de vre-un act în care

acest boier, strămoş matern indiscutabil al Postelnicesei, să fie menţionat cu numele „Drăghici vornic ot Mărgineni" undeva în vreun hrisov, cu toate că d. I. C. Filitti [1], într'un divan al unui document fără dată, emanat de la Moise Vodă, probabil din 1529 ne dă ca prim martor pe Drăghici biv vornic din Mărgineni [2].

Drăghici acesta, bunic sau străbunic Elenei Doamna, a trebuit să trăiască, fie în ultimele decenii ale secolului al XV-lea, fie în prima jumătate a secolului următor, şi de oare ce încă din al VII-lea deceniu al secolului al XV-lea [3], aflăm pe un Drăghici, boier martor în divanele domneşti ale lui Radu Voevod-cel-Frumos, să căutăm a-l indentifica, căci indiscutabil că Drăghici, vornicul lui Vlad Călugărul, nu poate fi identic cu vornicul lui Moise Vodă şi a urmaşilor săi pe tronul Ţării Româneşti.

Pentru diferenţierea lor să luăm mai întâiu datele positive, adică divanele domneşti de acolo de unde întâlnim pentru prima oară în epoca de la mijlocul secolului următor, pe vre-un boier Drăghici ca vornic al Voevozilor Ţării Româneşti şi anume de la 1471 la 1545 [4].

Indiscutabil că Drăghici, stratornicul din 1471 al lui Radu-cel-Frumos [5], este viitorul spătar al lui Basarab Laiotă la 1476 Iulie 4 [6]. Acest boier ca mulţi alţii a trebuit să părăsească partida acestui Domn alipindu-se soartei lui Vlad Călugărul, fiind ridicat de acesta în funcţia de mare vornic [7].

La 1483 Ianuar 27 [8], în fine aflăm pe acest boier ca fost mare vornic şi la 1-iu Iunie acelaşi an [9], fără dregătorie însă cu atri-

---

[1] V. Arh. G. Gr. Cantacuzino, ed. 1919, p.. 201, No, 643.

[2] O eroare de tipar prin lipsa parantezei care să închidă epitetul: „ot Mărgineni", pus de autorul lucrării pentru identificarea personagiului.

[3] V. lucrarea mea asupra divanelor sec. XV.; doc. LIV.

[4] V. pentru epoca 1471-1496, lucrarea mea citată, pp. 45-80.

[5] La 25 sau 22 Ianuar din Gherghiţa, v. Venelin: *Vlahobolgarski gramati*, pp. 95-6.

[6] V. Venelin, *o. c.*, pp. 118-9; v. Gh. Ghibănescu: *Vlad Călugărul*, în Rev. Arhiva, Iaşi, 1896, anul VII, N-le 3-4.

[7] V. lucrarea mea citată, doc. LXII, p. 55, doc. din 1482, Iunie 13, din Târgovişte.

[8] *Ibid.*, doc. LXIII, p. 56.

[9] *Ibid.*, doc. LXV, p. 57.

butul Stoicev; şi din nou în funcţia de fost mare vornic la cinci ale aceleiaşi luni [1].

De aici înainte aflăm printre boierii de frunte, alături de Dragomir Manev sau Udriştev, Neagoe Borcev şi Vintilă Florescul, pe Drăghici când Stoicev, când Stoicov sau Staicov, iar spre sfârşitul Domniei lui Vlad Călugărul din nou pe Drăghici fost vornic [2].

Nu ne facem umbra unei nedumeriri că Drăghici vornicul de la 1482 este identic cu Drăghici Stoicev sau Staicov.

În documentul din 9 Ianuar 1497 [3], întâlnim pentru ultima oară pe Drăghici în divanele sfârşitului secolului al XV-lea şi de acum înainte nu vom găsi boier cu numele acesta, decât tocmai prin al doilea deceniu al secolului viitor, adică la 26 Maiu 1512 [4], supt Neagoe Voevod Basarab când aflăm pe un Drăghici păharnic în divan; aceasta mă îndreptăţeşte să cred că Drăghici, boier însemnat al Ţării Româneşti, de oare ce îl aflăm în mai toate documentele cu divane ale lui Vlad Călugărul, şi chiar ale lui Radu în cursul cel Mare, a trebuit să se stingă din viaţă după data de mai sus anilor 1497-98 [5].

Observăm însă din înşirarea divanelor [6] din această vreme că de la 1-iu Iunie 1483 şi până la 16 Iunie 1493 se află în divaue Drăghici Stoicev - să adoptăm această denumire pentru studiul nostru — afară de datele de 31 Iulie 1487 [7], 3 Septembre 1491 [8],

---

[1] *Ibid.*, doc. LXVI, p. 58.

[2] *Ibid.*, pp. 75-78 ,doc. XC-XCVI.

[3] V. Ştefulescu, *M-rea Tismana,* p. 204; v. Miletici şi Agura: *Dacoromanita* în Sbornic, IX, p. 347, Sofia.

[4] Primul hrisov cunoscut mie de la Neagoe Vodă Basarab, v. Şt. Greceanu: *Şirul Voevozilor cu divane şi note,* p. 33; v. Arh. St. M-rea Snagov, doc. 2; v. Acad. Rom., cond. M-rea Snagov, fol. 66.

[5] Divanul cunoscut mie, imediat următor celui din 9 Ianuar 1497, este cel dintr'un document purtând numai leatul 6906 (=1497-8) emanat din Târgovişte şi care este următorul: Banul Barbul, Badea fost Mare Vornic, Pârvu Mare Vornic, Stanciul Logofăt, Tudor Vistier, Danciu Comis, Paharnicul Radul al lui Vintilă, Stolnicul Dragomir, Radu şi Dragomir Armaş şi Oancea grămătic, care scrie hrisovul, (v. Revista Istorică, X, 1925, p. 152; v. Prietenul nostru din Câmpulung, 1924, 1-II).

[6] V. Lucrarea mea, doc. LXV, şi LXXXIX.

[7] V. Al Lăpedatu: *Vlad Vvd. Călugărul,* extras din „Convorbiri Literare", XXXVI, ed. 1903, p. 72, No. 10; v. Ac. Rom., orig. 172/XX; v. la mine, p. 59, doc. LXIX.

[8] V. Venelin, *o. c.,* pp. 129-30; v. Ştefulescu: *Tismana,* pp. 197-8; v. la mine, doc. LXXX, p. 67.

şi 14 April 1496[1], când în locul lui avem pe un Drăghici Vintilescul.

Analisând cu de-amănuntul divanele domneşti ale acestei epoci luăm seamă, că în tot timpul Domniei lui Vlad Călugărul, de la 27 Ianuar 1483 şi până la 1492, primul boier în divan este Dragomir Manev întâlnit la 5 April 1485[2], 31 Iulie 1487[3] şi 4 Februar 1488[4], cu atributul Udriştev iar la 1492 Octombre 9[5], supt numele de Drăghici Udriştev pentru ultima oară în divan.

Am spus alt undeva[6] şi am probat că Dragomir Udriştev, recte Drăghici Udriştev, soţul Neacşei şi frate cu Preia soţia lui Nan mali dvornic, este una şi aceiaşi persoană.

Cine sânt însă Drăghici Stoicev şi Drăghici Vintilescul?

O observaţie nu de puţină importanţă pentru explicarea acestui cas, este faptul că încă din primele vremuri de când posedăm divane domneşti, adică mărturii boiereşti a Voevozilor Ţării Româneşti, deci încă din 1389, mai des întâlnim nume de boieri fără dregătorii; şi chiar acei, în funcţii mai însemnate în urmă prin celelalte secole în succesiunea dregătoriilor, ca de exemplu: vornicul, logofătul, etc. sânt mai întotdeauna printre ultimele mărturii[7].

Obiceiul de-a indica pe unii boieri în divan fără dregătorii, este din ce în ce mai puţin usitat, cu cât ne apropiem mai mult de secolul al XVI-lea, martore ne sânt divanele domneşti din secolul al XV-lea.

Supt Mircea Vodă-cel-Bătrân, majoritatea mărturiilor sânt boieri fără dregătorii, în urmă numărul acestora este aproape egal dacă nu întrece pe cel al dregătorilor. Divane domneşti adevărate putem

[1] V. Arh. St. Cond. Govorei, I, (1856, pp. 182-4); v. şi lucrarea mea asupra divanelor domneşti ale lui Radu-cel-Mare, 1496-1501, ed. 1929, pp. 7-8, doc. I.

[2] V. Ştefulescu: *Doc. slavo-rom., relative la Gorj*, pp. 26-7; v. la mine, *o. c.*, p. 59, doc. LXVIII.

[3] V. Lăpedatu, *o. c.*, p. 72, No. 10; v. Ac. Rom., orig. 172 XX; v. la mine, p. 59, doc. LXIX.

[4] *Ibid.*, *o. c.*, p. 72, No. 11; v. Arh. St. Cond. M-rei Govora, fila 110; v. la mine, p. 61 ,doc. LXXII.

[5] *Ibid.*, p. 74, doc., 26; v. Miletici, *o. c.*, p. 344, No. 19; v. la mine, pp. 71/2, doc. LXXXIV.

[6] V. lucrarea mea citată, doc. LXXIV, nota 3, pp. 62-4.

[7] *Ibid.*, passim.

spune că încep abia supt domnia lui Vlad Vodă Călugărul şi a fiiului său Radu-cel-Mare.

Aceşti doi Domni pacinici trebuie socotiţi ca organisatorii cei mai de frunte a stărei lăuntrice a principatului muntean; supt ei întâlnim pentru prima oară în secolul al XV-lea coordonarea funcţiilor boiereşti şi succesiunea dregătoriilor după importanţa lor, cel puţin pentru rangurile mari iar supt Radu Vodă-cel-Mare aflăm pentru ultima oară boieri fără dregătorii în divan; documentul acestui Voevod dat la 9 Ianuar 1497 poate trece ca unul din ultimele în care divanul domnesc conţine un boier fără dregătorie în fruntea sa. Acest boier este chiar Drăghici Stoicev căci pe cei pe care îi vom întâlni incidental de acum înainte fără funcţie, sânt reprezintanţi de frunte ai neamului boierilor zişi Craioveşti, cei doi fraţi mai mari: Barbul şi Pârvul, şi pe ici şi colo câţiva boieri care mi se par a fi rude de ale Voevozilor; aşa aflăm pe un Datco la 1502 Mart 9 [1], unde mai găsim pe Badea fără dregătorie. Pe acesta din urmă îl vom afla trecut cu numele de Badea din Cojeşti [2], în divanul hrisovului din 1505 Iunie 21 [3].

Acest obiceiu al boierilor de a fi indicaţi de gramatici în divan fără dregătorie a adus probabil faţă în faţă personagii cu pronume identice, atunci singura diferenţiere nume de familie nefiind încă usitat -- era atributul pe care şi-l luau, dacă cumva nu aveau vre-o dregătorie diferită [4].

O normă cred însă va fi fost adoptarea unui nume de moşie, proprietate de baştină sau danie domnească pentru slujbele săvârşite.

C. Giurescu ne spune [5], că atunci când părintele unuia din boieri, sau vre-un frate, era mai cunoscut prin însemnătatea sa, fiul adăuga numelui său „ov" sau „ev" ca particulă distinctivă. Am

---

[1] V. Ştefulescu: *o. c.*, p. 46; v. St. D. Grecianu, *o. c.*, pp. 3-4; v. „Arh. St. Schit. Polovragi, pach. I, bis. or. sl. perg. mare 58-48 cm.

[2] Ginere lui Udrişte;

[3] V. Ştefulescu: *o. c.*, p. 57.

[4] In timpul domniei lui Vlad-Vodă Călugărul, aflăm în dese divane, doi boieri Staico, primul vel Logofăt, cunoscutul ginere domnesc şi celalt Vistier, v. Divanele 1487-88, până la Septembre 1490 în lucrarea mea citată, pp. 59-66).

[5] V. *Despre boieri*, p. 24.

arătat totuşi prin câteva exemple răsleţe că al doilea nume cu particulă nu implică chiar pe acel al tatălui. Un Dragomir Udriştev identic cu Dragomir Manev nu putea fi şi fiu al lui Udrişte şi fiu al lui Manea.

Răposatul C. Giurescu nu relevă însă un lucru important, întâlnit în secolul al XV-lea în vremea lui Vlad Călugărul şi anume particula pur românească pe care o întâlnim la numele al doilea al câtorva boieri, martori în divanele acestui Domn, şi anume în persoana lui. Vintilă Florescul, Barbul Craiovescul şi Drăghici Vintilescul, singurele trei exemple din relativ numerosul material de mărturii domneşti păstrat din această epocă.

Luând în considerare această terminaţe românească am putea emite două ipoteze:

1-a. Ultimul din aceşti trei boieri fără dregătorie este cunoscutul Barbul Craiovescul, fiiul mai mare al lui Neagoe de la Craiova primul Ban al Craiovei, funcţie creiată de Vlad Călugărul pentru neamul acesta [1]. Numele de Craiovescul, — Kralevskăi în slavoneşte, — venind indiscutabil de la proprietatea lor din Oltenia, s'ar părea că Florescul ar veni de la Floreşti, şi urmând aceluiaşi raţionament logic: Vintilescul ar trebui să vie de la Vintileşti.

Satul sau oraşul Floreşti este întâlnit chiar în vremurile de care ne ocupăm, ca loc de emanare a mai multor documente şi anume: în 1477 la 15 Iulie [2], şi la 9 August [3], supt Basarab-cel-Bătrân. Într'adevăr o moşie Floreşti şi anume, cea azi în Judeţul Ilfov pe hotarul Nord-Vestic, nu departe de Găiseni din Judeţul Vlaşca, a fost stăpânire a lui Vintilă Florescul şi a descendenţilor săi, până în preajma secolului al XVII-lea, moşie de baştină după care şi-a luat şi numele acest neam boieresc.

Cât pentru Vintileşti, cu toate cercetările mele, n'am putut afla decât o singură informaţie într'un document din 1525, Aprilie 14 de la Vladislav Voevod, proprietatea d-lui Ion C. Petrescu un asiduu cercetător al genealogiilor neamurilor boiereşti din secolele al XV-lea şi al XVI-lea.

Documentul fiind inedit îl dau în extenso:

---

[1] V. Filitti: *Craioveştii,* p. 194; v. lucrarea mea o. c., nota 3, p. 60.

[2] V. I. Bogdan:, *Documente şi Regeste,* ed. II, vol. I, pp. 335-6, No. CCLXXXII.

[3] *Ibid.,* p. 336, No. CCLXXXIII.

„Din mila lui Dumnezeu Io Vladislav Voevod și Domn a toată „Țara Ungro-Vlahiei, fiul prea bunului Vladislav Voevod, dat-am „Domnia Mea această poruncă a Domniei Mele slugii Domniei „Mele Stanciul Grămătic și fiilor săi, câți îi va da Dumnezeu, ca „să-i fie bucatele tatălui său Stanciul Obrazlat, toate care le-a „avut, sate și țigani, sate anume: Drugăneștii, veri cât se va „alege partea Stanciului Obrazlat și la Cornățeani jumătate și la „Conțești, iar cât se va alege partea tatălui său Stanciul Obrazlat „și iar de la *Vintilesti* jumatate și de la Clinciu, iar câtă se va „alege partea tatălui său Obrazlat. Și apoi iar să le fie din țigani „partea tatălui său lui Obrazlat veri cât se va alege pentru că îi „este bătrână și dreaptă moșie de moștenire. Iar apoi a fost „[rupt, probabil = rămas] unchiului său Radu fratele lui Obrazlat „niște munți, care și ei au eșit bucate ale sale, după moartea lui „Radu fratele lui Obrazlat; iar fiul său Vintilă, încă din zilele „Mihnei Voevod, așa s'a pârât cu Stanciul Grămătic sus zis, iar „când a fost la judecată a venit Stanciul Grămătic înaintea Dom- „niei Mele, așa se jeluia cum a fost Stanciul Grămătic fiu drept „lui Obrazlat, și mulți boieri mărturie au mărturisit înaintea Dom- „niei Mele că este fiu drept lui Obrazlat. Drept aceia a dat și „Domnia Mea ca să le fie moșia și ohaba lor și fiilor lor și ne- „poților lor și strănepoților lor și de către nimeni nezăticnită după „zisa Domniei Mele. Mărturii: Jupân Jigoranul mare Vornic, și „Jupân Drăgan Postelnic, și Jupân Capot Vistier și Vrăjoghi Clu- „ciar și Păun Vornic și Costea Armaș și eu Estratie Grămătic cu „mâna am scris în orașul de scaun București. Ispravnic Turcin „fost Clucear. Luna Ap[rilie] 14 zile văleat 7033 (= 1525)".

II-a. Numele de Florescul, atributul distinctiv al lui Vintilă, să fi fost oare o românisare a numelui Florev și să fi avut ca origină numele vreunui boier Florea, tată sau moș al dregătorului lui Vlad Vodă Călugărul?

Pe aceiași cale logică ar trebui ca Vintilescul să fie românisarea lui Vintilov și deci Drăghici Vintilescul să fie descendentul unui boier Vintilă.

Lucrul n'ar părea imposibil și trebuie să înclinăm mai mult spre această ipoteză căci precum pe un Udriște, strămoș netăgăduit al lui Dragomir Manev sau Udriștev, nu-l aflăm printre mărturiile domnești ale primilor Voevozi ai secolului al XV-lea, de ce un Vintilă — diferit incontestabil de Vintilă Florescul — și un Florea

strămoş al logofătului lui Vlad Călugărul, n'ar fi putut exista încă înainte de primele mărturii boiereşti din preajma secolului al XV-lea?

Într'adevăr în aceste vremuri avem pe un Stoica Vintilov, pentru prima oară în divan supt Radu-cel-Frumos la 1464 Iulie 10 [1], întâlnit printre mărturiile domneşti ale aceluiaşi Voevod la 30 Mai [2], şi 28 Octombre [3], acelaşi an, precum şi la 5 Novembre 1465 [4].

Acest boier este indiscutabil descendentul unui Vintilă, poate — şi totul mă face a crede — acelaşi care ar fi autorul lui Drăghici Vintilescul.

Să revenim la Drăghici Stoicev.

După cele spuse mai sus, basaţi în parte pe justele aprecieri ale lui C. Giurescu [5], ar reeşi că acest boier este fiiul sau descendentul unui boier Stoica sau Staico şi în vedere că tatăl lui Drăghici a fost o persoană marcantă, trebuie să-l căutăm printre dregătorii anteriori lui Vlad Călugărul.

Iată şi aici un mic tablou al boierilor Staico sau Stoica întâlniţi în secolul al XV-lea prin divanele domneşti ale Ţării Româneşti şi printre cari trebuie căutat părintele acestui însemnat boier al lui Vlad Călugărul.

Din tabloul înfăţişat nu putem certifica care din aceşti numeroşi boieri va putea fi identificat ca părinte al lui Drăghici Stoicev, căci fireşte că cel de la 1413 nu poate fi una şi aceiaşi persoana cu cel de la 1465, trebuind să relev aici, că Staico logofătul lui Vlad Călugărul pe care-l întâlnim pentru prima oară în anul 1482 cu această dregătorie, în primul document cu divan al acestui Voevod, nu poate fi, genealogiceşte vorbind, părintele boierului Drăghici de care ne ocupăm, de oare ce supravieţuieşte lui mulţi ani în urmă; dispărând din divan abia la 1507 după 20 Iulie [6].

---

[1] V. Ştefulescu:, *M-rea Tismana,* p. 192; v. lucrarea mea, doc. XLIX şi nota 6.

[2] V. I. Bogdan, *o. c.,* p. 105, nota din josul paginei; v. la mine, p. 42, nota 6.

[3] *Ibid.,* v. *ibid.*

[4] V. Filitti: *Arh. G. Gr. Cantacuzino,* doc. 91, p. 17, nota 3; v. la mine, doc. L, nota 1.

[5] V. mai sus p. 12, nota 5.

[6] V. St. Greceanu, *o. c.,* p. 15; v. Arh. St. M-rea Glavacioc, pach. 20, doc. 2, sau 1; v. Acad. Rom. Cond. M-rea Glavacioc, p. 253, (copie).

Anul	Luna	Ziua	Voevodul	Boierul Stoica în Divan	Locul lui printre mărturii
1413	August	6	Mircea-cel-Bătrîn	Stoica Rusul	al 3-lea din 5[1]
1415	Mart	28	„ „	„ „	„ 7-lea din 10[2]
1415	Iunie	10	„ „	„ „	„ 4-lea din 12[3]
1430	Septembre	16	Dan II.	Stoica Comis	„ 7-lea din 7[4]
1431	Ianuar	30	„	„ „	„ 12-lea din 13[5]
1432	„	15	Alexandru Aldéa	Stoica Mecionosa[17]	„ 11-lea [6]
1437	Iulie	18	Vlad Dracul	Stoica Postelnic	„ 8-lea din 12[7]
1439	Septembre	8	„ „	„ frate lui Manea Udriştev[18]	„ 6-lea din 16[8]
1447	August	8	„ „	Stoica Vistier	„ 7-lea din 10[9]
1451	Mart	28	Vladislav II.	Stoica Curcmaz	„ 8-lea din 16[10]
1458	„	5	Vlad Ţepeş	Stoica Păharnic	„ 7-lea din 10[11]
1464	Maiu	30	Radul-cel-Frum.	Stoica Vintilov	„ 4-lea din 13[12]
1464	Iulie	10	„ „	„ „	— — [13]
1464	Octombre	28	„ „	„ „	— — [14]
1465	Novembre	5	„ „	„ „	al 4-lea din 11[15]
1473	Septembre	16	„ „	Stoica Spătar	„ 9-lea din 14[16]

[1] V. I. Bogdan: *o. c.*, pp. 3-6; v. lucrarea mea, doc. VII.

[2] *Ibid. Un hrisov de la Mircea-cel-Bătrân,* în *Anal. Acad. Rom. tom. XXXVI, No. 4,* pp. 109-125, (1903); v. lucrarea mea, doc. IX.

[3] Ibid. *o. c.,* v. C. Giurescu: *o. c.,* p. 23, nota 7; v. lucrarea mea, doc. X.

[4] V. Ştefulescu: *Doc. sl. rom.*, pp. 15-17; v. Hasdeu: *Arhiva Istorică,* p. 73; v. lucrarea mea, doc., XXIV, şi nota 1, la acel document.

[5] V. I. Bogdan, *Doc. Reg.*, p. 35; v. lucrarea mea, doc. XXV.

[6] V. St. Nicolaescu, *o. c.,* pp. 252-3; v. lucrarea mea, doc. XXVII, şi nota 1, la acel document.

[7] V. I. Puşcariu: *Fragmente,* pp. 55-7; v. acelaşi în *Anal. Acad.* Rom.; *Revolta Boierilor;* v. lucrarea mea, doc. XXX şi nota 1, tot acolo. Data acestui document pare a fi după studiile mele, 1437 în loc de 1434.

Acest Staico logofăt cunoscut supt numele de Staico ot Băjeşti sau ot Bucov este cunoscutul ginere al lui Vlad Călugărul, soţul Caplei şi cumnat deci cu Radul-cel-Mare [1].

Am spus altundeva [2], că Drăghici Stoicev şi Drăghici Vintilescul sânt indiscutabili una şi aceiaşi persoană, basaţi pe locul ce-l ocupă acest boier în divanele în care îl găsim cu aceste două nume, şi revenim aici asupra inscripţiei de pe un engolpion aflat între odoarele Mănăstirii Snagov, care ne vorbeşte de un Drăghici donator al locaşului Vintilesc la 1431.

Inscripţia dată de Alexandru Odobescu [3], este corectată de d-l Profesor Nicolae Iorga [4], întru aceia că expresiunea slavonă **вннтн-**

---

[8] V. Hasdeu: *o. c.,* pp. 84-5; v. lucrarea mea; doc. XXXVI.

[9] V. N. Iorga, *Studii şi Documente,* vol. V, p. 169; v. lucrarea mea, doc. XL şi nota 1 la acel document.

[10] V. *Acad. Rom. Cond. M-rea Dealul,* I, pp. 89-90; v. Filitti; *Arhiva G. Gr. Cantacuzino,* p. 16, nota 5; v. lucrarea mea, doc. XLI.

[11] V. Venelin: o. c., pp. 91-2; v. I. Bogdan: o. c., *p.* 75; v. Ştefulescu; *M-rea Tismana,* p. 189; v. lucrarea mea; doc. XLVII.

[12] V. I. Bogdan; *o. c.,* p. 190; v. lucrarea mea; doc. XLIX şi nota 6 tot acolo.

[13] V. Ştefulescu: *o. c.,* p. 190; v. lucrarea mea, doc. XLIX, nota 1, la acel document.

[14] V. lucrarea mea, nota 6, doc. XLIX.

[15] V. Filitti, *o. c.,* p. 17, nota 1; v. lucrarea mea, doc. L.

[16] V. Colecţia Familiei mele; v. lucrarea mea, doc. LVII.

[17] Mecionosa este identic cu Spătar.

[18] V. Arborele genealogic al neamului acestui boier, în lucrarea mea, doc. LXXIV.

[1] Staico ot Ruşi, ot Băjeşti sau ot Bucov, este comisul lui Basarab-cel-Tânăr pe la 1480 (v. Bogdan, *o. c.,* ed. I, p. 214) şi rămâne lângă el şi după lupta de la 8 Iulie 1481; la 3 April 1480 îl găsim supt numele de Stane comis. Intre 1480-81, (v. Bogdan *o. c.,* p. 248), Basarab Laiotă anunţă pe Braşoveni că trimite la ei în misiune pe boierul său Staico. Acesta trebuie să fie Staico comisul de la 6 August 1481, (v. Miletici, *o. c.,* p. 340), al lui Basarab Ţepeluş. Pentru acest boier, v. şi lucrarea mea, doc. LIX, nota 10, doc. LX, nota 12, şi doc. LXII, nota 8.

[2] V. lucrarea mea, doc. LXXX, nota 3.

[3] V. *Câteva ore la Snagov,* în Biblioteca pentru toţi, ed. P. V. Haneş, 1909, p. 30, v. *Ibid.,* în *Revista Romînă,* III, p. 363, unde se află şi facsimila engolpionului.

[4] V. *Inscripţii din bisericile române,* vol. I, fasc. I, p. 156, nota 1, din josul paginei.

лѣскомꙋ, precum este cetită de primul, se pare că ar trebui să fie вѣл стольник. Am spus în lucrarea mea asupra divanelor secolului al XV-lea că nu aflăm nici-un stolnic, şi mai puţin vre-un vel stolnic Drăghici, în epoca contimporană datei de pe panaghiarul de la Mănăstirea Snagov, ba mai mult nu aflăm în nici-un document cu divan pe vre-un boier Drăghici cu această funcţie.

Dacă această Mănăstire, fondată încă înainte de domnia lui Mircea-cel-Bătrân[1], este numită lăcaş Vintilesc, ar urma să fie ctitoria vreunui boier Vintilă din secolul al XIV-lea de care nu avem nici-o mărturie şi a cărui descendent Drăghici donează engolpionul la 1431 în domnia lui Dan al II-lea[2] sau a lui Alexandru Aldea[3].

Am spus mai sus că Drăghici stratornicul de la 1471 este spătarul de la 1475 şi vornicul de la 1482, în urmă fără dregătorie cu numele de Drăghici Stoicev, deci descendent al lui Stoica.

Basându-ne pe faptul că părintele său este Staico[4] şi de oarece tituluşul Postelnicesei ni spune că această boieroaică are prin ascendenţă pe un Udrişte vistier, cunoscând pe de altă parte că în neamul mamei sale aflăm şi pe un alt Udrişte, postelnic şi în urmă ban, am emis părerea[5], de altfel destul de logică[6], că Drăghici Stoicev ar fi putut fi fiiul lui Staico fratele lui Manea Udrişte,

---

[1] Un act interesant fără an şi lună, pus de d. Stoica Nicolaescu între anii 1414 şi 1415, (v. *Alexandru Aldea, Vvd.*, nota 4, p. 234, în *Rev. pt. Ist. Arh. Fil., 1922),* în care se relevă existenţa Mânăstirei Snagov,. încă din acele vremuri ,precum şi prezenţa unui frate al lui Mircea-cel-Bătrân; jupând Stoica.

[2] Dan II, este fiul lui Dan I, (v. Al. Vasilescu: *Urmaşii lui Mircea Vvd. cel-Bătrân,* în *Rev. pt. Ist. Arh. şi Fil. vol. XI, an. 1914,* p. 138) şi domneşte de la 1422, la 1431, iar în Ianuar 30 din acest ultim an avem şi ultimul său document, el murind la 1432 Iunie 1, (v. St. Nicolaescu, *o. c..).*

[3] Primul hrisov de la acest Voevod îl avem în Novembre 1431, el fiind în scaun încă din Iunie (v. St. Nicolaescu, *o. c.).*

[4] V. mai departe în lucrarea de faţă, pag. 20, doc. din 1489, April 21.

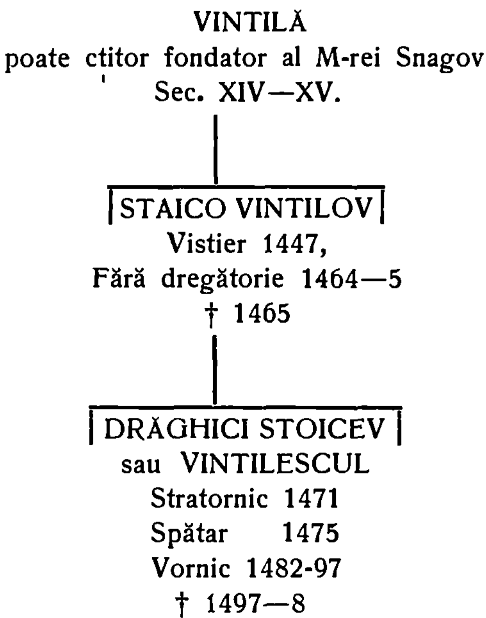
[5] V. lucrarea mea, o. c., doc. LXXX, nota 3.

[6] In ţara noastră, încă din vremurile cele mai depărtate era o uzanţă ca numele moşilor să fie dat nepoţilor, aşa aflăm nume patronimice de boieri, distincte pentru diferite neamuri: relevăm că numele de Drăghici era patronimic Mărginenilor, precum şi Udrişte, de asemenea pentru rudele lor, prin descendenţă, Vintilă al Cornăţenilor, Şerban al Coianilor de la Şerban Banul Craiovenesc, Barbui şi Radul al Craioveştilor şi descendenţilor lor.

însemnatul boier rudă apropiată a Voevodului Vladislav al II-lea din secolul al XV-lea.

Luând în considerare şi pe Drăghici Vintilescul şi referindu-ne la ipotesa a doua emisă mai sus [1], un singur boier ar putea fi părinte al lui Drăghici Stoicev şi anume Stoica Vintilov aflat martor în hrisoavele lui Radu-cel-Frumos.

Într'adevăr Drăghici Stoicev nu poate fi decât fiu al lui Staico Vintilov şi asertiunea mea se bazează pe faptul că el este indiscutabil unul şi acelaşi personagiu cu Drăghici Vintilescul de la 1487, 1491 şi 1496 căci numai aşa s'ar explica raţiunea pentru care grămăticii hrisoavelor de mai sus [2], l-au transcris în lista mărturiilor lui Vlad Călugărul cu numele de Vintilescul, ca descendent al unui Vintilă, acesta fiind şi autorul lui Staico Vintilov. şi prin urmare spiţa înaintaşilor lui Drăghici vornicul lui Vlad Vvd. Călugărul ar putea fi următoarea:

[1] V. p. 14, din presenta lucrare.

[2] Pentru actul din 1487, Iulie 31, n'avem numele grămăticului cât pentru cel din 1491, Septembre 3, el este Oancea, pe care nu-l mai aflăm scriind hrisoave în domnia lui Vlad Vvd. Călugărul, Oancea ne apare încă la 1498 Iulie 19 (v. Divanele lui Radu-cel-Mare 1496-1500 la mine, doc. VI), şi 1499 Iunie 15 (v. *ibid.*, doc. X), după ce Drăghici Vintilescul dispăruse din divane. La 1496, grămătic este Corlat.

Acum că am aflat ascendenţa acestui boier, bazaţi pe mărturiile domneşti ale secolului al XV-lea, să căutăm a afla din puţinele documente care ni stau la îndemână, pe descendenţii lui Drăghici Stoicev.

Avem asupra lor documente destul de concludente.

Un hrisov din anii 1486-7 [1], fără dată, din Târgovişte dat de către Vlad Călugărul Mănăstirei de la Cricov [2], ni spune că Voevodul întăreşte acesteia a patra parte din satul Plopeani şi un vad de moară în Teleajen „pentru că o au cumpărat Drăghici Stoikici [3], „de la Cioară derept 3.000 aspri gata şi Domniei mele au dat „un cal......"

Următoarele trei hrisoave de pe la sfârşitul secolului al XV-lea şi începutul secolului următor, aruncă o lumină şi mai vie asupra descendenţei lui Drăghici Stoicev.

Primul poartă data de 1489 Aprilie 21 [4] şi are în resumat următorul conţinut:

Vlad Voevod sin Vlad Voevod [5]...... dă poruncă cinstitului boierului Domniei Sale jupan Drăghici feciorul Stoicăi şi fiului său Stoican şi fetelor Marii şi Neacşăi şi Cherii şi nepoţilor lui jupan Vintilă şi jupan Radului ca să le fie lor Corneni [6] ori cât au ţinut Danciul, că au schimbat Danciul [7] înaintea Domniei Sale de au

---

[1] V. N. Docan, *Studii privitoare la numismatica Ţărei-Româneşti, I,* în *Anal. Acad. Rom., tom. XXXII,* Mem. secţ. ist., pp. 530-72; v. Arh. St. Cond. M-rea Mărgineni, f. 143.

[2] Viitoarea mânăstire cunoscută supt numele de Mărgineni.

[3] Evident, Drăghici Stoicev.

[4] V. Fişe inedite din colecţia răposatului Ştefan D. Greceanu la Filipeşti; v. Arh. St. dosar M-rea Mărgineni, trad. rom. f. orig.; v. Al. T. Dumitrescu, *Despre oraşul Floci,* în *Rev. pt. Ist. Arh. şi Fil. vol. XI, partea II-a, 1910,* pp. 434-5.

[5] Vlad Călugărul, fiul lui Vlad Dracul.

[6] Fi-va oare una din moşiile întâlnite în secolul următor cu numele de Corneşti. Evident că M-rea Mărgineni fiind în Prahova şi proprietăţile lui Drăghici,— precum vom vedea mai la vale, — tot acolo, trebuie să inclinăm că şi această moşie era tot prin apropiere.

[7] Nu putem şti pentru moment cine este acest Danciul; nu cred totuşi a-l putea identifica cu Danciul, unul din cei 4 fraţi Craioveşti; poate însă să fie Danciul Gogoaşă întâlnit cu dregătoria de Stolnic în domnia lui Vlad Călugărul, (v. lucrarea mea, doc. LXII şi nota 11, şi doc. LXIV, cu nota 4) şi a cărui fiu Drăghici a avut pretenţii de domnie în prima jumătate a secolului al XVI-lea.

dat-o jupânului Drăghici, partea Danciului la Blagodeşti [1] partea Lupşăneni [2] şi partea Stroieni [3] cu feciorul lui jupân Drăghici dinaintea Domniei Sale.

Al doilea hrisov poartă data de 1498 Februar 16 [4] în care Radul-cel-Mare dă „poruncă feciorilor jupânului Drăghici dvornicul [5] „anume Stoican, Neagoe şi Drăghici şi nepoţilor lui jupân Drăghici Vornicul, jupân Vintilă păharnic şi jupân Radu postelnic, şi „feciorilor lor ca să ţie în Nicovani două părţi care au ţinut jupân „Drăghici vornicul".

În fine un document purtând data de 1510 Mai 27 [6], ne vorbeşte de diferite danii făcute de Vlad, fiul lui Vlad Călugărul, lui Neagoe Drăghici, nepoţilor lui feciorii lui Stoican anume: Drăghici Dragomir şi Stancăi, precum şi altor boieri [7], asupra satelor următoare: Mărgineni [8], Sărata [9], Stăneşti [10], Filipeşti [11], Băneşti [12],

---

[1] Moşia pe care o întâlnim adesea în documentele referitoare la boierii din Mărgineni din secolul al XVI-lea. Ea se află azi supt numele de Blagodeasca, (v. *Dicţ. Geografic*, vol. I, pp. 468-9).

[2] In rezumatul hrisovului acestuia la Al. T. Dumitrescu aflăm trecut, „partea lui Lupşan".

[3] *Ibid., ibid.*, „partea lui Stroie".

[4] V. Arh. St. M-rea Mărgineni, doc. 17 842 relativ la moşia Muru din sud Saac.

[5] S'ar părea după resumatul hrisovului că acesta ar fi fost decedat la data de 1498.

[6] V. Fişe inedite St. D. Greceanu, la Filipeşti; v. Acad. Rom. pach. 39, or. sl. f. trad.; v. pentru resumat mai detailat mai departe pag. 31.

[7] V. aici mai departe la pag. 31.

[8] Moşie de baştină a Elenei Postelnicesei fiica lui Radu Şerban.

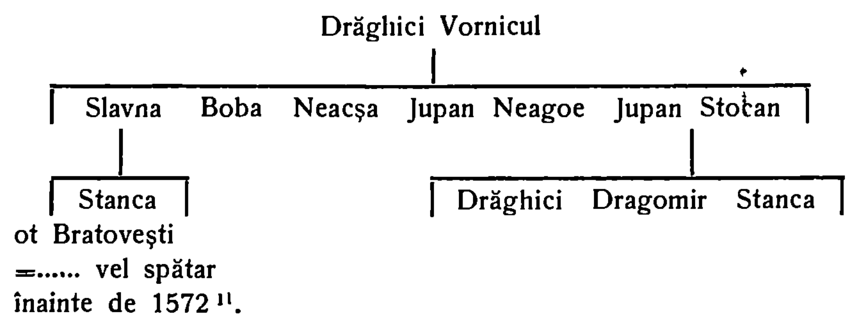
[9] *Ibid.* Fi-va oare moşia Sărata-Bugheni din jud. Buzău, comuna Cioranca (fostă proprietate a Statului pendinte de M-rea Banului), sau Sărata Comana din acelaşi judeţ, pendinte de M-rea Comana, Inclin a crede că este moşia Sărata numirea veche a comunelor Gura Sărăţiei şi Monteorul. Pe această moşie găsim stăpână pe la începutul secolului al XVII-lea, pe Maria din Bucov, numită adesea şi din Sărata, e rudă a Postelnicesei.

[10] Aflăm mai multe sate cu acest nume, unul în Gorj, comună rurală, altul în Muşcel la 22 km. de Câmpulung, altă comună în Vâlcea şi alta în Vlaşca, la 11 km. Nord de Giurgiu, plasa Marginea, loc istoric în urmă prin bătălia lui Stroe Buzescu cu Hanul Tătarilor la 1594 după bătălia de la Putinei. Un alt Stăneşti se află în Dâmboviţa unde au fost lupte între 1595-99.

[11] Altă mosie de baştină a Postelnicesei. Aflată în jud. Prahova,

Frănceşti [1], Breaza [2], Comarnic [3], Secăria [4], Cricovenii [5], Berteşti [6], Căşcioarele [7], Ruşeţul, Creţeşti, Cornenii, Scrita [8], Găojanii [9], Floreştii [10] şi Mislea.

Din conţinutul acestui document şi pe semne şi a altora extrage răposatul Ştefan Greceanu următoarea spiţă genealogică:

Prin urmare din aceste trei documente reiese următorul arbore genealogic al descendenţei lui Drăghici Stoicev, în ceiace priveşte pe fiii şi fiicele lui:

---

este azi cunoscută supt denumirea celor doua trupuri: Filipeştii de Târg şi Filipeştii de Pădure, (Flipeştii-Ungureni).

[12] Fi-va oare Băneştii ot Ruia despre care aflăm vorbindu-se în mai multe hrisoave din sec. XVI-lea în pricini între boierii ot Stănceşti şi boierii ot Cornăţeni. Un Băneşti este comună rurală în Prahova, aproape de râul Doftana; alte două sate cu acest nume în jud. Argeş.

[1] Moşie rămasă moştenire descendenţei lui Drăghici Stoicev. Acest sat este indiscutabil acela cu acest nume, azi în jud. Vâlcea, cunoscut şi supt numele de Mahalaua Mare, unde se află o veche biserică restaurată la 1890.

[2] Altă moşie de moştenire a Postelnicesei.

[3] *Idem.*

[4] *Idem.*

[5] Pe semne un trup al moşiei Mărginenii.

[6] Altă moşie de baştină a Postelnicesei Elina.

[7] Postelniceasa are stăpâniri în acest sat moştenire şi de la boierii Mărgineni şi de la boierii Craioveşti, (v. mai departe, pag. 33).

[8] Nu putem şti la cine au scoborât aceste moşii: Ruşeţul, Creţeşti, Cornenii şi Scrita.

[9] Această moşie nu este aflată în averea Postelnicesei ci în alt neam scoborâtor şi el din Drăghici Stoicev, anume boierii din Şuici.

[10] Moşie aflată în neamul boierilor ot Floreşti din secolul al XVI-lea. Nu trebuie confundată cu moşia cu acelaşi nume din jud. Prahova.

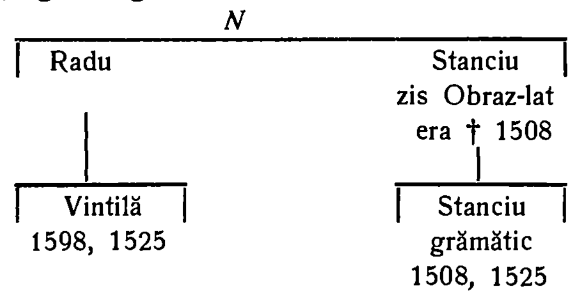
[11] Pentru această rudenie vezi mai departe.

DRĂGHICI STOIKICI (STOICEV)
1489, 1498.

Stoican	Maria	Neacşa	Chera	Neagoe	Drăghici	Slavna	Boba
1489, 1498, 1510	1489 1510	1489 1510	1489	1498 1510	1498	1510	1510

Ne rămân încă neindentificaţi cei doi boieri Vintilă şi Radul întâlniţi la 1489 fără dregătorie, deci bărbaţi tineri, şi la 1498, pe primul păharnic şi pe cel de al doilea postelnic. Nu cred totuşi— şi totul mă îndreptăţeşte a o susţine — că aceşti boieri să fi fost nepoţi lui Drăghici Stoicev în accepţia de «petits fils», ci nepoţi de frate sau de soră, de oare ce în toate documentele vremei nu întâlnim pe niciun Vintilă păharnic prin divane, nici vre-un postelnic Radul, acesta neputând fi confundat cu omonimul său atât ca nume cât şi ca funcţie, fratele mai mic al lui Barbu Banul al lui Pârvu vornicul şi al lui Danciul armaşul, fraţii Craioveşti.

Din documentul purtând data de 1525 April 14 [1], extrag următoarea spiţă genealogică:

Moşiile de care se vorbesc în act sânt: Drugăneşti, jumătate din Cornăţeni, Conţeşti, jumătate din Vintileşti şi Clinciu care toate au fost moşii vechi de moştenire ale lui Stanciul Obraz-lat şi ai fiiului său Stanciul grămăticul.

Moşia Vintileşti fiind jumătate a lui Stanciu Obraz-lat şi jumătate a lui Radu, le va fi venit de la părinţii lor de cari nu vorbeşte actul. Cornăţenii şi Clinciul sânt moşii pe care le întâlnim ulterior în stăpânirea boierilor Cornăţeni din secolul al XVII-lea, moştenire strămoşească de la strămoşul lor Vintilă Logofătul de la

[1] V. aci pag. 14.

sfârşitul secolului al XV-lea, Vintileştii care incontestabil au fost stăpânire a unor înaintaşi ai lui Drăghici Stoicev va fi rămas jumătate lui Radu şi jumătate fratelui Stanciu zis Obraz-lat.

Documentul din 1489 April 21 nu specifică cum erau nepoţi lui Drăghici Stoicev: Vintilă şi Radu. În act sânt trecuţi mai întăiu Vintilă şi apoi Radu, ceia ce ne face să înclinăm că Vintilă, Paharnic la 1'98 era mai în vârstă decât Radu, Postelnic la această din urmă dată. Ştim de altfel că dregătoria de paharnic era superioară celei de postelnic.

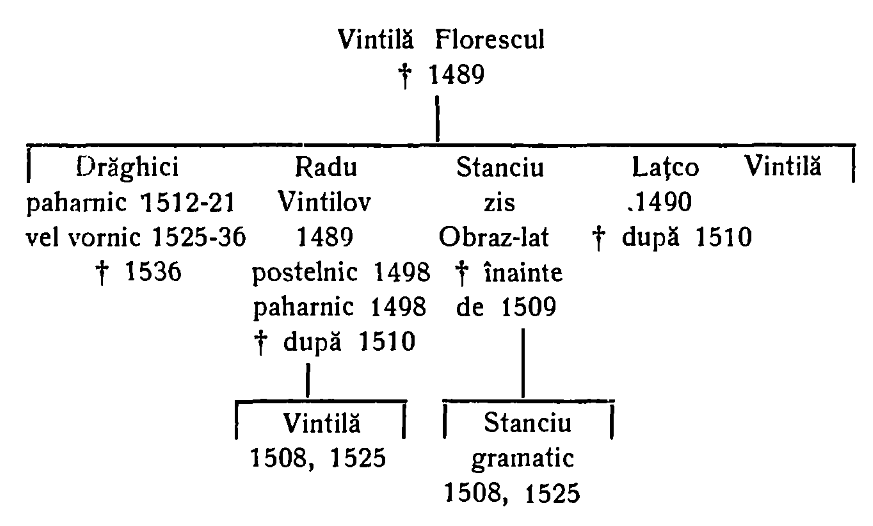
Din divanele secolului al XV-lea[1], ştim că Vintilă Florescul dispare la 1489 între 8 Ianuar[2] şi 11 Septembre[3] şi tot din acelaşi an avem documentul din 21 April prin care se întăresc diferite moşii lui Drăghici Vornicul, fiului său Stoican şi celor trei fete ale primului, Maria Neacşa şi Chera, precum şi nepoţilor lui Drăghici Vornicul, Vintilă şi Radu.

Oare n'ar trebui să facem o corelaţie între data morţii lui Vintilă Florescul întâmplată pe semne înainte de 21 April 1489 şi dania cu această dată căci în rezumatul documentului din 1510 Mai 27[4], printr'alţi boieri cărora li se întăresc mai multe stăpâniri, între cari şi Floreşti, sânt şi fii unui Vintilă anume: Drăghici, Radu, Laţcu şi Vintilă.

Ori aceste patru personagii sânt indiscutabil fii lui Vintilă Florescul, logofătul şi vornicul lui Vlad Călugărul. Pe Radul îl avem chiar în divan la 1498 Iulie 19[5], cu numele de Vintilov şi vel paharnic; Drăghici este viitorul paharnic al lui Neagoe Basarab, vel vornic al celorlalţi Domni până la 1537[6]; Laţco poate fi acel boier din casa domnească a lui Vlad Călugărul căruia la 1490 Iulie 26[7], Domnul îi întăreşte jumătate din Tismana şi Ohaba[8] şi altele, şi atunci spiţa curgătoare în linie masculină a lui Vintilă Florescul s'ar presenta astfel:

---

[1] V. lucrarea mea la divanele lui Vlad Călugărul.
[2] *Ibid.*, doc. LXXIV.
[3] *Ibid.*, doc LXXV.
[4] V. mai sus, pag. 21.
[5] V. Divanele lui Radu-cel-Mare la mine doc.
[6] V. divanele vremii.
[7] V. Ştefulescu: *o. c.*
[8] Moşii băştinaşe ale lui Vintilă Florescul.

Prin urmare Vintilă paharnicul și Radul postelnicul din documentul cu data de 1498 Februar 16 nu sânt decât fii lui Vintilă Florescul, care acesta poate fi fost cumnat cu Drăghiei Stoicev. O parte din Vintilești o va fi avut-o Drăghici Vornicul iar alta sora lui soția lui Vintilă Florescul.

DESCENDENȚA LUI DRĂGHICI STOICEV

Înainte de a întra în studiul descendenței masculine a acestui prim începător al neamului din Mărgineni, pe care îl putem cu drept numi Drăghici Vornicul din Mărgineni, descendență pe care o vom analisa cu deamănuntul, să ne ocupăm în parte de fiecare copil al lui.

În spița genealogică de la pagina 25am înșirat pe toți copiii lui Drăghici Vornicul din Mărgineni în șirul în care-i găsim în documentele relevate mai sus, la 1489, 1498 și 1510 și bazându-ne pe faptul că înșirarea lor se făcea și după vrâstă, ar urma ca primul copil al lui Drăghici să fie Stoican, întâlnit încă la 1489, fără nicio dregătorie.

STOICAN

Acest fiu mai mare al lui Drăghici Stoicev poartă numele bunicului său pate n Stoica Vintilov, conform unei uzanțe păstrate mai întotdeauna în aceste vremuri, când pronumele se repetă prin descendență din generație în generație.

Lipsa materialului documentar care să ne dea lămuriri precise asupra neamurilor boiereşti din această epocă, ne este o mare stânjenire, căci vom spune din capul locului că asupra descendenţei cât şi asupra vieţei şi carierei acestui boier, nu avem aproape nici o mărturie demnă de luat în samă.

Singurul hrisov de la începutul secolului al XVI-lea care ni-l relevă, este documentul dat din Bucureşti de Mihnea-cel-Rău purtând data de 16 Iunie 1508 [1], prin care Voevodul întăreşte lui Manea cu fraţii lui Oprea, Stănilă, Stoian şi Neagoe şi feciorilor unchiului lor Manea [2], ca să le fie ocină în Blagodeşti [3], jumătate de moşie „...... după aceia s'au părât înaintea Domniei Mele cu „jupânul Stoica feciorul lui Drăghici — — — — şi-au dat Dom„nia Mea să iea patru boieri să mărturisească, şi au luat patru „boieri şi au mărturisit Manea cu fraţii lui...... şi de li se va în„tâmpla moarte vreunuia dintre dânşii să n'aibă alt nime treabă „numai cine va fi rămas din ei......"

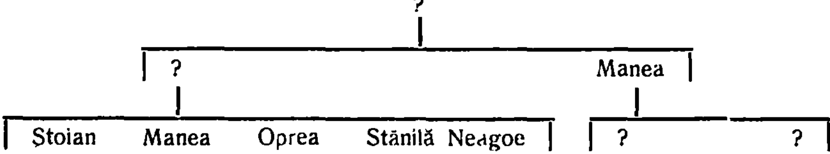
Putem afirma pe basa documentului de mai sus că a fost desigur o rudenie de sânge între Stoica sin Drăghici, adică Stoican sin Drăghici Stoicev, şi Manea dar nu putem fixa rudenia evidentă care a existat între el şi boierul Manea cu descendenţii săi colaterali pomeniţi în act. Că rudenie nu era prin căsătoria lui Stoican reiese din faptul că se vorbeşte de o jumătate din moşia Blagodeşti, ori, într'un hrisov purtând data de 1510 Mai 27 [4], deci doi ani în urmă, tot de o jumătate dintr'acest sat este vorba, în întărirea dată asupra diferite moşii lui Neagoe Drăghici, fratele lui Stoican.

Rudenia care a existat nu poate fi decât aflată prin tatăl sau muma lui Manea, unchiul celor cinci fraţi. Acesta e singurul răs-

---

[1] V. St. D. Greceanu, *o. c.*, p. 19; v. Arh. St. M-rea Sf. Ion din Bucureşti, pach. 20.

[2] Iată şi spiţa genealogică explicativă a acestor boieri:

[3] Moşie întâlnită ca stăpânire a fratelui lui Stoican, Neagoe Drăghici, la 1510.

[4] V. N. Docan, *o. c.*, pp. 350-72; v. Acad. Rom. perg. pach. 39, No, 3.

puns logic care s'ar putea da — documente concludente neavând, căci nu putem admite ca bunicul sau bunica acestor cinci fraţi, chiar dacă aceştia ar fi fost tineri la data hrisovului, să poată fi nepoţi de fiiu sau de fiică a lui Drăghici Stoicev şi iată pe ce se bazează aserţiunea mea.

Stoica Vintilov, tatăl lui Drăghici Stoicev dispărând din divan la 1465 trebuie indentificat fie cu vistierul lui Vlad Dracul de la 1447 August 8 [1], fie cu păharnicul lui Vlad Ţepeş de la 1458 Martie 5 [2], în toate casurile un boier născut pe la începutul secolului al XV-lea, mort pe semne bărbat mai în vrâstă pe la 1465. Drăghici fiul său va fi fost născut pe la 1435 pentru a fi stratornic la 1471 şi mai ales părinte a patru copii la 1489; Stoican fiul său care pare a fi fost cel mai în vrâstă, trebuind să fie cel puţin de 25 de ani la data aceasta, iar surorile sale în ordinea vrâstei: Maria, Neacşa şi Chera.

Prin urmare Stoican este născut poate puţin înaintea morţei bunicului său, al cărui nume îl poartă. Maria să fi fost cu doi ani mai mică, Neacşa de vre-o 21 şi Chera prin urmare de 18 19 ani la 1489. Cât pentru ceilalţi copii Neagoe, Drăghici, Slavna şi Boba vor fi fost poate nevrâstnici la această dată.

Precum vedem este imposibil ca cei cinci fraţi, nepoţii lui Manea să fie nepoţi în accepţia de „petits fils" lui Drăghici Stoicev.

Singura ipotesă plausibilă este că între Danciul şi Drăghici, acel doi boieri cari îşi schimbă moşiile la 1489, primul dând celui de ai doilea Cornenii şi luând Blagodeştii în schimb, au fost legături de rudenie şi că Danciul va fi fost poate moş acestor boieri, de care se vorbeşte în actul sus citat.

În toate casurile relevăm încă odată că în privinţa lui Stoican, fiul mai mare al lui Drăghici Stoicev, nu avem nicio mărturie documentară.

Va fi murit pe semne pe aceste vremuri 1508—1510 fără a fi avut în viaţă vre-o dregătorie; în toate casurile nu poate fi con-

---

[1] V. N. Iorga, *St. şi doc.*, V, p. 169; v. colecţia de acte a d-lui Const. Basarab Brâncoveanu; v. lucrarea mea, p. 32, doc. XL şi nota 1 şi 2, tot acolo.

[2] V. Venelin, *o. c.*, pp. 91-2; v. Bogdan; *o. c.*, p. 75, doc. în extenso; v. Ştefulescu, *M-rea Tismana*, p. 189; v. la mine, p. 39, doc. XLVII şi nota 8 la acel document.

fundat cu Stoica, boierul căruia la 1510 Mai 2 [1], Vlad Voevod Vlăduță întărește din Târgoviște stăpânire peste Corbi, Belcineasca și Cărbești partea lui Cazan. Acest boier este Stoica Dohoreț, evident frate cu Cazan Dohoreț și cari amândoi sânt strămoșii unui neam de boieri ot Corbi, cari nu trebuie însă confundat cu alt neam boieresc tot din Corbi, însă stăpân a satului cu acest nume din județul Vlașca și nu din Gorj.

De la Ștefan D. Greceanu [2], cât și de aiurea știm că Stoican a avut ca fiică pe jupăneasă Stanca iar ca feciori pe un Drăghici și un Dragomir.

Vom reveni asupra acestor trei descendenți ai lui Stoican când vom vorbi de represintanții neamului boierilor din Mărgineni din mijlocul secolului al XVI-lea.

MARIA

Spița genealogică de la pagina acestui studiu ne indică ca primă fiică a lui Drăghici Stoicev pe o jupăneasă Maria.

Lipsa complectă de știri documentare, demne de luat în considerare, nu ni dă posibilitatea a spune dacă această jupăneasă va fi fost căsătorită, și cu cine, și dacă va fi avut descendenți.

Urmând șirul copiilor lui Drăghici Stoicev și referindu-ne la cele din capitolul precedent, că Stoican ar fi cel mai mare din fiii lui Drăghici, ar urma ca Maria la data de 1489 Aprilie 21, când o aflăm pentru prima oară menționată în vre-un hrisov, să fi fost de vre-o 22—23 de ani, deci născută pe la 1465.

Un hrisov purtând data de 1502 Maiu 3 [3], ni spune că Radul-cel-Mare dă din Târgoviște lui jupân Șuică Păharnic, stăpânire peste șapte pogoane de vie cumpărate de la jupâneasa Maria pe 6.000 de aspri.

---

[1] V. Ștef. D. Greceanu, *o. c.*, pp. 23-4; v. Arh. St. Cond., M-rea Tismana, I, folio 504, verso; v. Ștefulescu, *Doc.*, p. 68; v. *ibid.*, *M-rea Tismana*, p. 213; v. Arh. St., M-rea Tismana, pach. 38, doc. 3.

[2] V. Fișe inedite, Ștefan D. Greceanu la Filipești; v. Acad. Rom. pach. 39, doc. 3, orig. sl. f. trad. Acest hrisov este acelaşi cu cel aflat în lucrarea d-lui N. Docan, (v. nota 2, la pag. 31, în presentul studiu).

[3] V. St. D. Greceanu, *Șirul Voevozilor*, pp. 3-5; v. orig. la d. Ion I. C. Brătianu, fost la d. C. Colescu-Vartic.

Fi-va această jupăneasă Maria sora soţiei lui Şuică Păharnicul?[1]. Am fi putut răspunde cu mai multă precizie dacă conţinutul hrisovului ar fi fost mai explicit şi în special dacă am fi ştiut unde se aflau acele şapte pogoane de vie.

Altă informaţie asupra acestei jupănese nu avem şi prin urmare nu putem spune nimic asupra scoborâtorilor ei, dacă va fi avut.

N E A C Ş A

Urmând şirul descendenţei lui Drăghici vornicul din spiţa genealogică de la pag. 26, s'ar părea că Neacşa ar fi a doua fiică a sa, prin urmare născută pe la 1469-70 şi deci de vre-o 19-20 de ani la 1489 Aprilie 21, când aflăm pentru prima oară de existenţa ei.

În privinţa acestei jupănese avem date mai precise.

Un hrisov purtând data de 1505 Decembre 10[2] dat de Radu-cel-Mare din Bucureşti, ne spune că Domnul întăreşte lui Badea de la Şuici[3] cu feciorii lui jupân Şuică paharnicul şi „jupân Dara spătar i jupân Dragomir i jupân Cazan“ ca să le fie satul Şuica de la Neagra pentru că este a lui jupân Şuică şi a fraţilor lui bătrână şi dreaptă moşie de baştină...“ Au avut pâră în domnia lui Vlad. Călugărul cu fii Stanciului: Arca şi Mihail. Acum vin din nou aceştia în faţa Domnului cu pâră dar rămân de lege în faţa jurământului a 12 boieri jurători.

În acest hrisov li se mai întăreşte boierilor de mai sus: Şuicii toţi şi cu munţii: Piatra şi Ciocanul şi Podenii şi cu muntele Podeni, şi Măldăreşti cu muntele Lănceţiu şi Găojani şi Pleşeşti cu muntele Comarnicele şi Voiceştii cu muntele Cioarecul, silişte de la Cocoţi şi Căpăţâna, vii la Sălătruc de la Coisca, satele Gruianii Lătcianii jumătate, Cărcia jumătate şi Crăngeni.

În deosebi se întăreşte prin hrisov lui Şuica paharnic cu fii lui, satul Dadilovul jumătate, şi Pietre jumătate, şi din Iazerul Curuiului jumătate, şi din gârle câte sunt iar jumătate, şi hotaru să se ştie din sus din Scăunaşi pe drumul Giurgiului şi pe drumul Berivoiei drept în gâria lui Ursu şi din jos este hotar apa Neajlovului până în hotarul Comanei şi pe unde sunt Gorgănelele pe drumul Comanei şi de acolo prin mijloc şi aşa de acolo drept în

---

[1] V. pentru boierii din Şuici la pag. 30, în această lucrare.

[2] V. St. D. Greceanu, o. c., p. 12; v. Acad. Rom., doc. 191/XXXIII,

[3] V. pentru acest boier fişe inedite, Greceanu la Şuici.

crângul Vărului. Şi iar să le fie lor nişte ţigani pre nume Gârdea cu feciorii şi Balea cu feciorii şi Dobre cu feciorii şi Urdărea cu feciorii, *cà aceste sate şi ţigani ei sunt ai jupânului Şuică paharnic, zestre dată de jupân Drăghici Vornicul cu fii-sa Neacşa* şi Domniei Mele au dat un cal alb bun... urmează iertare de toate slujbele, şi dările.

Din înşirarea stăpânilor moşiilor Dadilovul, Pietre, Iazărul Curuiului, jumătate de sat ale lui Şuică Paharnic, ar reeşi că Neacşa este fie mamă lui Şuică Paharnicul, fie soţie.

Am văzut însă mai sus că Neacşa era născută pe la 1469-70 prin urmare o femeie de vreo 35 de ani la data documentului present, deci nu poate fi decât soţie lui Şuică Paharnicul, iar nici de cum mama lui, trebuind atunci să fie soţia lui Badea ot Şuici ceia ce genealogiceşte vorbind este imposibil.

Prin urmare în ceia ce priveşte descendenţa fiicei a doua a lui Drăghici Stoicev ea este strămoaşa unui neam de boieri zis din Şuici[1].

CHERA

Asupra acestei a treia fete a lui Drăghici Stoicev n'avem nicio informaţie documentară. Am spus mai sus că ea trebuie să fie născută la 1471-2. La 1510 ea nu mai este pomenită; pe semne se stinsese din viaţă încă înainte.

NEAGOE.

Numele acestui fiu al lui Drăghici Stoicev nefiind pomenit în hrisovul din 1489 Aprilie 21, mă face să cred că la data aceia era încă copil nevrâstnic. De altfel un lucru curent întâlnit în dese documente din trecutul familiilor boiereşti române este lipsa sau prezenţa numai a unora din copii în documente referitoare al descendenţa vreunui boier.

Jupân Neagoe, admiţând că este născut după soră-sa Chera, am trebui să-i fixăm anul naşterii pe la 1472-1473 şi deci ar fi fost la 1489 abia de 16 sau 17 ani.

Ştiri despre el aflăm pentru prima oară în hrisovul care ne memorează pe fii lui Drăghici Stoicev, hrisov purtând data de 1498 Februar 16[2], puţin după moartea părintelui său. Jupân Nea-

[1] V. pentru neamul acestor boieri, fişe Greceanu la Şuici.
[2] V. pag. 21, nota 4.

goe va fi avut la data aceasta vrâsta de 24 sau 26 ani. Pe semne că la această dată surorile sale mai sus menţionate vor fi fost deja căsatorite şi prin urmare încă înzestrate de părintele lor neluând parte la moştenirea acestuia în satul Nicovani.

În privinţa stăpânirilor acestui boier relevăm din nou documentu, foarte concludent din 27 Maiu 1510, menţionat mai sus[1] doar în privinţa moşiilor de care este vorba în act. Iată şi rezumatul acestui hrisov[2]:

„Vlad Voevod, sin Vlad Voevod, confirmă jupânului Neagoe „Drăghici şi nepoţilor lui feciorii lui Stoica anume: Drăghici şi „Dragomir şi surorei lor Stanca şi fiilor lui Vintilă: Drăghici, Radu, „Laţcu, Vintilă şi fiicelor lui Drăghici Vornic: Maria, Neacşa, „Boba şi Slavna să le fie Mărginenii[3] toţi şi cu munţii lor, şi a „patra parte din moşia Frânceştilor[4], siliştea din câmp de la Să„rata, Stăneştii, Filipeştii, Băneştii, Breaza, Comarnic, cumpărat de „jupân Drăghici, Secăria, Cricovenii, Berteştii, Floreştii, Mislea, „Căşcioarele, Ruşeţul, Creţeştii, Cornenii, parte averea lui Drăghici „parte pentru slujbă ... şi jumătate din Blagodeşti[5] şi din Sărata[6] „jumătate pentru că un sfert parte le-a fost dreaptă moşie, iar „cealaltă a patra parte a cumpărat-o jupân Staico Logofătul[7] de „la Stoian fratele Doamnei[8] derept 4000 aspri, iar jupân Drăghic „a cumpărat Topliţele... şi aşa au făcut schimb jupan Drăghici şi „a dat jupânului Stoica Logofătul Topliţele iar Stoica Logofătul a „dat lui Drăghici partea lui Stoian din Sărata... şi din Afumaţi „a patra parte cumpărată de Jupăn Drăghici de la părintele Dom-

---

[1] V. pag. 21.

[2] Resumatul acestui hrisov îl dau mai la vale după cum l'am aflat la N. Docan, *o. c.*, şi din informaţiile date mie de Inaltul Regent, Const. Sărăţeanu,

[3] Pentru prima oară aflăm vorbindu-se la 1510 Mai 27, de numele acestei moşii care a rămas şi numele după care se vor numi scoborâtorii lui Drăghici Stoicev, V. şi nota 8 de la pag. 21, în presentul studiu.

[4] V. nota 12, pag. 22, în presenta lucrare.

[4] V. nota 1, pag. 21.

[6] V. nota 9, pag. 21.

[7] Este cunoscutul ginere domnesc care murise încă din 1507, poate în vară, (v. pentru cariera lui mai sus pag. 17, nota 1).

[8] Pe semne, fratele Doamnei Ana, soţia lui Vlad. Vlăduţă Voevod.

„niei Mele Vlad Voevod şi Scrita[1] şi Găojani[2] pentru că le-a ajuns „cu slujbă de la părintele Domniei Mele şi după aceea le-au „cumpărat pentru 4 cai de la părintele Domniei Mele... şi Bră„deştii[3] toţi şi Păuneştii[4] şi Dudeşti[5] şi Bobul[6] partea lui Neagoe „pentru că le-a ajuns jupăn Drăghici[7] cu dreaptă slujbă de la pă„rintele Domniei Mele Vlad Voevod şi Domniei Mele mi-au dat „doi cai preţuiţi 2000 aspri..."

Să insistăm puţin asupra proprietăţilor întărite în prezentul hrisov.

Moşia Mărgineni este întărită în întregime şi alături de ea Blagodeştii jumătate şi un sfert din Frănceşti şi Sărata. S'ar părea că aceste patru proprietăţi ar fi băştinaşe ale tatălui lui Neagoe. Afumaţi este moştenită numai de la părintele său ca şi Scrita, Găojanii, Brădeştii, Păuneştii, Dudeştii şi Bobul, însă pe când prima din acestea din urmă este cumpărată de la Vlad Călugărul, celelalte 6 sunt mili domneşti ale acestui Voevod, sfetnicului său, părintele lui Neagoe.

Pentru că lui Neagoe să i se întărească moşia Mărgineni, mi s'ar părea că el poate fi socotit ca cel mai tânăr dintre fii lui Drăghici Stoicev, un obicei străvechi fiind ca moşia de baştină

---

[1] Numele acestui sat nu mai există azi, şi nu putem şti unde va fi fost.

[2] Este cunoscută comuna rurală azi, supt numele de Valea Merilor, din judeţul Olt, unde s'a aflat de altfel o biserică veche până la 1888, care în tradiţia poporului era mai veche decât oraşul Slatina.

[3] Dacă numele moşiei este cel exact atunci s'ar părea că acest sat este cel din judeţul Dolj, plasa Jiul-de-Sus, 22 km. departe de Craiova, spre N.-V., S'ar părea totuşi că această comună rurală a fost înfiinţată de Vornicul Brădescu al cărui nume l'au luat, şi aceasta încă pe la începutul sec. al XVIII-lea.

[4] Cunosc 2 Păuneşti, unul în Mehedinţi, ţiind de com. rurală Godeanu, celălalt din Olt, făcând parte din com. rurală Ciomăgeşti.

[5] Neîndoielnic, Dudeştii din Ilfov, lângă Bucureşti şi nu com. rurala din Ialomiţa.

[6] Ne este greu a distinge locul acestui sat, având o comună rurală în Gorj, fostă în vechime cunoscută supt numele de Daimocul, alta în Ialomiţa, numită şi ea mai înainte Corneanca, în fine aflăm o vale Bobul, pe com. urbană Urlaţi, plasa Cricovul din Prahova şi un munte tot în Prahova, pendinte de schitul Isvoarele.

[7] Părintele lui Neagoe Drăghici, adecă Drăghici Stoicev.

şi casa părintească să rămână în totdeauna ultimului născut, ca unuia care a trăit mai mult supt oblăduirea părintească.

Posedarea a un sfert din moşiile Frănceşti şi Sărata ne-ar lăsa sa întrevedem că au fost cel puţin 4 părtaşi asupra acestor moşii; prezenţa printre aceştia a lui Staico Logofătul ne-ar lăsa să bănuim şi o rudenie a acestui ginere domnesc cu trunchiul neamului Mărginesc. Va fi fost şi el poate o rudă de sânge a lui Staico Vintilov. Emitem doar această părere fără a putea să afirmăm nimic precis, relevând numai că Staico Logofătul fusese stăpân a unei moşii rămasă în ultimele secole în moştenirea Cantacuzinească şi anume Măgurenii şi Bucovul.

Am văzut, încă mai sus, că în satul Găojanii au avut stăpânire şi nişte descendenţi „per feminas" ai lui Drăghici Stoicev, şi anume descendenţii lui Şuică Paharnicul.

Şi pentru că mai sus am vorbit de mai multe nume de moşii, pe care le vom întâlni încă în moştenirea Mărginenească, vom releva hrisovul lui Radu Leon Voevod, purtând data de 1668 Fevruar 7 [1] dat Elenei Postelnicesei „nepoata răposatului Udrişte Vistierul feciorul bătrânului Drăghici dvornicul ot Mărgineani şi este nepoată jupănesei Marii fata jupănesei Ancăi ot Coiani" şi feciorilor ei: Drăghici Spătarul, Şerban Postelnic, Constandin, Mihai, Matei şi Iordache ca să le fie lor, moşiile, satele Rumânii şi Ţiganii cât se trag de la moşii lor: Udrişte Vistierul şi Drăghici dvornicul ot Mărgineni anume: *Mărgineni,* Filipeşti, Comarnic, Secărie, Prislopul, Brăneşti, Poiana Iadera, Moreanii, Berteştii, Gurguiaţii, Căscioare, Scrofeani, Zăvoaia, Cetăţeale, Căpreştii cu *Dudeşti,* Buzău şi *Sărata* şi de la moaşa lor jupăneasa Anca ot Coiani: satul Coianii, Prundul, Isvoarele, Radovanul, Căscioarele ot Cătlui, Dobreanii, Varăştii, Vladimireştii, Bezdead, Floreşti, Risipiţii, Ştirbeiu, Răstoaca, Căcănăul, Viişoara, Fântănelele, Runcul ot Jaleş, Predeştii, Şopotul, Băcleşul, Punghina, Merii şi Gruia.

Prin urmare, din moşiile întărite la 1510 Mai 27 lui Neagoe Drăghici, aflăm satele Mărginenii, Dudeştii şi Sărata pomenite la 1668, peste mai bine de 150 de ani, ca fiind în stăpânirea Elenei Postelnicesei Cantacuzino, descendenta boierilor Mărgineni din secolul al XVI-lea.

---

[1] V. N. Iorga, *Gen. Cantacuzino, ed. 1902;* v. St. D. Greceanu, *Genealogii documentate ale familiilor boiereşti,* vol. II, p. 298.

Actul cel mai însemnat pentru prețioasele relații de familie ce ni le dă, este cel din 1510 Mai 27 [1] relevat mai sus prin care se întărește lui Neagoe Drăghici și fiilor lui Stoican anume Drăghici și Dragomir și surorei acestora Stanca și fiilor lui Vintilă: Drăghici, Radu, Lațcu, Vintilă și fetelor lui Drăghici Vornicul: Maria, Neacșa, Boba și Slavna mai multe moșii printre cari relevăm aci doar: jumătate din Sărata [2], Filipeștii [3], Floreștii [4], Frănceștii [5] și Blagodeștii [6].

Primul boier căruia i se face întărirea de mai sus nu este altul decât Neagoe fiul lui Drăghici I din Mărgineni.

Din conținutul actului reiese vădit că Stoican, fratele său [7], nu mai era în viață la data documentului, însă că fii lui erau Drăghici [8] și Dragomir [9] iar fiică: Stanca.

Cât privește pe boierul Vintilă de care vorbește actul, el este indiscutabil însemnatul boier al lui Vlad Călugărul cunoscut în dese divane [10] supt numele Vintilă Florescul din a cărei descendență cunoaștem în mod sigur pe Drăghici [11] și Radu [12].

---

[1] V. mai sus, pag. 21, nota 6.

[2] Sărata a fost în moștenirea Elenei Postelnicesei Cantacuzino precum fusese mai înainte în posesia unei boieroaice Maria, zisă din Bucov, ba chiar din Sărata, fiica lui Staico, Post. din Bucov, care ar fi avut această moșie de la moșul ei Neagoe sin Drăghici. V. si aici, pag. 21, nota 9.

[3] Altă moșie pe care o vom întâlni încă în stăpânirea boierilor de care ne ocupăm.

[4] Moșie de baștină a unui neam de boieri ce-și trag numele de la acest sat și care pe semne era strâns, legat prin rudenie cu trunchiul boierilor din Mărgineni.

[5] Moșie pomenită și în întărirea din 1510 Mai 27 (v. mai sus pag...).

[6] Moșie care fusese luată schimb de Drăghici I, Vornicul din Mărgineni, de la Danciul, (v. doc. mai sus. pag...).

[7] V. doc. din 1498 Februar 16 mai sus pag.

[8] V. lucrarea mea: Divanele Domnești, sec. XV; Divanele lui Vlad Călugărul. Vezi și spița coborâtorilor săi la pag...

[9] V. mai departe la Drăghici III, din Mărgineni.

[10] Pentru moment nu pot identifica pe acest boier.

[11] Viitorul Paharnic al lui Neagoe Basarab și Vel Vornic al urmașilor săi, pe tronul Țerii-Românești, până la 1536.

[12] Întâlnit în divane supt numele de Radul Vintilov cu dregătoria de Paharnic încă din primele mărturii domnești ale lui Radu Vvd.-cel Mare la 1498, Iulie 19; v. Florescu, *Divane domnești în Muntenia în sec. XV, 1496-1501*, II, (1929), doc. VI; v. și spița de la pagina 23.

Cât pentru Drăghici Vornicul de care pomeneşte documentul de mai sus el este primul boier din Mărgineni cunoscutul Drăghici Stoicev sau Vintilescul.

Comparând însă descendenţa femenină a acestui boier din actul menţionat mai sus cu data de 1489 April 21[1] observăm că aci lipseşte Chera şi avem în plus pe Boba şi pe Slavna[2], pe semne că prima dintre aceste trei jupânese va fi murit înainte de dania de mai sus.

Revenind acuma la stăpânitorul acestei moşii din 1510, la Neagoe Drăghici, neîndoielnicul fiu al lui Drăghici I Vornicul din Mărgineni, vom spune din capul locului că hrisoavele acestea sunt singurele în care avem relaţiuni mai precise asupra existenţei lui.

Totuşi din alte documente ale acestei epoci, mai puţin precise, ar reieşi că acest Neagoe Drăghici va fi fost poate rudă după soţie cu Hamza Comisul sau soţia acestuia Monahia Magdalena, cunoscuţii ctitori fondatori ai Mănăstirii Corbii de Piatră.

Iată şi aci în extras acele hrisoave cari ne dau lămuriri asupra unei moşii Afumaţi, întâlnită încă din 1510 Mai 27 adică în primul hrisov de întărire dat lui Neagoe Drăghici.

1. La 1510 Iunie 18[3] Vlad Vlăduţă dă hrisov din Bucureşti lui Stoica Pitar pentru moşia Lungi pe care o are de la soţia lui Neagoe şi de la fiica acestuia anume Drăgaia.

2. La 1519 Mart 10[4] Neagoe Basarab dă carte pentru partea de moşie din Afumaţi cât a fost a lui Hamza Comisul şi a lui Neagoe Spătarul.

3. La 1520 Ianuar 20[5] acelaşi Voevod dă la mâna lui Hamza vel Comis şi feciorilor lui stăpânire pe cinci pământuri din moşia Afumaţi ce o răscumpărase din partea lui Neagoe şi a lui Prodan.

4. La 1520 Ianuar 29[6] deci peste nouă zile de la precedentul

---

[1] V. mai sus pag. 20.

[2] Aceste două fiice mai tinere ale lui Drăghici Stoicev sunt pomenite într'un act datat de răposatul St. D. Greceanu din 1527 Mai 10, deci tot atunci. Fi-va oare acesta actul la care se referă el?

[3] V. Ştef., D. Greceanu; *Şirul Voevozilor*, o. c., p. 24; Acad. Rom., doc. 1/LVIII.

[4] *Ibid.*, p. 56; v. Acad. Rom., 104 XI.

[5] *Ibid.*, p. 58; *ibid.*

[6] *Ibid.*, *ibid.*

hrisov, acelaşi Voevod dă carte de stăpânire Bratului grămatic şi fetelor lui Anca şi Neacşa pentru partea lor din Afumaţi.

Referindu-ne la primul hrisov aci înfăţişat aflăm întâiu de presenţa în aceste vremuri a unui Neagoe şi a fiicei acestuia anume Drăgaia.

Drăgaia este poate femeninul lui Dragul şi poate şi al lui Drăghici. Fi-va oare atunci Neagoe tatăl acestei jupânese, Neagoe Drăghici fiul lui Drăghici Stoicev?

Documentul însă nu ne lămureşte asupra rudeniei acestui Neagoe şi a lui Stoica Pitarul.

Al doilea hrisov ne vorbeşte de un Hamza Comisul care nu este decât viitorul Ban şi ginere al lui Drăghici Stoicev[1] şi prin urmare cumnat după soţia sa cu Neagoe Drăghici.

Să fie oare Neagoe Drăghici, Spătarul de care ne vorbeşte actul din 1519 Mart 10?

Analisând divanele primelor decenii ale secolului al XVI-lea aflăm o singură dată pe un vel Spătar Neagoe la 1522 Februar 3[2] într'un hrisov dat de Radu cel Viteaz[3].

Dar data hrisovului nostru este anterioară.

Neagoe Spătarul de la 1522 ne este de altfel un personagiu bine cunoscut, fiul lui Socol, nepot lui Chirca, el este părintele lui Teodosie Banul din Periş[4] şi în urmă vel Vistier şi vel Vornic al lui Radu-cel-Viteaz[5], ba chiar omorâtorul acestui Voevod la 1529[6]. El rămâne în urmă Vornicul lui Moise-Vodă, până la 10 Iunie 1529 când îl aflăm în fruntea divanului de altfel pentru ultima oară[7].

---

[1] V. pag. 49, în presentul studiu.

[2] V. Ştef. D. Greceanu, o. c., pp. 62-3; v. Arh. St. Episc. Argeş, pach. 44, doc. 6; v. menţiune la I. Bogdan; *o. c.*, ed. I, 1902, p. 232, nota, şi St. Nicolaescu; *Doc. slavo-rom.* p. 62.

[3] Acest Domn este cunoscutul Radu de la Afumaţi, Domn deplin, abia de la 1522; (v. pt. el: T. Palade: *Radu de la Afumaţi,* ed. Ploeşti, 1923 şi St. Nicolaescu; *Radu cel Viteaz,* în *Rev .pt. ist. Arh. şi Fil. an. 1909,* vol. X, p. 80.

[4] V. I. C. Filitti; *Arch. G. Gr. Cantacuzino: Arborele genealogic* Corbeni, Rudeni.

[5] V. Divanele acestui Voevod de la 1527-29.

[6] V. St. Nicolaescu, *o. c.*

[7] V. N. Iorga: *Studii şi Documente,* V, part. I, 1903, pp. 170-1; v. Colecţia d-lui Const. Basarab Brâncoveanu.

Neagoe vel Spătar va fi fost Comisul lui Vlad-cel-Tânăr de la 1510 April 24[1] şi până la 1511 Decembre 27[2], în penultimul divan al acestui Domn, de oare ce la 1512 Ianuarie 8[3] avem ca vel Comis pe Calotă, cunoscutul ginere al lui Vlad Călugărul, care în imediat următorul divan, anume la 1512 Maiu 26[4], primul cunoscut mie de la Neagoe Basarab, este ridicat la rangul de mare Vornic.

Vom vedea mai jos că şi acest Calotă vel Vornic este înrudit cu neamul boierilor din Mărgineni de prin prima jumătate a secolului al XVI-lea.

Şi pentru că aci am vorbit de jupân Neagoe Drăghici fiul lui Drăghici Stoicev, vom releva încă un hrisov mai recent purtând data de 1569 Iunie 1[5] dat Mănăstirei Cricoveni[6] în care se spune ca să ţină satul Blagodeştii partea care a fost a jupănului Drăghici vel Comis şi a jupănului Udrişte Postelnicul şi a jupănesei Calea Vorniceasa toate părţile lor „pentru că au fost dată danie această moşie sfintei Mănăstiri pentru sufletul răposatului jupănului Neagoe ca să-i fie ohavnică".

D. I. C. Filitti, relevând acest document[7] crede că Udrişte Postelnicul şi Drăghici vel Comis sânt boierii întâlniţi cu acest nume în a doua jumătate a secolului al al XVI-lea, şi că Vorniceasa Calea ar fi mama lor, soţia lui Udrişte Vistierul din Mărgineni şi greşit înregistrată în document cu atributul Vorniceasă în loc de Vistiereasă.

Un hrisov aflat de mine şi care este datat de Ştef. D. Gre-

---

[1] Dat din Curtea-de-Argeş, v. Şt. D. Greceanu, *o. c.*, pp. 23-4; v. Ac. Rom., Cond. M-rea, Câmpulung, p. 262.

[2] *Ibid.*, p. 27; v. Ac. Rom. Cond. M-rea Dealul, p. 49; v. *Foaia Societăţii Românismul* 1870, pp. 46-7; v. manuscris vechi la d. Cost. P. Greceanu, în care data este 26 Decembre.

[3] *Ibid.*, p. 30; v. Arh. St. M-rea Tism. doc. orig. pach. 2, doc. 4; v, Arh. St. Cond. Brâncov., II, p. 37; v. cond. M-rei Tismana, I, f. 182; v. Ştefulescu; *Doc.*, pp. 74-5; v. *ibid.*, *Tismana*, p. 215.

[4] V. St. D. Greceanu, *o. c.*, p. 33; v. Arh. St. M-rea Snagov, doc. 2; v. Acad. Rom. Cond. M-rea Snagov, folio 66.

[5] V. Arh. St. dosar Mărgineni; trad. rom. fără original; v. şi St. Greceanu: *Fişe inedite Filipeşti.*

[6] Mănăstirea cunoscută supt numele de Mărgineni.

[7] V. *Craioveşti*

ceanu din 1603, fără lună şi loc[1] complectează ştirile de la 1569 Iunie 1.

Iată-i şi conţinutul:

„Radul Voevod sin răposatul Mihnea Voevod dă hrisov M-rei „Mărgineni şi călugărilor de la sf-tul locaş, ca să le fie moşie „la Blagodeşti lângă oraşul Floci însă jumătate pentru că această „moşie au fost de baştină al lui jupăn Drăghici biv vel căminar „i a lui jupăn Udrişte şi a jupănesei Calea vorniceasei. Apoi „*când au fost în zilele lui Moise Voevod* ei au dat această moşie „cu toate părţile sus zisei mănăstiri pentru sufletul răposatului „jupănului Neagoe şi tot au ţinut mănăstirea cu pace, iar când „au fost în zilele lui Radu-Vodă Şerban[2] iar călugării de la mă- „năstire au avut pâră cu jupăn Miho portarul din oraş şi aşa păra „Miho portarul cum că nu au călugării atâta moşie în Blagodeşti „jumătate de sat ci numai a treia parte....“ dar domnul judecând pe dreptate şi pe lege, rămase Miho portarul de judecată. Iar acum în zilele lui Radu-Vodă Mihnea se scoală Calotă judeţul din oraşul Floci cu pretenţii asupra moşiei sus-zise „...şi au scos Ca- „lotă o carte a răposatului părintelui Domniei-Mele Io Mihai „Voevod făcută pe moşia Blagodeşti cum că au fost schimbat „Danciul din Corneşti[3] şi au dat toată partea lui de moşie de la „Corneşti lui jupăn Drăghici Vornicul, şi feciorilor lui anume „Stoican şi fetelor lui anume Maria şi Neacşa şi Chera şi cu „nepoţii lui anume Vintilă şi Radul iar Drăghici Vornicul el au „fost dat moşia Blagodeştii, o au dat moşie pentru moşie....“. Domnul caută şi află cartea lui Petru-Vodă[4] şi cartea Radului-Vodă Şărban, şi au rămas Calotă judeţul de lege.

Din acest ultim hrisov aflăm de un jupân Neagoe fără dregă-

---

[1] V. Arh. St. dosar M-rea Mărgineni; trad. fără original; v. Greceanu, *Fişe Filipeşti,* data actului este evident greşită de Greceanu; căci Radu Mihnea domneşte de la Septembre 1601-Mart 1602, în urmă de la Mart până în Iunie 1611, pentru a fi a treia oară, Domn din Septembre 1611 până în August 1616, şi a patra oară din August 1620 până în August 1623.

[2] Prin urmare documentul este din a III-a sau a IV-a domnie a Voevodului.

[3] In documentul din 1489 am aflat acest sat trecut cu numele Corneni. V. şi p. 20.

[4] V. Resumatul hrisovului mai departe la capitolul Drăghici, III, Stoicev, p. 53.

torie care indiscutabil trebuie să fie rudă cu boierii Drăghici vel Căminar şi Udrişte Postelnicul precum şi cu Calea Vorniceasa.

Dania fiind făcută de aceşti doi boieri cu boieroaica sus amintită, şi pentru vecinica pomenire a unui jupăn Neagoe, în domnia lui Moise Vodă, nu poate să fie decât din anii 1529 sau 1530 deoarece acest Voevod nu domneşte decât până în August 1530.

Vorbindu-se în act de un jupăn Neagoe mort, pentru a cărui pomenire se face dania, trebuie să susţinem în mod firesc că acest boier li era rudă apropiată.

A spune că Neagoe acesta este părintele celor doi boieri şi poate şi al Calei Vorniceasa, care poate însă fi şi jupăneasa sa în vedere că lipsa dregătoriei lui Neagoe nu implică că n'a avut, ar fi să anticipăm asupra unor rudenii de personagii despre cari până în present n'avem nici o informaţie precisă.

Neagoe acesta era fireşte posesorul moşiei Blagodeşti şi indiscutabil una şi aceiaşi persoană cu Neagoe Drăghici, căruia printre alte întăriri făcute de Vlad Vlăduţă este şi o jumătate din satul Blagodeşti.

Să nu uităm însă că într'un hrisov purtând data de 1508 Iunie 16 [1], în pricina dintre Manea cu cei cinci nepoţi ai lui şi Stoican fiiul lui Drăghici Stoicev şi deci frate cu Neagoe Drăghici, tot de o jumătate din Blagodeşti este vorba.

Moşia aceasta va fi fost poate împărţită după moartea bătrânului Drăghici Stoicev între fiii săi Stoican şi Neagoe. În amintirea acestuia din urmă boierii Drăghici vel Comis, Udrişte Postelnicul şi jupăneasa Calea Vorniceasa vor fi dat partea lor din Blagodeşti Mănăstirii, pentru pomenirea lui jupăn Neagoe care şi el pe semne va fi dat la moarte partea sa de moştenire din acest sat aceleiaşi Mănăstiri. Şi dacă pentru moment nu afirmăm că Neagoe este părintele celor doi boieri de mai sus, cât de firesc ni-ar apare aceasta din documentele citate, o facem numai pentru că asupra unuia din boierii aceştia şi anume Drăghici vel Comis avem informaţii cari ni lasă să presupunem origina sa; boieri de care vom vorbi mai departe [2].

Din cele relatate mai sus rezumăm doar că Neagoe este cel mai mic din fiii lui Drăghici Stoicev, cât în ceiace priveşte dacă va

---

[1] V. pag. 26.
[2] V. pag. 53 şi urm.

fi fost căsătorit şi va fi avut descendenţi nu putem răspunde pentru moment neavând la îndemână niciun act concludent asupra acestora.

Tot ce putem adăoga este că desigur la 1529 la data hrisovului de danie a moşiei Blagodeşti el era mort.

În ceia ce priveşte pe Calea Vorniceasa trebuie să ne referim la o scrisoare foarte importantă pentru acest personagiu femenin, scrisoare care a fost greşit datată de răposatul Ion Bogdan [1].

Iată ce ne spune rezumatul acestei scrisori: Jupâniţa Calea şi fiiul ei Stoican scriu judeţului Braşov că şi-au dat silinţa să afle pe nişte hoţi ce furaseră cai de la supuşii lor şi de la craiul, însă de nu-i vor prinde să nu se supere ci să le rămâie prieteni cum au fost şi „tatălui‚său vornicului". În scrisoare se vorbeşte încă „de credinţa şi prietenia şi frăţia străbunilor şi unchilor şi părin- „ţilor noştrii vornicul, cu Braşovenii".

Din nefericire n'avem în extenso textul acestei scrisori aşa de interesantă prin stilul ei.

Răposatul Ion Bogdan greşeşte când identifică pe această Calea cu soţia lui Datco armaş, atribuind fraţilor Danciu şi Radu, într'adevăr Brâncoveni, de la sfârşitul secolului al XVI-lea, un frate inexistent Stoican.

Radu şi Danciu sânt fii lui Vâlsan şi al Margăi [2].

Datco, mort înainte de 1568 este frate cu aceştia doi, soţia-i nu se cunoaşte. Calea din Brâncoveni este altă jupâneasă, soră cu Matei Basarab Voevod şi soţia lui Calotă Banul din Bozieni la sfârşitul secolului al XVI-lea, şi remăritată cu Stanciul post. pe la 1603-1607.

Apoi scrisoarea de maî sus nu vorbeşte de niciun alt frate al lui Stoican, nici că acea Calea este vorniceasă, însă că părintele, fie al ei, fie al lui Stoican era vornic.

Revenind la Calea din documentul necunoscut nouă din domnia lui Moise Voevod prin care ea alături de Drăghici Comis şi Udrişte postelnic dau Blagodeştii Mănăstirei Mărgineni pentru sufletul lui jupân Neagoe nu putem recunoaşte în ea decât pe bunica acestor doi boieri, pe Calea soţia lui Drăghici I vornicul Stoicev care pe semne mai trăia la 1529 la adânci bătrâneţi.

---

[1] V. *Doc. şi Reg. priv. la Rel. Ţ. Rom. cu Braşov şi Ung.*, ed. I, 1902, p. 306. Scrisoarea este datată din 1582.

[2] V. *Filitti: Boierii Craioveşti, arborele genealogic.*

Cât pentru expresia de „tatălui mieu vornicul“ cred că aceste vorbe vin mai mult din gura lui Stoican decât de la maica sa, şi atunci într'adevăr că ştirile aflate din scrisoare se referă la Drăghici Stoicev.

Interesantele lămuriri genealogice cu toate că puţin precise, denotă totuşi o mare mândrie şi o conştienţă fermă de importanţa legăturilor de prietenie a neamului acestor boieri.

Fiva oare această bătrână boieroaică vre-o representantă a neamului boierilor Craioveşti, soră cu cei patru fraţi Barbu, Pârvu, Preda şi Radu, cari dacă va fi fost fată de Domn, mândria stilului ei ne-ar fi lămurit în mod mai precis.

DRĂGHICI II.

Am spus mai sus că Drăghici Stoicev dispare din fruntea divanelor lui Radu-cel-Mare cu vre-o trei ani înaintea încheierii secolului al XV-lea. Cu toate acestea în timpul domniei lui Mihnea-cel-Rău deci printre anii 1508—9 aflăm o scrisoare[1] adresată Braşovenilor de nouă dintre foştii boieri de frunte ai precedentului Domn, anunţând pe pârgarii din Braşov că vor fi nevoiţi să părăsească ţara şi îi roagă deci să intervină pe lângă comitele Timişoarei ca să li dea un salv conduct; cei nouă boieri mai iau încredinţarea că se vor putea adăposti oriunde în ţinutul Ardealului, putând să iasă când vor voi.

Printre aceşti nouă boieri aflăm al optilea pe un jupân Drăghici fără dregătorie, ceilalţi fiind următorii, menţinând ordinea în care sânt trecuţi în scrisoare: Jupân Badea Vornic, jupân Stroe Vornic, jupân Ion Călinescu, jupân Calotă Vistierul, jupân Vlaicul Portarul jupân Dumitrul Vornicul, jupân Stoican, jupân Drăghici şi jupân Stan.

De altfel încă din 1507 Decembre 3[2] şi anume dintr'o scrisoare a lui Radu-cel-Mare tot către Braşoveni, aflăm printre boierii înşiraţi, pe acest Drăghici al şaisprezecilea din optsprezece. Evident că acest omonim al sfetnicului lui Vlad Călugărul şi Radul-cel-Mare este un boier tânăr, altfel n'ar putea avea locul printre ultimii sfetnici ai lui Radu-cel-Mare.

---

[1] V. Bogdan; *o. c.*, p. 223, No. CCXV; v. *ibid.;* ed. II, No. CCL, p. 305.

[2] V. Bogdan, *o. c.*, ed. II, p. 352, No. CCCIX.

Rămâne în toate cazurile bine stabilit cu acest jupân Drăghici este altul decât Drăghici Stoicev.

Cine va fi fost nu putem pentru moment certifica.

Un raţionament logic ni-ar lăsa să credem că dacă Drăghici Stoicev a fost sfetnic devotat şi tatălui şi fiiului, şi descendenţii săi, cei trei fii: Stoican, Neagoe şi Drăghici vor fi rămas şi ei credincioşi lui Radu-cel-Mare, şi atunci a-şi putea emite ipotesa că jupân Stoican şi jupân Drăghici, antepenultimul şi penultimul boier din cei nouă înşiraţi în scrisoarea din 1508-9, să fi fost fiii lui Drăghici Stoicev.

Pentru întâia oară în prima jumătate a secolului al XVI-lea întâlnim pe un boier Drăghici în divanele domneşti ale Voevozilor acestei epoci, la 1512 Mai 26 [1], supt Neagoe Basarab, purtând acolo dregătoria de Păharnic.

Acest boier rămâne în această funcţie în toată domnia de aproape zece ani a acestui Voevod.

Între anii 1521—1525 adică de la ultimul hrisov cu divan cunoscut mie de la Neagoe Basarab din 1521 Iulie 30 [2] şi până la primul hrisov cu divan al lui Radul de la Afumaţi din 1525 Februar 10 [3], deci în timpul domniei lui Vladislav, feciorul unui Vladislav, fost pe semne pretendent şi nepot al lui Vladislav al II-lea, Drăghici Păharnicul nu apare în divan decât la 1522 Februar 3 [4], tot în aceiaşi dregătorie în scurta domnie a lui Radul de la Afumaţi. Păharnicul lui Vladislav al III-lea, este un Dragomir care şi el lipseşte adesea din divan nefiind măcar înlocuit.

În primul divan al lui Radul-cel-Viteaz la 1525 Februar 10 aflăm pe Drăghici ca vel Vornic însă el dispare din nou în a doua domnie a lui Vladislav din Maiu până în August 1525 pentru a reapare la Septembre 8 [5], acelaşi an cu dregătoria de fost mare Vornic,

[1] V. Ştef. D. Greceanu, *o. c.;* p. 33; v. Arh. St. M-rea Snagov, doc. 2; v. Acad. Rom. Cond. M-rea Snagov, folio 56.

[2] *Ibid.*, p. 61; v. Ştefulescu; *Gorjul istoric 1904, pp. XIV-XXIX;* d. N. Iorga, în *Studii şi Doc.* vol. V, p. 170 ne dă un document al lui Neagoe-Vodă din 30 Noembre 1521, evident cu data greşită Voevodul murind înainte de data aceasta.

[3] V. Ştef., D. Greceanu, *o. c.*, p. 73; v. Arh. St. Cond. Brâncov„ No, II, p. 498.

[4] Ibid., pp. 62-3; v. Arh. St. ep. Argeş, pach. 44, doc. 6; v. menţiune la I. Bogdan, *o. c.*, ed. V, p. 232, nota.

[5] V. Şt. D. Greceanu; *o. c.*, p. 73; v. Ac. Rom., doc. 96 XCIV, orig, sl,

urmând în toate divanele lui Radu-cel-Viteaz când, ca vel Vornic sau biv vel Vornic.

Supt Moise Vodă fiiul lui Vladislav al III-lea, el este chiar în fruntea divanului la 12 Maiu 1529[1] fără dregătorie; lipseşte totuşi din divanul hrisovului lui Radul de la Afumaţi la 1528 Septembre 2 dat din Piteşti[2] şi în ultimele divane ale lui Moise la 1529 Iunie 10[3] şi 1530 Maiu 22[4]. Acest ultim divan de altfel este format din elemente cu totul noi.

Drăghici reapare ca Mare Vornic în fruntea divanului documentului emanat din Târgovişte de Vlad Vodă sin Vlad Vodă (Vlad zis Înecatul) la 1530 Iunie 15[5], lipsind însă peste 10 zile[6] pentru a reapare la 15 Noembre[7] şi 16 Noembre[8] în fruntea divanului. De acum înainte rămâne când primul boier martor în divan, când după Hamza Banul sau Şerban biv vel Vornic[9] în fruntea divanelor domneşti ale lui Vlad Înecatul şi Vlad Vintilă[10].

Supt acesta din urmă îl aflăm în toate divanele cunoscute până astăzi, tot astfel şi supt urmaşul lui la tron Radul zis Călugărul în singurul divan pe cari-l cunoaştem înaintea alungării acestuia de

[1] V. Ştefulescu; *Tismana*, pp. 220-1; v. Arh. St. Cond. M-rea Tismana, I, f. 529.

[2] V. G-l P. V. Năsturel; în *Rev. pt. Ist. Arh. şi Fil. X, fasc. II*, 1909, pp. 210-11.

[3] V. N. Iorga, *Studii şi Doc., V, part. I, 1903*, pp. 170-1; v. Col. C. Basarab Brâncoveanu.

[4] V. Ştefulescu; *Doc. sl.-rom.*, p. 96; v. Arh. St. M-rea Tismana, pach. 2, doc. 6, orig. deter., tradus de Peşacov la 1844.

[5] V. Elie Nicolescu: *In jurul lui Basarab Laiotă în Rev. Literatura şi arta Rom. anul VII, tabloul divanelor*, pp. 668-9; v. G-ral P. V. Năsturel; *Radu Şerban şi Matei Basarab*, în *Rev. Literatura şi Arta rom. XI, 1907;* v. Arh. St. M-rea Govora secţ. ist. pach. 30 netreb.

[6] V. Elie Nicolescu; *o. c.*

[7] *Ibid.*

[8] V. Ştefulescu; *Doc.* p. 98; v. Arh. St. M-rea Tismana, pach. 40, doc. 3; v. Elie Nicolescu *o. c.*

[9] Ginerele lui Radu Post. Craiovescul şi al Velicăi din Şitoaie, soţul Mărgăi şi părinte al Ancăi din Coiani şi al lui Marcea din Şitoaie, viitor Ban de Jiiu şi Craiova.

[10] Vlad Inecatul este Domn de la 1530-Septembre 1532. El este fiul lui Vlad Vlăduţă şi prin urmare nepot de fiu lui Vlad Călugărul, iar Vlad Vintilă, Domn de la 1532-1535, este fiul lui Radu-cel-Mare şi deci văr primar cu predecesorul său.

către fostul Voevod Vlad şi anume la 1534 Septembre 1 [1], căci peste cinci zile [2] în documentul dat din Fureşti de Vlad Vintilă, Drăghici este mare Părcălab şi încă în aceiaşi dregătorie în fruntea divanului hrisovului fără an, doar numai data 18 Decembre [3] de la acest Voevod, hrisov dat din Bucureşti [4].

De asemenea tot ca mare Părcălab se află în fruntea divanului la 1535 Ianuar 11 [5], şi de acum înainte rămâne mare Vornic printre primii trei boieri de frunte ai lui Radul Paisie.

Totuşi la 1535 Iulie 1 [6] nu-l aflăm în divan în primul hrisov cu mărturii domneşti cunoscut mie din domnia lui Radu paisie de la 1535—1545.

De acum înainte, adică de la 1535 Iulie 30 [7] nu este document cu divan unde Drăghici să nu figureze ca boier de frunte:

La 1536 în Iulie [8] îl aflăm pentru ultima oară ca martor domnesc al acestui Voevod.

Se va fi stins în toamna acestui an sau în primăvara anului viitor căci în 1537 Mai 10 [9] Drăghici Vornicul nu mai apare.

Aceasta este bogata carieră a lui Drăghici sfetnic al atâtor domnii, carieră care se poate resuma precum urmează:

Paharnic lui Neagoe Basarab.
Mare Vornic lui Radu de la Afumaţi.
„ „ „ Moise.
„ „ „ Vlad Înecatul.
„ „ şi pârcălab lui Vlad Vintilă
şi în fine, fost mare Vornic al lui Radu Paisie până la moarte.

---

[1] V. Elie Nicolescu, *o. c.*

[2] *Ibid.*

[3] V. Ştefulescu: *Tismana,* 223 6; v. Arh. St. M-rea Tismana, pach. 1, doc... foarte deteriorat, trad. de Pessacov la 9 Iunie 1844.

[4] Data acestui document trebuie să fie 1534 pentru că la Septembre 6 din Fureşti, (v. nota 1 mai sus), tot ca pârcălab aflăm pe Drăghici precum şi la Ianuar 11, anul viitor, (v. nota următoare).

[5] V. Elie Nicolescu, *o. c.*

[6] *Ibid.,* Fi-va oare o eroare de transcriere în tablourile citate?

[7] V. Elie Nicolescu, *o. c.*

[8] Data documentului ne lipseşte, nu este totuşi ziua 10, (v. St. Nicolaescu, *Doc.* 69; v. Acad. Rom. 23 XL), a acestei luni deoarece grămăticul acestui hrisov este Nan, iar al celui de mai sus Bora (v. Elie Nicolescu, *o. c.).*

[9] V. Colecţia de acte Ion Glogoveanu.

Dar cine este acest însemnat sfetnic domnesc?

Toţi istoricii noştrii până azi l-au identificat cu acel boier despre care pompoasa titulatură a Postelnicesei Elena, spune: *„strănepoată lui Drăghici Dvornicul ot Mărgineni.“*

Am spus mai sus[1], şi o repet încă odată că nu am aflat în nici un document de pe aceste vremuri să fi existat în secolul al XVI-lea vreun boier Drăghici Vornic, cu particula „ot Mărgineni“

Totuşi câteva documente foarte interesante, unele chiar inedite, ne lămuresc asupra persoanei acestui Paharnic al lui Neagoe Basarab, Vornic mare al celorlalţi 5 Voevozi urmaşi pe tronul Muntenesc.

Un zapis purtând data de 13 sau 15 Septembre 1624[2] ne spune că şase boieri: Ivaşco Vornicul, Gligorie Comisul, Bratul Vel Comisul, Tudor Slujerul, Dumitru şi Neanciul Vornicul fiind luaţi pe răvaşele lui Alexandru Vodă[3] de către „Doamna Elena a răposa-„tului Şerban Vodă şi de Socol Paharnic din Cornăţeani şi de „Necula Paharnic şi de Leontie egumenul mănăstirii Strâmbul[4] pen-„tru satele Dobreanii[5] Vladimireşti[6], Vărăşti[7], Dinţeşti[8], Făsăiţii[9],

---

[1] V. mai sus, pag. 9.

[2] V. document în arhiva familiei mele.

[3] Alexandru-Vodă zis Coconul, tânărul şi nepriceputul Voevod al Ţării-Româneşti din August 1632, până în Novembre 1627, fiu al lui Mihnea Turcitul.

[4] Această mânăstire cunoscută azi supt numele de Găiseni este în judeţul Dâmboviţa, pe hotarul sudic, alături de satul cu acelaşi nume şi alături de satul Floreştii din judeţul Ilfov (v. mai sus pag...) şi de Căscioarele din Vlaşca, Mânăstirea întreţinută de Eforia Spitalelor Civile este o veche fondaţie încă înainte de secolul al XVI-lea a unui neam de boieri zişi Boghieni, rude prin ascendenţă femenină cu boierii Floreşti din secolul al XVI-lea.

[5] Satul Dobrenii în judeţul Ilfov făcând parte din comuna rurală Dobrenii Câmpurelul, (v. dicţ. Geogr. III, p. 146, col. I şi II). Se greşeşte totuşi de a se atribui fondarea acestei comune pe la începutul secolului al XVII-lea, căci există încă din secolul al XV-lea, precum ne-o relevă documentul de mai sus. Această moşie eşită din moştenirea lui Vintilă Florescu rămâne în mâna lui Radu Şerban, de la care trece la fiul său natural născut în acest sat dintr'o fată de popă, Elena, viitoarea soţie a unui Neagoe Logofăt şi moartă la 7 August 1552, (v. *ibid.*, v. şi N. Iorga; *Inscripţii, fasc. II, 1905,* p. 89, unde Dobrenii este trecut în Vlaşca, evident o eroare). Constantin Basarab, fost Serdar din Dobreni devine Domn la moartea lui Matei Basarab Vvd., şi păstrează tronul ţării de la

„dacă au fost ale Radului Clucerul Florescul" şi dacă va fi avut muma acestuia jupâneasa Maria „treabă şi lucru la miluire la mă- „năstirea Strâmbul", şi în fine dacă zapisul jupânesei Marii scos de Leontie egumenul este zapis drept, adeverează că mai întâiu acest zapis a fost făcut de Nestor logofătul Vlădicăi cu patru ani după încetarea din viață a mamei Clucerului şi mai adeverează cei şase boieri precum urmează"... iar satul Dinţeşti şi Făsăiţi „nu „l-au mai l-au fost ţiind Florescul nici odată că au fost ale Cor- „năţeanilor de moşie iar satul Vladimireşti şi satul Floreşti[1] au „fost ale Florescului de moşie ce l-au dat să fie la sânge iar „pentru satul Dobreanii şi Vărăşti am adevărat cum au fost purtat „pâră părinţii lui Şerban Voevod mai dinainte vreame cu Radul „Florescul ce încă nu li s'au fost ales, lucru că am citit şi o carte „a Mircii Voevod[2] ce era la mâna lui Socol Paharnic, deci aşa „am adevărat cu sufletele noastre cum au fost înfrăţit Vintilă Lo-

1654-1658. Dobrenii ajunge la moartea Voevodului în stăpânirea sorei sale Elena Postelniceasa Cantacuzino.

[6] Sat care nu mai există azi supt acest nume.

[7] Fi-va oare satul acesta Vărăştii Obedini în apropierea Dobrenilor şi anume în plasa Sabarul, jud. Ilfov, lângă Sabar, sau Vărăştii-de-sus şi de jos, primul cunoscut supt numele de Pitar-Moşu şi al doilea Băjenari din plasa Dâmboviţa, com. rur. Dăscălul Creaţa, la Nord de Bucureşti, aproape de unde izvorăşte Valea Mostiştei.

[8] Alt sat al cărui nume a dispărut.

[9] Incontestabil numele greşit al satului Fasăienii, azi sat dispărut, fost însă de baştină al boierilor ot Cornăţeni, în secolul al XVII-lea. Nu trebuie confundat cred cu Făcăeni din pl. Teleajen, jud. Prahova sau Făcăenii din Ialomiţa, pe malul stâng al braţului Borcea. Numele de Făsăiţii se mai dă cătunului Sibigiul de jos din comuna Pănătăul, jud. Buzău, v. pentru acest sat şi mai departe.

[1] Moşia aceasta Floreştii nu trebuie confundată cu actualul Floreştii din judeţul Prahova, lângă Măgureni şi Filipeşti, fosta proprietate a boierilor Cantacuzino din branşa zisă a Măgurenilor, la începutul secolului al XIX-lea şi unde Grigore G. Cantacuzino Vornicul clădeşte la 1826-31 biserica reparată de soţia sa la 1888. Satul Floreştii din documentul de mai sus se află în jud. Ilfov, plasa Sabarul şi a fost moşie băştinaşă a boierilor Floreşti din secolul al XVI-lea, rămasă în urmă prin moştenire în averea Postelnicesei de la Anca din Coiani, străbunica ei descendentă şi ea din boierii Floreşti ai începutului secolului al XVI-lea, (v. mai sus, pag. 25).

[2] Mircea, zis Ciobanul, fiul lui Radu Paisie, Domn al Ţării Româneşti de la 1545 Mart până la Februar 1554 şi a II-a oară de la Ianuar 1558 până la Septembre 1559.

„gofătul cel bătrân pre fetele lui anume Neacşa ; Velica cu fecio-„rul lui Drăghici Vornicul pre aceaste sate şi ţigani ce scrie mai „sus să fie fraţi iară zapisul am adevărat că au fost mincinos şi „din trupul Florescului au rămas niminilea, nici alte rude fără nu-„mai aceşti boiari ce sânt mai sus scrişi..." şi deci au dat aceşti şase boieri ca să fie aceste sate şi Mănăstirea Strămbul „la sânge „la rudele Florescului în mâna acestor boieri ce scriu mai sus"....

Ce ne interesează pentru moment din actul de mai sus este persoana lui Drăghici Vornicul a cărui tată aflăm că este Vintilă Logofătul şi că acest Drăghici avea legături prin descendenţă cu Elena Doamna lui Radu, Şerban Basarab şi cu boierii din Cornăţeni.

Despre acest Drăghici Vornicul afară de actul de mai sus mai avem şi următoarele ştiri documentare.

Într'un hrisov al lui Vlad cel Tânăr sau Vlad Înecatul din 1531 Aprilie 12[1] dat din Târgovişte lui Drăghici Vornicul „cinstitul boier al Domniei mele" Voevodul întăreşte acestuia moşia Calea Baiului cumpărată de la Nicola de la Roşi drept 100 de galbeni încă din zilele lui Radul Voevod „care au pierit la Râmnic"[2]. I se mai dau 100 de oi, 3 sălaşe de ţigani, un cal bun înşelat şi înfrânat şi un caftan bun, şi zice hrisovul mai departe"... şi să-i mai fie Dinţeşti Făsâenii, Dobreanii, Vladimireştii" pentru că sânt ale lui bătrâne şi de baştină moşii, să-i fie lui şi fecioriilor lui.

Prin urmare moşiile întâlnite în neamul boierilor Cornăţeni la 1624 şi anume Dinţeşti şi Făsâieni şi cele întâlnite în pricini între părinţii lui Radu Şerban şi Radul Clucerul Florescul, adică Dobrenii şi Vărăştii, erau toate moşii băştinaşe ale lui Drăghici Vornicul „cinstitul boier al Domniei Sale" lui Vlad Înecatul, în a cărui divan aflăm precum am văzut mai sus chiar pe acest boier.

Prin urmare Drăghici Vornicul lui Moise Vodă şi a celorlalţi Domni, urmaşi acestuia pe tronul Ţărei Româneşti, nu este precum a fost crezut până aci, Drăghici Vornicul din Mărgineni ci Drăghici Vornicul din Floreşti, fiul lui Vintilă Logofătul lui Vlad Călugărul, întâlnit în dese documente cu divane ale acestui Voevod cu epitetul Florescul, boier fără dregătorie[3].

---

[1] V. Ionnescu Gion: *Boerii Craioveşti*, în Rev. pt. Ist. Arh. şi Fil. vol. VIII.

[2] Radu-cel-Frumos sau cel Viteaz.

[3] V. lucrarea mea asupra Divanelor, sec. al XV-lea, doc. LXV, nota 2, doc., LIII, nota 15; doc. LIX, nota 6; doc. LX, nota 8; doc. LXII,

Că din el descindea Postelniceasca, nu încape nici-o îndoială[1].

Şi pentru a reveni la Drăghici, cel mai mic din feciorii lui Drăghici Stoicev vom spune că afară de jupânul Drăghici alături de jupânul Stoican din scrisoarea celor nouă boieri, cari se adresează către Braşoveni, şi din cei 18 boieri ai lui Radul cel Mare în scrisoarea acestuia către aceiaşi în 1507, cari par a fi descendenţii lui Drăghici Vornicul lui Vlad Călugărul şi al fiului său, nu putem spune nimic mai precis.

SLAVNA

Am văzut mai sus[2] că răposatul Ştefan D. Greceanu ne indică pe baza documentului din 27 Maiu 1510 că fiică a lui Drăghici Stoicev ar fi Slavna. În aceiaşi fişă în spiţa genealogică din josul ei este specificat ca fiică a Slavnei o Stancă, zisă ot Bratovoeşti, spătărească înainte de 1572.

Tot D-sa ne mai dă informaţia[3] că înainte de 1587 existau stăpâni pe satul Bucoviciorul[4] pe Jiu, Slavna cu fiica ei Stanca spătăreasa ot Bratovoeşti.

Luând totuşi aceste informaţii genealogice ca sigure şi referindu-ne la un hrisov purtând data de 1569 Septembre 11[5] al lui Alexandru Mircea, am avea în parte, prin analogia personagiilor, confirmarea celor emise de Ştefan D. Grecianu.

Iată ce aflăm din hrisovul sus citat:

„Domnul întăreşte Mănăstirei Glavaciog parte în satul Obislav, „partea lui Hamza Banul pentru că această moşie e de moştenire „a lui Hamza Banul, apoi a dat-o şi a adăogat-o la zisa mănăstire „fiica lui Hamza Banul, Stanca jupâniţa Stanciului a lui Benga, „dinaintea Domnului pentru sufletul părintelui ei Hamza Banul şi

---

nota 6; doc. LXV, nota 2; v. doc. LXVI, doc. LXXIV, doc. LXXV, nota 2.

[1] V. pt. neamul boierilor din Floreşti, şi această înrudire, studiul meu viitor.

[2] V. mai sus, p. 22.

[3] V. *Fişe inedite,* St. D. Greceanu la „ot Bratovoeşti" fără indicaţia moşii.

[4] Există şi azi un sat cu acest nume în jud. Dolj, pl. Dumbrava-de jos din comuna Veila.

[5] V. St. D. Greceanu; *Genealogii documentate vol. II, pp. 412-13, la Bengeşti;* v. Arh. St. M-rea Glavaciog, pach. 9, tălmăcit la 1843 în Mart în Sf. Mitropolie de G. Peşiacof.

„pentru sufletul jupâniţii Stanca şi al fiilor ei Hamza, Stanciul, „Vladul şi Drăghici pentru că le-au adus trupurile de la Cetatea „Bucureşti de le-au îngropat la Sf. Mănăstire în Glavacioc şi a „dat acest sat Obislav ca să le fie vecinică pomenire. Urmează „blestemul şi Divanul."

Din hrisovul de mai sus aflăm că Hamza Banul din Obislav a avut de fiică pe o jupâneasă Stanca, muma boierilor Hamza, Stanciul, Vladul şi Drăghici, şi pentru a complecta ştirile de mai sus vom spune că soţul Stancăi este Stanciul Spătar fiul lui Benga mort împreună cu cei patru fii ai săi în lupta de la Boiani[1] la 1560.

Alte informaţii genealogice[2] care par a nu fi fost cunoscute lui Şt. D. Greceanu ne spun că Stanciul Spătarul, omul de încredere al lui Mircea Ciobanul, este ginere lui Hamza Banul din Obislav care are de soţie pe o jupâneasă Slavna.

Să căutăm înainte de toate a distinge cariera lui Hamza Banul. Comis în primul divan cunoscut mie de la Neagoe Basarab la 26 Mai 1512[3] păstrează această dregătorie până la 1520 Aprilie în 10[4], când îl aflăm pentru ultima oară cu această dregătorie, căci în imediat următorul divan la 4 Iulie[5] el este Spătar, dregătorie pe care o păstrează până la moartea Voevodului său, căruia pe semne i-a rămas credincios.

La 1522 Februarie 3[6], în divanul hrisovului lui Radu de la Afumaţi, singurul cunoscut mie de la acest Voevod în acest an, Hamza lipseşte, dregătoria de Spătar fiind păstrată de Neagoe viitorul mare Vornic al acestui Voevod şi chiar ucigaşul său la Râmnicul-Vălcei pe Dealul Cetăţuia.

---

[1] V. *Magazin Istoric, IV,* p. 272. In Xenopol; *Ist. Românilor, ed.* 1898, p. 11, se spune că lupta fusese la Şerpăteşti.

[2] V. St. Nicolescu; *Doc. Sl.-Rom., ed. 1905,* p. 33.
2; v. Acad. Rom. Cond. M-rea Snagov, folio 66.

[3] V. St. D. Greceanu; *o. c.,* p. 33; v. Arh. St. M-rea Snagov, doc.

[4] *Ibid.,* p. 58; v. Arh. St. M-rea Bistriţa, pach. 1, doc. 4; v. Cond. Brâncov., II, p. 503.

[5] Ibid., p. 58; v. *Hurmuzachi, vol. II, part. III,* pp. 335-7, *Doc. Ist. Rom. 1510-30, de Nic. Densuşianu cu apendice slavon 1510-27;* v. *Uricariul* IV, p. 301; v. *ibid.,* XII, p. 83.

[6] V. St. Nicolescu: *Doc. ist. privit. la Radu de la Afumaţi în Rev. pt. Ist. Arh. şi Fil. vol. X, fasc. I, 1909,* p. 80.

Într'un hrisov cu divan al lui Vladislav, la 1525 Iunie 10[1], aflăm pe un Hamza portar; nu cred să poată fi identificat cu personagiul de care ne ocupăm.

La 1529 Aprilie 14[2], într'o danie făcută Mănăstirei Tismana de Banul Pârvu[3], peste satul Turcenii, aflăm ca al doilea martor pe un Hamza Vistier.

Acest Hamza Vistier nu apare totuşi în niciun divan din cele ce ne sânt cunoscute de la Moise Vodă[4].

În fine pentru prima oară întâlnim pe Hamza cu dregătoria de Ban, şi anume de Jiu, în domnia lui Vlad Înecatul la 1531 Septembre 18[5], fiind chiar în fruntea divanului; dispare totuşi până la 1532 Ianuarie 27[6], în domnia aceluiaşi Voevod, rămâind în urmă în fruntea divanului până la 1533 Iunie 3[7], în domnia lui Vlad Vintilă, fiind din nou lipsă în divanul din 22 Iulie acelaşi an

În divanul documentului din 1533 Decembre 27 , atribuit lui Radu Paisie, putem zice că aflăm pe Hamza pentru ultima oară în divan, căci hrisovul cu leat greşit, publicat de D-l Lăpedatu[10] ca fiind al lui Vlad Călugărul şi datat din domnia sa cu leatul 1489, trebuie pus între 1533-36 fiind emanat de la Vlad Vintilă, iar nici de cum de la moşul acestuia.

Cred chiar a nu mă înşela fixând data acestui hrisov în cursul

---

[1] V. Ştefulescu: o. c., p. 86; v. *Muzeul Gorjului,* sec. XVI, doc. 5.

[2] *Ibid. Tismana,* pp. 220-1; v. Arh. St. Cond. M-rea Tism. I, f. 529.

[3] Fiul lui Pârvu I, Vornicul Craiovescu, devenit şi el Ban de Craiova, dupa moartea fratelui sau Preda Banul între anii 1522-26 şi 1528, (v. Elie Nicolescu *o. c.).* El moare la 14 April 1529 şi este îngropat la ctitoria neamului, său M-rea Bistriţa; v. pentru el, I. C. Filitti; *Craioveştii o. c.,* pp. 200-1.

[4] Iată cele care-mi sunt cunoscute; unul fără an pe semne din 1529; (v. I. C. Filitti, Arh., p. 201, doc. 643) şi din acest an la Mai 12; (v. Ştefulescu; *Tism.,* pp. 220-1 şi *ibid., Doc.* p. 95), la 17 Maiu (v. *Filitti: o. c.,* p. 157, doc. 509), la 10 Iunie; (v. Iorga, *St. şi Doc. V, part. I, 1903,* pp. 170-1) şi în 1530 la 22 Maiu; (v. Ştefulescu: *Doc.,* p. 95).

[5] V. Elie Nicolescu: *o. c.;* v. Ştefulescu: *Tismana,* pp. 222-3; v. Arh. St. Cond. Tismana, I, fila 586.

[6] V. *Revista Istorică, X, 924,* p. 60. origine pierdută.

[7] V. Elie Nicolescu: *o. c.,* v. Ştefulescu: *Tismana,* p. 223; v. Arh. v. Arh. St. Cond. M-rea Tismana, II, f. 421 v.

[8] V. Elie Nicolescu, *o. c.,*

[9] V. Elie Nicolescu, *o. c.,*

[10] V. *Vlad Călugărul* -în *Convorbiri Literare, XXXVI, ed. 1903.*

anului 1533 accentuând însă că Staico Logofătul[1] care este al doi'ea martor în şirul boierilor nu poate să fie decât o rea cetire, şi poate fi Vălsan Logofătul, într'adevăr boierul cu această dregătorie în aceste vremuri.

Coroborând ştirile aflate de la D-l Stoica Nicolaescu cu cele din spiţa genealogică a primilor boieri Bengeşti dată de Ştefan D. Greceanu[2] nu încape nicio îndoială că Slavna soţia lui Hamza Banul din Obislav nu este alta decât fiica lui Drăghici Stoicev, Stanca fata lor, spătăreasa de la 1572 se numeşte din Bratovoeşti, moşie de moştenire, pe semne de la mama sa. Unul din fii Stancăi se chiamă Drăghici, în amintirea bunicului ei, iar alt fiu Barbul, rămas pe semne prin moştenire, stăpân pe moşia Bratovoeşti se numeşte cu epitetul „ot Bratovoeşti".

Prin urmare ar urma ca rezumat al celor înfăţişate mai sus că Slavna a patra fiică a lui Drăghici să fi fost soţia lui Hamza Banul din Obislav şi mamă Stancăi, strămoaşă boierilor cunoscuţi în urmă supt numele de Bengeşti.

B O B A

Pe această ultimă fiică a lui Drăghici Stoicev o relevăm aci numai pentru că ne-o indică Ştefan D. Greceanu[3]; noi nu am aflat nimic asupra ei.

* * *

În urma studiului asupra lui Drăghici Stoicev şi în parte a fiecăruia din descendenţii săi, fii şi fiice, rezumăm că boierul despre care Elena Postelniceasa spune că-i este strănepoată nu este altul decât Drăghici Stoicev, fostul mare Vornic atât al lui Vlad Călugărul, cât şi al fiului acestuia Radu cel Mare, posesor al moşiei Mărgineni, ctitor poate chiar fondator al Mănăstirei de la Cricov, cunoscută ulterior supt numele de Mănăstirea Mărgineni.

Cum acest boier va fi fost înrudit cu Udrişte Vistierul, căruia Postelniceasa după mândra-i titulatură îi este nepoată, o vom vedea mai la vale, când vom vorbi de boierii din Mărgineni din secolul al XVI-lea.

---

[1] Iată şi Divanul documentului acesta din 22 Maiu: Drăghici Mare Vornic, Staico Logofăt, Hamza Ban, Radu Mare Vistier, Drăghici, Mare Spătar... Radu Paşadia, Postelnic şi ispravnic, Giura Logofăt, Ţalapie Stamatie, (adecă grămătic) şi Gran Stolnic.

[2] V. şi *Genealogii documentate II, arbare genealogic al Bengeştilor.*

[3] V. spiţa genealogică din doc. cu data 1510, Maiu 27, mai sus pag. 22.

Boierii din Mărgineni din secolul al XVI-lea.

Relevăm aci din nou o parte din textul hrisovului emanat de la Radu Mihnea la 1603[1] prin care dă Mănăstirii Mărgineni ca să-i fie moşia în Blagodeşti, lângă oraşul Floci, însă jumătate pentru că această moşie au fost de baştină a lui jupân Drăghici biv Vel Căminar (= Comis) şi a lui jupân Udrişte şi a jupănesei Calea Vorniceasa. Apoi când au fost în zilele lui Moise Voevod, ei au dat această moşie, cu toate părţile, mănăstirei, pentru sufletul răposatului jupânului Neagoe. În domnia lui Radu Şerban a fost pâră între mănăstire şi Miho portar, şi acesta rămâne de lege, iar acum este pricină între Calotă Slujerul care şi el rămâne de lege în faţa Domnului.

Am spus mai sus[2] că acest document este reîntărirea hrisovului lui Alexandru Mircea din 1569, ziua precum şi locul ne lipsesc la Al. T. Dumitrescu[3]. Resumatul documentului la d-sa ne vorbeşte de o parte din Blagodeşti care a fost a jupânului Drăghici vel Comis, partea lui jupân Udrea vel Postelnic şi partea Vornicesei iar resumatul aceluiaş hrisov la St. D. Greceanu ne[4] indică data de 1 Iunie vorbind de partea jupânului Drăghici vel Comis, a jupânului Udrişte Postelnicului şi a jupânesei Calei Vorniceasa, fiind dată acea moşie danie Mănăstirii de la Cricov pentru sufletul aceluiaş jupân Neagoe.

Din aceste trei resumate conchidem: că Drăghici vel Căminarul este Drăghici vel Comis, că jupân Udrişte este Udrea vel Postelnic şi Udrişte Postelnicul, iar Vorniceasa este Calea Vorniceasa.

Cine sânt aceste personagii, rude foarte apropiate între ele

[1] V. pag. 38.
[2] V. p. 38.
[3] V. şi nota 5, p. 37.
[4] V. *Fişe inedite Filipeşti;* v. *Genealogii documentate, vol. III.*

de oare ce nici unul din cele trei resumate relevate nu ne spune ce rudenii erau între ei?

Vom căuta în lipsa condicii Mănăstirii Mărginenilor azi evacuată la Moscova, să identificăm pe boierii de mai sus din puţinele mărturii palpabile aflate fie prin colecţii particulare fie din extrase din lucrările apărute până astăzi, şi care ne-ar putea lămuri asupra acestor membri ai neamului Mărginenesc.

DRĂGHICI III din Mărgineni.

Incontestabil că dregătoria aflată primului boier adică lui Drăghici, numit vel Căminar în hrisovul lui Radu Mihnea nu poate fi decât o eroare a grămaticului, funcţia aceasta nefiind pe acele vremuri dregătorie de divan.

Amintindu-ne însă că dania este făcută supt Moise-Vodă, ea nu poate fi fixată decât între anii 1529 sau 1530, ba chiar aşi precisa anul 1529, de oare ce supt acest Voevod în divanele hrisoavelor purtând datele de 12 Maiu [1], 17 Maiu [2] şi 10 Iunie [3], toate scrise în Târgovişte, acest boier Drăghici este întâlnit cu dregătoria de vel Comis, aşa cum ni-l dă transcrierea documentului din 1569 atât Al. T. Dumitrescu cât şi St. D. Grecianu.

Să căutăm însă a urmări pe aceşti boieri în divanele vremii:

Pe Drăghici îl întâlnim cu dregătoria de vel Comis încă din primul hrisov al lui Radu de la Afumaţi, din a doua a sa domnie [4] la 8 Septembre 1525 [5], dispărând însă din divanele documentelor acestui Domn, din 11 Septembre [6], dat din Afumaţi, 22 Novembre [7]

---

[1] V. Ştefulescu; *Tismana*, pp. 220-1; v. Arh. St. Cond. M-rea Tismana, I, f. 529. Un document fără divan, cu aceiaşi dată, este scris de Tudoran Logofăt, având ca ispravnic pe Barbul al lui Deatco, pârcălab, (v. Ştefulescu; Doc., p. 95; v. Arh. St. M-rea Tismana, pach. 8, secţ. ist.).

[2] V. I. C. Filitti: *Arh. G. Gr. Cantacuzino,* p. 167, doc. 509.

[3] V. N. Iorga: *St. şi Doc. V, part. I, 1903,* pp. 170-1; v. Arh. d-lui Const. Basarab Brâncoveanu.

[4] Prima domnie fusese încă în Februar 1525, (v. St. D. Greceanu; Şirul Voevozilor, p. 73), urmându-i din Mart până în Iulie, Vladislav-Vodă, (v. *ibid.*, p. 74).

[5] *Ibid.*, p. 73; v. Acad. Rom. Or. Slav-perg. doc. 96/XLIV.

[6] *Ibid.*, p. 73; v. Arh. St. M-rea Glavacioc, pach. 34, netreb. doc. 1.

[7] *Ibid.*, p. 73: v. Aricescu; *Indice,* broş. II, p. 54, No. 701; v. Arh. St. Episc. Argeş, pach. II, **bis., doc. 2.**

şi 17 Decembre[1], date amândouă din Târgovişte în acelaşi an.

La 7 Ianuar, în anul următor[2], Drăghici apare din nou în aceiaşi funcţie, purtând însă atributul distinctiv de Stoicev, ceia ce ne indică origina lui, şi de acum înainte îl vom întâlni cu acest atribut distinctiv şi drăgătorie, în toate divanele acestui an[3].

In cursul anului 1527[4] Drăghici împarte funcţia de vel Comis cu un boier Barbul, totuşi nu-i mai aflăm atributul distinctiv de Stoicev.

In primul hrisov al anului următor, la 4 April[5], aflăm în divan pe un Drăghici Stolnic; cred însă că este o rea citire a divanului sau poate o greşală a grămaticului, căci dregătoria de Comis este purtată, în cursul acestui an, de Drăghici, şi numai incidental de către un Dragomir[6].

Pe Drăghici îl aflăm cu dregătoria de vel Comis de la 28 April 1528[7] până la 10 Novembre acelaşi an[8], în ultimul act cunoscut mie de la Radu de la Afumaţi[9].

---

[1] *Ibid.*, p. 73; v. N. Iorga, *St. şi Doc.*, VI, p. 594; v. col. de acte Şt. D. Greceanu.

[2] *Ibid.*, pp. 76-7; v. Arh. St. M-rea Glavacioc, pach. 4, doc. 3; v. I, Bogdan; *o. c.*, ed. I, 1902, p. 232, nota.

[3] V. Şt. D. Greceanu; *o. c.*, pp. 76-7.

[4] *Ibid.*, pp. 80-1.

[5] *Ibid.*, p. 83; v. cond. Brâncov., II, p. 530.

[6] *Ibid.* Insă, Ştef. Greceanu nu ne indică în ce document a întâlnit pe acest boier. Divanele cunoscute mie din acest an nu conţin decât pe Drăghici, vel Comis.

[7] V. Ştefulescu; *Doc.*, pp. 90-1; v. Muz. Gorjului, doc. 6, sec. XVI.

[8] V. Şt. D. Greceanu, *o. c.*, p. 85; v. Arh. St. M-rea Tismana, pach. 28, doc. 1.

[9] Voevodul este omorât lângă Râmnicul Vâlcei de boierii săi Neagul Vornic şi Drăgan Postelnic, la 4 Ianuar 1529, (v. St. D. Greceanu, *o. c.*, p. 86; v. Şt. Nicolaescu: *Radu de la Afumaţi în Rev. pt. Ist. Arh. şi Fil. an 1909 vol. X,* p. 80; v. N. Iorga, *Inscr. din Bis. Rom., vol. I, fasc. I,* pp. 148-9, No. 303. Tot Greceanu ne indică (v. *o. c.*, p. 88) un document din 9 Ianuar 1529, al unui Vlad Vodă, în care aflăm în divan pe Drăghici, Spătar, ceia ce nu corespunde cu realitatea, căci în 1529 supt Moise urmaşul istoriceşte cunoscut al lui Radu de la Afumaţi, aflăm, precum am spus, pe Drăghici, încă vel Comis, Inclin a crede că data acestui hrisov este greşită, documentul trebuind datat din 1530, luând la boierii divanişti (relev însă că în lista martorilor domneşti ai acestui act sunt greşit trecuţi Paharnicul în locul Postelnicului şi vice-versa). Vlad-

In divanele anului 1529 supt Moise-Vodă răposatul Greceanu [1] pomeneşte la dregătoria de vel Comis pe Drăghici şi une ori Drăgan [2].

In toate casurile supt Moise, la 1530 nu mai aflăm pe nici un Drăghici Comis în divan, ceia ce mă face a inclina spre ipotesa că acest boier, părăsind partida lui Moise Voevod [3], a cărui domnie era în agonie, se alipise sorţilor de isbândă pentru dobândirea Tronului a lui Vlad-Vodă.

Intr'adevăr în domnia acestuia aflăm pe Drăghici ca vel Spătar la 15 Iunie [4] 1530, şi de acum înainte aproape continuu în divanele vremurilor, de multe ori împărţind atribuţiile acestei funcţii, cu alţi boieri, ca Dragomir şi Stroe, în domniile lui Vlad Înecatul, Vlad Vintilă şi Radul Paisie.

In cursul anului 1532 lipseşte din divan la 25 Iunie [5] şi 16 August [6], fiind însă alături de un Barbu Deatco şi Dragomir la 26 April 1533 [7]. La 15 April 1533, într'un document al unui Radu, a cărui existenţă pare a o contesta răposatul Greceanu [8], întâlnim, ca Spătar în divan, pe un Stroe, pe când mie îmi este cunoscut

---

Vodă, aceasta nu poate în nici un cas fi confundat cu Basarab-Vodă, efemerul Domn din primele luni ale acestui an, 1529, pe care ni-l relevă I. Bogdan, *o. c.*, pp. 273-4.

[1] V. *o. c.*, p. 89.

[2] *Ibid.*, p. 89 şi nota ajutătoare în care Greceanu ne spune că acest boier este ucis de Moise-Vodă la 13 Februar 1530. Fi-va oare Drăgan comisul relevat de Greceanu, una şi aceiaşi persoană cu Drăghici comisul? Căci mie personal nu-mi sunt cunoscute. decât divane din 1529 ale lui Moise-Vodă, cu Drăghici comis.

[3] La 22 Maiu avem în funcţia de comis pe un Radul, (v. St. D. Geceanu, *o. c.*, pp. 91-2.

[4] Ibid., p. 93; v. Elie Nicolescu: *In jurul lui Basarab Laiotă*, tabloul; v. Arh. St. M-rea Govora, secţ. ist. pach. 30, netreb. doc., or. v. G-ral P. V. Năsturel în *Rev. Arta şi Lit. Rom.*, *XI. 1907*, p. 472. Greceanu nu ne indică pe Drăghici Spătar, decât la 4 Octombre în acest an.

[5] V. Elie Nicolescu: *tablou*. Divanul acestui hrisov lipseşte lui Greceanu.

[6] *Ibid.* La Grecianu tot Drăghici apare în Divan la această dată.

[7] *Ibid.* La Greceanu la anul 1533, în Domnia lui Vlad-Vodă sin Radu-Vodă, nu este specificat Barbul Deatco ca Spătar în Divan, dar ca Postelnic. Nu putem şti unde este eroarea.

[8] V. *o. c.*, pp. 10-11.

din acelaşi an la aceiaşi zi un divan în care Drăghici este Spătar[1].

Drăghici mai figurează ca al treilea boier jurător luat de Vălsan Logofăt[2] în pricina unei danii făcute Mănăstirei Bistriţa de către jupăneasa Cârjoaia (a lui Cârja Vistier), în contra lui Vlaicu Clucerul[3].

Drăghici reapare cu dregătoria de Spătar în cursul anului 1535, în divanele lui Vlad Vintilă până la moartea acestuia.

In domnia lui Radu, îl întâlnim în acest an doar în divanele a

---

[1] V. Elie Nicolescu: *o. c.*, Intr'adevăr iată şi amândouă divanele:

După Şt. Greceanu:	După Elie Nicolescu:
15 April 1533, Radul-Vodă;	*15 April 1533, Vlad-Vodă sin Radu-Vodă:*
Vornic jupân Drăghici	Hamza Vel Ban Jiiului
Logofăt jupân Teodor	Şerban biv Vornic
Vel Vornic jupân Şerban	Drăghici Vel Vornic
Vel Logofăt jupân Vlaicul	Vlăcsan biv Logofăt
Vel Ban al Craiovei jupân Barbul	Teodor Logofăt
Vel Ban jupân Toma	Radul Vistier
Vel Spătar jupân Stroe	Drăghici Spătar
Vel Vistier jupân Udrişte	Radul Paharnic
Vel Paharnic jupân Radul Paşadia	Vintilă Stolnic
Vel Comis jupân Staico	Staico comis
Vel Stolnic jupân Vintilă	Radu Paşadia Vel Postelnic
Vel Postelnic jupân Badea Aiaz	Ispravnic Vişan Logofăt,
Vel Stolnic jupân Şteful	scrie Oprea.
Ispravnic Vlaicul Vel Logofăt.	

Insă boierii divănişti din tabloul lui Elie Nicolescu de la 22 Iulie 1533 corespund întocmai cu boierii daţi de Greceanu la 15 April acelaşi an, încât nu pot în lipsa fie a unuia, fie a celuilalt din documente să fixez unde este eroarea.

Existenţa unui Radu-Vodă în domnia lui Vlad-Vodă nu este istoriceşte cunoscută. Data documentului publicat de Greceanu la 15 April 1533 trebuie să fie greşit în privinţa leatului.

[2] Acest boier este un membru al neamului Craioveştilor. S-ar părea frate cu Pârvu II. Vel Ban al Craiovei şi deci fiu lui Pârvu I, cel mort în Iunie 1512. Frăţia aceasta ar reeşi şi dintr'un hrisov de întărire a M-rei Bistriţa la 9 Ianuar 1531 (v. St. D. Greceanu: *Gen. documentate II,* p. 266), al unei jupânese Vlădaia. El moare omorât de Vintilă-Vodă spre sfârşitul anului 1534, (v. pt. el I. C. Filitti; *Craioveştii;* p. 202).

[3] V. ptr. act Şt. D. Greceanu: *Şirul Voevozilor,* p. 107, la data de 12 Februar 1533.

două documente la 12 Iulie[1] şi 24 Octombre[2], având însă ca locţiitor în divanele celorlalte documente pe Stroe[3].

In cursul anului 1536[4] Drăghici Spătarul nu mai apare în divane, iar în 1537 este doar la 18 April[5] pentru a lipsi din nou în cursul anului 1538[6].

La 10 Septembre 1539[7] apare pentru prima oară ca biv vel Spătar, iar în 1540 tot cu această dregătorie numai la 14 Septembre[8].

In cursul anului 1541 îl aflăm ca biv vel Spătar la 10 Februar[9], vel Spătar fiind Stroe.

In anul 1542 apare din nou, în toate divanele anului, tot ca biv vel Spătar, având alături în divan ca vel Spătar, când pe Dragomir, când pe Stroe, când pe amândoi împreună[10].

Pentru ultima oară în domnia lui Radu Paisie îl aflăm în cursui anului 1543 ca biv vel Spătar la 7 Martie[11].

---

[1] Ibid., p. 122; v. Arh. St. M-reaî Valea; pach. 16, doc. 4 orig. slav. hârtie.

[2] *Ibid.*, p. 122; v. Arh. St. M-rea Valea, pach. 16, doc. 5; v. şi Elie Nicolescu, *o. c.*, tablou.

[3] Acest boier nu trebuie confundat cu Stroe Păharnicul din divanele anului 1536. Stroe Păharnicul întâlnit aici cu atributul distinctiv de Drăghiciov este fiul lui Drăghici Vornicul din Floreşti, boierul de frunte al lui Radu Paisie, mort în cursul acestui an. Stroe va fi întâlnit cu funcţia de Ban, dar nu Ban de divan, în lupta de la Fântâna Ţiganului la 1544, (v. Elie Nicolescu, *o. c.*), ca susţinător al unui *Basarab Laiotă, care până în present nu-şi găseşte un loc precis în Genealogia Băsărăbeştilor;* va fi fost poate efemerul domn din 1533. Stroe Banul este îngropat la mânăstirea Strâmbul, necropola familiei sale, şi este foarte curios casul unic pe care îl găsim pentru acest boier de a avea două lespezi mormîntale, (v. Iorga; *Inscr. de bis. vol. II,* pp. 48-50, No. 135 şi 140); v. şi I. C. Filitti; *Craioveşti,* p. 316.

[4] V. Şt. D. Greceanu; *Şirul Voevozilor,* pp. 124-6.

[5] *Ibid.,* p. 127.

[6] *Ibid.,* pp. 129-30.

[7] *Ibid.,* pp. 132-133; v. Acad. Rom. Doc. 210-11, pach. LXVII.

[8] *Ibid.,* p. 135; v. orig. la d. Al. Tzigara-Samurcaş, Bucureşti 1902.

[9] V. Şt. Greceanu, p. 139, v. Arh. St. M-rea Brâncoveni, pach. 28, doc. 1; v. şi Elie Nicolescu; *tablou.*

[10] *Ibid.,* pp. 140-2.

[11] V. I. C. Filitti: *Arh. G. Gr. Cantacuzino,* pp. 18-19, doc. 97; v. Cond. Moşiei Băleni, No. 3.

Documentele acestui Voevod din 1544 şi ale usurpatorului său Mircea Ciobanul, din acest an, nu-l mai indică în lista boierilor divanişti.

La 1545, în penultimul [1] document cu divan cunoscut mie de la Radu Paisie, Drăghici Spătarul este Ispravnic al hrisovului la 14 Maiu [2].

Nu mai apare în divanele lui Mircea Ciobanul, rămânând pe semne fidel lui Radu Paisie, de oare ce la 1546 April în 30 îl aflăm ca biv Spătar.

De acum înainte dispare pentru totdeauna din divanele lui Mircea Ciobanul unde întâlnim o pleiadă de boieri ocupând dregătoria de vel Spătar.

Partisan al lui Radu Paisie, după moartea în exil a acestuia el se alătură pe lângă fiul său Ilie Radul, în al cărui divan îl aflăm la 1553 Martie 20 [4] tot cu dregătoria de Spătar fiind chiar primul boier în divan [5] înaintea vel Vornicului Stănilă, vel Logofătului Radu, vel Spătarului Udrea şi vel Vistierului Crăciun.

De la data aceasta nu mai aflăm nimic de el. Cariera acestui boier se poate deci resuma precum urmează:

Vel Comis supt Radul de la Afumaţi de la 1525-1529.
„ „ „ Moise la 1529.
„ Spătar „ Vlad Înecatul de la 1530 la 1532.
„ „ „ Vlad Vintilă de la 1532 la 1533.
„ „ „ Radu Paisie la 1533.
„ „ „ Vlad Vintilă de la 1534 la 1535.
„ „ „ Radu Paisie la 1535 şi la 1542.
„ „ „ Ilie Radu la 1553.

---

[1] Ultimul document al lui Radu Paisie din acest an poartă data de 2 Iunie, (v. Greceanu; *o. c.*, p. 148).

[2] *Ibid.*, p. 119; v. Ac. Rom., doc. 7 XC, or. slav. hârtie cu trad. din 1820, de Dionisie Eclisiarhul.

[3] V. Şt. D. Greceanu; *o. c.*, p. 152; Ac. Rom., cond. Câmpulung, p. 265.

[4] V. Şt. Nicolaescu; *Doc.*, p. 266; v. Arh. St., ep. Argeş, pach., 69, doc. 4, secţ. ist.; *v. Şt.* D. Greceanu, o. c., pp. 171-2; v. Arh, St, Cond. Brâncov., I, p. 398.

[5] In originalul document, Drăghici este în divan primul boier, apărând cu funcţia de Spătar, un vel Spătar, prin urmare ca boier fără dregătorie; în condică (v. nota precedentă), însă el nu mai este trecut, pe semne, din greşala copiatorului.

Acum că am analisat bogata carieră a acestui boier, sfetnic însemnat a şase domnii consecutive din Ţara-Românească, mai avem de adăugat că Drăghici este dese ori misionar al Voevozilor acestora la Braşov şi anume: la 1534 [1], 1534 [2], 1539 [3], 1541 [4] şi 1542 [5]. Aici este numit ca şi Udrişte: „din Mărgineni", în fine la 1545 [6], 1546 [7] şi la 6 Februar 1553 [8], aflăm de un „filius Dragyts Zpotaryi a Radul Wayvoda [9]; illum honoravimus......" iar la 1556 [10], aflăm „pro media lodice ipsi Dragytsch."

Din cele înfăţişate până acum am aflat că Drăghici este fiiul unui Stoica, şi că se chiamă „ot Mărgineni."

Care Stoica poate fi oare, părintele acestui boier?

Ştim că fii· al lui Drăghici Stoicev cel mort la 1497—8 a fost Stoican despre care Ştefan D. Grecianu, care a avut la îndemână în cercetările sale genealogice şi condica Mănăstirii Mărgineni, ne spune că este părintele a trei copii: Dragomir, Drăghici şi Stanca.

Nu încape nicio nedumerire că Drăghici Spătarul, fostul Comis de la 1525, nu este altul decât acest boier, deci omonim atât ca nume cât şi ca particulă distinctivă a bunicului său Drăghici I-iu din Mărgineni.

Un hrisov inedit, purtând data de 1540 Octombre 15 [11], şi emanat de la Radul Paisie, „ne spune că Domnul dă dregătorului Domniei Sale: jupănului Drăghici Spătarnl şi jupănului Udrişte velichi Vistier, ca să ţină moşie în Mărgineni şi în Hilipeşti, care moşii au fost ale moşului său jupăn Drăghici ce au fost mare dvornic de la părintele Domniei-Sale [12] şi de la răposatul moşul Domniei Sale

---

[1] V. I. Bogdan: *o. c.*, ed. I, p. 299, nota., la No. CLXVI; v, Quellen, II, p. 353.

[2] *Ibid.; ibid.*, p. 585.

[3] *Ibid., ibid.*, p. 621.

[4] *Ibid.; ibid.*, p. 103.

[5] *Ibid., ibid.*, pp. 186, 191 şi 193.

[6] *Ibid., ibid.*, p. 265.

[7] *Ibid.; ibid.*, p. 351.

[8] V. *Hurmuzachi XI*, p. 787, ed. 1900; *Apendicele II, cuprinzând extrase privitoare la Românii din Socotelile oraşelor Sibiu şi Braşov.*

[9] Ilie Radu,

[10] V. *Hurmuzachi*, XI, p. 793.

[11] V. Acad. Rom., doc., 1 CCI, comunicat mie de d. I. C. Filitti şi tradus de d. Iuliu Tuducescu.

[12] Radul-cel-Mare, Domnul de la 1496 la 1508.

Io Vlad Voevod Călugărul. Apoi le-au cumpărat aceşti mai sus numiţi dregători de la Domnia Sa drept doi cai turceşti mari şi buni, în preţ de 5.000 de aspri, şi a dat şi Domnia Sa ca să fie dregătorilor Domniei Sale satele Mărgineni şi Filipeşti cu vinăriciul şi părpărul, lor şi feciorilor lor."

Din acest hrisov aflăm că moş al lui Drăghici Spătarul este Drăghici Vornicul lui Radu-cel-Mare adică Drăghici I-iu Stoicev.

Moş vroia să zică pe acele vremuri şi unchiu mare fie după tată sau după mamă.

Luând însă seama că Drăghici Spătarul pe când era Comis în divan se numeşte Drăghici al lui Stoica şi precum am spus mai sus el este fiiul lui Stoican, urmează pe cale firească cu Drăghici I-iu Stoicev este bunicul patern al lui Drăghici II Stoicev.

Am relevat mai sus hrisovul lui Radu Mihnea [1], în care se vorbeşte de o carte a lui Petru Vodă; iată şi conţinutul acelei cărţi care poartă data de 1560 [2].

„Petru Voevod sin Mircea Voevod [3], dă poruncă Sfintei Mănăstiri ce se chiamă Drăghiceşti [4], să le fie lor satul Cornenii din Coastă...... pentru că le este bătrână...... şi închinată de boieri cei bătrâni de Drăghici Spătarul la moartea lui, care o au împresurat Neagoe Postelnicul zicând cum că este acest sat al acestor boieri peste plai de cea parte. Pentru aceia am căutat Domnia Mea la catastih...... şi am aflat că este a sfintei Mănăstiri şi au rămas Neagoe Postelnic de lege."

Am văzut mai sus că Drăghici Spătarul dispare din divane la 1553 iar aici aflăm că era mort la 1560.

De moşia aceasta Cornenii am aflat ştiri încă de la 1489, când întră în posesia lui Drăghici Stoicev, prin schimbul făcut cu Blagodeştii, daţi lui Danciul [5].

---

[1] V. pag. 38, nota 4.

[2] V. Arh. St. Dos. M-rea Mărgineni, azi pierdut.

[3] Petru-Vodă, fiul lui Mircea, nepot lui Mihnea-cel-Rău şi deci frate bun cu Alexandru Mircea. Petru a domnit în Ţara-Românească de la 1559 Sept. până la 1568 Iulie (v. pentru distingerea lui de Petru, zis Schiopul, fiul lui Mircea Ciobanul şi al Doamnei Chiajna, Şt. Nicolaescu; *Petru Vodă Şchiopul şi Petru-Vodă cel tânăr*.

[4] Nume care este dat M-rei Mărgineni, pe semne din causa a atâtor danii făcute ei de boierii Drăghici, sau poate pentru că este o fondaţie a lui Drăghici, I. Stoicev.

[5] V. mai sus.

Pe semne că în urmă, vreunul din descendenţii lui Drăghici Stoicev, dacă nu chiar el, va fi făcut acea moşie danie Mănăstirii de la Cricov.

Despre Neagoe Postelnicul acesta n'avem nicio ştire demnă de a fi luată în samă pentru identificarea lui dacă cumva, cum ni s'ar părea, ar fi fost rudă cu Drăghici sau cu alţi boieri din Mărgineni, contimporani acestei epoci.

Un alt hrisov purtând data de 15 Mart 1544 [1], de la Radul Paisie ne spune că: „Voevodul întăreşte cinstiţilor dregătorilor Domniei Sale jupân Drăghici Spătarul şi jupân Udrişte velichi Vistier, ca să ţină moşii în Căpăţineni [2] şi în Hrăstu [3] şi în Craiova [4], care moşii au fost domneşti şi date lor de Domn pentru credincioasa slujba lui."

Un alt hrisov interesant prin relaţiile de familie pe care le aflăm este cel din 1569 [5], luna şi ziua precum şi locul nu ne sunt indicate, în care Alexandru Mircea „întăreşte Mănăstirii Mărgineni «ce i se zice de la Cricov», ca să aibă satul Corneni, pentru că l'au dat şi l'au închinat jupân Drăghici biv. vel. Spătar ot Mărgineni la moartea lui şi a jupânesei lui Velichi şi a feciorilor: lui Drăghici şi Radul şi a fii-si Frujina încă în zilele lui Pătraşcu Voevod şi a văzut Domnul cartea lui Pătraşcu Voevod [6] şi a lui Petru Voevod [7].

---

[1] V. Acad. Rom. doc. 25/XL.

[2] Satul acesta în judeţul Argeş la Saloviştea a fost în urmă întărit la 1546 Octombre 23, tot de Radul Paisie, împreună cu alte sate Poienari şi Chiăianii lui Radul Vistierul soţul Caplei din Goleşti, şi acel document spune că satele fuseseră domneşti dăruite tot pentru credincioasă şi dreaptă slujbă a acestui boier în bătălia cea d'intâiu cu Stroia Pribeagul, când îl biruise pe Domn, Stroia iar Radul Vistierul scăpase vistieria domnească.

[3] Sat azi dispărut sau poate rău cetit de transcriptorul actului.

[4] Cunoscuta moşie de baştină a neamului boierilor zişi Craioveşti, cari în linie masculă erau stinşi, moşia aceasta pe semne trecând în stăpânirea domnească încă după moartea lui Şerban Banul Craiovenesc, când va fi căsut în disgraţie, (v. pt. aceasta St. Nicolaescu: Doc. sl. rom., pp. 61-3; conf. Filitti: *Banii şi Caimacamii*, p. 13.

[5] V. Şt. D. Greceanu: *Fişe inedite Filipeşti;* v. Arh. St. Dosar, M-rei Mărgineni, trad. rom. f. orig.

[6] Pătraşcu-Vodă a domnit de la 1554 Febr. până la 1557 Decembr. Cartea de care se vorbeşte, aici nu-mi este cunoscută.

[7] V. nota 14 dela pag. 38. Pentru carte, cred că este cea relevată de mine la pag. 60 din presenta lucrare.

„Iară după aceia jupâneasa Anca din Mărgineni a lui Udrişte biv. vel. Vistier şi fie său Udrişte şi jupâneasa Ilina au avut înţelegere cu Drăghici feciorul lui Udrişte la moartea jupânesei Ancăi de au dat şi au închinat...... la această Mănăstire satul Corneni pentru sufletul lui Udrişte vel Vistier şi al lor."

Fără a întra în detalii asupra personagiilor pomenite în presentul hrisov vom releva că:

1) data este aproape contimporană cu a hrisovului prin care se confirmă de acelaşi Voevod dania făcută aceleiaşi Mănăstiri, încă din vremea lui Moise Vodă a moşiei Blagodeşti, de către boierii Draghici Comis, Udrişte Păharnic şi Calca Vorniceasa pentru pomenirea sufletului lui Jupân Neagoe [1], şi

2) că din hrisovul de mai sus aflăm numele soţiei lui Drăghici Spătarul, anume Velica, precum şi numele copiiilor săi.

Asupra jupânesei Velicăi avem câteva informaţii documentare care ne lămuresc asupra persoanei ei şi a neamului din care se trage.

Între 1520—25 [2] Calotă Vornicul, boierul lui Neagoe Basarab, scrie jupânului Begne şi jupânului Haneş Vameşilor, că a înţeles solia lui Lupul şi-i roagă să dea voie acestuia să-i cumpere una alta, de oarece la Bobotează are să-şi dea fata după Drăghici.

Concomitent cu această scrisoare mai aflăm şi alta [3], prin care jupân Calotă Mare Vornic scrie Braşovenilor între altele că-şi mărită o fată şi îi roagă să vie şi dintre ei vre-o trei, patru la nuntă.

Cert că la această nuntă a fost şi unul din fruntaşii Braşovului anume Johannes Krell ducând daruri în numele oraşului, căci cu toate că textul latin [4] „ad nuptiae Galathae [5] iudicis curiae domini Waywodae transalpinensis", s'ar părea că se referă la nunta lui Calotă, acest lucru este imposibil, boierul Calotă fiind ginerile lui Vlad Călugărul precum ni-o indică încă din 1512 Iunie 4 [6], un hrisov care ne vorbeşte de moşia Drăgăneşti de lângă Târgovişte, dată jumătate de zestre jupăniţei Neacşa de către Vlad Călugărul.

---

[1] V. mai sus pag. 37.
[2] V. I. Bogdan: *o. c.*, p. 296, *Regeste*, No. CLX, v. Arh. No. 555.
[3] *Ibid.*
[4] *Ibid.*
[5] O stâlcire a numelui Calotă.
[6] V. Şt. D. Greceanu: *Şirul Voevozilor*, p. 33; v. Arh. St. Cond. M-rea Mislea, I, fila 127, negru verso.

Din acest act reiese că această boeroaică fiică de Domn căsătorită încă înainte cu Calotă, Vistierul lui Radu-cel-Mare, Vornic în urmă al lui Neagoe Basarab, numit de altfel în acest act „boier din casa Domniei Mele" de către Neagoe, avea la data aceasta ca fiice pe Stanca şi pe Calea, care traiau la data documentului.

În 1525 Septembre 11 [1], se dă hrisov Mănastirii Glavacioc pentru moşia Bărăganu dăruită de jupăn Calotă Vornicul încă de când era viu; iar după moartea lui „şi jupăn Drăgan Postelnicul ginerele lui Calotă încă o au dăruit şi o au întărit acestei Mănăstiri.

Din informaţiile documentare de mai sus reiese vădit că una din fiicele lui Calotă a fost soţia unui boier Drăghici. Acest boier Drăghici a cărui dregătorie nu ne este specificată nu poate fi Drăghici Păharnicul, încă de la 1512 al lui Neagoe Basarab, pe care l-am văzut mai sus că devine Vornic la 1525 şi care este Drăghici din Floreşti, soţul unei jupănese Stanca, dar ginere jupânului Stroe Boghianu.

Boierul Drăghici care este ginere lui Calotă Vornicul nu poate fi decât Drăghici, viitorul Comis de la 1525, pe semne la 1520 21 încă fără dregătorie cât pentru Drăgan Postelnicul, va fi fost poate soţul Stancăi de care ne vorbeşte actul din 1512, căci nu pot crede ca Drăgan acesta să poată fi confundat cu Drăghici.

La 1525 Septembre 11 [2], Drăghici nu se află în divan ca Postelnic, însă Drăgan este în funcţia aceasta, şi cu trei zile înainte la 8 Septembre Drăghici este Comisul lui Radul de la Afumaţi.

De Caplea, a treia fiică a lui Calotă Vornicul, ştim că se chema Caplea din Periş iar cât priveşte pe soţul ei, el nu ne este cunoscut.

D. Stoica Nicolaescu [3], de altfel ne confirmă şi domnia sa că ginere al lui Calotă Vornic este Draghici Spătarul din Mărgineni.

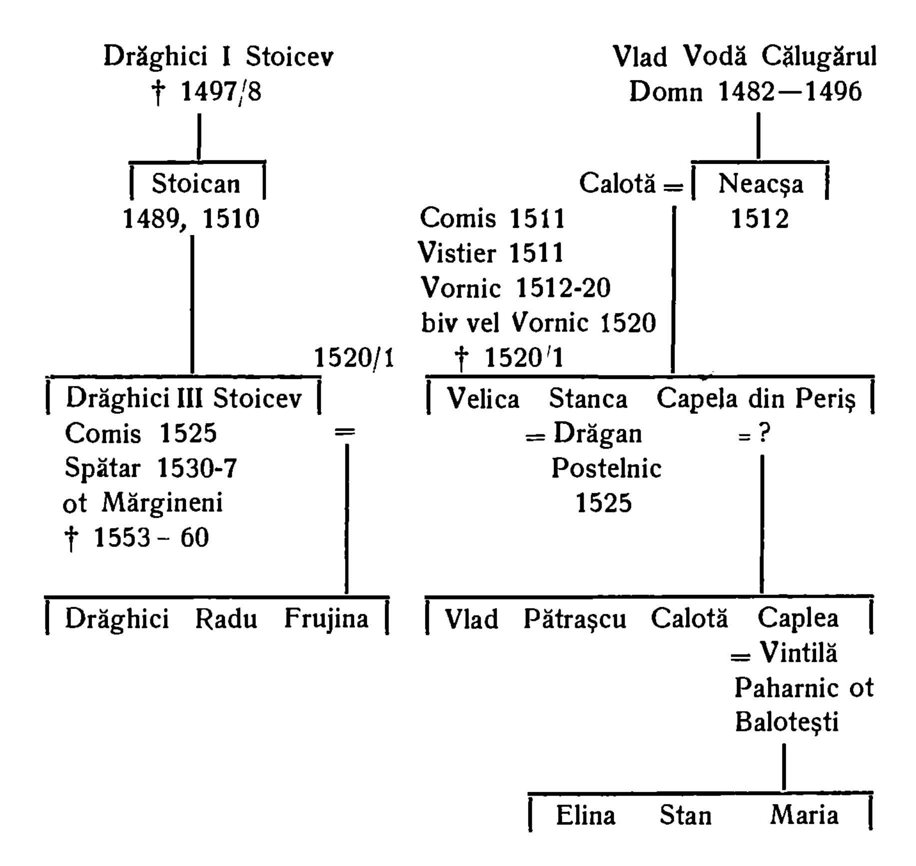
Din cele înfăţişate aici în privinţa rudelor soţiei lui Drăghici Spătarul din Mărgineni avem urmatoarea incrăngătură genealogică:

---

[1] V. Şt. D. Greceanu: *o. c.*, p. 73; v. Arh. St. M-rea Glavaciog, pach. 34 netreb., doc. 1.

[2] V. nota precedentă.

[3] V. *Documente de la Mihai Viteazul ca Domn al Țărei-Româneşti, Ardealului şi Moldovei, 1600,* în *Rev. pt. Ist. Arh. şi Fil. vol. XII, part. I, 1911,* p. 246.

Udrişte I-iu din Mărgineni.

Tot din hrisovul purtând data de 1569 [1] aflăm de un jupăn Udrea, sau jupăn Udrişte Postelnicul, alături de Drăghici Vel Comis şi Calea Vorniceasa.

Să căutăm a identifica pe acest boer.

Pentru prima oară [2], în divanele primei jumătăţi a secolului al XVI-lea aflăm pe un Udrişte Stolnic la 1530, Maiu 22 [3], în scurta

---

[1] V. mai sus.

[2] La d. Şt. D. Greceanu: *Şirul Voevozilor*, în lucrarea neterminată şi oprită după înşirarea câtorva din boieri care s'ar afla prin Divanele documentelor anului 1527 este trecut şi un Udrişte Vel Vistier, ceia ce nu este exact, căci acest boier nu apare decât ca Stolnic în 1530, iar nu în 1528. (v. Filitti: *Craiovestii*, p. 405).

[3] Ultimul hrisov cunoscut mie de la Moise-Vodă.

domnie a lui Moise Vodă luând locul lui Badea Iaz [1], dar el lipseşte în imediat următorul divan de la 15 Iunie acelaş an [2], fiind înlocuit cu Staico, iar la 1530, Novembre 15 [3] îl aflăm cu dregătoria de Paharnic, supt Vlad Înecatul, funcţie ce o îndeplineşte în domnia acestuia alături de Radul.

Udrişte lipseşte din divanele documentelor purtând datele de 1 [4], 2 [5] şi 18 Septembre 1531 [6], pentru a reapare la 17 Decembre [7], şi a dispare din nou la 27 Ianuar [8], 16 August [9], 29 Decembre [10], 1532, Ianuar [11] şi 2 Februar 1533 [12].

La 12 Februar [13] 1533 aflăm în locul lui Radul Paharnic pe un Danciul, care însă va dispare în imediat următorul divan la 12 Marte [14], fiind din nou înlocuit cu Radul.

În fine la 1533 April 26 [15] Udrişte şi Radul sânt alături în divan, amândoi paharnici.

La 3 Iunie [16] Udrişte lipseşte din nou pentru a ceda locul lui Radul numit la 22 Iulie [17] Radu Paşadia iar el Udrişte poartă

---

[1] Acest boier este Stolnicul lui Moise-Vodă de la 1529 înainte; nu cred însă să poată fi identificat cu Badea Postelnicul lui Radu de la Afumaţi din 1526, (v. divanele la St. D. Greceanu: *Şirul Voevozilor)*, care rămâne Postelnic alături de omonimul său Bădică Voevod frate cu Radu Paisie.

[2] V. Elie Nicolescu, o. c., j. G-l, P. V. Năsturel; Radu Şerban şi Matei Basarab în *Rev. Lit. şi Arta Rom.*, XI, 1907, p. 472; v. Arh. St. M-rea Govora, secţ. Ist., pach. 30, netreb., doc. original.

[3] V. Elie Nicolescu, *o. c.*

[4] V. Elie Nicolescu, *o. c.*

[5] *Ibid.*

[6] Ibid.; v. Ştefulescu: *Tismana,* pp. 222-3; v. Arh. St. Cond. Tismana, I, fila 586.

[7] V. Ştefulescu: *Doc.*, p. 100; v. Mus. Gorj. secţ. XVI, doc. 45.

[8] V. *Revista Istorică,* X, 1924, p. 60, orig. pierdută.

[9] V. Elie Nicolescu; *o. c.*

[10] *Ibid.*

[11] Fără zi, v. *ibid.*

[12] *Ibid.*

[13] Şt. Nicolaescu: *Doc.*, p. 264; v. Arh St. M-rea Bistriţa, pach. 46, No. 2.

[14] V. Elie Nicolescu.

[15] *Ibid.*

[16] *Ibid.*, v. Ştefulescu: *Tismana,* p. 223; v. Arh. St. Cond. M-rea Tismana, II, f. 421 v.

[17] V. Elie Nicolescu, *o. c.*

dregătoria de vistier. Lipseşte totuşi la 13 Octombre 1533 [1] din documentul lui Vlad Vintilă.

În restul divanelor documentelor acestui Voevod, Udrişte dispare, vistier fiind la 13 Octombre [2] Radul, altul decât Paharnicul de care am vorbit, care de altfel este alături în divan, iar la 3 Novembre [3] Staico Vistier, pe care îl vom afla şi în documentul din 27 Decembre [4] al lui Radu Vodă.

La 8 Aprilie [5] Udrişte lipseşte din nou, biv vel Paharnic fiind Radu Furcă, iar la 23 Maiu [6] Stoica şi Radul sânt amândoi vistieri.

Pe Udrişte îl aflăm din nou vistier la 6 Septembre 1534 [7] şi de acum înainte mai că nu va lipsi din divanele lui Vlad Vintilă şi Radu Paisie, purtând continuu această dregătorie.

La 1542 Februare 20 [8] este chiar vel Vistier precum şi la 1543 Iulie 25 [9], până la 1545 Iunie 2 [10], în ultimul hrisov cu divan cunoscut mie de la Radul Paisie, fiind înlocuit în domnia lui Mircea Ciobanul, prin Coadă la 5 Decembre 1545 [11], şi în fine Gheorghe Vistier la 30 Iunie 1546 [12], Chirca la 26 April 1547 [13], Gheorghe din nou la 1 Iunie 1547 [14] şi 2 Iunie [15].

În fine la 1 Decembre 1547 [16] aflăm pe un Drăghici Vistier,

---

1 *Ibid.*

2 *Ibid.*

3 *Ibid.*

4 *Ibid.*

5 V. Şt. Nicolaescu, *o. c.*, p. 4; v. Elie Nicolescu, *o. c.*, v. Arh. St. M-rea Snagov, pach. 4, doc. I.

6 V. Elie Nicolescu, *o. c.*

7 V. Elie Nicolescu, *o. c.*

8 V. Bogdan: *o. c.*, ed. I, p. 299. Nota la No. CLXVI; v. Arh. St, Ep, Argeş, XXII, doc. 3.

9 V. *Arhivele Olteniei, An. III, No. 5, jan.-febr. 1923*, pp. 32-3; Col. Nicolae Plopşor.

10 V. Ştefulescu: *Doc.*, p. 112; v. Mus. Gorj., sec. XVI, doc. 8.

11 V. G-l .P. V. Năsturel: *Biserici, Mânăstiri şi schit din Oltenia, vol. XIV, Tocilescu, 1913*, p. 44; v. Arh. St. Dom. Cor. M-rea Zlătari, pach. 9, doc. I, copie 1850.

12 V. Ştefulescu: *Doc.* pp. 115-7; v. Acad. Rom., XC, 8.

13 *Ibid., Tismana*, p. 233; v. Arh. St. M-rea Tismana, pach. 1, Doc. 8.

14 V. Ştefulescu: *o. c.*, pp. 233-5; v. Arh. St. M-rea Tismana, pach. 5, doc. 1.

15 *Ibid.*, p. 240; v. *ibid.*, pach. I, doc. 10.

16 *Ibid., Doc.*, pp. 117-8; v. proprietate particulară în copie din 26/II/1926.

precum şi la 8 ale aceleiaşi luni [1] iar la 7 Mai 1548 [2] vistier este Neagoe ultimul Vistier al lui Mircea Ciobanul, înlocuit de către Ilie Radul cu un Crăciun la 1553 Martie 20 [3].

Prin urmare în privinţa carierei lui Udrişte, avem — rezumând ştirile de mai sus — următoarele:

vel Stolnic a lui Moise Vodă la 1530.
„ Paharnic „ „ Vlad Înecatul la 1530 şi 1531.
„ „ „ „ Vlad Vintilă la 1533.
„ Vistier „ „ Radul Paisie la 1533.
biv „ Paharnic „ „ Vlad Vintilă la 1534 şi în fine
„ Vistier „ „ Radul Paisie de la 1535 până la 1545.

Acest Udrişte, boier a patru Domni consecutivi ai Ţării-Româneşti, este acel boier despre care Elena Postelniceasa Cantacuzino, în mândra-i titulatură din 1667, îşi spune „Nepoată".

Acest boier din Mărgineni fuge în Ardeal în urma alungărei lui Radul Paisie la 1545.

După uciderea mai multor boieri Coadă Vornicul, Drăgan Stolnicul, Stroe Spătarul şi Vintilă Comisul [4]; boierii scăpaţi de urgia lui Mircea Ciobanul se refugiază în Ardeal. Printre ei este şi Udrişte.

În urma reclamaţiilor Turcilor se aduc din Ungaria la Braşov boierii „Bahr [5], Udrişte Marsinee [6]".

Mircea Ciobanul jură că pot să se reîntoarcă liniştiţi în Ţara-Românească, pe semne însă cu gânduri ascunse de a-i ucide şi pe ei.

Boierii, conştienţi din experienţe de adevărată valoare a acestui jurământ, uniţi între ei, năvălesc asupra Domnului. Lupta se dete pe Prahova la Periş la 24 August 1548. Pe câmpul de luptă printre răsvrătiţi cad Teodosie Banul şi Udrişte Vistierul [7].

---

[1] *Ibid.*, p. 120; v. Acad. Rom.

[2] *Ibid.*, p. 122; v. Arh. St. M-rea Tismana, pach. 2, doc. 7.

[3] V. Şt. Nicolaescu: *o. c.*, p. 266; v. Arh. St. Ep. Argeş, pach, 69, No. 4, secţ. ist.

[4] Nu este unul şi acelaşi cu Vintilă Vornicul, care acesta este un boier din Cornăţeni.

[5] Pe semne o stâlcire a vorbei Banul. Boierul cu această dregătorie este Theodosie, dacă nu va fi chiar Barbul, ginerele lui Mircea-Vodă, omorât şi el acum.

[6] Mărgineanul.

[7] V. *Cronicile Ţării.*

Am aflat încă mai sus vorbindu-se de mai multe ori de boierul Udrişte [1].

Un alt document interesant pentru lămuririle genealogice pe cari ni le dă este actul din 1538 Iulie 16 [2] prin care: „Radul „Paisie dă jupănului Drăghici Spătarul şi *fratelui său* jupăn „Udrişte velichi Vistier şi vărului său jupân Vintilă Comisul ca „să ţie moşie în Măracineni [3] şi cu plaiul din Buciaci şi cu siliştea „de la Poalele Sărata şi Filipeştii [4] întregi cu plaiul Floreaiul [5] şi „Băneştii [6] care le are de la moşul său Drăghici vornicul".

Despre Drăghici Spătarul am vorbit mai sus; prezentul document este primul care ne relevă rudenia care a fost între el şi Udrişte Vistierul.

Cât pentru veria cu Vintilă Comisul, trebuie să ne referim la actul din 1510 Mart 27 pomenit mai sus, acest Vintilă trebuie să fie feciorul acelui Radu Vintilov şi deci văr al doilea al lui Drăghici spătarul şi al lui Udrişte vistierul, fii lui Stoican. Acest Vintilă Comis diferit evident de Vintilă Vornicul, este indiscutabil

---

[1] V. Documentele.

[2] V. Acad. Rom., doc. 5/XXXIX. Raposatul Greceanu, (v. *Fişe inedite Filipeşti caet II, fişa No. 1338)*, ne dă la data de mai sus cu acelaşi trimetere ca sursă, urmatorul resumat al acestui hrisov:

Radul Vvd. sin Radu Vvd., pentru satele Mărgineni, Filipeşti, Băneşti, Breaza, Comarnic vorbeşte de jupân Drăghici Spatarul şi de fratele său Udrişte Vel Vistier; apoi de Berivoe sin Vlad cu satul Comarnic în zilele lui Vlăduţă Vvd., v. şi notele următoare).

[3] Fi-va oare moşia Mărgineni şi nu Marăcineni? Ştim că aceasta din urmă a fost moşia boierilor Goleşti din această epocă, pe când Mărgineni era moşie de baştină a boierilor de care ne ocupăm.

[4] Moşia aceasta am întâlnit-o, încă din 1510, Maiu 27. Această moşie fusese întărită ulterior la 1617 Ianuar 7, (v. St. D. Greceanu, *Fişe inedite, Filipeşti, vol. IV, fişa 151;* v. Ac. Rom., doc. 54 XLI) de Alexandru Iliaş lui Ghinea Cupeţul, împreună cu Breaza şi Gurgueţii cumpărate de acesta de la Maria din Bucov, fata lui Stoica Postelnic ot Bucov.

[5] Acest munte aparţinuse pe la 1539-40 unui Mihnea Vistierul, (v. Greceanu, *o. c., caet IV, fişa 74).* Actul fusese adus de vechilii Generalului Cantacuzino şi ai lui Nicolae Dudescu şi Pană Filipescu, Vel Logofăt în pricina pentru Comarnic, din 1776, Februar 13; v. şi *Genealog. Cantacuzino* ed. Iorga, p. 257.

[6] Un Băneştii, nu ştiu dacă acelaşi cu cel de mai sus, a fost moşie de zestre a jupânesei Caplea, fiica lui Vlad Călugărul, soţia lui Staico Logofătul din Bucov, Băjeşti şi Ruşi.

acela care-şi găseşte moartea în măcelul boierilor poruncit de Mircea Ciobanul la 1548 [1].

În privinţa rudenilor Vistierului lui Radu Paisie, amestecat precum am văzut mai sus, chiar în luptele pentru tronul ţării, mai aflăm şi alte date interesante.

Condica Mănăstirii Mărgineni [2] ne indică pe soţia lui Udrişte Vistierul din Mărgineni şi anume pe jupăneasa Anca [3].

Relevăm aci doar pasagiul care ne interesează pentru moment din actul cu data de 1569.

„Iar după aceea jupăneasa Anca din Mărgineni al lui Udrişte „biv vel Vistier şi a fiu său Udrişte [4] şi jupăneasa Ilina au avut „înţelegere cu Drăghici feciorul lui Udrişte la moartea jupânesei „Ancăi de au dat şi închinat la Sfânta Mănăstire satul Cornenii „de lângă apă tot hotarul şi cu vadul de moară şi dealul şi un „sălaş de ţigani cu ţiganca şi feciorii pentru sufletul lui Udrişte „biv vel Vistier şi pentru sufletul lor."

Din acest act aflăm vorbindu-se de fii lui Udrişte Vistierul anume Udrişte şi Drăghici şi de asemenea de soţia lui Udrişte Vistierul auume Anca.

Observăm însă din rezumatul actului că „a fost înţelegere" între jupăneasa Ilina şi Udrişte cu Drăghici „fiul lui Udrişte".

Această explicare ne lasă să înţelegem că Anca din Mărgineni, a fost mamă vitregă lui Drăghici şi numai mamă bună lui Udrişte şi Ilinci căci altfel Domnul ar fi specificat pe toţi copii la un loc cu mama lor.

În privinţa soţiei lui Udrişte Vistierul sus menţionată un act inedit [5] ne dă lămuriri interesante şi de mare importanţă genealogică. Actul poartă data de 1588 Iulie 5, şi îl dăm în extenso fiind inedit:

„Mihnea Voevod, feciorul lui Alexandru Voevod, dă dregătoru-„lui Domniei Sale jupân Filip Armaşul şi socrului său jupân

[1] V. mai sus, p. 67 şi nota 6.

[2] A fost la Arhivele Statului, azi însă evacuată la Moscova.

[3] V. mai sus pag. 37, hrisovul din 1569.

[4] Pe semne greşală în resumatul actului, frasa trebuind să fie înţeleasă: şi „fiu său Udrişte".

[5] V. Ac. Rom., doc., pach. CCI, (din donaţia d-nei Sabina Cantacuzino, născută I. C. Brătianu), comunicat mie de către d. I. C. Filitti şi tradus de d. Iuliu Tuducescu.

„Udrişte Ban din Mărgineni, ca să ţie satul Afumaţi cu tot hota-
„rul, şi din satul Plătăreştii jumătate si din satul Bărzeştii partea
„care a cumpărat-o jupân Ivaşco Dvornic şi jupăneasa lui Elina,
„sora lui Udrişte Banul, care moşìi au fost drepte moşii de moşte-
„nire ale jupăniţii Ancăi şi Neacşei, fetele răposatului Radului
„Voevod, zestre, pre din două, de la răposatul părintele lor Radu-
„lui Voevod şi de la maica lor Doamna Voica. Apoi jupâniţei
„Neacşei, sora jupâniţei Ancăi, i s-au întâmplat moarte şi nu a
„rămas nimeni din trupul ei, iar la moartea ei a dat partea ei
„nepoatei sale Elina. Apoi când a fost în zilele răposatului părin-
„telui Domniei Mele Alexandru Voevod iar jupân Ivaşco Dvornicul
„şi jupăniţa Elina, sora lui Udrişte Banul din Mărgineni, nu s'a
„lăsat pentru zestrea ei de la părintele ei şi de la mătuşa sa jupă-
„niţa Neacşa, pe care i-a dat-o jupăniţa Neacşa la moartea ei
„partea ei, nepoatei sale Elinel, care a fost ei dată de zestre şi
„din partea tatălui ei Udrişte Banul, după cum a fost a mamei
„sale jupăniţei Ancăi şi a moşului ei, însă din Afumaţi jumătate,
„pe care o cumpărase Radul Voevod şi Doamna Voica, şi din
„Plătăreşti jumătate, pe care o cumpărase Radul Voevod şi Doamna
„Voìca, şi din Creţeşti din vad, jumătate. Şi a dat jupăniţa Elina
„cu ştirea fratelui ei a lui Udrişte Banul, din partea moşului ei,
„din satul Săcăria jumătate lui Chisar Vel Logofăt[1] şi din satul
„Bugmeanii jumătate a dat Stanciului Minet partea de către satul
„Domneştiî, drept 24.000 de aspri noi şi din partea din Creţeşti,
„din vad, a dat la Sfânta Mănăstire Sinaia.

„Apoi Domnia Sa a cercetat după dreptate şi după lege cu toţi
„dregătorii Domniei Sale şi adevărat a aflat Domnia Sa cum că
„acestea au fost de zestre ale jupăniţei Elina de la tatăl ei şi nici
„de cum al mătuşei sale Neacşa, care i-au fost date ei după

---

[1] Boier întâlnit pentru prima oara în divan la 1586, Maiu 3 supt Mihnea Turcitul, (v. Ştefulescu: *Doc.*, p. 296; v. Mus. Gorj, şec. XVI, doc. 15), devenit supt acelaşi Domn la 1587 Ianuar 26, Mare Vornic, (v. G-l Năsturel: *Ist. Leagăn. Năsturelelor în Rev. pt. Ist. Arh. şi Fil. X, fasc. II, 1909,* p. 231; v.Acad. Rom., pach. LVIII, doc. 10), până la 23 Nov., 1588, când apare pentru ultima oară; v. Ştefulescu: *Doc.,* p. 282; v. Acad. Rom. pach. XI, doc. 100). Supt Mihai Viteazul aflăm la 1596 Ianuarie 7, din Gherghiţa, pe un Cezar Logofăt Mare, (v. Ştefulescu, *Tismana,* 289; v. Arh. St. Cond. Tismana, II, fila 381).

„moartea ei, şi nu a avut nici o treabă cu partea fratelui ei Udrişte „Banul pentru că acestea i s'au fost dat ei zestre.

„De aceea şi Domnia Sa a dat dregătorului Domniei Sale lui „jupân Filip velichi Armaşul şi lui jupân Udrişte Banul din Afu- „maţi să ţie jumătate pentru că le este dreaptă moşie a lor şi de „moştenire, însă jumătate din Afumaţi[1]. Şi iarăşi să stăpânească „partea din Plătăreşti[2] pentru că jumătate e bătrână şi dreaptă „moşie şi de moştenire însă jumătate din Plătăreşti să ţie partea „cătă este din Buciumeni[3], iar partea din Creţeşti[4] din vad să ţie „cătă parte este despre Bărzeşti[5] pentru că jupăneasa Anca şi sora „ei jupăniţa Neacşa au fost fetele Radului Voevod şi ale Doamnei „Voica, şi li s-au dat lor de zestre."

Prin urmare din acest hrisov, extrem de interesant pentru informaţiile necunoscute până azi pe care ni le dă, avem spiţa genealogică ce urmează.

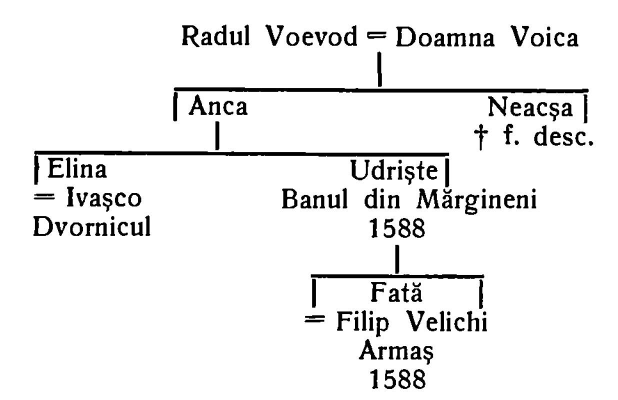
[1] Sunt mai multe sate cu acest nume: o comună rurală în jud. Dolj, la S. V. de Craiova, fiind numită înainte Amzuleşti, un sat în jud. Olt, făcând parte din comuna rurală Urşii, alt sat în Teleorman, făcând parte din comuna Ţăndărei, Ialomiţa. In fine un Afumaţi este în jud. Vâlcea cunoscut ca loc de naştere a Voevodului numit chiar după acest sat. Un Afumaţi este comună rurală în Ilfov, plasa Dâmboviţa, la 16 km. N. E. de Bucureşti, compusă din satele Afumaţi şi Boltaşi. Tradiţia locală spune că înfiinţarea acestei comune ar fi abia la sfârşitul secolului al XVIII-lea, supt Ipsilanti, în tot casul acolo se găseşte o biserică clădită de Cantacuzini la 1636(?); (v. Dicţ. Geografic, vol. I, la Afumaţi). Ctitorie a lui Mihai Spătarul (v. Filitti, *Arh. G. Gr. Cantacuzino*, p. XXXIII, se pare că supt Voevodul Radu de la Afumaţi a fost o bătălie pe câmpiile acestui sat între Domn şi Turci cu pretendentul lor Mehmet Beg. Cert că acest din urmă Afumaţi din Ilfov este satul de care se vorbeşte în actul de sus.

[2] Sat din comuna Cucueţi-Plătăreşti din jud. Ilfov. Tradiţia spune că a fost o bătălie aici între Matei Basarab şi Tătari.

[3] Sunt mai mulţi Buciumeni: unul în Olt, altul în Dâmboviţa şi două sate cu acest nume în Ilfov, unul făcând parte din comuna Herăşti Buciumeni, plasa Negoeşti, unde a fost bătălie cu Turcii la 1595 şi altul făcând parte din comuna Bucoveni plasa Snagov. Unul din aceste două este cel din actul de mai sus.

[4] Cert că acest nume este comuna rurală din Ilfov: Creţeşti-Finţeşti, compus din satele Creţeşti, Copăcenii, St. Ion şi Sinteşti.

[5] De asemenea în Ilfov făcând parte din comuna rurală Dudeşti-Cioplea şi nu cel din Vâlcea, nici cel din Mehedinţi.

Personagiile care ne sânt cunoscute din această spiţă sânt: Elina soţia lui Ivaşco Vornicul ot Goleşti şi fratele ei Udrişte întâlnit aci cu epitetul de Ban pe când, precum am arătat mai sus [1], el nu ne era cunoscut cu vreo dregătorie:

Tot acolo am aflat că mama Elinei şi a lui Udrişte este jupăneasa Anca soţia lui Udrişte Vistierul din Mărgineni.

Din compararea conţinutelor acestor două hrisoave reese neîndoelnic că Udrişte Vistierul din Mărgineni este ginerele unui Voevod Radul şi unei Doamne Voica.

Cine poate fi acest Domn ?

Genealogia Voevozilor Ţărei Româneşti [2] ne arată ca Domni cu acest nume pe următorii şase:

1. Radu cel Frumos.
2. Radu cel Mare.
3. Radu de la Afumaţi.
4. Radu Paisie şi
5. Radu Ilie

trebuind să menţionăm şi pe Radu Bădică pretendentul.

Pe soţia primului istoria ţărei ne spune că este Maria; din ce neam, nu ştim.

Radul cel Mare este căsătorit cu Doamna Catalina sora jupăneasei Neaga, soţia lui Părvul I Craiovescul, şi mamă a lui Neagoe Basarab [3],

---

[1] V. p. doc. din 1569.

[2] V. I. C. Filitti; *Banii şi Caimacanii Craiovei*, în *Arhivele Olteniei* an. III, 1924, arborele genealogic al Basarabilor.

[3] V. I. C. Filitti: *Craioveştii.*

Dar Radul cel Mare a mai fost căsătorit şi cu altă jupăneasă afară de Catalina căci fii acesteia şi ai lui Radu sânt după pomelnicul de la Govora[1]: Radu[2], Mircea[3] şi Vlad[4]. Nu cunoaştem pe mama lui Radu zis de la Afumaţi şi a celor două fiice Boba şi Cărstina.

Cât pentru Radul cel Viteaz, cunoscut în istorie şi supt numele: de la Afumaţi, după locul sàu de naştere[5], poate însă şi după lupta repurtată la Afumaţi asupra Turcilor[6], sau chiar pentru că era stăpân al acestui sat[7], ştim de altfel că a fost căsătorit de două ori: întâi cu fiica lui Vlaicul Vornicul, a cărui nume s'ar părea că ar fi Ilinca[8], şi al doilea la 1526 cu fiica lui Neagoe Basarab, Roxanda.

Radu Paisie, numit de vărul său Nicolae Olahul cu numele de „Petrus ab Argyes, Stanczulis filius, patruelis meus"[9], ar fi descendent tot după informaţiile acelui Băsărăbesc ardelean din Mănjilă de la Argeş, soţul Marinei sora lui Ioan Corvin[10], deci din

---

[1] Din sec. XVIII, v. Şt. Nicolaescu: *o. c.*, p. 237; v. Acad. Rom. Ms. 257, v. şi I. C. Filitti: *Craioveştii,* p. 293 nota 2.

[2] Identificat cu Radu Paisie Domnul Ţărei Româneşti de la 1534, 1535-1545.

[3] Mircea- Voevod, cunoscut în istorie supt numele de Mircea Ciobanul Domn al Ţărei Româneşti de la 1545-1553 şi de la 1558-9.

[4] Vlad Vintilă Domn de la 1523-5.

[5] V. mai jos pag. 75. Afumaţii aceştia ar fi fost în jud. Vâlcea, (v. dicţionariul geografic vol. I).

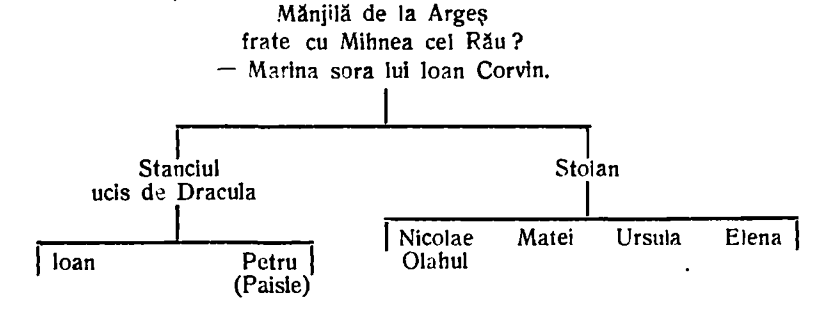
[6] V. Dicţionariul geografic, vol. I.

[7] V. satul Afumaţi în Ilfov.

[8] V. Şt. Nicolaescu; *o. c.*

[9] V. Iorga; *Contrib. la Ist., Munt. în An. Ac. Rom. ser. II, secţ. ist., XVIII (1895-6),* p. 2, nota 3; v. Şt. Nicolaescu*: o. c.*, p. 65.

[10] Iată şi spiţa descendentă a acestui Băsărăbesc, (v. I. C. Filitti: *Craioveştii,* p. 308, nota 8.

branşa lui Vlad Dracul, cu toate că acelaşi îl face şi descendent din sângele lui Dan, fratele lui Mircea cel Bătrân[1].

Pe semne că şi Radu Paisie, odată ajuns Domn, pentru a-şi da o paternitate domnească se întitula: fiu al lui Radu cel Mare, într' acelaşi mod cum Neagoe Basarab cu câteva decenii înainte se întitula fiu al lui Basarab cel Tânăr, şi precum vom vedea mai târziu titulatura lui Radu Şerban Basarab şi Matei Basarab cari se întitulează: nepoţi ai lui Basarab Voevod fără să aibă vreo legătură măcar de alianţă cu acesta.

Să fi fost soţia lui Stanciul cel ucis de Dracula; concubina lui Radu cel Mare, şi atunci într'adevăr că Radu Paisie va fi putut să se numească fiu al acestuia.

Din informaţiile genealogice[2] cunoscute mie Radul Paisie a fost căsătorit de două ori: întâi cu Stana şi în urmă cu Roxana, despre a căror neam nu avem nici o informaţie documentară.

Cât pentru Radu Ilie Voevodul Ţărei Româneşti de la alungarea lui Mircea Ciobanul, în 1552, şi până la suirea în scaun a lui Pătraşcu cel Bun, la 1553, ştim că este fiul lui Radu Paisie[3].

Mai rămâne să relevăm pe pretendentul Radu Bădică de la 1523-24, omorât de altfel la 1524, care este cert fiul Catalinei şi se întitulează frate al lui Radu de la Afumaţi. Nu ştim nimic precis asupra acestui Domn efemer în ceia ce priveşte soţia şi copii săi, dacă va fi avut.

Din genealogiile făcute până astăzi[4] asupra neamului domnesc al Basarabilor şi în special printre cei din epoca aci relatată nu cunoaştem cine este părintele acestor două jupănese Anca şi Neacşa, precum nici cine este Voica Doamna muma lor.

O Voică Doamnă a fost soţia lui Mihnea-cel-Rău mamă lui Mircea-Vodă, pribeagă prin Ardeal în urma uciderii soţului ei la 1510 care cert nu poate fi Doamna de care vorbeşte documentul de mai sus.

---

[1] V. pentru toate aceste informaţiuni: Filitti: *Craioveştii,* p. 308, nota 8; v. şi Elie Nicolescu; *o. c.,* p. 615 şi 648.

[2] Studii făcute de d. Şt. Nicolaescu, în Rev. *România Nouă* ,şi de d. I. C. Filitti: *Banii şi Caimacanii,* o. c.

[3] V. Elie Nicolescu: *Cine este Radul Iliaş, o. c.,* p. 449.

[4] V. Şt. Nicolaescu: *o. c,* jv. Filitti: *o. c.,* v. G-l. P, V, Năsturel: *o. c.,* v. C. Kogălniceanu, *Arborele genealogic şi cronologic al Basarabilor,* v. *Istoria Românilor.*

Analisând însă cu deamănuntul acest document observăm că moşia Afumaţi din Ilfov fusese cumpărată de Radul Voevod şi Doamna Voica şi anume jumătate de sat. Ştim de altfel [1] că stăpân asupra satului Afumaţi era jupânul Neagoe Drăghici, încă la 1510, moşie de moştenire de la părintele său Drăghici I Stoicev.

Am spus mai sus că Anca este soţia lui Udrişte Vistierul din Mărgineni care era rudă de sânge cu Neagoe Drăghici, însă în documentul de faţă nu se spune nimic de soţul jupânesei Anca ceia ce mă face să cred că după moartea lui Neagoe Drăghici moşia Afumaţi va fi fost poate vândută fiind cumpărată de Radul-Vodă şi cu soţia sa Doamna Voica şi prin urmare moşia Afumaţi vine în stăpânirea boierilor Mărgineni, din a doua parte a secolului al XVI-lea, nu ca moştenire Mărginenească ci ca moştenire de la mama lor soţie de Mărginean.

Singurul Voevod Radu care ar fi putut să fie cel de care ne vorbeşte documentul din 1508 este Radul de la Afumaţi. Doamna Voica va fi fost poate fiica lui Vlaicul dvornicul, cea pe care d. St. Nicolaescu ne-o indică a fi poate Ilina.

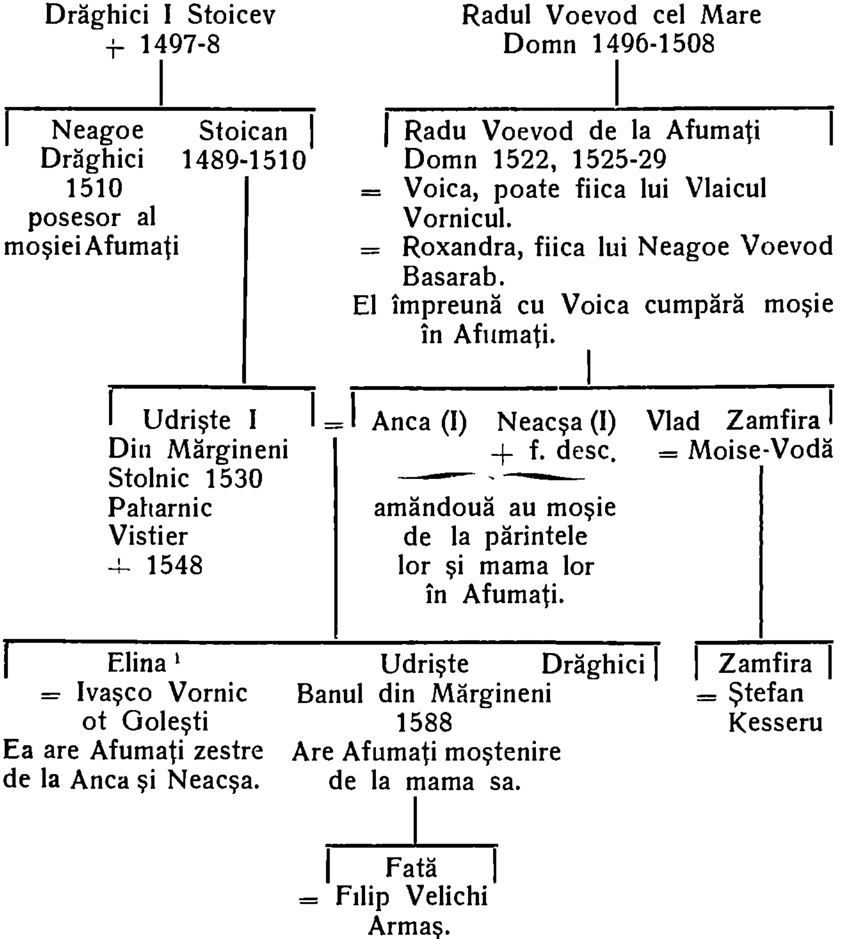
Şi atunci spiţa genealogică din actul din 1588 se complecteaza precum se arată în schiţa de pe pagina următore.

Odată aceste fixate putem să înţelegem cu mult mai mare precisie pasagiul din documentul lui Mihnea Turcitul din 4 Iunie 1588 [2] care vorbeşte de fraţii lui Radu-cel-Viteaz, adică Radu de la Afumaţi, anume Cârstea Vistier şi Maican Spătar şi care urmează astfel:

„Şi aşa au lăsat aceşti mai sus zişi boieri (Cârstea Vistierul şi „Maican Spătarul); oricui să va întâmpla dintr'ânşii moarte mai „întâiu, iar dintr'ânşii vânzător să nu fie, ci să rămâie sau fecio„rilor sau fetelor. Apoi dintr'aceşti mai sus zişi boieri, fraţi ai „Radului Voevod, dintr'ânşii nici unii nu au rămas, fără numai „*doao fete* ale Radului Voevod nepoatele acestor mai sus zişi „boieri Cârstea Vistier şi Maican Spătar. Apoi au lăsat la moartea „lor să fie lor acest mai sus zisu sat Critineştii şi ohabnec ne„clătit în veci. Iar după aceia, pă urmă dintre aceste doao fete

[1] V. mai sus.

[2] V. un preţios act cu privire la Radu-Voda cel Viteaz de St. Nicolaescu, în *Rev. România Nouă*, anul I, 1907-8,î pp. 389-93; v. de acelaşi: *Radu Voevod de la Afumaţi, în Rev. pt. Ist. Arh. şi Fil. vol. X, an. 1909,* pp. 81-85.

„ale Radului Voevod numai sau ales jupăneasa Elina, jupăneasa „lui Ivaşco Vornic. Apoi au rămas acest sat Critineştii a fi ei de „baştină de la moşu-său Cârstea Vistier şi Maican Spătar. Iar „după aceia, jupăneasa Elina ea, s'a pus de au vândut satul Cri- „tineştii sfintei Dumnezeieştei mănăstiri a domniei meale [2] drept „20.000 aspri şi s'au scris în sfântul pomelnic“.

Cele două fete sânt Anca şi Neacşa de care ne vorbeşte actul din 1588 Iulie 5 inedit.

Reiese un lucru interesant pentru genealogia vechilor Goleşti

[1] Vezi pentru această jupâneasă mai departe la descendenţa lui Udrişte Vistierul.

[2] Biserica S-fta Treime din Bucureşti.

din secolul al XVI-lea şi anume că Ivaşco Golescu nu a fost căsătorit de două ori. 1) cu Elina fiica lui Radu de la Afumaţi şi 2) cu Elina din Mărgineni; ci această Elina era una şi aceiaşi persoană, fiica lui Udrişte Vistierul din Mărgineni şi nepoată de fiică a lui Radu-Vodă Viteazul.

Asupra lui Udrişte Vistierul din Mărgineni mai avem de adăogat următoarele:

La 1538 August 28 [1] se dă hrisov către Sara Călugăriţa şi soră-sa Ana ca să le fie lor toate averile lui Stoica al lui Miho în satul Aninoasa. In hrisov se pomeneşte că Sara Călugăriţa şi soră-sa Ana, au înfrăţit pe jupân Udrişte Vistieru şi pe jupân Stroe Spătarul.

Ne este imposibil pentru moment a identifica în mod precis pe aceste două jupănese, căci incontestabil că Sara călugăriţa va fi purtat în mirenie alt nume. Nu putem totuşi să credem că Ana să fi fost chiar soţia lui Udrişte: jupăneasa Anca, fiica lui Radu Voevod, fiindcă în acele vremuri numele de Anca şi Ana erau diferite.

Vor fi fost poate două boieroaice înrudite cu neamul boierilor din Drăgoeşti.

In ceia ce priveşte pe Stroe Spătarul, fără a putea până în present spune din ce neam va fi fost, el ne este cunoscut ca martor domnesc al lui Radu Paisie [2] chiar une ori alături în divan cu Drăghici biv Vel Spătarul din Mărgineni. Diferit de Stroe Paharnicul, de care am vorbit mai sus, înclin a crede că el face parte din neamul boierilor zişi din Drăgoeşti.

Ca ultima informaţiune asupra lui Udrişte Vistierul cunoaştem conţinutul unei scrisori a lui, adresată pârgarilor de la Braşov [3], prin care îi roagă a vorbi cu Pârcălabul de la Bran ca să deschidă drumurile, putând astfel să afle veşti de la Tătari.

Udrişte Vistierul pare a mai fi avut un frate al cărui nume nu-l cunoaştem judecând după o informaţie care ne spune: că în August 1546 se mai întâmpină cel puţin doi fraţi ai săi [4] ale căror nume nu ne sânt relevate, unul putând fi Drăghici Spătarul.

---

[1] V. Şt. D. Greceanu: *Gen. Doc., vol. I,* p. 29; v. Arh. St, Mitrop, Bucureşti, pach. 34, doc. 3.

[2] V. Greceanu: *Şirul Voevozilor: Divanele acestui Voevod.*

[3] V. I. Bogdan: *o. c.,* p...

[4] V. *Quellen,* III, p. 351; v. I. C. Filitti: *Craioveştii,* p. 409, nota 7.

Boierii din Mărgineni din a doua jumătate a secolului al XVI-lea.

Am spus mai sus că Drăghici Spătarul din Mărgineni, care se stinge din viaţă înainte de 1560, a avut ca feciori pe Drăghici şi Radu, şi ca fiică pe Frujina.

In privinţa unuia din fii lui Drăghici Spătarul, fără a putea afirma care, aflăm o informaţie în socotelile oraşelor ardelene: Sibiu şi Braşov la 1553. In ziua de 6 Februar[1] era trimis în misiune de la Radu Voevod[2], fiul lui Drăghici Spătarul.

Este singura informaţie aflată asupra descendenţei lui Drăghici Spătar.

Atât Radu cât şi Drăghici precum şi Frujina se vor fi stins din viaţă încă înaintea încheierei secolului.

La 1571 Iunie 8[3], Novembre 22[4], Decembre 9[5], şi la 1575 Iunie 30[6] aflăm vorbindu-se în aceleaşi socoteli de un Drăghici

---

[1] V. *Hurmuzaki; XI,* p. 787. *Apendice II, coprinzând extrase privitoare la Românii din socotelile oraşelor Sibiu şi Braşov:* Feria secunda ante Carnisprivium venit filius Dragyts Zpotaryi a Radui Wayvoda; illum honoravimus...

[2] Ilie Radul fiul lui Radu Paisie care domneşte în Ţara Românească puţină vreme, între Mircea Ciobanul şi Pătraşcu-cel-Bun; v. Elie Nicolescu: *Cine este Ilie Radul în Rev. Literatura şi Arta Româna,* 1904.

[3] *Hurmuzaki,* p. 80. Es waren kommen des Alexandri Wayda Boern einer und Dragicz kommen mit j. Wladika, Haben 8 Tag al hie beharrn.

[4] *Ibid.,* p. 808: War kommen der Dragitsch Zpatayr von Alexander Weyda solt zu Fürstlichen Gnaden mit 26 Person.

[5] *Ibid.,* p. 808: La această dată soseşte în Ardeal fiica lui Mircea Voevod ptr. care părgarii fac chelt. de aprovisionare specificând încă: Es war auch von fürstlichen Gnaden zurück kommen der Dragitsch Zpotayr.

[6] *Ibid.,* p. 813: Komme der Draghichy Spotayr, czog auf die Hochzeit zum Herr Banfy.

Spătar, care incontestabil nu poate fi confundat cu cel de care am vorbit mai sus.

Acest boier poate fi unul şi acelaş cu Drăghici Postelnicul de care pomeneşte un act din 1578 Aprilie 14[1], prin care: Mihnea-Vodă întăreşte Mitropoliei din Târgovişte cu hramul „Înălţarea Domnului Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Isus Hs.“ şi Arhimitropolitului Kir Vlădica Serafim ca să-i fie satul Luciani pentru că a fost dreaptă şi bătrână moştenire a boierilor din Mărgineni. „Ci au venit înşişi jupânii Drăghici şi Udrişte postelnicii“ înaintea răposatului părintelui Domnului de au dat mai sus zisul sat Lucianii de pe Dâmboviţa jupânului Dragomir Vornicul şi acesta l-a adăogat Sfintei Mitropolii spre întărire şi spre întremare şi Dumnezeieştilor monahi spre hrană, iar jupân Dragomir şi boierilor din Mărgineni Drăghici şi Udrişte spre vecinică pomenire lor şi a părinţilor lor. Şi când a adăogat jup. Dragomir dvornicu mai sus zisul sat Lucianii sfintei Mitropolii iar jup. Drăghici şi Udrişte Postelnicii ei singuri au mers înaintea părinţilor D-mele şi înşişi au mărturisit atunci cum că au închinat satul Luciani de a lor bună voie, de a fi al sfintei Mitropolii ca să fie şi lor şi părinţilor lor spre vecinică pomenire.

Acest hrisov este reîntărirea celui din 1570 Octombre 23[2] dat de Alexandru-Vodă şi având acelaşi conţinut, doar că boierii Mărgineni nu sânt specificaţi cu numele lor.

La sfârşitul acestei întăriri aflăm un pomelnic care pare mai mult a se referi la neamul lui Dragomir[3].

La data hrisovului din 1570 atât Drăghici cât şi Udrişte sânt cu dregătoria de Postelnici, dar nu boieri de divan, căci nu întâlnim în nici un hrisov cu martori domneşti pe vre-un Postelnic cu acest nume.

Am văzut mai sus că Udrişte Vistierul din Mărgineni a avut doi fii cari poartă aceste nume; incontestabil că Postelnicii din actele din 1570 şi 1578 pomeniţi împreună nu pot fi decât fii

---

[1] V. Arh. St. Mitr. Buc. pach. 37, doc. 2, slavon, azi la Moscova; v. şi Şt. D. Greceanu. *Fişe inedite, Filipeşti, carnet I, fişele 7 şi 8.*

[2] V. Arh. St. Mitr. Buc. pach. 37, doc. 1, azi la Moscova; v. Ştefan D. Greceanu, *Fişe inedite Filipescu: carnet I, fişa No. 6.*

[3] Dragomir şi Sora, şi Isur (?) şi Sitleane (?) şi Mihail Dvornicul şi jupăneasa lui Maria şi Catalina. şi Pătru şi Neacşa şi Gheorghe.

lui, cât pentru moşia Luciani o cunoaştem a fi fost din vechime stăpânire Mărginănească.

Drăghici Postelnicul de la 1570 trebuie să fie Spătarul de mai sus, însă şi acum, nu vel Spătar, pentru acelaş motiv ca acela invocat când am vorbit de dregătoria sa de Postelnic.

Dacă asupra acestui Drăghici nu avem alte informaţiuni mai precise, fie ca funcţii, fie ca descendenţă, în schimb asupra fratelui său Udrişte Postelnicul, — incontestabil diferit de omonomul său şi ca nume şi ca dregătorie: Udrişte Postelnicul din Drăgoieşti, — pe lângă cele deja amintite avem şi următoarele lămuriri:

La 1581 Iunie 4 [1] Mihnea Turcitul întăreşte boierilor săi: „Banul Udrişte şi Postelnicului Stoica" şi fiilor lor, satul Comarnicul.

Banul Udrişte este boierul întâlnit încă mai sus la 1588 Iulie 5 [2], însă nu mare Ban de Craiova; ca socru al lui Filip Armaşul.

Pentru ca Voevodul să întărească şi lui Udrişte Banul şi lui Stoica Postelnicul stăpânire în acelaşi sat, trebuie să pricepem că între aceşti doi boieri a fost o rudenie strânsă.

Satul sau moşia Comarnicul fusese moştenire bătrână a lui Udrişte Banul căci o aflăm întărită la 1538 Iulie 16 [3] împreună cu alte moşii: Mărgineni, Filipeşti, Băneştii şi Breaza celor doui fraţi Udrişte Vistierul şi Drăghici Spătarul, părintele şi unchiul său.

Stoica Postelnicul pare a fi dregătorul întâlnit în această funcţie încă din primul divan cunoscut mie de la Alexandru Mircea la 1508 August 2 [4], şi rămas cu această dregătorie în toată domnia acestui Voevod, întâlnit adesea şi cu numele Stoichiţă. Acest boier rămâne tot ca vel Postelnic al fiului lui Alexandru Mircea, Mihnea Turcitul până la 1580 Ianuarie 13 [5] când aflăm pe un Danciul cu această dregătorie.

La 1575 April 22 [6] aflăm că Alexandru Mircea întăreşte lui Staico Postelnicul satul Bucovul.

---

1 V. N. Iorga: *Const. Căpitanul. 1902, Prefaţa,* p. IV; v. Şt. D. Greceanu: *Filipeşti caet, IV, fişa 148;* v. *ibid.: caet, IV, fişa 74;* v. Arh. Gh. Gr. Cantacuzino, trad. din greceşte.

2 V. pag. 69.

3 V. Acad. Rom. doc. 5, pach. 39, or. slav., f. traducere; v. Şt, D. Greceanu: *Fişe Filipeşti, carnet II, fişa 1338.*

4 V. N. Iorga: *Studii şi Doc.,* V, p. 290; v. col. Barbu Ştirbei.

5 V. *Colecţia de Acte I. Glogoveanu.*

6 V. C. Giurescu: *Despre boieri,* p. 61, nota 1; v. Arh. St. secţ. ist.

Revenind la boierul Udriște Banul vom releva că dacă din aceste timpuri nu avem suficiente informații pentru a putea afirma ceva precis referitor la cariera lui, în schimb socotelile Sibiiului și Brașovului împlinesc în parte aceste goluri.

La 1582 Martie 22 [1] Udriște din Mărgineni sosește la Brașov cu scrisori de la Mihnea-Vodă.

In anul viitor la 21 Septembre [2], socotelile orașelor ardelenești ne relevă pe un boier Udriște misionar al lui Petre Cercel iar la 30 al aceleiași luni [3] tot acest Udriște împreună cu Menhart, pe semne o călăuză dată de pârgarii Brașovului, își urmează drumul prin Făgăraș la Sibiiu.

În iarna următoare la 12 Februar [4], tot acest Udriște sosește la Brașov, pentru căsătoria fiicei Judelui, ca represintant al lui Petru Cercel. Nu cred ca Udriște misionarul acestui Voevod să fie una și aceiași persoană cu Udriște din Mărgineni pentru motivul că dacă ar fi fost boierul specificat cu numele de familie, scriitorul socotelilor n'ar fi accentuat asupra vorbei „ein Boer von Peter Weyda *mit namen Udrist*". Poate că acest boier al lui Petru Cercel să fie Udriște Postelnicul din Drăgoiești, fiiul lui Pârvul Logofăt, menționat la 1570 2 într'un act de la Alexandru Mircea [5].

Un document, până azi inedit [6], ne indică pe soția lui Udriște Banul din Mărgineni. Ea se numește Oprișa. Nu putem răspunde până în present din ce neam va fi fost.

Cu acestea se încheie știrile pe care le putem culege asupra lui Udriște Banul din Mărgineni. Dacă într'adevăr el este tot unul cu Udriște, misionarul lui Petru Cercel, atunci trebuie să admitem că odată acest Voevod detronat și omorât, Udriște să fi rămas ca pribeag prin Ardeal și numai în urma grațierei din partea lui Mih-

---

[1] V. Hurmuzaki, XI, *o. c.*, p., 823; Ist kommen Udrista der Marchynen mitt Prieffenn vom Mihne Weyda.

[2] *Ibid.*, p. 826: Kanf ein Boer von Peter Weyda mit namen Udrist.

[3] *Ibid.*, p. 826: Ist kommen der Udrist vom Peter Weyda.... Item schiktenn denn Menhart mit dem Udrist kenn Fogoràş undt in die Hermenstadt.

[4] *Ibid.*, p. 827: Es kam vom Peter Wayda ein Boyer Udristha auff des Herrn Richters Tochter Hochzeit....

[5] V. Arh. St. Cond. Govora, I (1856).

[6] V. Acad. Rom., doc. 74 XI, or. sl. f. trad. azi evacuat la Moscova; v. și Col. Șt. D. Greceanu, *Carnete de Fișe familii și nume, (nearanjate)*; v. și mai departe.

nea, să se fi întors în ţară pentru ca la 1581 să-l aflăm pomenit în actul de întărire alături de Stoica Postelnicul.

Nu putem spune nimic precis asupra datei morţii lui, tot ce ştim din acte ulterioare [1], este că la 1610 el nu mai era în viaţă.

---

[1] V. mai departe pag. 83.

Descendenţa lui Udrişte Postelnic şi Ban din Mărgineni

Am văzut mai sus că ginere al lui Udrişte Banul din Mărgineni era Filip Vel Armaş la 1588. Soţia acestui boier se numea Anca, prin urmare la fel ca bunica ei după tată: Anca, fata lui Radu de la Afumaţi.

Singurul document, azi pierdut şi de altfel fără an, doar numai cu data de 1-iu Decembre [1], care ne vorbeşte de ea este chiar un zapis al ei în care se numeşte Anca biv vel Armăşoaia. Actul ne spune că ea împreună cu muma ei Oprişa şi cu Berislav fratele lui Filip vel Armaş iartă pe Oprea şi pe Manea din satul Văcăreşti de rumănie.

În toate cazurile actul pare a fi scris după moartea lui Filip Armaşul şi prin urmare după 1588 când aflăm în mod precis pe acest boier ca trăind [2].

Referitor la acest Filip Armaşul despre al cărui neam nu putem spune nimic hotărâtor, mai avem un act tot fără an, dar din August 29 [3], datat de răposatul Grecianu tot din 1590, prin care megiaşii din Văcăreşti: Dobre, Sas, Oprea, Vlădică, Coman şi Manea dau zapis lui Filip vel Armaş pentru un vad de moară în apa Dâmboviţii [4].

Acest act trebuie să fi fost dat înaintea celui de mai sus.

La 1610 Maiu 17 [5], Radul Voevod nepotul lui Basarab Voevod dă Domnia Sa doamnei Domniei Sale Elina, ca să ţie moşia Maia, partea jupâniţei Mariei şi a Predei, pe care a cumpărat-o Doamna

---

[1] V. mai sus, nota 6, de la pag. 81; adaug că răposatul Greceanu îl datează din 1590.

[2] V. mai sus doc. din 1588 Iulie 5, la pag. 69.

[3] V. Acad. Rom. doc. 71/XI;: v. şi fişe Greceanu; Carnete; Copii de acte la anul 1590.

[4] Satul Văcăreşti este în judeţul Dâmboviţa la Sud de Târgovişte.

[5] V. Ac. Rom., doc. 9, pach. CLXXXIV.

Elina de la jupănița Maria și de la Preda, fetele Stoicăi din Ungurei, drept 20.000 de aspri pe care moșie a cumpărat-o Doamna Domniei Sale mai sus zisă cu aspri de pe vecinii din satele părintelui ei, răposatul Udriște Banul din Mărgineni.

Acest document este de cea mai mare importanță pentru că el este singurul care ne arată ce legătură era între Postolniceasa Elena Cantacuzino și boierul Udriște Vistierul, și aduce o confirmare netăgăduită celor relevate de d. Filitti în studiul D-sale asupra boierilor Craiovești [1].

Fi-va oare Udriște din actul lui Radu Mihnea, purtând data de 1611 Maiu 9 [2], unul și același boier cu părintele Doamnei Elena Basarab?

Actul ne spune următoarele: Voevodul întărește dregătorului său Stoica vel Vistier moșie în Stoeneștii din Prahova din partea lui Udriște cât au cumpărat de la Drămuș și de la feciorul său Ivașco drept 5.000 de aspri gata.

Nu putem preciza cine este acest boier Udriște.

Staico vel Vistier de care pomenește actul aflat adesea și supt numele de Stoichiță este unchiul lui Miloș strămoșul boierilor Rioșeni din Oltenia; tot el este și ctitorul Mănăstirii Strâmba ridicată de el împreună cu soția sa Dochia fiica lui Păstrăvan la 1603. Acest Staico vel Vistier nu trebuie în niciun cas confundat cu Staico din Bucov, Postelnicul de care am vorbit mai sus, care la data aceia era stins din viață.

La 1635 Iulie 29 [3], Matei Basarab întărește Mitropoliei din Târgoviște satul Luciani de pe Dâmbovița pe care la leat 1571 [4], boierii din Mărgineni Drăghici și Udriște l-au dat Mitropoliei [5]. Pe acest sat Mitropolitul Serafim la 7058 (= 1579—80) a avut „pâră de cotropire cu boierii Văcăreștilor anume Pătrașco și cu frații săi, când s'au dat din divan jupân Ivașco Vornicul cumnatul

---

[1] V. *o. c.*

[2] V. Acad. Rom., doc. 25/XLI, v. Șt. D. Greceanu: *Fișe inedite Filipești, caet IV, fișa No.* 147. D-sa pune ca titlu al fișei: Staico Spătar (?), sin Dumitru Vornic.

[3] V. Arh. St. Mitr. Buc. pach. 37, doc. 5; v. Greceanu *o. c.,caet II, fișa 1394.*

[4] Am aflat mai sus anul 1570.

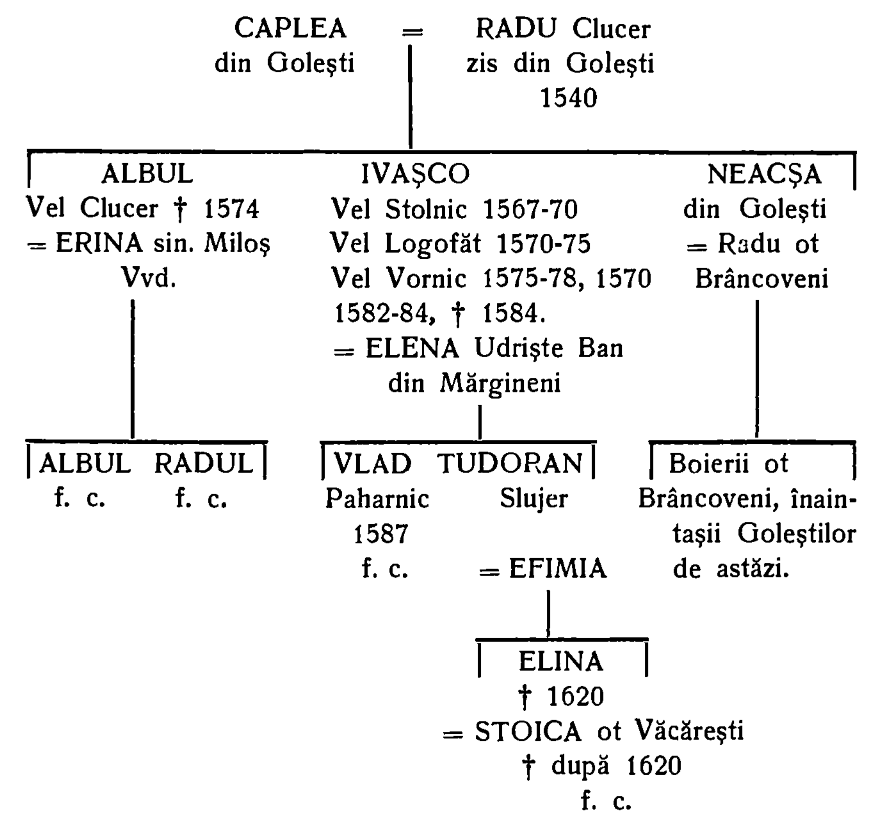
[5] Nu boierii Mărgineni, zic actele din 1570 și 1578, ci Dragomir Vornicul.

lui Udrişte Postelnicul din Mărgineni, ce a ţinut pe sora sa Elina, ca să cerceteze pricina...... Iar acum nişte rudenii ale boierilor din Mărgineni anume Dumitraşco Clucerul din Filipeşti şi Iane Spătarul „ginerele jupăniţei Maria fiica lui Staico Postelnic din Bucov, nepoţii lui Udrişte Postelnicul, ei au ridicat pâră pentru satul Lucieni, dar au rămas de lege.“

Înainte de a întra în studiul rudeniilor specificate în partea finală a actului de mai sus, vom căuta a arăta cine erau boierii aceştia.

Ivaşco Vornicul este însemnatul boier din neamul Goleştilor, frate cu Albul Clucerul, fiii Caplei din Goleşti şi ai lui Radul, Clucer şi Vistier zis, după moşia de baştină a soţie sale tot „din Goleşti.“

Spiţa neamului său, stinsă în primele decenii ale secolului al XVII-lea este următoarea:

Dumitraşco clucerul din Filipeşti este primul represintant al

neamului al cărui nume îl poartă. El scoboară dintr'un neam de boieri a căror moşie de baştină a fost Cepturi, iar Filipeştii nu-i veniau decât prin moştenire de la boierii Mărgineni.

Această moşie Cepturi din judeţul Prahova nu trebuie confundată cu Cepturoaia din Oltenia moşie bătrână de moştenire a altui neam boieresc, care n'are nimic a face cu Filipeştii şi Bucovenii. Scoborâtorii boierilor din Cepturoaia sânt Buzeştii. Grecenii din Romanaţi şi Sărăţenii din Buzău.

Cât pentru Iane Spătarul chiar actul din 1635, Iulie 29, de mai sus, ne spune cum se înrudea cu boierii din Bucov, rude şi aceştia prin ascendenţă feminină cu trunchiul Mărginănesc.

Înainte de a încheia cu ştirile pe care le avem asupra lui Udrişte Banul din Mărgineni, voi insista asupra unor informaţii pe care Înaltul Regent Constantin C. Sărăţeanu, a avut buna, voinţă a mi le pune la dispoziţie.

Domnia-Sa îmi comunică ştiri despre jupăneasa Maria din Bucov, cunoscută şi supt numele de „ot Sărata“, care avea moşteniri de la mama ei Elena, de la Udrişte Vistierul şi de la Neagoe sin Drăghici.

Elena, numită şi din Sărata, a avut zestre în Sărata, Breaza, Comarnic, Gurguiaţii, Cetăţelele şi Moraşii, a patra parte de la Udrişte Vistierul [1].

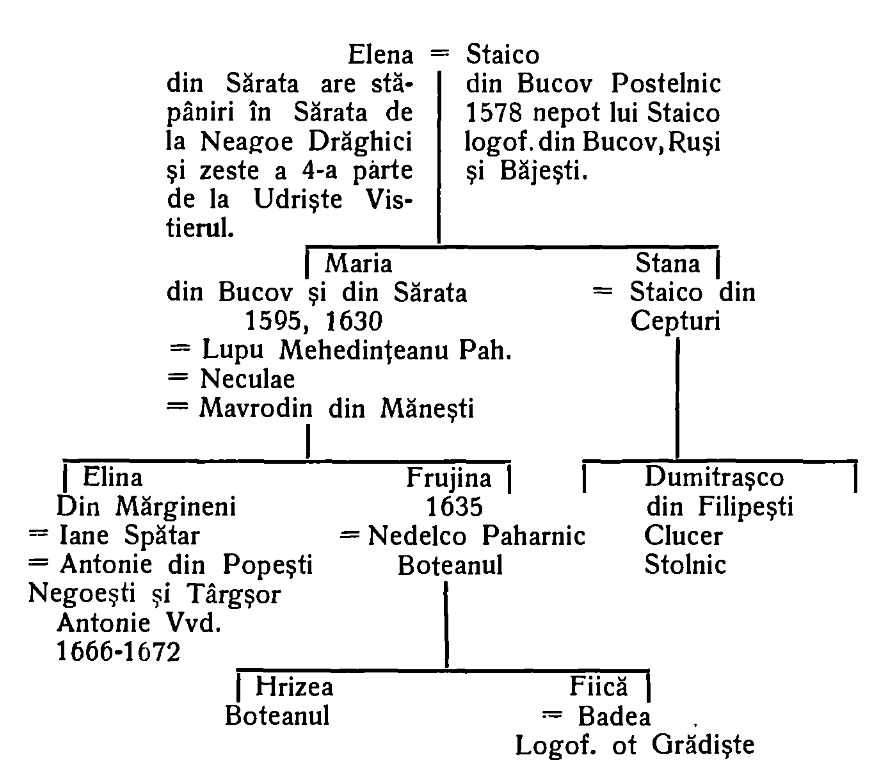
S'ar părea deci, după informaţiile de mai sus, ca această boieroaică a avut ca înaintaş pe unul din ceilalţi doi fraţi ai lui Udrişte Banul.

Informaţiile Regentului Sărăţeanu, relative la moşiile proprietăţi a boierilor din Bucov, nu implică chiar scoborârea acestui neam din Neagoe Drăghici, ci numai că aceste moşii rămase moştenire neamului Mărginenesc, după moartea jupânului Neagoe Drăghici, vor fi intrat în patrimoniul lui Udrişte Vistierul de la care vor fi trecut la descendenţii săi.

Spiţa genealogică a boerilor din Bucov rude cu neamul vechilor Filipeşti este următoarea :

---

[1] Inaltul Regent C. Sărăţeanu îmi comunică în informaţia dată, că Udrişte era Spătar, personagiu care n'a existat în neamul boierilor de care ne ocupăm.

Am văzut mai sus că Udrişte Vistierul a avut ca fiu cu Anca pe Udrişte Banul şi ca fiică pe Elina soţia lui Ivaşco din Goleşti, şi cu altă soţie, pe al cărui nume nu-l cunoaştem, pe Drăghici Postelnicul, poate Spătarul de la 1571-78.

Elina din Sărata fiind, după informaţiile culese de la Regentul Sărăţeanu, nepoată lui Udrişte Vistierul şi având a 4-a parte zestre de la acesta, ar urma în mod logic, că pe lângă cei trei copii înşiraţi mai sus, el să fi avut încă unul, şi prin urmare s'ar explica pentru ce Elena specifică ce parte are de la acest boier.

Ba chiar mai mult, din informaţiile de mai sus, basaţi şi pe actul din 1635, Iulie 29, părerea că Maria din Bucov şi cu Dumitraşco Clucerul din Filipeşti, nepotul ei, trebuie să fie scoborâtori, fie din Drăghici Postelnicul, fratele lui Udrişte, fie din celălalt copil, fată sau fiu al lui Udrişte Vistierul, devine aproape o certitudine.

Numai aşa s'ar putea soluţiona problema nepoţiei boierilor din Bucov şi din Filipeşti faţă de Udrişte Banul din Mărgineni.

Din cele înfăţişate mai sus reiese în mod vădit că Udrişte Pos-

telnicul şi Banul din Mărgineni este ultimul scoborâtor în linie bărbătească din însemnatul neam al boierilor Mărgineni.

Fiicele sale, cunoscute nouă până acum în mod documentar sânt Doamna Elena a lui Radu Şerban Basarab şi Anca soţia lui Filip vel Armaşul.

S'ar părea totuşi că afară de aceste două fete Udrişte Banul să mai fi avut o a treia, judecând după resumatul succint pe care-l aflăm într'un document datat din 1590, Aprilie 25 [1], prin care Mihnea Turcitul, întăreşte lui Miroslav fost Vistier mare şi lui Filip mare Armaş, Poiana Filipeştilor cu viile, pentru care se judecaseră cu moşul lor Vintilă şi alţii supt Radu Vodă, fiul lui Vlad Vodă.

Filip, vel Armaşul din acest ultim act, ne este cunoscut de mai înainte, fără a putea să spunem din ce neam se va fi tras; cât pentru Miroslav vel Vistierul, el ne este un boier bine cunoscut din divanele acestui Voevod.

Întâlnit la 1577, Februarie 6 [2] cu dregătoria de vel Logofăt pentru prima oară în domnia lui Alexandru Mircea, rămâne în această funcţie până pe la începutul anului 1580 supt fiul acestui Voevod [3]. La 7 Septembre 1580 aflăm cu această dregătorie pe Ivan.

Totuşi în domnia lui Petru Cercel la 4 Februar 1582 [4], în primul divan cunoscut mie de la acest Voevod, Miroslav reapare cu dregătoria de mai sus, pentru ca în imediat următorul divan, la 24 April [5] de la Mihnea, Ivan să-i iea din nou locul. De acum înainte nu-l mai întâlnim decât într'alt hrisov al lui Petru Cercel la 27 Ianuarie 1584 [6], tot cu dregătoria de mare Logofăt.

În restul documentelor lui Mihnea Voevod până la 1587 Miroslav vel Logofăt lipseşte din divan, iar la 26 Ianuar al acestui an [7]

[1] V. C. Giurescu: Despre boieri, p. 46, nota 1; v. Arh. Şt. Depunerea Niţă I. Piloiu din Boişoara.

[2] V. Greceanu: *Geneal. documentate II,* p. 193, Doc. Dan Bărcănescu.

[3] La 1580, Ianuar 13; v. *Colecţia de acte, I. Glogoveanu.*

[4] V. *Revista Istorică a d-lui N. Iorga, vol. X,* 1924, pp. 270-1; v. colecţia N. Iorga.

[5] V. N. Iorga; *Studii şi doc.,* V, p. 173; v Colecţia Const. Basarab-Brâncoveanu.

[6] V. Arh. St. Cond. Govorei, I, (1856), pp. 266/.

[7] V. G-l P. Năsturel: *Ist. leagănului Năsturelilor în Rev. ptr. Ist. Arh. şi Fil. X, fasc. II, 1909,* p. 231; v. Acad. Rom. pach. LVIII, doc. 10.

îl întâlnim, pentru prima oară, cu dregătoria pe care i-o găsmi trecută în actul relevat mai sus. La 7 Februar 1587 [1] aflăm în divan pe Miroslav Vel Spătar. Fi-va oare o greşală, căci în divan nu aflăm pe nici un Vistier şi din aceiaşi zi mai avem un divan [2] în care Miroslav este vel Vistier şi un Pătru mare Spătar; Miroslav păstrează dregătoria de Vistier până la data actului menţionat mai sus, fiind întâlnit pentru ultima oară de mine la 1589, Iulie 19 [3], lui urmându-i, în această dregătorie Andrei sau Andronie [4].

Pe Miroslav îl vom întâlni din nou cu dregătoria de vel Logofăt în domnia lui Mihai Viteazul, la 1 August 1595 [5], singura dată în domnia acestui Voevod. La 1606 Iunie 14 [6] el este biv vel Logofăt în divanul lui Radu Şerban.

În privinţa dregătoriilor acestui boier se pune totuşi o întrebare şi anume: este oare Miroslav vel Logofătul lui Alexandru Mircea şi al lui Mihnea, în urmă şi al lui Petru Cercel, una şi aceiaşi persoană cu Miroslav vel Vistierul lui Mihnea din a doua domnie a acestui Voevod? Dacă nu, atunci ar trebui să admitem că Miroslav, Logofătul lui Mihai este boierul rămas credincios ramurei scoborâtoare a lui Pătraşcu cel Bun, de oare ce precum a fost vel Logofăt lui Petru Cercel va fi fost şi al lui Mihai Viteazul. Totul mă face însă să înclin spre ipoteza că el este unul şi acelaşi boier, pentru simplul motiv că, din numerosul material de documente cu divane din aceste vremuri, nu întâlnesc nici odată pe un Miroslav Vistier alături de un Logofăt cu acelaş nume.

Pe semne că acest boier părăsind partida lui Alexandru Mircea şi a fiului său Mihnea pentru sorţii de izbândă ai lui Petru Cercel, după moartea acestuia va fi rămas în pribegie câţiva ani şi nnmai după iertarea din partea vechiului său stăpân, se va fi întors în ţară, luând de data aceasta dregătoria destul de importantă a vistieriei.

Miroslav Vistierul ne este cunoscut ca autorul unui neam boie-

---

[1] V. Ştefulescu: *Doc.*, p. 254; v. Mus. Gorj, sec. XVI, doc. 32.

[2] *Ibid.*, p. 256; v. Arh. St. M-rea Tismana, pach. 13, doc. 12.

[3] V. Ştefulescu: *M-rea Tismana*, ed. 1909, p. 275; v. Arh. St. Cond. M-rei Tismana, II, f., 413.

[4] Se pare că el ar fi părintele lui Constantin Postelnic Cantacuzino; v. I. C. Filitti; Arh. Gh. Gr. Cantacuzino, p. XXV.

[5] V. Greceanu: *o. c.*, II, p. 200, v. doc. Dan Bărcănescu.

[6] V. M-rea Slobozia lui Ianache, pach. I, doc. 5; v. şi Greceanu: *Inedite, caete supt titlul „Alandala"*, o danie de bani la M-rea Dohiariu.

resc numit din Râhov, sau Râfov, înrudit în prima jumătate a secolului al XIX-lea cu Cantacuzinii din ramura Şerban Vodă [1].

Şi acum revenind la actul din 1590 în care se vorbeşte de acesboier Miroslav, şi luând seamă de moşia întărită, şi la al doilea boier căruia i se întăreşte alături de el aceiaşi moşie, nu putem conchide decât că Voevodul întăreşte la doi boieri rude apropiate acelaşi sat.

Singura rudenie admisibilă poate fi cumnăţia, nu în accepţia de verie, dar în aceea întrebuinţată în timpurile noastre. Deci Miroslav Vistierul trebuie să fie soţul unei fiice a lui Udrişte Postelnicul şi Banul din Mărgineni, şi prin urmare al treilea ginere al ultimului vlăstar bărbătesc al puternicului neam Mărginenesc, care timp de un secol împlinit a stat în slujba Voevozilor Ţărei Româneşti amestecându-se chiar în politica acestora.

În vedere că studiul nostru începe cu mândra titulatură a Postelnicesei Elena Cantacuzino, conchidem că această boieroaică, fiică şi soră de Domn, soţie a unui boier a cărui înaintaşi scoborau din os împărătesc, pentru a nu fi şi ea mai prejos, a trecut cu vederea pe propriul ei bunic pomenind numai pe străbunic şi pe bunicul acestuia: pe Udrişte Vistierul ginerele lui Radu de la Afumaţi, şi pe moşul acestuia Drăghici Vornicul, primul boier din Mărgineni, poate chiar el vreun ginere sau cumnat al Voevozilor din mijlocul secolului al XV-lea.

Ascendenţa Postelnicesei Elena Cantacuzino, aşa cum ne-o înfăţişează documentele mai sus menţionate în ceia ce priveşte linia maternă este prin urmare aşa cum o arătăm în schiţa alăturată.

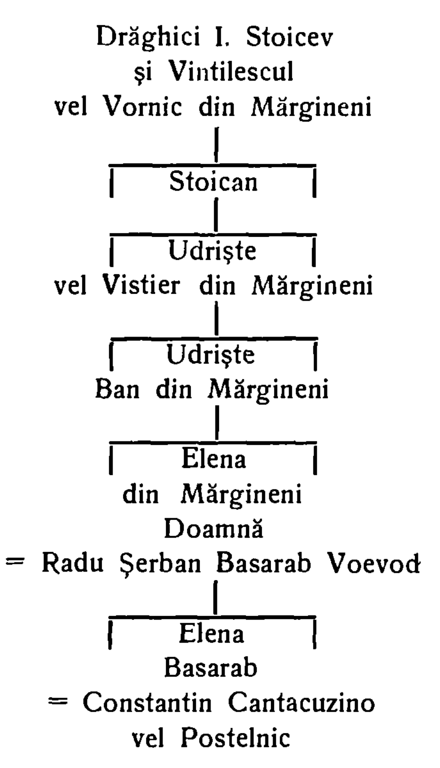
Cu Udrişte Postelnicul şi Banul din Mărgineni se încheie în linie directă genealogia boierilor din Mărgineni, scoborâtorii lui fiind până în zilele noastre acei a neamurilor boiereşti a Filipeştilor şi a Cantacuzinilor din secolul al XVII-lea.

Totuşi încă de la începutul secolului următor se întâlnesc în Moldova câţiva boieri purtând ca nume de familie pronumele de Drăghici întâlnit, precum am văzut la mai mulţi reprezentanţi ai neamului boierilor din Mărgineni din Muntenia. Din aceşti boieri Drăghici scobora istoricul Manolaki Drăghici din mijlocul secolului trecut, autorul unei istorii a Principatelor române [2].

---

[1] V. Filitti: *o. c., tabloul genealogic al Cantacuzinilor, III.*

[2] V. Istoria Moldovei pe timp de 500 ani până în zilele noastre de Post Manolaki Drăghici, 2 volume, ed. Iaşi, 1857.

Nota finală a acestei lucrări, notă care pare a fi alcătuită de altă persoană decât autorul istoriei, ne lămureşte în mod succint asupra neamului şi originei familiei istoricului[1].

O dau întocmai:

„Familia Drăghici, aceia din care să trage Postelnicul Manolaki „Drăghici este din Valahia şi tot o spiţă din niamul Filipescu de „acolo, precum dovedeşte înscrisul din 1819 al boierilor Vornicu „Grigore Filipescu, Logofăt Gheorghi Filipescu, Vornicu Costan- „din Filipescu, Alecu şi Neculai Filipescu întărit de Domnul vre- „mii aceia Alecsandru Vodă Suţu şi Hrisovul lui Ioan Vodă Sturza „din 1827 întăritoriu diritului Familiei Vornicului Iordaki Drăghici „în Moldova cu aceiaşi însuşire de nobleţă ca şi a neamului Fili- „pescu în Valahia. Despărţirea însă a acestor doă spiţe urmează de „la Udrişte Drăghici, al cărui urmaşi din Filip Vornic pentru o „prigonire de familie a stăpânirei ş'au luat porecla din numele

[1] *Ibid.*, pp. 257-8.

„propriu a părintelui lor, ear Neculai Drăghici al 2-lea pogorâtor
„din Udriştea, aflându-se naziru poştilor Valahiei au emigratu în
„partea Moldovei la 1735 cu fiul său Cluceriu Dimitrie Drăghici
„ce au murit la Focşani în anul 1740 după care domnind Costan-
„din Mavrocordat în Moldova, Dimitrie Drăghici s'au însurat şi
„s'au mutat la Iaşi nnde au născut 4 fii şi 3 fete, pe Spatariu
„Nicolai, Vornicu Iordaki, Paharnicu Costaki şi Comisu Constan-
„tin Drăghici, toţi stărpi, afară de Vornicu Iordaki Drăghici, care
„au avut doi fii pe Post. Manolaki şi Aga Costacki Drăghici,
„murind acest din urmă holteiu.

„Pricina deci ca familia aceasta nu s'au trecut în lista neamu-
„rilor vechi a boierilor Moldovei de Domnul Cantemir, fila 234,
„este că la distituirea sa, se găsea în Valahia vezi şi istoria Daciei
„tomul 3, a lui Dionisaki[1], despre această familie, cătră sfârşit
„statornicindu-se, cu 23 ani mai târziu decâtu Domnia lui Cante-
„mir Dumitraşcu în Moldova."

Dintr'un început voi spune că documentele lui Alexandru Vodă Suţu din 1819 şi al lui Ion Sandu Sturdza din 1827, pomenite de autorul excursului de mai sus, nu ne sânt cunoscute, fiind astăzi perdute sau poate — cine ştie — rătăcite prin vreo arhivă uitată a atâtor familii moldoveneşti.

Informaţiile autorului excursului genealogic asupra neamului boierilor Drăghici în ceia ce priveşte origina muntenească, nu trebuiesc luate „tale quale" dar ar putea avea o veracitate.

Informaţia vorbeşte de boierul Udrişte Drăghici, şi de urmaşii unui Filip Vornic, ori din cele înfăţişate în studiul de mai sus, dacă un boier Udrişte Drăghici nu ne este cunoscut chiar supt numele acesta totuşi ne sânt cunoscuţi Udrişte Vistierul şi Udrişte Postelnicul în urmă Ban din Mărgineni, amândoi reprezentanţi documentar cunoscuţi ai acestui neam, primul în întâia jumătate a secolului al XVI-lea, celalt în a doua a aceluiaşi secol. Scoborâtorul lui Udrişte Drăghici din informaţia de mai sus este Filip Vornicul. Am văzut mai sus[2] că ginerele lui Udrişte Banul este Filip Armaşul.

[1] Dionisie Fotino: *Istoria Generală a Daciei*, trad. de Gh. Sion, 3 tomuri, ed. 1859, tom. II, pp. 263-4. Informaţiile genealogice ale adnotatorului sunt şi aici greşite.

[2] V. mai sus pag 69 şi următoarele.

Pe Udrişte Banul l'am aflat pentru ultima oară la 1588, iar la 1610 el pare a fi fost mort de mai mulţi ani; cât pentru Filip Armaşul el este stins din viaţă încă înainte de 1600, deci aproape un secol şi jumătate înaintea apariţiei acelui Neculai Drăghici ca nazir al poştilor Valachiei.

Adnotatorul informaţiilor genealogice asupra neamului Istoricului Manolaki Drăghici, poate chiar un reprezentant al familiei, va fi avut cunoştiinţă de vreun strămoş Filip şi de altul mai vechi Udrişte. Acel Neculai Drăghici specificat ca „al doilea pogorâtor din Udriştea este pomenit la 1735", zice excursul genealogic, ceia ce nu trebuie înţeles nici în sensul de-al doilea fiu al lui Udrişte şi nici ca representant al celei de-a doua generaţii din Udrişte Banul din Mărgineni prin urmare fiu al lui Filip Armaşul, lucru genealogiceşte imposibil.

Dacă însă Udriştea Drăghici este un personagiu cu totul diferit de Udrişte Banul şi prin urmare şi Filip Vornicul altul decât Filip Armaşul atunci s'ar putea prea bine ca genealogia înfăţişată de autorul excursului să fie justă.

Amintesc totuşi că nu am aflat nimic despre un personagiu cu numele de Udrişte Drăghici în Muntenia spre sfârşitul secolului al XVII-lea.

În sprijinul ipotezei că Udrişte Drăghici este una şi aceiaşi persoană cu Udrişte Banul din Mărgineni, am crede mai mult că greşala genealogică a boierilor Filipeşti cari la 1819 dau înscrisul lor întărit şi de Alexandru Vodă Suţu este causată de lipsa cunoştiinţelor lor documentare şi că vre-o tradiţie de pogorâre din trunchiul Mărginenes va fi existat la boierii Drăghici ca şi la boierii Filipeşti, şi că representanţii familiei Filipescu din primele decenii ale secolului al XIX-lea vor fi ştiut ceva fără o documentare precisă. Am relevat mai sus greşala pe care o făcuse cu un secol şi jumătate mai înainte Postelniceasa Elina Cantacuzino numind pe Udrişte Vistierul din Mărgineni: bunic, când efectiv nu-i era decât străbunic, şi pe Drăghici Vornicul trecându-l drept străbunic când la drept era bunicul lui Udrişte Vistierul.

Asemenea strămoaşei lor, boierii Cantacuzini din secolul al XVIII-lea afirmau în scris că Drăghici Vornicul cel bătrân, autorul lor, era frate de Basarab încă de la descălicătoare.

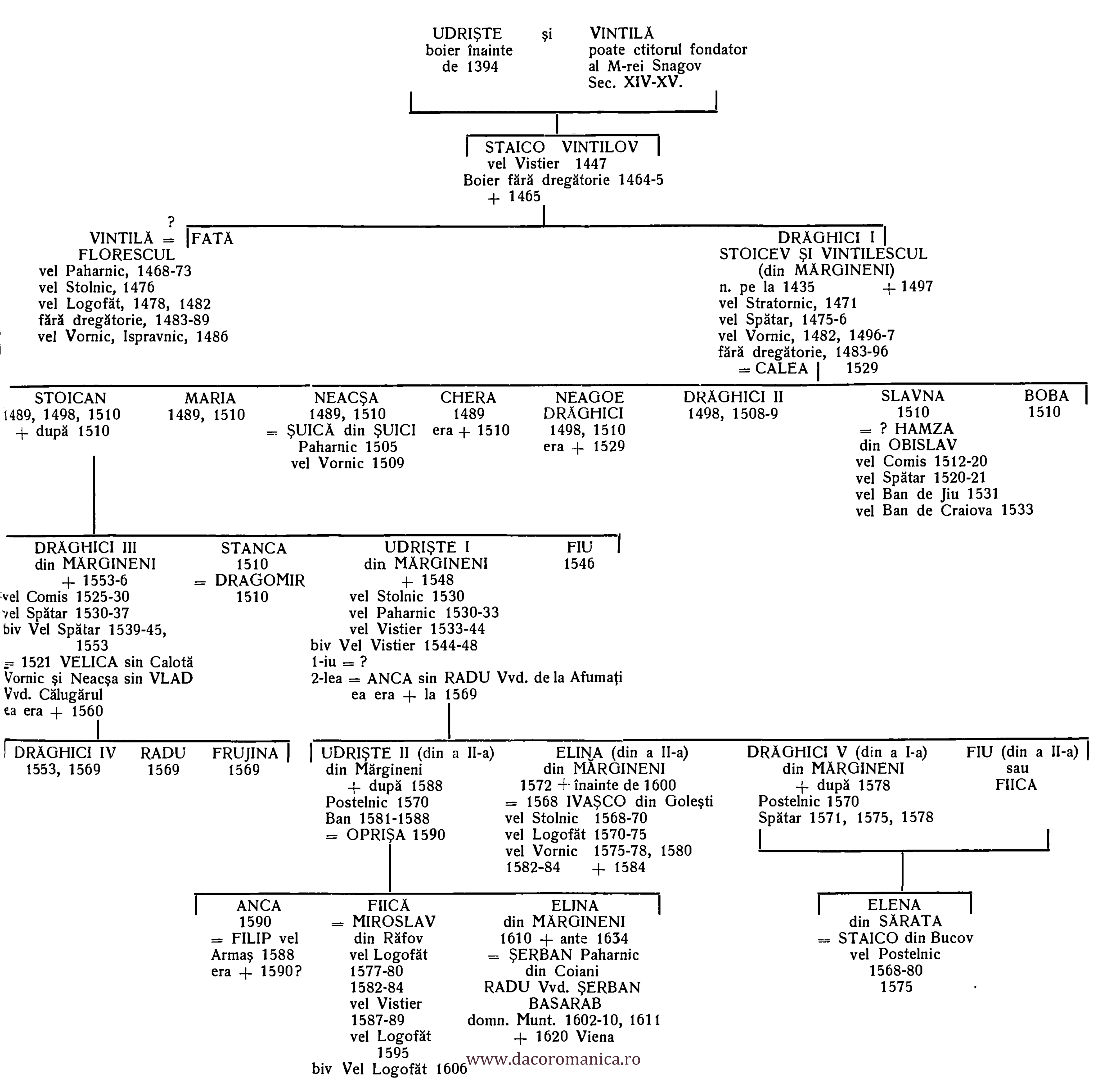
Am văzut mai sus[1] care erau scoborîtorii lui Udrişte Banul din

[1] V. şi Arborele genealogic de la sfârşitul lucrării presente.

Mărgineni; nu este însă mai puţin adevărat că documentele vremei, adică din cursul secolului al XVII-lea, tac asupra pogorâtorilor Munteni — dacă vor fi fost — ai lui Filip Armaşul. Să fi avut scoborâtori în Moldova? Lucrul n'ar fi imposibil ştiut fiind-că dese ori pentru diverse prigoniri sau poate şi în pricini de rudenii neamuri boiereşti din Ţara Românească au trecut Milcovul în Moldova precum şi din cele moldoveneşti au venit în Muntenia: părintele lui Vasile Vodă Lupul era boier din Târgovişte, iar în secolul al XVII-lea aflăm în Ţara Românească representanţi ai neamului Sturdzeştilor ba chiar în urmă aflăm în Muntenia pe mulţi Racoviţeşti şi Roseteşti originari din Moldova.

Dacă aci am relevat excursul genealogic de la sfârşitul istoriei lui Manolaki Drăghici nu l-am făcut decât pentru analogia unor personagii de care se vorbeşte şi pentru eventuala lor identificare însă fără a afirma în mod ferm că boierii Drăghici din Moldova sânt scoborîtori moldoveni ai însemnatului neam al boierilor Mărgineni din secolul al XVI-lea din Ţara Românească.

În toate casurile familia Drăghici ce se află azi în Muntenia nu are nimic a face nici cu neamul istoricului Manolaki Drăghici şi mai puţin cu boierii Filipeşti şi Cantacuzini în ceia ce priveşte origina lor.

UDRIȘTE și VINTILĂ
boier înainte de 1394
poate ctitorul fondator al M-rei Snagov
Sec. XIV-XV.
STAICO VINTILOV
vel Vistier 1447
Boier fără dregătorie 1464-5
+ 1465
?
VINTILĂ = FATĂ
FLORESCUL
vel Paharnic, 1468-73
vel Stolnic, 1476
vel Logofăt, 1478, 1482
fără dregătorie, 1483-89
vel Vornic, Ispravnic, 1486
DRĂGHICI I
STOICEV ȘI VINTILESCUL
(din MĂRGINENI)
n. pe la 1435 + 1497
vel Stratornic, 1471
vel Spătar, 1475-6
vel Vornic, 1482, 1496-7
fără dregătorie, 1483-96
= CALEA 1529
STOICAN
1489, 1498, 1510
+ după 1510
MARIA
1489, 1510
NEACȘA
1489, 1510
= ȘUICĂ din ȘUICI
Paharnic 1505
vel Vornic 1509
CHERA
1489
era + 1510
NEAGOE DRĂGHICI
1498, 1510
era + 1529
DRĂGHICI II
1498, 1508-9
SLAVNA
1510
= ? HAMZA
din OBISLAV
vel Comis 1512-20
vel Spătar 1520-21
vel Ban de Jiu 1531
vel Ban de Craiova 1533
BOBA
1510
DRĂGHICI III
din MĂRGINENI
+ 1553-6
vel Comis 1525-30
vel Spătar 1530-37
biv Vel Spătar 1539-45, 1553
= 1521 VELICA sin Calotă Vornic și Neacșa sin VLAD Vvd. Călugărul
ea era + 1560
STANCA
1510
= DRAGOMIR
1510
UDRIȘTE I
din MĂRGINENI
+ 1548
vel Stolnic 1530
vel Paharnic 1530-33
vel Vistier 1533-44
biv Vel Vistier 1544-48
1-iu = ?
2-lea = ANCA sin RADU Vvd. de la Afumați
ea era + la 1569
FIU
1546
DRĂGHICI IV
1553, 1569
RADU
1569
FRUJINA
1569
UDRIȘTE II (din a II-a)
din Mărgineni
+ după 1588
Postelnic 1570
Ban 1581-1588
= OPRIȘA 1590
ELINA (din a II-a)
din MĂRGINENI
1572 + înainte de 1600
= 1568 IVAȘCO din Golești
vel Stolnic 1568-70
vel Logofăt 1570-75
vel Vornic 1575-78, 1580
1582-84 + 1584
DRĂGHICI V (din a I-a)
din MĂRGINENI
+ după 1578
Postelnic 1570
Spătar 1571, 1575, 1578
FIU (din a II-a)
sau
FIICA
ANCA
1590
= FILIP vel Armaș 1588
era + 1590?
FIICĂ
= MIROSLAV
din Răfov
vel Logofăt
1577-80
1582-84
vel Vistier
1587-89
vel Logofăt
1595
biv Vel Logofăt 1606
ELINA
din MĂRGINENI
1610 + ante 1634
= ȘERBAN Paharnic
din Coiani
RADU Vvd. ȘERBAN BASARAB
domn. Munt. 1602-10, 1611
+ 1620 Viena
ELENA
din SĂRATA
= STAICO din Bucov
vel Postelnic
1568-80
1575
www.dacoromanica.ro

BIBLIOGRAFIE.

Academia Română . Anale: v. Bogdan I., Docan N., Giurescu C., Giurescu C. C., Iorga N., Puşcariu I.

„ „ . Condicile Mănăstirilor: Câmpulung, Dealul, Glavacioc, Cozia, Sadova şi Govora.

„ „ . Creşterea Colecţiilor, documente muntene 1905-1919.

Aricescu C. . . Revista Arhivelor Statului, 2 broş. 1874, 1876.

Bălcescu N. şi *Laurian* Magazinul Istoric pentru Dacia, 1874.

Berechet Ştefan . . Particularităţile conjurătorilor la Români, din documente slavo-române, 1925, Chişinău.

Bogdan Ion . . Documente privitoare la relatiile Ţării Româneşti cu Braşovul şi Ţara Ungurească în secolul al XV-lea şi al XVI-lea, ed. I, 1902, şi ed. II vol. I, 1905.

„ „ . . Documentele lui Ştefan-cel-Mare, 2 vol. 1913.

„ „ . . Un hrisov al lui Mircea-cel-Bătrân, în Anal. Ac. Rom., vol. XXVI.

„ „ . . Vlad-Ţepeş şi naraţiunile germane şi ruseşti asupra sa, 1896.

Brezoianu Ion. . . Vechile Instituţii ale României, 1882.

Broşteanu Urdăreanu C. Vânzarea bunurilor de mână moartă. 1912.

Buciumul 1863.

Cipariu Timoteiu . Arhivu peutru filologia şi istoria, Blasiu 1867-72.

Colecţiile şi documentele particulare ale familiilor : Băleanu, Dinu Cesianu, Cantacuzino, Florescu, Ion Glogoveanu, Odobescu, etc.

Columna lui Traian . vezi Hasdeu.

Condurato Grigore . Relaţiunile Ţării Româneşti şi Moldovei cu Ungaria până la anul 1526, ed. 1898.

„ „ . Michael Beheims Gedicht über den Woiwoden Wlad II Drakul, Bucureşti 1903.

Docan N. . . . Despre elemente cronologice în documentele româneşti, în Anal. Acad. Rom., tom. XXXII, ser. II-a.

„ „ . . . Studii privitoare la numismatica Ţărei Româneşti, în Anal. Acad. Rom. tom. XXXII, ser. II-a, 1910.

Drăghici Manolaki, Post. Istoria Moldovei pe timp de 500 ani până în zilele noastre, 2 vol., ed. Iaşi 1857.

Dragomir Silviu . Relaţiile Ţărei Româneşti cu Ungaria în secolul al XV-lea şi al XVI-lea.

Filitti Ion C. . . Arhiva Gheorghe Gr. Cantacuzino, 1919.

„ „ . . Evoluţia claselor sociale în trecutul Principatelor Române, în Arhiva pentru ştiinţa şi reforma socială.

„ „ . . Banii şi Caimacamii Craiovei, în Arhivele Olteniei No. 13.

„ „ . . Ctitorii de la Plăviceni, în Arhivele Olteniei Nr. 32-3.

„ „ . . Boierii Craioveşti, în Convorbiri Literare anul al 54-lea (1922-23) No. 3-5 Martie-Iunie.

„ „ . . Mama şi soţia lui Mihai Viteazul, în Convorbiri Literare, anul al 52-lea, 1921.

„ „ . . Banii Ţării Severinului şi Banii Olteniei, în Arhivele Olteniei, III, 1924.

„ „ . . Despre vechea organizare administrativă a Pricipatelor Române, 1929.

„ „ . . Despre vechiul Drept penal Român, 1928.

„ „ . . Schitul Aninoasa-Cislău (Buzău) şi neamul Doamnei Neaga, în Revista Arhivelor, I, Nr. 2.

Filitti I. şi Suchianu D. I. Contribuţii la Ist. Drept penal Român, 1926.

„ „ „ „ „ Contribuţii la Ist. Justiţiei penale în Principatele Române, 1928.

Florescu George D. . Divane domneşti din Muntenia în secolul al XV-lea, Dregători şi Boieri, 1389-1496, în Revista Arhivelor vol. II, Nr. 4 şi în extras.

„ „ „ . Idem, 1496-1501 în Revista Arhivelor pe 1929 şi în extras.

Fotino Dionisie . . Istoria generală a Daciei, trad. G. Sion, 3 tomuri, ed. 1859.

Fotino George . . Incercări de vechiu Drept românesc, Obiceiuri la fixarea hotarelor, 1925.

„ „ . . Contribution à l'étude des origines de l'ancien droit coutumier roumain. Un chapitre de l'histoire de la propriété au Moyen-Âge, ed. Libr. de jurisprudence ancienne et moderne, Ed. Duchemin, 1925.

„ „ . . Contribuţii la studiul regimului succesoral în vechiul drept consuetudinal românesc, 1927.

Ghibănescu Gh. . . Surete şi Izvoade.

„ „ . . Vlad Vodă Călugărul, în Arhiva din Iaşi, anul VII, 1896, Nr. 3-4, Martie-Aprilie.

„ „ . . Permanenţa limbei slavone în Ţările române ca raţiune juridică de stat, 1928.

Giurescu Const. . . Despre Boieri, 1920.

„ „ . . Desore Rumâni, în Anal. Acad. Rom.

„ „ . . Câteva cuvinte asupra vechei cronologii româneşti, în Conv. Literare XXXIV.

Giurescu Const. C. . Contribuţii la studiul marilor dregătorii în secolul al XIV-lea şi al XV-lea, 1925.

" " " . Noui contribuţii la studiul marilor dregătorii în sec. al XV-lea şi al XVI-lea, 1925.

Greceanu Ştefan D. . Cronica lui Radu Greceanu.

" " " . Genealogii documentate ale familiilor boiereşti, 3 volume.

" " " . Şirul Voevozilor cu Divane şi Note (1501-1553), ed. Göbl, 1907-16.

" " " . Istoricul unei vechi moşii: Grecii.

" " " . Eraldica Română.

" " " . Fişe inedite asupra familiilor boiereşti din Muntenia, manuscris la D-l Constantin P. Greceanu.

Hurmuzaki . . . Colecţii de Documente.

Hasdeu Bogdan Petriceico Columna lui Traian, seria nouă 1873.

" " " Arhiva Istorică a României, 1865.

Ionescu Gion . . Sima Stolniceasa.

" " . . Boierii Craioveşti, în Revista pentru Istorie Arheologie şi Filologie, vol. VIII, anul al IV-lea, 1902.

" " . . Din Istoria Basarabilor, fragment istoric, în Revista Literatura şi Arta Română, anul al VII-lea, 1903.

Iorga Nicolae . , Contribuţiuni la Istoria Munteniei în a doua jumătate a secolului al XVI-lea, în Anal. Acad. Rom. XVIII.

" " . . Pretendenţi domneşti în secolul al XVI, în Anal. Ac. Rom. XIX.

" " . . Documente rom. din Arhivele Bistriţei, 1899.

" " . . Socotelile Braşovului în Anal. Acad. Rom. XXI, 1899.

" " . . Socotelile Sibiului, în Anal. Acad. Rom. XXI.

" " . . Cronice Muntene din secolul al XVII-lea, în Anal. Ac. Rom. XXI, 1899.

" " . . Un pretendent la tronul muntean; Dumitraşco-Vodă Cercel, în Omagiu lui Titu Maiorescu 1900.

" " . . Studii şi Documente cu privire la Istoria Românilor, volumele: III, V, VII şi XII.

" " . . Scrisori de Boieri, ed. I-a, 1912.

" " . . Scrisori Domneşti, ed. I-a, 1912.

" " . . Despre Cantacuzini, 1902.

" " . . Genealogia Cantacuzinilor, 1902.

" " . . Documente privitoare la Familia Cantacuzinilor 1902.

" " . . Operile lui Constantin Cantacuzino Stolnicul, 1902.

" " . . Istoria Domnilor Ţării Româneşti de Constantin Căpitanul, 1902.

" " . . Inceputurile lui Socol din Cornăţeni, în Conv. Lit., anul XXXIX, 1905, Nr. 2 pe Februarie.

" " . . Braga Voevod al Ţării Româneşti (1535) în Conv. Lit., anul al XXXVII-lea.

Iorga Nicolae . . Inscripţiile din bisericile României, 2 volume, 1905-8.

" " . . Istoria Românilor, ed. a VI-a.

" " . , Mănăstirea Athos în legăturile cu Ţările noastre, în Anal. Acad. Rom., tom. XXXVI, 1914.

" " . . Istoria Bisericii Româneşti şi a vieţei religioase a Românilor, 2 vol., ed. a I-a, 1908-1909 şi ed. a II-a, vol. I, 1929.

" " . . Geschichte des Osmanischen Reiches, Gotha 1908-9.

" " . . Istoria Armatei Române, 2 vol., ed. I-a.

" " . . Un biruitor: Radu Şerban, Văleni, 1911.

" " . . Femeile în viaţa neamului nostru, 19 2.

" " . . Renegaţii în trecutul ţărilor noastre şi al neamului nostru, în Anal. Acad. Rom. XXXVI.

" " . . Veneţia în Marea Neagră, 3 memorii în Anal. Acad. Rom., tom. XXXVI şi XXXVII.

" " . . Istoria Comerţului Român, 2 volume

" " . . Istoria lui Mihai Viteazul, în Conv. Lit. XXXV.

" " . . Istoria Poporului Românesc, 4 vol., trad din limba germană de d-na Otilia Enache Ionescu, 1922-28.

" " . . Ţara Românilor, I România, 1 Judeţul Prahova, 1910.

Kogălniceanu Const. . Istoria Românilor, vol. I, 1905.

" " . Tabloul Genealogic şi cronologic al Basarabilor (1310-1659), ed 1912

Lăpedatu Alexandru . Radu cel Frumos, în revista Transilvania, 1902.

" " . Vlad Vodă Călugărul, extras din Conv. Lit. XXXV. 1903.

" " . Politica lui Radu cel Mare, în „Lui Ion Bianu", 1921,

Marele Dicţionar Geografic al României, 5 vol.

Magazin Istoric pentru Dacia, vezi Bălcescu N.

Meteş Ştefan . . Relaţiile comerciale ale Ţării Româneşti cu Ardealul până în veacul al XVII-lea, 1921.

" " . . Moşiile Domnilor şi Boierilor Români din Ardeal.

" " . . Contribuţii nouă privitoare la voevozii români din Ardeal şi părţile Ungariei în veacul al XVI-lea şi al XVII-lea, Cluj 1922.

Miletici şi *Agura D.* . Dacoromânitia i trahnata slaveansca pismenosta (Daco-Romanii şi literatura lor slavă) Sofia în Sbornik, IX, 1893.

Minea Ion . . . Principatele Române şi politica lui Sigismund, 1919.

" " . . . Urmaşii lui Vladislav, 1916.

" " . . . Vlad Dracul şi vremea sa, 1928.

Motogna V. . . . Un document despre Laiotă, în Revista Istorică, anul VII, 1903.

Năsturel G-ral P. V. Genealogia Năsturelilor, în Revista pentru Istorie, Arheologie şi Filologie, volumele X-XVI, 1910-22.

" " " " Nova Plantatio, în aceiaşi revistă, vol. XV.

Năsturel G-ral P. V.	Biserici, Mănăstiri şi Schituri din Oltenia, în aceiaşi revistă, vol. XII, partea 2-a.
„ „ „ „	Neamul Boierilor Părşcoveni, în rev. Literatura şi Arta Română, 1904-6, anii VIII-X.
„ „ „ „	Radu Şerban Basarab şi Matei Basarab, în aceiaşi revistă, anul XI, 1907.
„ „ „ „	Neamul boierilor Cantacuzini din ramura Şerban Voevod, în aceiaşi revistă, anul XII, 1908.
Nicolaescu Stoica .	Documente Slavo-Române, 1905.
„ „ .	Mihai Vodă Viteazul ca Domn al Ţării Româneşti, al Ardealului şi al Moldovei, în Revista pentru Istorie, Arheologie şi Filologie, vol. XII, partea I-a, 1911.
„ „ .	Documente istorice cu privire la Radu de la Afumaţi sau Radu-Vodă Viteazul, în aceiaşi revistă, vol. X, fasc. Ianuar-Mart 1909.
„ „ .	Petru cel Tânăr şi Petru Schiopul
„ „ .	Un preţios act cu privire la Radu Vodă cel Viteaz, în Revista România Nouă, I, pp. 383-93.
„ „ .	Alexandru Aldea Voevod, in Revista pentru Istorie, Arheologie şi Filologie, anul XVI, 1922.
Nicolescu Elie . .	În jurul lui Basarab Laiotă, în revista Literatura şi Arta Rom., anul VII, 1903.
„ „ . .	Cine este Radu Vodă Iliaş, în aceiaşi revistă, anul VIII, 1904.
„ „ . .	O vizită la M-rea Vieroşul, în aceiaşi revistă, acelaş an.
„ „ . .	Din genealogia familiei Ştirbei, în acejaşi revistă, anul IV, 1902.
„ „ . .	Familia Golescu, în Revista pentru Istorie, Arheologie şi Filologie, anul IV, vol. VIII, 1902.
Onciul Dimitrie . .	Originele Principatelor Române, 1899.
„ „ . .	Din Istoria Românilor, ed. II, 1914.
„ „ . .	Cursul de Istoria Românilor, în Conv. Lit. an. 1899.
Odobescu Alexandru .	Câteva ore la Snagov, în Revista Română, III, şi în Biblioteca pentru toţi,
Pavlov Petru, monah.	Călăuza istorică despre sfintele mănăstiri şi schituri ale judeţului Prahova: Sinaia, Ghighiu, Predeal, Zamfira, Susana, Cheia, Crasna, Lespezi şi Brebu, ed. Ploeşti, 1925.
Puşcariu Ion, Cavaler de	Fragmente istorice despre boierii din Ţara Făgăraşului, Sibiu, 1907.
„ „ „ „	Două documente privitoare la revolta boierilor în favoarea lui Mihnea zis cel Rău, în Anal. Ac. Rom. XXXIII, 1910.
Palade T. . . .	Radu de la Afumaţi, Ploeşti, 1923.
Sărăţeanu Constantin	Cronica Familiilor vechi româneşti: Neamul Filipeş-

tilor, în revista Ilustraţiunea, anul I, Nr. 3-4, Februar 1909.

Ştefulescu Al. . . Documente slavo-române relative la Gorj, Tg.-Jiu, 1908.

„ „ . . Mănăstirea Tismana, 1909.

„ „ . . „ Crasna.

„ „ . . „ Polovragi.

„ „ . . „ Strâmba.

„ „ . . Gorjul istoric şi pitoresc, Tg.-Jiu, 1906.

„ „ . . Istoria Târgu-Jiului.

Tocilescu Gr. . . Manual de istoria Românilor, ed. a II-a.

Vasilescu Al. . . Urmaşii lui Mircea cel Bătrân, în Revista pentru istorie, Arheologie şi Filologie, vol. XVI, 1922.

Dumitrescu Al. . . Despre oraşul de Floci, în Revista pentru Istorie Arheologie şi Filologie, vol. XI partea a 2-a.

Venelin J. . . . Vlaho-Bolgarskia ili daco-slaveansca gramatăi (Documente vlaho-bulgare sau daco-slavone). St. Petersburg, 1840.

Xenopol Al.. . . Istoria Românilor, ed. a III-a.

Preotul I. RĂUȚESCU

DOCUMENTE MUSCELENE

I.

Hotărniciile satelor muscelene Bălileşti şi Drăghici

1.

Din luminată porunca prea-înnălţatului nostru Domn Io Alexandru Cost. Moruzi [Voe]vod, fost-am orănduiţi, cu luminată porunca Înălţimii Sale şi cu Grigore Vel Post[elnic], ca să alegem şi să hotărîm moşia Bălileşti din sud Muscel. Deci, cănd au fost la timp şi la soroc, stăturăm cu toţii în faţa locului, unde, fiind toţi moştenii faţă, întâiu am tras moşia pă trei locuri, după obiceiu. Şi s'au găsit la capul moşiei, la pădure, dăspre apus, stănjeni 2.200, dăn hotarul Goleştilor în făntănă, în hotarul Băjeştilor; iar la mijlocul moşiei, iar dăn hotarul Goleştilor pănă în hotarul Băjescului, stănjeni 1226; iar la capul moşiei dăspre apa Bratiei, stănjeni 1755. Deci, cetindu-le cărţile fieştecăruia, cine ce-au avut, atăt de moştenire, căt şi de cumpărătoare, s'au ales fieştecăruia partea ce i s'au cuvenit, arătăndu-ne fieştecare cine din ce moş să trage.

Dar, fiindu-le casele i curţile i grădinile în silişte, cum şi alte locuri deosebite, care din vechime se stăpănesc dă ei, în tot chipul ne-am chibzuit şi într'alt chip nu s'au putut a li să face împărţeala, ca să rămăie nestrămutaţi din locurile şi pometu lor, ci am împărţit siliştea şi cu locurile din poalele siliştii pănă în apa Brăţii şi le-am dat locurile ce le-au avut cu suma de stănjeni, adică lungul şi latul fieştecăruia loc, cum şi laturile moşiei dăn ţănutul siliştii în sus, pănă în hotarul Goleştilor, cum şi dăn ţănutul siliştii în jos, pănă în hotarul Băjeştilor. Aceste două laturi s'au făcut stănjeni în lungul şi, fiindcă n'au primit moştenii a lua unii în poalele moşiei dăn sus şi alţii dăn jos, au primit cu toţii ca să ia fieştecare şi dăn sus şi dăn jos stănjenii ce li să vor cuveni. Iar pădurea, fiind loc făr' de hrană, n'au primit a să împărţi, ci cu toţii au cerut ca să rămăe neîmpărţită şi, ce agonisită se va lua după dânsa, să se împartă pă suma stănjenilor ce li să va

veni la fieştecare parte. Deci şi noi aşa am găsit cu cale şi cu dreptate. Şi am ales partea diaconului Dumitru i Arsenie sin Mihalcii stj. 31, din josul siliştii, pă poalele pădurii şi dăspre apa Brăţii; stj. 32 pîntre Ioniţă Bulucbaş şi pîntre popa Stan. Şi iar li s'au mai dat din susul siliştii stj. 28, în lat, pă poalele pădurii, şi în lungul pănă în apa Brăţii. Şi iar li s'au mai dat moşie la pădure ca să să ştie căţi stănjeni au la capul moşiei pă vîrf, de spre apus stj. 85, iar la poalele d'asupra siliştii stj. 45 cumpărătoare. Şi iar li s'au mai dat căminurile din silişte i locurile din poalele siliştii, ce le-au avut supt a lor stăpănire, măsurat cu stănjenul atăt în lungul, căt şi în latul, ca să ştie fieştecare căţi stănjeni are, ca între dănşii, cănd vor vrea să se împărţească, să poată a-şi lua fieştecare părtaş dreptul său, după cum fieştecare loc cu suma stănjenilor îl arătăm:

Lung stj.	Lat stj.	
65	31	Casa lui Arsenie, curtea i grădina cumpărătoare dă la Carjoiu.
44	23	Un loc alăturea, tot dă la el.
75	12	Un loc în dosul lui Ion, tot dă la el.
49	$16^1/_2$	Un loc în silişte dă la Ispas.
45	23	Casa diaconului Dumitru i grădina, tot dă la Ispas.
30	12	Un loc alăturea, tot dă la el.
41	$16^1/_2$	Un loc în dosul casii Mihalcii, ce l-au cumpărat dă la Gh. Izbăşanu.
35	31	Casa lui Andrei, curtea i grădina ce-i este dată de zestre de Mihalcea socru-său.

Aceste de mai sus arătate, ce după drept li s'au cuvenit a şi le stăpăni. Şi, pentru ca să fie ştiută şi nestrămutată moştenirea lor, am întărit şi noi cu iscăliturile noastre.

1793, Iulie 20.

(Trei semnături, în formă de ghem, ce nu se pot descifra.)

(Mai jos:)

Sud Muscel.

După această hotărnicie, ce dăn poruncă domnească s'au făcut hotar[ului] Bălileştii la faţa locului, sculăndu-se Şerban şi Ion Des-

poiu, făr de judecată şi cu pricină de gălceavă, au luat pometu dă nuci i alţi pomi din coprinsu ce s'au cuvenit la această hotărnicie.

(Pe pagina a patra şi ultima :)

În partea preotului popii Dumitru, după vechea stăpănire ce au avut-o, pentru care înfăţişăndu-se amăndouă părţile înaintea noastră, să întrebară mai sus numiţii : cu ce cuvănt au călcat hotărnicia de au luat poamele preotului ? Şi pricinuiră că ei, nefiind fost odihniţi pă hotărnicia aceasta, au dat jalbă la Divan şi, după cercetarea judecăţii, s'au făcut al doilea poruncă, ca de iznoavă să se facă alegerea împărţirii spre mulţumirea tuturor, arătăndu-ne şi acea poruncă a Măriei Sale Alexandru Moruz V[oe]vod ce să văzu făcută la întărirea anaforalii departamentului ot lt. 94, coprinzătoare către ispravnicii judeţului a le orăndui boernaş, ce vor cere amăndouă părţile, să le facă împărţeala moşiei, după care ziseră că li s'ar fi şi orănduit, dar vr'o alegere în scris de la acei orănduiţi nu avură să ne arate; deci să vede că treaba alegerii ce să porunceşte a să face pă urmă au rămas nesăvărşită.

Deci, noi după dreptate găsim cu cale ca, pănă îşi vor face cea de al doilea împărţeală, care au cerut-o cei neodihniţi, să le urmeze stăpănirea întocmai după această d'intăiu hotărnicie, fiind făcută tot din poruncă domnească şi mai vărtos după vechea lor stăpănire, ce s'au păzit de nu au strămutat-o. Iar numiţii Şărban şi Ion Despoiu, fiindcă au luat poamele din pomii ce s'au cuvenit în partea preotului, rău şi fără de orănduiala dreptăţii, i-am îndatorat ca la toamnă să împlinească oricăte poame vor fi luat preotului, nemai întinzăndu-se unii în partea altora peste hotărnicia aceasta, pănă cănd îşi vor face cea de al doilea alegere şi atunci, după care vor fi mulţumiţi şi odihniţi, li să va urma stăpănirea aceasta.

1798, Iunie 22.

(Două semnături nedescifrabile.)

2.

Porunca cinst. judecătorii a acestui judeţ Muscel dată la jalba moştenilor Geabeleşti ot satul Drăghici, la cererea ce face prin reçlamaţie către această cinst. judecătorie, ca să li să împărţească un codru dă loc pă moşii lor, care mai jos să arată, ca în fiecare moş să ştie ce are a stăpăni cetaşii lor. Începe acest codru dă

loc dă dă la vale din hotaru Mihăeştilor şi din valea satului merge pă muchie la mal, să hotărăşte în vîrf cu moşia sfintei mănăstiri Valea şi în sus spre sat, pănă în vălceaua Scaonelor, la povarnă. Şi m'au cerut pă mine prin pomenita reclamaţie, ca să le împărţesc acest pomenit codru de loc, la care mi să porunceşte de către cinstita judecătorie, în dosul pomenitei reclamaţii cu No. 1165, ca să merg în faţa locului la acele locuri de prigonire şi, faţă cu toate prigonitoarele părţi, să împărţesc aceste locuri şi cu mulţumirea fieşcărora din moş[teni] să fac pomenita împărţeală în frica lui Dumnezeu şi să puiu şi semne hotar între fieşcare parte despărţitoare.

Următor fiind cinstitei porunci, am mers în faţa locului şi, adunănd pă toate prigonitoarele părţi, am mers la acele locuri dă prigonire şi am întrat în cercetare faţă cu toţi şi, întrebăndu-i pre căţi moşi avem a face împărţeala acestui codru dă loc, ei au strigat toţi într'o glăsuire ca să facem întâiu pă 4 moşi, ca să dăm parte fieşcăruia moş şi apoi căţi vor fi din acel moş, să va împărţi deosebit, fieştecare cu partea lui, prin înscrisuri ce vor avea şi stăpănire.

Luăndu-se cu măsurătoarea întăiu dă la vale din hotarul Mihăeştilor şi începănd întăiu partea moşului Parjol, ce l-au chemat Cos[tan]din sin Stoica, măsurănd pă poale cu sfoara dă stănjeni 12 cu stănjenul lui Şerban-Vodă dă nouă palme, au venit sfori 11, adică stănjeni 132; măsurănd şi al doilea trăsură pă supt piept, au venit sfori 10, stănjeni 2, adică stănjeni 122; asemenea şi al treilea trăsură mai sus au venit sfori 9, stj. 4 şi jumătate, adică stj. $112^1/_2$;

al 5-lea trăsură sfori 5 stj. 1, adică stj. 61
al 6-lea „ „ 5 „ „ 60
al 7-lea „ „ $4^1/_2$ „ „ 54
al 8-lea „ „ $4^1/_2$ „ „ 54 pă vărf dă tot, la care făcăndu-să pă din două aceste părţi, de un moş Costandin sin Stoica Părjol, jumătate s'au dat Iorguleştilor cu cetaşii lor şi pre jumătate, tot cu suma dă sus, s'au dat logof. Mihai cu cetaşii lui.

Începănd cu măsurătoarea la al 2-lea moş, popa Gheorghe, ce-i zice partea din casă, au venit pă vale dă tot sfori 16, pă la grîu, pănă în Valea Lupului; dăn care sfori 8, adică stj. 96, s'au dat Iorguleştilor la mijloc şi sfori 8, adică patru sfori stănjeni 48, s'au

dat dă la vale dăspre Părjol logofătului Mihai cu cetaşii lui, pă lăngă Valea Lupului, şi s'au împlinit sfori 8 şi stj. 96 în două locuri.

Al doilea trăsură, tot la acest moş, au venit sfori 14, adică stj. 148, împărţindu-să pă din două: sfori 7, adică stj. 84, s'au dat Iorguleştilor cu cetaşii lor şi sfori 7, adică stj. 84, s'au dat logofătului Mihai cu cetaşii lui, în două locuri, şi au rămas a să urmà cu stăpănirea după coprinderea dă mai sus.

Altreilea trăsură, tot la aceşti moşi, în lat au venit sfori 11, stănjeni 3, să adună stănjeni 135 şi, făcăndu-să pă din două, stănjeni $67^1/_2$ s'au dat Iorguleştilor şi stj. $67^1/_2$ s'au dat log. Mihai cu cetaşii lui, şi are a să urmà cu stăpănirea după coprinderea dă mai sus.

A patrulea trăsură, tot la aceşti moşi, au venit sfori 8, stănjeni 6, care fac stănjeni 102, şi, împărţindu-să pă din două, stănjeni 51 s'au dat Iorguleştilor şi stj. 51 s'au dat logof. Mihai cu cetaşii lui, şi are a să urmà cu stăpănirea tot după coprinderea dă mai sus.

Al 5-lea trăsură au venit iar sfori 8, stănjeni 6, care stănjeni să adună 102 şi, făcăndu-să pă jumătate, s'au dat stj. 51 Iorguleştilor cu cetaşii lor, iar stj. 51 s'au dat log. Mihai cu cetaşii lui, şi au a stăpăni pă din două şi s'au dat această parte pă lăngă partea lui Părjol, de la vale.

Al 7-lea trăsură, tot la pomenitu moş, au venit stj. 3, sfori 5, adunăndu-se 'n stănjeni fac 63, care, împărţindu-să pă din două, stj. $31^1/_2$ s'au dat logof. Mihai cu cetaşii lui de spre partea lui Părjol şi stj. $31^1/_2$ s'au dat Iorguleştilor, tot de spre Valea Lupului.

Al 8-lea trăsură, pă vîrf dă tot, de să înjugă cu moşia mănăstirii Valea, au venit sfori 5, stj. 3, adunăndu-se face stj. 63, făcăndu-să pă jumătate, stj. $31^1/_2$ s'au dat logof. Mihai cu cetaşii lui, tot dăspre hotarul părţii lui Părjol, asemenea stj. $31^1/_2$ s'au dat Iorguleştilor, tot pă din sus de spre Valea Lupului, iar lungul acestei părţi au venit sfori 42, adică stănjeni 516 pă mijloc.

Începănd cu măsurătoarea la partea moşului Stan sin Ivan din Valea Lupului, în sus, s'au tras pă 7 locuri tot o potrivă din valea satului pănă în vîrf, la fieşcare trăsură căte sfori 12, adică stănjeni 144 fieşcare trăsură, şi au mers linie pănă în vîrf şi s'au dat a 6-lea parte, adică sfori 2, care fac stănjeni 24, Iorguleştilor cu cetaşii lor, din vale în vîrf, alături cu Valea Lupului pănă în grădina diaconului Nicolae, iar lá vîrf, pă dă la vale, să alătură tot cu

partea lor din casă, iar 10 sfori, stănjeni una sută douăzeci, s'au dat logofătului Mihai cu cetaşii lui, în sus spre răsărit şi lungă pă mijloc din valea satului până în vîrf, au venit sfori 48, stj. 10 şi, adunăndu-se în stănjeni, fac 586.

Începănd cu măsurătoarea la al 2-lea moş, din casa ce s'au făcut pă dăn sus dă moş Stan, s'au tras din vale linie pă 4 locuri până în vălceaua Petrişorului cel mic, şi acolo s'au pus hotar vălceaua, şi au venit tot în lat la toate trăsurile căte sfori 16, stj. 4, şi fac toţi stj. 196, din care, făcăndu-să pă din două, adică stj. 98, s'au dat logof. Mihai cu cetaşii lui, pă dă la vale, alături cu moş Stan, şi stj. 98, pă jumătate, s'au dat Iorguleştilor cu cetaşii lor pă dăn sus.

Iarăşi, începănd din vale, pe unde au fost valea curgătoare din vechime, mai în sus, până în Valea Jugastrului, s'au tras pă 5 locuri:

întăia trăsură pă poale au venit stj. 102, în sfori 8, stj. 6.
al 2-lea trăsură sfori 6, stj. 2, care vine stănjeni 74.
al 3-lea „ au venit sfori 5, stj. 8, vine stănjeni 68.
al 4-lea „ „ „ „ 4, să adună stănjeni 48.
al 5-lea „ „ „ „ 4, stj. —, să adună stănjeni 48

la capul dă dăn sus, până în Vălceaua Petrişorului, şi s'au isprăvit moşii din casă, care făcăndu-să pă jumătate stj. 170 la toate trăsurile în lat, s'au dat Iorguleştilor cu cetaşii lor, pă dă la vale, şi stj. 170 logof. Mihai cu cetaşii lui pă dăn sus, pă Vălceaua Jugastrului, şi iarăşi până în Vălceaua Petrişorului, şi lung au venit sfori 46, adică stănjeni 552.

Începănd iarăşi la moş Stan sin Ivan, măsurăndu-să în lat din Vălceaua Petrişorului până în vîrf, s'au tras pă 4 locuri, la fieşcare trăsură au venit căte sfori 18 şi au mers linie, care fac stj. 864 toate trăsurile, şi, socotindu-să pă al 6-lea parte, adică sfori 12, fac stj. 120, ce s'au dat Iorguleştilor cu cetaşii lor pă dă la deal, şi sfori 60, adică stj. 720, s'au dat logof. Mihai cu cetaşii lui, la toate trăsurile, dă spre Valea Ratii şi lung s'au socotit cu părţile cele din casă în numărul stănjenilor dă 552.

Începănd iarăşi la partea lui Costandin Părjol, din capul Scaonelor dă dăn sus până în muchia Văcării, trăgăndu-să pă trei locuri, cea d'intăiu trăsură au venit sfori 12, adică stj. 144, al 2-lea trăsură, prin mijloc, au venit sfori 13, stj. 2, fac peste tot stănjeni 158.

Al 3-lea trăsură pă vîrf au venit sfori 5, care fac stănjeni 60, şi, adunăndu-se în căte trele trăsurile, adică stj. 362 în sfori 30 şi stj. 2, făcăndu-se pă jumătate sfori 15, stj. 1, adunăndu-să în stj.

181, s'au dat Iorguleştilor cu cetaşii lor, iar sfori 15 stj. 1, adică 181 stănjeni, s'au dat log. Mihai cu cetaşii lui, pă dăn sus, şi s'au dat Iorguleştilor pă dă la vale.

Măsurăndu-să şi Scaonele din valea satului în lat, făcăndu-să iarăşi pă 4 moşi, au venit sfori 15 pănă în capul grădinii lui Cocoşilă, adică stj. 180, şi, socotindu-să pă 4 moşi, de fieşcare moş vine căte stj. 45, la care stj. 135 pă 3 moşi s'au făcut pă din două, adică stj. $67^{1}/_{2}$ s'au dat Iorguleştilor cu cetaşii lor şi stănjeni $67^{1}/_{2}$ s'au dat logof. Mihai cu cetaşii lui, iar stj. 45, parte la al 4-lea moş, ce i s'au zis Stan, s'au făcut 6 părţi şi vine dă fieşcare parte căte stj. $7^{1}/_{2}$ lăngă partea moşului din casă, iar 5 părţi, stj. $37^{1}/_{2}$ s'au dat log. Mihai cu cetaşii lui. La care să numeşte fieşcare de au luat parte, adică Iorguleştilor din pomenitele părţi, partea lui Părjol s'au dat dă la vale dă Stan şi partea lui Stan au luat-o Iorguleştii de la mal, lăngă partea din casă, şi logof. Mihai cu cetaşii lui au luat partea lui Părjol pă vale, şi lungu, măsurăndu-să pă 3 locuri, au venit tot o potrivă, adică sfori 15 la fieşcare trăsură, adică stj. 180.

Măsurăndu-să şi din capul Scaonelor în sus, tot în lat, pănă în poalele chingilor dă dă la mal, au venit stj. 74, care vine dă moş căte stj. $17^{1}/_{2}$, şi, împărţindu-să pă 4 moşi, iar stj. $52^{1}/_{2}$ ce vine părţi pă 3 moşi s'au făcut pă din două, adică stj. 26 şi palme $2^{1}/_{2}$ s'au dat Iorguleştilor cu cetaşii lor, iar stj. 26 palme, $2^{1}/_{2}$ s'au dat logof. Mihai cu cetaşii lui, pă dă la vale, iar $17^{1}/_{2}$ stj., partea moşului Stan, luăndu-se dintr'aceştia al 6-lea parte, adică stj. 3 fără o palmă, s'au dat Iorguleştilor pă dă la mal, pă lăngă părţile celelante, iar stj. 14 fără 2 palme s'au dat logof. Mihai cu cetaşii lui, pă dă la vale, lăngă părţile din casă. La care, la toate părţile moşilor, pă 4 moşi, unde s'au despărţit, s'au pus hotar pietre, a nu mai fi prigonire între dănşii, nici a mai călca unii de la alţii, măcar cătuşi de puţin, căci această hotărnicie s'au făcut cu toţi dă faţă şi cu voinţa fieşcăruia precum chiar jalba lor arată, care au dat-o către aceasta cinst. judecătorie, că de a lor bună voe au cerut a să face această hotărnicie şi împărţeală, pentru a lor liniştire. La care s'au făcut 2 asemenea hotărnicii: adică una s'a dat la neamul orguleştilor şi cetaşii lor, iar alta log. Mihai cu cetaşii lui. La care să roagă cinstita judecătorie prin deosebită jalbă a se întări aceste două hotărnicii de către cinst. judecătorie.

Neculae Buzoianu. 1835, Iunie 6.

II.

Bisericile din Nordul județului Muscel în anul 1840

Mitropolitul Neofit al Ungrovlahiei a trimes poruncă, în luna August 1840, către toți protopopii din eparhie ca să dea știință deslușită privitoare la toate bisericile din județ. Cuprinsul acestei porunci este cel de mai jos:

„Neofit, cu mila lui Dumnezeu arhiepiscop și Mitropolit al Ungrovlahiei.

Fiindcă avem neapărată trebuință ca să avem știință de toate sfintele biserici câte sânt clădite și zidite într'această eparhie a noastră, adică câte sânt de zid și câte de lemn, și care de cine sânt făcute și de câtă vreme și de către cine acum se îngrijesc de cele trebuincioase, atât înlăuntru, cât și pe din afară, și care câți enoriași are, atât înnăuntru, în orașe, cât și afară, prin sate, scriindu-se toți până la unul, și săraci și bogați, însă cu deosebire la fieșcare biserică, mai întâiu cei bogați cu a lor numire;

D'aceea dar poruncim Cucerniciei Tale ca, fără nicio întârziere, cel mult în soroc de 10 zile, să ne trimiți această știință curată și cu toată deslușirea, adecă mai întâi cuprinderea tuturor pisaniilor de la toate sfintele biserici câte le ai supt îngrijire într'acel județ, cu leatul și luna, de este de lemn, de este de zid, și, al 2-lea, lista cu numire de toți enoriașii câți îi are fieștecare biserică.

(Pecetea Mitropoliei.) 1840, Avgust 23."

Porunca aceasta a fost primită și de protopopul județului Muscel din acel timp, numit Nicolae Sachelarie. El a trimes-o îndată tuturor proestoșilor din județ, în copie, însoțind-o de următoarea deslușire:

„Curată şi deslușită știință vei lua Sfinția Ta din coprinderea „alăturatei pe lângă această stăpânească poruncă a preaosfinți- „tului nostru stăpân Arhiepiscop şi Mitropolit a toată Ungrovlahia, „pentru care protopopia îți scrie să ai băgare de seamă ca cel „mult soroc până în 3 zile să faci tislim aci la protopopie „toate cele cerute în poruncă şi de la toate bisericile câte le ai „asupră, adică fieştecare preot să-şi scrie într'o coală de hârtie pe „fața d'intăiu pisania bisericii curat şi cu deslușire, cu toată împre- „jurarea ei, şi de este zid sau de lemn, şi de câți ani este făcută, „şi de către cine acum se chiverniseşte biserica de cele trebuin- „cioase, de către ctitori de va fi având, sau de către enoriaşii „săi, sau de către alți făcători de bine streini, şi pe altă foae, tot „într'acea coală de hârtie, să scrieți listă de toți enoriaşii câți îi „are fieştecare preot cu a sa biserică, mai întâiu pre cei mai cu „stare, bogați, pe fieştecare cu al său nume şi poreclă, şi, al 2-lea, „pre cei mai neputincioşi săraci şi pe urmă văduve, pre toți cu „al său nume şi poreclă. Iarăşi vi să poftoreşte ca să aveți de „aproape băgare de seamă pentru această lucrare şi cât mai în „grabă, după sorocul mai sus arătat. Iar oricare împotrivă va urmà „vr'o lenevire şi nebăgare de seamă, aceea va fi pentru el, încă „se va face pildă şi pentru alții. Şi tot de-odată, dându-le aceasta „în cunoştință, să se şi iscălească fieştecare în dosul acesteia, „pentru urmare întocmai, pe lângă care pune şi Sfinția Ta toată „știința ca să nu zădărniceşti lucrarea mai mult din arătatul soroc. „Iar această poruncă se va întoarce iarăşi la protopopie, cu iscă- „liturile tuturor preoților din toată plasa, adeverită şi de proestosul.

Protopop Neculae Sachelarie. Anul 1840, Avg. 29. No. 138."

Pe fața a treia a aceleiaşi coli de hârtie sânt semnăturile preoților, cu adausul la fiecare: *„am văzut cinstita poruncă şi voiu fi următor"*.

În soroc de o săptămână, s'au trimes la protoierie de către toți preoții științile cerute. În dosarul protoieriei pe 1840 sânt adunate aceste răspunsuri, atât cele primite din satele de la Nordul județului şi din Câmpulung, cât şi cele din Sudul județului, lipsind cele de la mijloc.

Vom da aici mai jos catagrafia bisericilor din plaiurile Nucşoara şi Dâmbovița:

Plaiul Nucşoara.

Satul *Nucşoara*. Biserica de lemn, cu hramul Tuturor Sfinților,

făcută de logofătul Ghiţă, de ani 23, şi cu cele trebuincioase se îngrijeşte de locuitori. Slujitor la această biserică popa Ion sin Şerban Butoiu, hirotonit de ani 31 de părintele Iosif. Ivaşcu sin Grigore Arnăuţoiu ţârcovnicu. Mineiul deslegat, veşmintele vechi.

Satul Secăturile fără biserică.

Enoriaşii: mai buni 18, mai scăpataţi 27, mai neputincioşi 40, văduve 12; peste tot 97.

(Iscăleşte popa Ion sin Şerban Butoiu.)

Satul *Corbi*, cu patru biserici:

1) Biserica Sfântul Dimitrie, de lemn cu temelia de piatră, făcută de ani 36 de Zaharia Petrică i Andrei Dordea şi Vasile Hulea şi cu alţi ajutori. Se îngrijeşte de lăcuitori cu cele trebuincioase. Preot popa Ion sin Ion Hulea, hirotonit de ani 8 de părintele... chir Neofit. Toate cărţile bune, veşmintele asemenea. Pavel sin Ion Hulea ţârcovnic, Nicolae sin Vasile Hulea paracliser.

Enoriaşii: mai bunişori 8, cei scăpătaţi 33, văduve 10; peste tot 51 de familii.

(Iscăleşte popa Ion Hulescu.)

2) Biserica Sfânta Troiţă, făcută din zid, de ani 70, de Ştefănică Frăcescu şi cu alţi ajutători. Cu cele trebuincioase se îngrijeşte locuitori. Preoţi: popa Ion sin Simion, hirotonit de ani 16 de părintele Grigore Mitropolit, şi popa Ion sin Pavel. Simion Turculeţu ţârcovnic, Dan Săroiu paracliser.

Enoriaşi mai bunişori 22, mai scăpătaţi 89, văduve 21; peste tot 132 familii.

(Iscălesc preoţii: Ion Simionescu şi Ion Pavel duhovnicul.)

3) Biserica cu hramul Naşterea Maicii Domnului, făcută din lemn, cu temelia de piatră de ani 104, de locuitori, cari o şi îngrijesc cu cele trebuincioase. Preot popa Moise sin Achim, hirotonit de ani 16 de părintele Grigore Mitropolit, şi un diacon Ion sin Bucur hirotonit de ani 24. Nicolae sin Popa Pavel ţârcovnic, Damian sin Gligore Stanciu paracliser.

Enoriaşi: bunişori 5, scăpătaţi 30, văduve 14; peste tot 49 de familii.

(Iscăleşte popa Moise.)

4) Biserica de piatră, cu hramul Sfinţii Apostoli. Leat nu se gă-

sește. Săpată întru acea piatră de Basarab Voevod, Negoe Voevod, Radu Voevod, Ruxandra Doamna, Despina Doamna, Magdalina monahia. Cu cele trebuincioase se îngrijește de locuitori. Priot Ion sin Grigore Prode, hirotonit de ani 8, și diacon Ion sin popa Ion, hirotonit de ani 23. Ion Bârseanu țârcovnic.

Enoriași: 11 mai bunișori, 22 mai scăpătați, 6 văduve; peste tot 39.

Popa Ion sin Grigore adeverez.

(Mai jos pe aceiași pagină, scris însă de altă mână:)

Biserica din piatră din satul Corbi, cu hramul Sfinților Apostoli, s'au găsit săpată în piatră din vechime, pentru care, neavând pisanie scrisă de atunci de când s'au săpat, nici altă știință nu putem să avem, fără numai atâta că se vede însemnat săpat în piatră pe peretele bisericii două l[ea]t[uri], unul din leat 7014 și altul 7114 și al 3-lea ... (loc gol) care într'acest leat mai din urmă ne spune bătrânii noștri c'au mai meremetisit-o și au mai săpat în piatră de au mai înnădit-o, făcându-i și tindă, precum se vede și astăzi, Prea Sfinția sa părintele episcop Iosif Argeșiu. Iar alt mai mult nu știm, fără numai că am mai găsit scris în pomenic aceste nume: Basarab [Voe]vod, Neagoe [Voe]vod, Radu [Voe]vod, Ruxanda Doamna, Despina Doamna, Magdalina monahia; apoi de cin[e] vor fi scrise noi nu știm[1].

Satul *Poinărei*. Biserica de lemn, hramul Cuvioasa Paraschiva, făcută de ani 134 de Badea Butoiu și Pătru Ciomag, îngrijindu-se de locuitori cu cele trebuincioase. Priot Gheorghe sin Grigore, hirotonit de ani 10 de părintele Stratonichia chir Ioanichie; diacon Constantin sin diacon Ion, hirotonit de ani 34. Grigore sin Dumitrache țârcovnic și Iordache Grigore paracliser. Mineiul prost, veșminte asemenea vechi.

Enoriași mai cu stare 7, mai scăpătați 38, văduve 6; peste tot 51 familii.

(Iscălește preot Gheorghe ot Poinărei.)

Satul *Corșori*. Biserica de lemn cu hramul Nașterea Maicii Domnului, făcută de ani 154 de Dimitrie Dârstoreanu, îngrijindu-se cu cele trebuincioase de locuitori. Preot Hera sin Popa Iordache, hiro-

[1] Biserica aceasta se numește astăzi „biserica de la Sghiab".

tonit de ani 27 de părintele .... chir Sofronie Nicolae, zet popa Pavel ţîrcovnic. Ion sin popa Hera paracliser. Veşmintele vechi.

Enoriaşi mai bunişori 19, mai sărmani 43, văduve 8; peste tot 70,

Popa Hera duhovnicul, adeverez.

Satul *Stăneşti*. Biserica de zid, cu hramul Sfânta Troiţă, făcută de Marian sîn Toader de ani 9, îngrijindu-se cu cele trebuincioase de locuitori. Preot Pavel sin Marian, hirotonit de ani 24. Ion sin Marian ţîrcovnic, Nicolae brat ego paracliser.

Enoriaşi mai cu stare 22, mai săraci 38, văduve 11 ; peste tot 71 familii.

(Iscăleşte popa Pavel sin Marian.)

Satul *Pîrîeşti*. Biserica de zid, cu hramul Sfinţii Voivozi, făcută de Scarlat vătafu de ani 23 (în 1817), îngrijindu-se cu cele trebuincioase de locuitori. Preot Costandin sin popa Grigore, hirotonit de ani 23 de părintele Stratonichia chir Ioanichie, şi popa Dinu, hirotonit de ani 10 de părintele .... chir Neofit. Gheorghe popa Dinu ţârcovnic. Odoarele toate bune.

Enoriaşi mai cu stare 11, neputincioşi şi scăpătaţi 24, văduve 4; peste tot 39.

Satul *Slănic*. Biserica de lemn, aşezată pe temelie de zid, cu hramul Sfîntul Nicolae, făcută de popa Ion şi popa Nicolae, de ani 107 [deci în 1733], îngrijindu-se cu cele trebuincioase de locuitori. Preot Ştefan sin popa Ion, hirotonit de ani 25 de părintele Stratonichie, şi popa Ion sin Chirca, hirotonit de ani 10. Toader Chirca ţîrcovnic. Mineiul prost, Cazania deslegată.

Ctitori răposaţi: Stanciu, popa Ion nepot Stanciului, Mihai fecior Stanciului, popa Neculae fratele lui Mihai, popa Pavel.

Enoriaşi moşteni mai bogaţi şi îngrijitori sfintei biserici 15, de mijloc 55, văduve şi sărmani 15; peste tot 85.

(Iscăleşte numai popa Ion.)

Satul *Berevoeştii Pămînteni*, cătunul de sus. Biserica de zid, făcută din temelie pănă s'au săvărşit de un popă Ion Vintilescu şi popa Tudor Vintilescu, Costandin Ţîru Caramulea, popa Hera Popescu, popa Iane Popescu i popa Dragomir Popescu şi cu ceilalţi mahalagii toţi, care cu ce au putut ajuta. Pisania cu leat 7264. Toate hodoarele bune şi toate cărţile. Hramul Intrarea în Biserică. Eno-

riaşi cu stare 9 (în frunte cu Hera sin Oprea, boernaş de neam, Ion sin Hera, boernaş de neam, Neculae sin Hera, boernaş de neam, Costandin sin Ion Vintilescu mazil), de mijloc 57, săraci 6, văduve 6; peste tot 78 familii.

(Iscăleşte popa Toma sin popa Matei hirotonit de ani 30, de părintele chir Lavrentie.)

Acelaşi sat, cătunul de jos. Biserica de zid, cu hramul Adormirea Maicii Domnului, făcută de ani 136 [deci în 1704] de Hera vătafu, popa Bratu, Costandin Tîrgovişteanu, îngrijindu-se cu cele trebuincioase de locuitori. Priot Mihai, hirotonit de ani 10 de părinte Neofit de la Zlătari. Nicolae zet diaconu ţîrcovnic.

Enoriaşi mai de seamă 7 (în frunte cu Mihai sin Grigore Mazilu şi Dumitru Mazilu sin Neculae Berevoescu), îngrijitori ai bisericii, de mijloc 46, săraci 10, văduve 6; peste tot 69.

(Iscăleşte popa Mihai sin popa Matei.)

Satul *Berevoeştii Ungureni*. Biserica de lemn, cu hramul Innălţarea Domnului, făcută de ani 71 [deci 1769] de Bucur Căruntu, Ilie Bobeş, Ioan Boeru, Bucur Bogdan, popa Petre, îngrijindu-se cu cele trebuincioase de locuitorii enoriaşi.

Numărul acestora: cu stare bună 21, mai sărmani 29, văduve 9; peste tot 59 familii.

(Iscăleşte popa Neculae.)

Plaiul Dîmboviţii.

Satul *Lereştii de sus şi de jos*. Biserica de lemn şi tencuită, făcută de toţi enoriaşii în leat 1762, pe moşia coconului Nicolae Rucăreanu, cu toate odoarele bune şi progadia de zid. Slujitorii bisericii: popa Bucur duhovnicul şi popa Ion sin popa Ion.

Enoriaşi de frunte 35, de mijloc 26, de coadă 19; peste tot 80 familii.

Lereştii-de-jos: 10 de frunte, 8 de mijloc, 10 de coadă.

Satul *Voineşti*. Biserica se află făcută din poruncă domnească de la leatu 1800 pe moşia sfintei mănăstiri Cîmpulung, de zid şi cu toate odoarele bune şi progadia de zid. Slujitor bisericii popa Nica duhovnicu.

Enoriaşi de frunte 24, de mijloc 14, coadă 14. Cei de la Lereştii-

de-jos, pe moșia Bărăției: 8 fruntași, 8 de mijloc, 8 de coadă; pe moșia orașului: 3 fruntași, 2 de mijloc, de coadă 2; peste tot 83 familii.

(Iscălește popa Nica duhovnicul.)

Satul *Nămăești*. Biserica de mir, zidită din temelie și pînă în sfârșit de piatră și cărămidă, cu toată cheltuiala răposatului Clucer Gheorghe Rucăreanu[1] din Cîmpulung, la anii dela Hs. 1788, și copiii d[umnea]lui. Hramul bisericii: Sfîntul și făcătorul de minuni ierarh Nicolae. Îngrijitor fiul numitului boier ctitor, d[umnea]lui biv al 3-lea logofăt N. Rucăreanu. Slujitori la biserică: preot Nicolae sin Răuță și preotul Ion sin Dumitru.

Enoriași de frunte și mijloc 47, văduve 11; peste tot 58 familii.

(Iscălește popa Neculae sin Ion Răuță.)

Satul *Valea Foii*. Biserica făcută de Nica Ghișoiu de la leat 1768, pe moșia d[umnea]lui coconului Neculae Lerescu, din temelie de piatră, cu toate odoarele bune și progadia de zid. Slujitorii bisericii: Popa Ion sin popa Nica duhovnicul și popa Gheorghe sin popa Nițu.

Enoriași fruntași 35, începând cu Iosif Cornățeanu și Neculae Crudu, de mijloc 19, iar de coadă 20. Încă alți 49 enoriași pe moșia orașului. Peste tot dar 123 familii.

(Iscălesc cei doi preoți: Popa Ioan sin popa Nica — care a scris și lista enoriașilor — și popa Gheorghe sin popa Nițu.)

Satul *Bădenii Ungureni*. Hramul sfintei biserici: ierarhu Nicolae și Adormirea Precistii. Făcută din zid de d[umnea]lui al 3-lea logofăt Nicolae Ștefănescu, prin îndemnarea și buna sfătuire a duhovnicescului său părinte Filaret Mitropolit Apamiei, năstavnic al sfintei mănăstiri Cîmpulung, la leat 1831. Satul pe moșia sfintei mânăstiri Cîmpulung.

Enoriașii: de frunte 9, de mijloc 23, de coadă 21, văduve 7; peste tot 60 familii.

Popa Ion Vorovenci.

Satul *Stoenești*. Biserica de piatră, cu leatul 1815, luna Iulie 18;

---

[1] Tot Gheorghe Rucăreanu a făcut și biserica din Suseni (satul Rucăr) în anul 1780.

stoboru de lemn. Ctitor căpitan Ion... răposat. Se chiverniseşte de enoriaşi şi pe moşia d[umnea]lui Dincă Voroveanu şi a sfintei episcopii Argeşul se află.

Enoriaşi de frunte 6 şi de coadă 58. Urmează apoi alt cătun, care vine tot la această biserică, cu 2 enoriaşi de frunte, 29 de coadă, 13 văduve; peste tot 108.

(Iscălesc: popa Gheorghe şi popa Iosif [1].)

Satul *Bădenii Pămînteni.* Biserica de lemn, cu temelia de zid. Hramul: Sfinţii Trei Ierarhi Vasile cel Mare, Grigore şi Ion Zlataust. Leatul 1812, ctitor popa Stoica Luţea, chivernisindu-se de popa Dumitru cu enoriaşii bisericii.

Numărul lor: de frunte 16, de mijloc 22, văduve 7; peste tot 45.

Satul *Coteneşti.* Biserica de piatră, făcută la leat 1781 de Ion Vătafu, şi o stăpîneşte Gheorghe sin Ion Vătafu şi Maria răposatului Neculae.

Enoriaşii: de frunte 11, de mijloc 36, de coadă 7; peste tot 54.

(Iscăleşte popa Stanciu ot Coteneşti.)

Satul *Cetăţenii din Vale.* Biserica cu hramul Intrarea în Biserică a Maicii Domnului, făcută din lemn şi nezugrăvită, cu leatul 7301, Apr. 20, cu cheltuiala enoriaşilor sfintei biserici. Moşia coconului Iorgu Bibescu. Cărţile şi alte odoare de trebuinţă toate deplin.

Enoriaşi: 7 de frunte, începînd cu Stanciu Andronescu, 20 mijlocii şi 45 coadă, văduve 9; peste tot 81 familii. Ţîrcovnic Neculae sin popa Enache.

(Iscăleşte preot Ion sin popa Enache.)

Satul *Cetăţenii din Deal.* Biserica de piatră, tencuită şi zugrăvită pe din lăuntru, făcută în zilele preosfinţitului Mitropolit răposat Grigore, cu leatul 1833, Dech. 6. (Nu se arată numele ctitorilor.) Hramul: Sfîntul Teodor Tiron şi Sfîntul arhidiacon Ştefan. Enoriaşi buni 26, mijlocii 26, nevolnici 3, văduve 9; peste tot 64.

(În locul preotului iscăleşte Gheorghe diaconul.)

Satul *Lăicăi.* Ctitorii bisericii, sătenii satului, anume: răposatul

---

[1] Scrisul acestui preot, cu multe greşeli şi foarte anevoie de descifrat.

Stan Mătăsaru și Ion Negrea, fără progadie, chivernisindu-se de enoriași și fiind de zid[1].

Enoriași de frunte 14, de mijloc 16, coadă 30, văduve 9; peste tot 69 familii.

(Iscălește popa Gheorghe.)

Satul *Mesteacăn*. Biserica de lemn, fără progadie, făcută la leat 7252 de vătaful Ion .... și Cernat, strămoș enoriașilor. Hramul: Adormirea Maicii Domnului.

Enoriași de frunte 5, de mijloc 8, coadă 14, ertați 2, văduve 9; peste tot 38.

(Iscălește diaconul Ion.)

Satul *Văleni*. Biserica cea veche, de lemn; ctitori moșii și strămoșii enoriașilor. Leatu nu se cunoaște, fiind șters.

Enoriașii: 10 de frunte, începînd cu Lunea Mazilu, 35 de mijloc, 39 coadă, 7 ertați, 10 văduve; peste tot 102.

(Iscălesc cei doi slujitori ai bisericii: popa Constantin și diaconul Ion.)

Cealaltă biserică din acest sat a fost făcută din zid, de d[umnea]lui Serdarul Scarlat Iorgulescu, la leat 1826.

Enoriașii: de frunte 28, de mijloc 45, coadă 50, ertați 6, văduve 6; peste tot 137.

(Iscălește Popa Neculae duhovnicul ot Văleni.)

Satul *Rucăr*, cu trei biserici:

1. Cea din Suseni, cu hramul Sfîntului Gheorghe și Dimitrie. S'a zidit din temelie de d[umnea]lui boierul Gheorghe Rucăreanu și cocoana Stanca, soția d[umnea]lui, cu toată cheltuiala d[umnea]lor, mai ajutînd și alți oameni săteni, care ce au putut. Murind acești ctitori, a rămas în locul lor coconul Neculae, fiul d[umnea]lor, împreună cu cocoana Paraschiva, soția numitului, și cu fiii lor, iar pe la sfintele zile de sărbători mai dau și alți oameni din enoriași milostenie, untdelemn sau și alte podoabe ce trebuie sfintei biserici. Iar pămîntul unde s'a zidit biserica a fost dat de către un enoriaș al sfintei biserici, ca să fie și numitul ctitor pomenit

---

[1] Leatul 1800 e adăugit de altă mînă și cu altă cerneală. Pare să fie chiar scrisul protopopului.

în veci. Iar sfînta biserică s'a zidit şi săvîrşit în zilele prea-luminatului şi înălţatului Domn Alexandru Ioan Ipsilante [Voe]vod, fiind Mitropolit Prea Sfinţia sa părintele Grigorie a toată Ungrovlahia. Anii de la Adam 7288, iar de la Hs. 1780.

Enoriaşi de frunte 15, de mijloc 68, văduve 3; peste tot 86 familii.

(Iscălesc cei doi preoţi: Ion Băjan şi Gheorghe Băjan.)

2. Biserica din mijloc, unde se prăznuieşte hramul Adormirea Maicii Domnului, a fost făcută şi întîiu zidită de d[umnea]lor: boierul Drăghici Lupoianu şi 3 preoţi moşteni, anume: popa Ion Ochiu, popa Bran Baştea şi popa Stoica Vlădoiu. Moşia bisericii s'a dat danie de Jinga Baştea la leatu 7252.

Iar de la leatu 1770 se ţine din chiverniseala preoţilor ce s'au aflat cu slujirea sfintei leturghii şi cu a unora din săteni care s'au milostivit cu ajutor de au făcut stoborul bisericii împrejur, iar acum se află foarte lipsită de ajutoare, de cărţi, de pardoseală, de şindrilirea stoborului şi altele ce s'ar mai cuveni a ni se împodobi sfînta biserică, că poporenii nu ne pot ajuta mai cu nimica.

Iscălesc preoţii:

Popa Ion Bran Baştea, preot de ani 42.
Popa Simon Ochiu, preot de ani 48.
Popa Ion popa Nica, preot de ani 25.
Popa Radu Moldoveanu, preot de ani 20.

Enoriaşi 50, văduve 11 [1].

3. Biserica de jos se află făcută de zid din temelie de la leatul 7255 de vameşii ce au stătut atunci, anume: Drăghici, Hristea şi Sterie, şi alţi săteni care s'au milostivit. Locul bisericii megieşesc, progadia de zid peste tot, hodoarele înlăuntru bune, cărţile toate. S'au mai preînnoit cu advonu şi cu lărgimea strănilor la leat 1835 prin osteneala preotului Ion proistos Băjan ot Rucăr şi se chiverniseşte cu cele trebuincioase de către preot şi de către enoriaşii bisericii cu ceia ce vor să se milostivească.

Slujitor bisericii se află popa Ion proestos i popa Gheorghe Vorovenci.

---

[1] Enoriaşii nu sunt trecuţi pe categorii, ci amestecaţi. Intre cei cu stare se află Ion sin Mihai Coleş zet Postelnic Ion Zbîrcea, Mihai Cioplei şi Nicolae sin Mihai Cioplei, boiernaşi, Postelnicul Radu sin popa Ion Baştea, Ion sin Şandru Moşoiu şi Ion sin Gheorghe Dobrin.

Enoriaşii: mai cu putere 14, între care şi Ion Stoica Bunea, boier de neam; de mijloc 72, văduve 22; peste tot 108 familii [1].

Satul *Dragoslavele*, cu două biserici. 1) Mahalaua de jos cu biserica de zid bună, făcută din temelie de Măria Sa Gligore Ghica [Voe]vod, strămoşul Măriei Sale răposatului Gligore Dimitrie Ghica, la leatu dela Adam şeapte mii o sută şeaptezeci [2]. Alt leat la pisanie. Biserica se află bună, dreasă de enoriaşi şi fără progadie. Altă chiverniseală nu are fără numai ce pot enoriaşii să ajute şi se prăznueşte hramul Sfintei Adormiri.

Enoriaşi de frunte 4, de mijloc 50, văduve 7; peste tot 61.

(Iscăleşte preotul Nicolae Lupu.)

2) Biserica din mahalaua de sus cu hramul Innălţarea Domnului. Făcută din zid, de ani 95 [deci la 1745]. Ctitorii bisericii: jupîn Sterie vameşu i jupan Hristea, ajutînd şi sătenii cu preoţii. Îngrijirea sfintei biserici este la toţi enoriaşii.

Numărul acestora: 4 bogaţi, 56 săraci, văduve 18; peste tot 78.

(Iscăleşte popa Coman Arsu sin popa Stanciu.)

În plaiurile Nucşoara şi Dîmboviţa au fost dar, în anul 1840, sate 24 şi biserici 31, zidite după cum urmează: 4 de preoţi, 6 de boieri, 2 ctitorìi domneşti, iar 19 de diferiţi săteni mai cu stare. Una avea 4 preoţi, 4 cîte 2 preoţi, două un preot şi un diacon, iar restul cîte un preot sau chiar numai cîte un diacon. Numai 5 biserici aveau peste 100 de familii. Multe dintr'însele nu mai există astăzi, căci s'au dărâmat, zidindu-se altele în locul lor.

---

[1] Ambele biserici, adecă şi cea din mijloc şi cea de jos, au fost dărîmate şi s'au ridicat altele în locul lor. Numai cea din Suseni se păstrează şi astăzi, dar nu se face slujbă într'însa, deoarece are multe crăpături.

[2] Leatul 7170 este pe piciorul sfintei mese din altar. În pisanie e 7169.

N. IORGA

DOCUMENTE DE PE VALEA TELEAJENULUI

Documente de pe Valea Teleajenului

1.

† Mlstiiu bjiiu Io Grigore Ghica Vvd. i gsdnŭ pisah gsdvmi boiariul Domniei Meale Păun polcovnicul, ispravnicul de sud Saac, sănătate. Îţi facem în ştire că la Domniia Mea au dat jalbă Stanciul de la Vărbilău dentr'acel judeţ, pentru Lazăr de acolò, zicănd că au avut o pivniţă şi s'au fost aşezat cu dinsul de ar fi făcut şi el o casă, şi apoi au dat pivniţa şi casa aceaia cu chirie de s'au văndut vin, pe căte tl. 10, şi acei bani să-i înparţă în doao amăndoi, şi de atunci sănt 20 de ani, şi au luat tot Lazăr acel venit de cărčumă. Aşăjdere i-ar fi mai dat o livade curată de făn a lui, iar lui Lazor, ca să o are într'un an, şi pe urmă să-i lase livadea; iar el de atunci s'au pus de tot întăreaşte gardul la acea livade, şi sănd 10 ani de cănd îi ţine livadea în silă, care livade i-ar fi de mare trebuinţă acestui jăluitor. Şi, osebit de aceastea, ar fi mai văndut acest jăluitor 120 stănj. de moşie, şi acel Lazăr, mai căzăndu-i-să, nici ar fi vrănd să dea ţ:.. ce dă alţii, nici zapisul n'ar fi vrănd să iscălească. Pentru care iată că-ţi poruncim Domniia Mea să trimiţi să aducă pe acel de care să jăluiaşte şi, puindu-i faţă, să le ei seama de toate de căte să jăluiaşte şi să le faci dreptate, hotărăndu-le prin carte de judecată şi, după hotărărea ce le vei face: cu ce va fi de a-i înplini, să-i şi înplineşti, iar, de nu să va odihni vre-o parte după hotărărea ce le vei face cu soroc, să-i trimiţi la Divan. Tolico pisah gsvdmi.

Monogramă cu roşu, pecete mică de inel cu roşu.

Iul. 4 dni 7258. Procit Vel Logft.

2.

Avut-au judecată de faţă înnaintea noastră Negoiţă, ginerile Stančului călăraş ot — cu Lazar ot tamu, zicănd Negoiţă că-i stă-

păneşte Lazar moara socru-său Stančului fără de dreptate, care moară o au făcut socru-său din pajişte în apa Vărbilăului cu tl. una sută optzeci şi şase şi jumătate, păn au dat saci pe grăunţe. Am întrebat pe Lazăr cu ce îi stăpăneaşte moara socru-său, şi [au răspuns] Lazăr că pentru tl. 35 ce au rămas socru-său dator lui din toată socoteala ce au avut mai denainte o stăpăneaşte, care pentru aceşti tl. 35 luîndu-i moara făr de judecată, au stăpănit-o în doi ani pănă acum, şi, pentru ca să încarce moara cu cheltuiala, au stricat-o, neîntrebînd pe Stančul, socrul lui Negoiţă, şi o au făcut-o după cum i-au fost lui voia, zicănd că au cheltuit tl. 48, încăt rău şi făr de cale au făcut de au stricat moara făr de ştirea Stančului şi o au prefăcut-o. Care ne mai avănd Lazăr altceva mai răspunde decăt atăta, noi încă am socotit venitul morii pe doi ani pe... şapte ocă grău, mălaiu, oca po bani 2; dar cu căt... moară şi am pus venitul pe un an şi trei tl. ...şi cheltuala 48 ...[pris]o-seaşte venitul cu tl. 92, care bani rămăne să-i dea Lazăr lui Negoiţă ginerile Stančului călăraş. Deci, rugăndu-să Lazăr ca să iarte Negoiţă tot venitul şi să-i dea şi capetele tl. 40 ce i-au rămas socru-său Stančul dator lui Lazăr, au luat (?) Negoiţă şi aşa, şi au scos acei tl. 40, şi i-au dat lui Lazăr înnaintea noastră, [a]fară şi pe pio ce iaste lăngă moară, ca să nu să mai atingă Lazar de orice de căte sănt ale morii şi ale pioi. Iar, mai sculăndu-să Lazăr a lua cevaş din sculele morii sau ale pioi, să aibă a înplini Lazar lui Negoiţă tot venitul morii ce [au] iartat înnaintea noastră, după cum mai sus scrie. Drept aceia hotărăm ca să stăpănească Negoiţă moara socru-său Stančului călăraş, dăndu-i şi cartea noastră, ca de acum înnainte să aibă pace Negoiţă de către Lazăr. Încă acum în urmă, nesuferindu-să Lazăr, i-am dat noi [tl.] 9 pe pietre şi pe pio.

...Κόμησος. Pa..., vel mit[nic]. 1758, Noem. 20.

3.

† Avut-au judecată înnainte noastră Negoiţă, ginerele Stanciului călăraşul ot Vărbilău sud Saac, cu cumnatu-său Necula, ginerele lui Vasile, fratele Stanciului călăraşul din sud Prah., pentru doao vaduri de moară din apa Vărbilăului şi cu moşăia de acolo, şi aşa zice Necula că, fiind socru-său frate cu Stanciul şi înstrăinăndu-să dupe locurile acele, au făcut Stanciul, fratele socru-său, moară cu doao roate şi au stăpănit-o căt au trăit el, şi, acum, o stăpăneşte

cumnatu-său Negoiță, ginerile Stanciului. Așăjdere și moșăia și trei pogoane de vie în dealul Orlii, de au văndut Stanciul, socrul lui Negoiță, și cu banii aceia au făcut moara, și cere și el ca să aibă parte din moară pe jumătate fără de fečori, cere și clironomia unchiu-său. Negoiță răs[punde] că vadurile pe apa aceia a Vărbilăului săntu doao, dupe cum ne-au arătat și scrisorile, și într'un vad au făcut socru-său moară, și, fiindcă să stricase acel vad unde au fost moara ča veche, au făcut Stanciul iazu du iznoavă, de ș'au făcut moara, și au cheltuit bani tl. 186, iar la celalalt vad îi dă Negoiță voe ca să-și facă și Necula moară. Necula răspunde că au fost numai un vad, iar celalalt vad era al dumnealui Spat. Mihai, și, la hotărniciia aceii moșăi căzănd ača moară pe moșăia megieșască, ș'au mutat moara pe moșăia dumnealui și au rămas vadul loru stricat. Negoiță au adus mărturii oameni bătrăni din parte locului, anume popa Stan i pe un Gherghie i pe Neagul, iar Necula au adus pe unchiieș Slavul i pe Ion Bardă i pe Ion Băloiul și, întrebănd pe aceste mărturii și o parte și alta, așa au mărturisit cu toții că au pomenit unblănd doao mori, și o moară o stăpăniia Deadiul, fratele Stanciului cel mai marea, iar o moară o stăpăniia Stanciul și cu Vasile, și era și moara făcută de unbla și a Spătariului Mihai. Deci după mărturisaniia acestor mărturii ce scrie mai sus s'au cunoscut că Necula unblă rău și fără de cale să stăpănească moara făcută gata de Stanciul, socrul lui Negoiță, și mai vărtos rău că, căzănd Stanciul la datorie, au fost pus moara zălogu la un Lazăru de acolo, și Negoiță au răscumpărat-o cu tl. 49. Deci am hotărăt ca să stăpănescă Negoiță moara cu bună pace de către cumnatu-său Necula, iar Necula să-ș facă moară la vadul celalalt. Iar, pentru moșăe, atăta parte lui Vasile, socrul Neculii, căt și parte Deadiului, fratele socru-său, așa răspunde Negoiță că au stăpănit socru-său părțile aceste de moșie pentru multă datorie ce au plătit pe Vasile, socrul Neculii, și pe frate-său Deadiul. Și, fiind față și Balașa, soara lui Negoiță, femeia Stanciului Călărașul, au scos o foe făcută de bărbatul ei, de cătă datorie au plătit pe frații lui, care cuprinde datoriia lui Vasile tl. 118 i datoriia Deadiului tl. 98 pol. Zice Negoiță că pentru ačastă datorie au stăpănit socru-său Stanciul ačastă moșăe. Necula răspunde că foia nu este făcută cu mărturii. La ačasta am hotărăt, cătă datorie iaste cu dovadă și căte zapise s'au luat dupe la datornici, de unde au plătit pe frații lui, să nu ție în seamă, iar cătă datorie rămăne cu

bănuială făr' zapise, să primiască Balaşa, femeia Stanciului, carte de blestem... au plătit bărbatul ei acĕastă datorie, şi, pe cătă datorie să va alege bună, plătind Necula, să stăpănescă şi el moşăe pe în doao, înpreună cu Negoiţă, atăta parte socru-său lui Vasile, căt şi parte unchiu-său Deadiului. Iar pentru vie aşa răspunde Negoiţă că au văndut socru-său Stanciul numai parte lui, iar parte lui Vasile unchiu-său n'au văndut-o. La acĕasta aşa am hotărăt: Necula să stăpănescă viia, de nu va fi Vasile socru-său iscălit, şi cumpărătoriul să-ş caute cu Balaşa, socra lui Negoiţă. Acĕasta scriem, Av. 23 dni 1763.

...biv Vel Stolnic.

Io Ştefan Mihai Racoviţă Vvd. i gsdinu.

După cum au găsit dumnealor veliţii boiari cu cale printr'acĕastă anaforà, poruncim şi Domniia Mea aşa să să urmeze şi Negoiţă să-şi stăpănească acea moară cu pace de către cumnată-său Nicola, înpreună cu moşiia jumătate, fiind moara făcută cu a lui Negoiţă chieltuială şı cu a socră-său, iar Nicola îşi va face moară în celalalt vad al său, stăpănind şi el moşiia iarăş jumătate. Iar, pentru venitul moşiei i pentru pricina datoriei ce arată Negoiţă că au plătit socru-său i pentru acele zapise de datorii..., dum. isprav. al judeţului după cum să cuprinde mai jos aşa să urmezi, iar anaforaoa acĕasta să rămăe la măna lui Negoiţă, ca să-şi stăpănească moara şi partea lui de moşie cu pace. Mai 12, 1765.

4.

Prea-înnălţate Doamne,

Dupe luminată porunca Măriei Tale au adus vătaful de aprozi înnaintea judecăţii pă Negoiţă zet Stanciul de la Vărbilău sud Saac cu cumnată-său Nicola de la Trestieni sud Prahova, zicănd Negoiţă cum că socră-său Stanciul au avut o moară, făcută acolò cu a lui cheltuială şi, după moartea socră-său, fiind moara zălojită, au dat den dănsul tl. 49 de au cumpărat-o, şi au mai chieltuit de au mai făcut încă o roată şi altele ce au trebuit morii. cu tl. 97 pol. şi... arată Negoiţă că au chieltuit la moară de au luat... alta şi au rămas cumpărată de la acel..., venitul morii. Negoiţă ne arătă o carte de judecată ot leatul 1760, Av. 23, a dum. Scarlat biv Vel Stolnic, fiindu pe acea vreme ispravnec la Săcueni, întru care scrie că au dovedit prin mărturii, popa Stan i Gherghe i Neagul i uncheaş Slavul i Ion Bardea i Ion Băloiul,

cum că au pomenit umblând 2 mori (afară dintr'o moară ce era a răposatului Mihai Spathar) şi aşa au hotărât: Negoiţă să stăpânească moara cu pace de către cumnată-său Nicola, ca unul ce o avea de la socră-său, de care, măcar că tot tăgăduia..., zicea că iaste numai un vad pe care s'au făcut acea moară, şi ne arată un zapis ot leatul 1761 al Bălaşi, soacra lui Negoiţă, şi al lui Negoiţă cu soţiia lui, întru care scrie ca să stăpânească moara din doao, dar, faţă fiind şi Bălaşa înpreună cu Negoiţă, mărturisiră că nu iaste acest zapis al lor, căci, pe acea moşie fiind 2 vaduri, şi vadul lui Negoiţă fiind faţă, cum putea să-l priimească tovarăş în moara lor, ce iaste foarte cu a socră-său chieltuială, şi în urmă scoasă de dânsul de supt zălojire cu tl. 49, afară din tl. 97 pol, ce au chieltuit la roata ceaialaltă, dupe cum ne şi arătă 2 zapise vechi de cumpărătoare: unul de la leatul 7226, Av. 20 d., a popii Istrate sin Cuciul părc. la mân. Dediului iuzbaş ot Ploeşti, întru care scrie că i-au vândut partea de moşie din Vărbilău şi cu vad de pio; de unde să cunoaşte cum că sânt 2 vadurile, şi rău umblă Nicola ca să să facă şi el părtaş în moara ce iaste făcută de socrul lui Negoiţă şi de dânsul. Ce noi aşa am găsit cu cale: Negoiţă să-şi stăpânească moara cu amândoao roatele cu pace de . . . Nicola, iar Nicola să-şi [ţie] moara din celalt vad al său, care i-au rămas de la socră-său. Şi acest zapis ot leat 1761, ce zicea Necula că iaste al lui Negoiţă şi al socră-sii, dovedindu-să că nu iaste adevărat, s'au luat de la mâna lui şi, măcar că în urmă, la leatul 1762, s'au fost făcut o carte de judecată de la dumnealor Costandin Filipescu Medl. i Nicolae Brătăşan Sluger şi Zanfir Clučar de scrie să dea lui Negoiţă tl. 48 pol, 30, chieltuiala jumătate, şi să între şi acest Nicola părtaş în moară, dar, fiindcă ačastă carte iaste făcută dupe acel zapis mincinos, ni să pare cum că rămâne făr niciun fel dă temeiu, iar moşiia câtă va fi să o stăpânească Negoiţă cu Nicola, cumnată-său, frăţeaşte, însă . . . unul şi jumătate. Şi, măcar că Nicola cerea . . ., zicând că l-au luat Negoiţă fără dreptate, de sânt câţiva ani, dar, fiinducă să dovedeaşte din cartea isprav. că şi atunci au zis Negoiţă că au plătit socră-său nişte datorii ale socrului Nicolii şi hotăraşte să primească Bălaşa, soacra lui Negoiţă, carte de blestem, ci şi noi la ačasta aşa am găsit cu cale: să priimească Bălaşa carte de blestem cum că au priimitu bărbată-său pe socrul Nicolei, şi cu câţ bani; şi socotindu-să şi venitul moşiei înnaintea isprav., care

parte va rămănea dator să întoarcă, iar moşiia de acum înnainte să o stăpănească pă dăn doao, însă Negoiţă jumătate şi Nicola iar jumătate, iar hotărărea cea de săvărşit rămăne la Mării Ta.
Mai 7 dni 1765.

Iord. Mavrodin biv Vel Vist. Θωμᾶς Ῥαφαὴλ M. Πάν.

5.

După jalba ce au mai dat Mării Tale Negoiţă pentru Nicola, cerăndu-şi chieltuiala pentru căci l-au purtat fără cale prin judecăţi, viindu iarăşi înnaintea judecăţi amăndoao părţile şi, măcar că Negoiţă cere tl. 69 pol, dar noi am găsit cu cale ca să-i dea numai tl. 15, care au priimit şi Necula cum că îi va plăti aceşti tl. 15. Numai iarăş îi cerea şi el venitul moşiei pe partea lui, de care răspunse Negoiţă că soacră-sa Bălaşa [au plătit] pe Vasile, socrul Neculii, de datoriia tl. 220... Ci pentru ačasta să în măna porunci Mărie Ta *(sic.)* la dum. isprav. rănduiţi mai sus, luîndu-le isprav. seama, şi pentru nişte zapise dator plă. . .şte răv. de datul unor bani ce arată Negoiţă că i le-au luat Necola de la casa . . . de 4 săpt. şi le tăgăduiaşte Necula, şi, dupe cum va dovedi şi va găsi cu cale, să dea în scris şi să-i aşaze, iar, când vre o parte nu să va odihni pe hotărărea de acolo, atunci cu cartea de judecată dupe vremea lucrului vor veni la Divan. Iar anaforaoa ačasta să rămăe la măna lui Negoiţă ca să-şi stăpănească moara şi partea de moşie cu pace de către Nicola, iar hotărărea rămăne la Măriia Ta. Mai 11 d., lt. 1768.

Radu Vel Dvornic. Θομᾶς Ῥαφαὴλ M. Πάν.

6.

† Adecă eu Ion ot Star Chiojdu dat-am zapisul mieu în măna părintelui popi Crăčun ot Văleni precum să să ştie că, răscumpărăndu părintele nişte vie de la jupăn Petre Abagiu, şi jupăn Petre au răscumpărat-o de la Gligore, dar, făcănd-o viia vănzătore, şi me-au văndut-o mie, însă vie cea din jos, cu pivniţă, cu livede la vale. Iar viia cea din sus, o jumătate de pogon, ne-am învoit cu preotu şi au rămas la Sf. —, şi cu levede alăturea cu a Sf. Sale. Însă semnele livezi, păntr'un măr după pivniţă şi merge drept la vale păn măr[ul] cel inherat şi trage drept la vale păn scursura vălceli păn unde să hotăraşte cu livedea Crucerului. Dar, când s'au făcutu părăt ačastă vie de la jupăn Petre Abagiu şi au răscumpărat părintele în tl. 86 pol, 12 bani, dar s'au mai încărcat

viia la lucru ei tl. 10, bani 51, carele s'au făcut peste tot tl. 97, şi s'au preţuit vie cea din jos cu pivniţa în tl. 77, şi au rămas viia cea din sus preotului în tl. 21, ca să aibă Sf. Sa a stăpăni această jumătate de pogon şi cu livede ce s'au zis mai sus păn semnele ce s'au zis mai sus, să stăpănească cu bună pace. Şi pentru mai adevărată credinţă m'am iscălit mai jos ca să crează.

Ap. 29, 7280.

Eu Ion ot [S]tar Chiojdu adeverez.

Eu di[a]con Stan ot Vălenii mart. [ade]verează.

Şi am scris eu, popa Radu ot Valeni, cu zisa lui Ion şi m'am [iscălit].

7.

Prea-înnălţate Doamne,

† Cu lacrămi jăluiesc Măriii Tale că eu am o moşăoară de stănjeni 50, ce este în plasa Tohanilor, sud Saac, ce să numeşte Frăsineanca, dă la moşi, dă la strămoşi miie, şi, cănd să afla răposatul tată-mieu în viiaţă, au văndut venitul acestor stănjăni 50 de moşiie în 7 ani, pă anu căte tl. 1, la un Cărstea Doleti, ce au muritu, şi după moartea acestui Cărsti au rămas o fată, anume Zmăranda, ce o au ţinut-o întru căsătoriia un Armaş Costandin, care un frate el mieu mergănd ca să vadă de moşăie, l-au găsit pă acest Costandin bolnav, şi dăntr'acea pricină a boli au şi muritu. După care mergănd eu, ca unul ce ştiu că moşăia este părintească, văz, milostive Doamne, că să stăpăneşte de numita Zmăranda, căsătorind o fată ce o are, dăndu-i-să dă zestre.

Luminate şi mult milostive Doamne, am năzuit la luminată milostivire Mării Tale ca să te milostiveşti de a fi luminată porunca Mării Tale către dumilor boieri ispravnici ca prin cercetare şi prin mărturiile, dovezile ce le am să ştiie că răposatul tată-mieu au văndut venitul în 7 ani, după cum mai sus arăt, iar nu şi stănjăni, adecă moşăia cu totul, să-mi aflu dreptatea. Iar, de nu mă voi mulţumi, să fiu sorocit aici la luminatu Divanu Mării Tale spre a-mi afla dreptatea. Şi cum a fi mila Mării Tale.

Robul Mării Tale

Popa Stoie, dinpreună cu cetaşii miei din sud Saac:

Io Alecsandru Cosd. Moruz VVd. i gspdr. zemli vlah.

Dumv. ispravnicilor ai judeţului, să cercetaţi pricina dupe sfăr-

şitu lunii lui Octv., şi asupra dreptăţii urmănd să hotărăţi în scris şi să îndreptaţi. Iar, dă nu să vor odihni dă acolo, să-i sorociţi la Divan cu carte dă judecată.

1799, Septv. 21.
Vel Logoth.
Biv Vel Medlč.
Pecete cu Al. Cst. Mz. Vv. 1793.

8.

Adecă eu popa Radu dinpreună cu soţiia mea şi cu fraţi miei, anume Dumitru i Tudorŭ i Dinul, dat-am credinčosŭ zapisul nostru la măna popi Radului ot Sfeti Stiliiano precum să să ştie că i-am văndutŭ o vie ce este pă valea Orli, şi este pă moşiia dumnealui Banu Filipescu, însă via jumătate lucrată, iar jumătate cam nelucrată, i cu obraţia ei, ce să coprinde, şi cu o căşŭčoară, care să află, la care ačastă vie să arată şi semnile: din susŭ să hotăraşte cu Oprea şi cu Manea Cizmaru, de la vale cu Cernatŭ, iar, de curmeziş, de spre, de spre *(sic)* namezi păn în matca văceli, să hotărăşte cu Androne, şi de la vale păn în ştejaru cel mare, la care să află tulpina. Şi ačastă vie am văndut-o de a nostră bună voe, nesiliţi de nimenea. Şi tocmeala ne-au fostu dreptŭ tl. 100, adecă una sută. Şi, fiindŭ şi cu ştirea tuturor vecinilor, din susŭ şi din joş *(sic)*. Şi să aibă a stăpăni în bună pace de către noi şi de către copii noştri şi de toate rudeniile, ca să nu să mai scole, după cum ne-am legat cu zapisu nostru. Şi să fie Sfinţi Sale statornică moşie, şi copiiilor Sfinţi Sale. Şi pentru mai adevărată credinţă ne-am iscălit mai joş *(sic)* cei mai susŭ arătaţi, şi ne-amŭ pusŭ şi degetele în locŭ de pecete ca să să crează. Şi, cănd s'au făcut acestu zapisu, au fostŭ şi alţi oameni marturi, care mai joş *(sic)* să vor iscăli anume: 1794, Mart 30.

Eu popa Radu, dinpreună cu soţiia mea, vănzători.
Eu Dumitru brat eg vănzător.
Eu Tudorŭ brat eg vănzător.
Eu Dicul brat eg vănzător.
Eu Androne vecin, marturŭ.
Eu Gheorghe logt. mar.
Eu Manea martur, vecinu den susŭ.
Eu Moise vecin şi răzoraş, martur.
Eu Cernatu martur, vecinu de la vale.

Eu Stoica mardurŭ *(sic)*.

Eu Ilie sin Adroni, martu[r].

(Pe margine:) Iar den susŭ unde să hotăraşte cu Prea *(sic)*, i-am lăsatŭ şi drum, după cum am găsit şi noi.

9.

Prea-Înălţate Doamne,

Jăluim Mării Tale că, avănd şi noi moşăe în hotarul Frăsinet de-a valma şi cu alţi moşneni, şi cu toţi voind a ni să hotără moşaia, şi după jalba ce didesem Mării Sale Alecsandru Moruz ni s'au făcut şi poruncă cătră dumnealor boeri ispravnici să ne cerceteze pricinile, dar noi, ştiind grelile pricini ce să afla între noi, am făcut rugăčune dă dumlui Clucer Ianache Bărcănescu, unul din ispravneci judeţului şi, mergănd la faţa locului, ne-au făcut cercetare după hrisovul cel vechiu dă ocol moşăi ce-l avem pă şapte moşi, care dintr'aceşti moşi a şapte parte au fost dăosebită la o parte, numindu-să partea lui Coman copil, pă din sus hotărătă cu pietre, zicăndu-să hotarul cătunului, iar cei şase fraţi au rămas de-a valma din piiatra cătunului la vale pănă în hotarul Băşcenilor, şi mai fiind moşăia hotărîtă cu 12 boeri hotarnici, şi hrisovul fiind pă hărtie, acei hotarnici n'au putut înţelege dă semnile hotarălor, ci dă o parte au întrat la un căpătăiu în moşăia Băşcenilor, unde, după trăsura ce s'au tras acum, fiind hrisovul scos pă rumănie, s'au găsit întraţi în numita moşăe stănj. 400, şi, de altă parte, au lăsat o bucată dă loc ce să numeşte Dorul Cătini netrasă, nici băgată în hotărnicie; care s'au stăpănit şi acea bucată de loc în hotărniciia noastră, şi au început a face pricini, zicănd că este al lor, şi, întrănd dumlui Clucer Bărcănescu în cercetare pricinilor, n'au apucat să dea sfărşit alegeri, şi s'au întămplat de s'au bolnăvit şi, lăsănd dumnealui vechil din partea dumlui, au tras toată moşăia, luînd în scris şi dă semnele ocolului moşăi. Dar noi, văzănd că cu vechilul cel lăsat poate va să să facă vre o iconomie, de iznoavă am mai jăluit Mării Sale, orănduindu-ne iarăş pă dumnealui Clucer să meargă să dea sfărşit alegeri şi, ne mai putănd noi veni la dumnealui, au rămas vremea pănă acum. Acum, sculăndu-ne cu toţi, am mersu la vechilul ce l-au lăsat, am găsit hotărniciia făcută şi pă dă toate părţile lăsată căte o bucată dă loc, adecă pă de o parte au mersu cu sfoara şi au făcut şi semne, şi pă dă alte părţi arată în hotărnicie, iar pentru Dosul Cătini nu-l

arată de pricină, ci încă zice că au pus şi piiatră în slemnu Cătini la un copač înfierat, arătănd că de acolo au luat pă slomnu Cătini la Vale şi au dat pă dinaintea casi Opri Păsăroiu, întemeind acea bucată dă loc numiţilor Chiojdeni. Dă care, luminate Doamne, pă la aceste semne ce arăt că le arată în hotărnicie nici că au fost nimeni pă acolo, nici piiatră nu s'au pus, numai vedem că, cu nădejde să ne cormănim dă pricini şi dă cheltueli, mai mare pricină ni s'au făcut acum, şi, mergănd la dumnealui Clucer dă i-am arătat pricinile ce ni s'au făcut la acea hotărnicie, cerănd ca să ne îndrepteze hotărniciia după semnele ce s'au făcut, cum şi pentru Dosul Cătini să ni-l arate în hotărnicie, sau că rămăne în judecată sau să ne izbăvească cu acei moşneni, ca unul ce ne-au fost hotarnic şi ne ştie pricinile, şi vedem că dumnealui ne prelungeşte cu cuvănt şi nicio izbrănire nu ne face, ci cu lăcrămi ne rugăm umili şi bunătăţi Mării Tale ca să fie luminată porănca Mării Tale către dumlui Clucer ca să meargă la faţa locului să ne facă izbrănire, fiindcă noi nu-i facem supărare ca să meargă acum, ci cănd va avea şi dumlui vreme cu părlej. Că va fi cu păcat, luminate Doamne, să ne rămăie pămăntul nostru în toate părţile pe la alţi streini fără dă niciun fel dă cuvănt. Şi să ne faci şi foi dă stăpănire fieştecăruia ce ni să vor cuveni, fiindcă pănă acum nu ni s'au făcut. Şi ce va fi mila Mării Sale.

Robi Mării Tale

Popa Stroe, pop Tudor i popa Ghica i Stoica diiacon i Radu Păsăroiu, Stavăr, i Felip din sud Sac şi cu toţi tovarăşi dă moşăe.

Dum. Vel Logt. să cerceteză jalba aceasta.

1802, Ghenar 11.
Biv Vel Medlnč.

10.

Pricinile ce au avut Filip logofeţel cu pod. Stroe i cu Stroe sin Ivan, după cercetările ce s'au făcut în faţa locului, cum s'au dat acum hotărărea judecăţi; 1802, 3 Apr.

Pentru vănzarea lui Ion fečor lui Negoiţă ot Frăsinet de sj. 33 la vără-său State, şi pricinuia Filip că zapisul este în bănuială că nu este adevărat, fiind vănzarea veche şi hărtiia noao. Făcănd judecata cercetare, au arătat cu sufletele lor că cumpărătoarea este de la părinţii lor şi că ei nu ştiu niciun ficleşug a fi, şi au rămas buni stăpăni pe numiţi sj.

Ipac vănzare alta a Ştefului sin Cal. ot Sibiciu la nepotu-său Ivan sin State ot Cătina de sj. 33.

Pricinuia Felip şi la acesta că aceşti sj. sănt făcuţi schimbu cu alţi sj. din hotar Tega, de părinţi lor.

Au rămas să aducă preoţi mărturiile ce sănt arătate în zapis să să cerceteze, pentru a lui bănuială.

Iar pentru 100 sj. ce i-au scos părăţi Cătineni de la Păsăreani s'au hotărăt ca, de va plăti Filip analogon a cheltuiali ce au făcut Cătineni părăţi, să să înpărtăşască şi el dintr'acea sută de sj., căţi i să cuvine.

Iar pentru venit s'au hotărăt de la judecată ca, de vreme ce Cătineni părîţii pop Stroie cu cetaşii lui au pricinuit zicănd înpotrivă că preotulu, tata lui Filip, în urmă, cănd au fost la facerea morii, n'au primiit ca să intre şi elu la cheltuială părtaş, şi au făcut-o numai ei cu a lor cheltuială, rămăind numai pă sama loru, s'au hotărăt să aducă Cătinenii mărturii carei să încredinţeze judecata că tatal lui Filip s'au lepădat şi nu au întrat părtaş la cheltuială, şi atunci va rămănea Felip isterisit şi va rămănea a-ş lua ce i să va cuveni numai după acei zece şi jumătate stănjini.

11.

† Fečori Barbului

Numele celor şase moşi ce sănt în hrisov moşteani Frăsinet şi dă cine să stăpănesc cum arată, făr dă un moş Coman, copil, ce este ales cu partea lui din piiatra Cătunului păn în apa Cepturaşului, după scum scrie în hrisov.

stănjăni.

400 doi moşi, Neagu i Radu, vănduţi Slugerului Ionică Ibuz.

200 Stan, ce să trage popa Stoe i cu cetaşi lui.

200 Dumitru, ce s'au tras Ionel, ce este cu anaforaoa lui Ipsilant.

200 Vlad.

200 Marin, ce este fugit, şi era înpresurat dă cătrea Cătuneani, şi s'au dat dă la hotărnicie să-i stăpănească moşneni.

12.

Sud Prahv.

Filip Logft. ot Văleni-de-Munte din sud Saac au tras la judecată pă Mihaiu lumănărarj de aici, din Ploieşti, arătare făcănd că

un Dinu sin Dinu croitor i Manolache brat ego i cu muma lor Mariia de aici, din Ploieşti, au văndut părăţilor Mihaiu cu tot cuprinsul ei în tl. şase sute ce-i zice cu zapis. Pentru care părătul au scris numitului Filip ca la un vecinu ce-l ştiia cu acea casă, făcăndu-i de ştire ca să viie să iscălească zapisul, şi numitul i-au răspunsu că zapisul nu-l iscăleşte, fiindcă o să-i numere bani cumpărători pă casă, fiindu-i trebuinčoasă a o lua ca un vecin ce este, cerănd ca după protimisis vecinătăţi ce are să răspunză părătului bani şi să-ş ia casa cu coprinsul ei în stăpănire.

Înpotrivă răspunse părătul Mihaiu că casa nu oare cumpărată numai cu bani, ci şi cu schimb, arătăndu-ne şi un zapis cu lt. 1817, Iulie 11, cu coprindere că cei mai sus numiţi vinde o casă cu coprinsul ei părătului Mihaiu în tl. 424 şi un loc de casă drept tl. 226. La care zice numitul Filip că acel zapis nu este cel care au făcut întăi, ci, după ce i-au scris numitul că nu-l îngădueşte a o cumpăra, fiindcă, ca un vecin ce este, să protimiseşte să o cumpere numitul, au metahirisit acest vicleşug de au stricat zapisul ceal dă'ntăi ce era făcut pă bani şi au făcut pă acela cu nume de bani şi cu loc de schimb, care nici părătul Mihaiu înnaintea judecăţii nu au tăgăduit. Drept aceia numitul Filip, ca un vecinu ce este, protimisîndu-să după pravilă a răscumpăra acea căşčoară cu coprinsul ei, s'au găsit cu cale ca să numere tl. 650, bani, tocmai (?) zapisului d'intăi cel adevărat (care nici părătul nu au tăgăduit) şi să să dea la mănile vănzătorilor, şi numitul Filip să-ş ia casa cu coprinsul ei întru a sa stăpănire; la măna căruia s'au dat şi această a isprăvnicatului carte de judecată ca să stăpănească în pace atăt dumnelor Mihai cumpărător, căt şi despre cei d'intăi vănzători.

Două iscălituri. Trecut în condică
Vist., şefu, condicar.

13.

Către cinstitul dumnealui prezedentul cinstitului Divan judecătoresc secsiia sivilu prea-plecată jalbă.

Cu plecăčune jăluesc cinstitului prezedent pentru un Niţă Turcu, suditul c. c., i Stan Grecu, iarăşi suditul c. c., că de la trecutul Maiu m'am înfăţişat la cinstita judecătorie à judeţului Saac pentru datoriie de bani, care după zapisele ce le-am avut de la numiţi mi

s'au și dat dreptate prin anaforà, și, fiindcă numiți au zis că nu să mulțumesc pă acea anaforà, ci să li să dea soroc pravili și vor da apelație, carii văz că m'am pomenit tocmai acum la trecutul Fevr. viind cu un număr de aici de la cinstitul Divan, care după poruncă de loc am și plecat de am venit aici și iarăși numiți au zis că nu sînt gata, ci să li să dea soroc denaintea starosti dă sudiți al lor, și au zis că: iată noi plecăm, carii au și dosit, și nici într'un chip nu stau în judecată și nici că să arată, și eu mă sărăcesc aici perzîndu-mi vremea în grea cheltuială; pentru care mă rog cinstitei prezedenții voastre a li să face o țitații înpreună cu o cinstită poruncă la cinstita judecătorie ca să-i silească a veni aici și să ne înfățișem și înnaintea cinstitului Divan judecătoresc după acea apelație ce tocmai acum la trecutul Fevr. au dat-o, și să mi să înplinească dreptul de la numiții. Și cum Duhul Sfînt va lumina pă cinstitul prezedent asupră-mi.

Al cinstitului prezedent
prea-plecată
slugă
Ioniță Filipu, 3 logft. ot Văleni-dă-Munte
din sud Saacu.

14.

Sud Saac.

Dum. vătașe al plaiului Teleajănului, sănătate. Filip logt. de aciia din Văleni, viind, să jălui că, lăngă casa lui avănd un Prodea Țigan, fierar, o căsuță mică în Văleni cu păiș și fiind dă tot aproape dă casa numitului jăluitor, și friică fiindu-i să nu să facă vre o întămplare dă foc, i-au dat jăluitorul cherestea și toate ce i-au trebuit de ș'au făcut casă bună alături cu acea veche, învăluindu-o jumătate cu șăndrilă, aproape fiind de a o și găti, și astă toamnă au început să-și facă acea casă vănzătoare, zicănd că i-au trimis cuvînt părintele Cotroceanu să vănză casa și să să ducă la București, fiind Țigan al sfinti mănăstiri Cotroceni, și, numitul Filip, fiindu aproape dă dănsul, socotind să nu intre altul, s'au tocmit cu Țiganul ca să-i dea tl. cinci sute pă dănsa, făcănd și zapis, dăndu-i și înnainte tl. 380 și, zicăndu-i dă s'au dus cu zapisul a-l iscăli și părintele Cotroceanu, au adus răspuns înscris lui Filip că va să fie Sfinția Sa la Văleni la vreamea culesului dealului și va

face urmare, şi de atunci şi până acum Ţiganul şade în casă şi nici nu-i dă zapisul a eşăi din casă şi să-şi priimească şi cusurul, nici nu-i dă bani cu dobânda lor de când îi ţâne.

Pentru care scriem dumitale să cercetezi această pricină, şi, de va fi precum să jăluește numitul, să îndatorezi pă acel Ţigan ca ori casa să i-o dea după învoirea ce au făcut sau să-i dea bani înnapoi, iar, neodihnindu-să vre o parte de acolea cu înştiinţarea dumitale de curgerea pricini, să-i trimiţi pe amăndooă părţile aici la isprăvnicat a să da pricini izbrăvire. 1817, Apr. 16.

(Iscălitură nedescifrabilă; Pancu.)

Dumneata arhon polcovnic Panco i dumneata chir Gheorghe arăndaşule i logt. Zamfirache i logt. Ianache Andreiu i logt. Nicolae, epistatule al breslelor, şi chir Dimitrie Popovičule de aici din Văleni, sănătate. Filip logt. me-au adus această cinstită poruncă a dumnealor boerilor ispravnici, după care veţi lua întreagă pliroforiie pentru pricina ce are cu Prodea Ţigan de casa ce o cumpărase numitu Filip de la dănsul, care după poruncă de atunci înfăţişăndu-să la judecată înnaintea mea amăndoo părţile, faţă fiind şi părintele egumen Chiril Văleanu, şi zise Filip că atunci la tocmeală i-au fost făgăduit să-i dea tl. cinci sute, preţul casi, socotind să-şi o isprăvească, nesocotind a să prelungi un an şi patru luni, şi Ţiganul să şază în casă, cu tl. patru sute luoaţi pă dănsa, cerăndu-şi dobânda banilor, şi aşa să-i împlinească preţul tocmeli. La care nici Ţiganul nu tăgădui şi cu a lui bună priiminţă zise să fiie preţul casi tl. patru sute şi să să învoiască şi cu părintele Văleanu pentru havaetu pământului de supt acea casă. Şi Ţiganul nici până acum n'au mai eşit din casă ca să şi-o meremetisească Filip Şi, de vreme ce au rămas şi din toate ca aceasta de nu are vreme când să ş'o lipească şi să ş'o gătească, îşi cere Filip de la Ţigan acei tl. patru sute şi el ce va vrea să facă cu casa. De aceia vă orănduesc pă dumv. ca să mergeţi în faţa locului să faceţi preţuire acei casi a Ţiganului după cum să află acum, afară din podit şi şăndrilitu la un fundu, zidul pă de spre malul mănăstiri, ce sânt făcute de Filipu, şi, în frica lui Dumnezeu, cât veţi găsi cu cale că face casa să daţi şi prin supt-iscăliturile duv., ca, de nu-i va da Ţiganul acei tl. patru sute lui Filip înnapoi în soroc de doo săptămâni, să rămăe casa în stăpânirea lui Filip, ştiindu-i-să şi preţul ce ar putea face, că pământul este al mănăstiri,

a nu mai avea Ţiganul cuvănt de pricinuire în urmă. Şi, cum zic, de preciuire ce veţi face să daţi în scris în dosul acestui pitacu. Şi toţi dumv. sănătoşi ....vătaf. 817, Sepv. 30.

Plaiu Telajinului.

Fiindcă, după cinstita porunca dumitale următori fiind pentru pricina ce are Filip logft(?) cu un Prodea Ţigan pentru o casa care cere, mergănd la faţa locului, am găsit cu cale în frica lui Dumnezeu ca să mai dea Filip logft. taleri 70 peste taleri 400 ce i-au dat, bez dăn ceia ce au făcut logf. Filip la casă. Fiind cu noi de faţă, am găsit cu cale. Iar hotărărea cea dă săvărşăt rămăne dă către dumta. 817, Sept.

Pancu Polcov. Gheorghe David, Ianache Andreiu, Dumitrache Popovici, Zamfirache.

Plaiu Telj.

După alegerea orănduiţilor ce au găsit cu cale să mai dea Filip tl. şaptezeci Prodi Ţiganului peste tl. patru sute, de iznoavă viind amăndoo părţile înnaintea mea, rămăne întru mulţumire şi o parte şi alta spre a lipsi prigonirile dintre dănşi, rugăndu-mă, am adeverit şi eu cu iscălitura,

(Neînţeles.) 817, Septv. 4.

N. IORGA

INSCRIPŢII

INSCRIPȚII

Însemnări de pe cărțile vechii biserici a Sf. Arhangheli din Brăila (azi la biserica Sf. Spiridon).

1. „Efcologio“ venețian (incipit Διάταξις τῆς ἱεροδιακονίας).

2. Pe un *Anthologhion* din 7244:

Ačastă carte ce să cheamă Mineiu este a părentelui Neculaiu sin popa Ateodoru Vizireanu și este dăruită de dumnealui jupănu Niiță Suluca, să-i fie de pomire căt va fi viu, să se pomenească.

[State sin Ilie Ciamciu, logoft., 833, Aprelei 16.]

Și am scris eu, preot Neculaiu sin popa Ateodoru Vizireanu.

Această carte este a părintelui Neacșu sin popa Theodor otu Odaia Vizirului, ačt.

Și am scrisu eu, Zahariia, cu o mănă de țărănă, etc.; 833, Fevruare 17.

Să să știi că am cititu și eu, cel iscălitu într'această carte; să să știe de căndu au murit părintele Ion duhomnec otu sat Ciocile (popa Tache ot Ciocile) la leatu 1833, Dechevrii 28, și ca să să știe și de ce morte au răposat: de dalac, am însemnatu: popa Tach[e].

Să să știe că ačastă sfăntă carte a părintelui Nicolae duhovnic, sin popa Theodor din Odaia Vizirului iproci.

Dar se se știe că am scris eu, preot Nicolae Țuțuianu, și am scris cu o mănă de țerînă, etc. Dar se să știi că ačastă carte este dăruită de Ioan Sul. de pomană părintelui celui mai sus arătat cu numele și cu polecra; 1804, Apr. 4.

(Însemnare de moartea preotului din Ciocile, la 1833, 28 Decembre. Moșia e a „d. d. † Tache S.“).

3. Pe niște *Liturghii* din 7267:

Ačastă sfn. Liturghie am cumpărat-o eu, popa Mirea, de la nași-

mia Ştefana din Odaia Viziriului dreptŭ tl. 2, şi dreptŭ acasta am scris ca să să ştie că este a mea.

Ştefana *(cu mîna ei)*. Eu, popa Mirea.

Az pisah popa Mirea. Stana prez.

4. Pe un Triod de Veneţia, 1768: Αὐτὸ τὸ Τριώδιον ὑπάρχει τῆς ἐκκλησίας τῶν Μοαμετάνων τοῦ Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ καὶ ὅστις τὸ ἀποξενώσει ἔχετω τὸ ἀνάθημα (= Acest Triod e al bisericii Mahometanilor, a lui Mihail şi Gavriil, şi cine va înstrăina-o să fie anatema).

5. Pe un Mineiu de Veneţia, 1774:

Acest Mineiu este luat de logofătul Stoica cu toţi cărciumarii împreună pentru pomenirea lor şi a părinţilor..., în vreme oştilor. Stoica logofăt, 1789.

6. Pe un Apostol din Bucureşti, 1774:

Să să ştie de cănd am venit eu aici la Ibrăilă şi m'am tocmit dascal la biserica mai marilor Voevozi Mihail şi Gavriil Voevozi, puterile cereşti, şi pentru a fi ştiut am însemnat; 1818, Ianuarie intăi.

Şi la veleat 1826, Fevruar, întăia zi, l-am dat Apostolul de l-au legat un călugăr anume Ioan, preţ 6 lei pentru legat. Nic. dascal καὶ κάντηλαν αὐτοῦ (= şi candela lui).

7. Mineiu grec din Veneţia, 1775.

8. Pe un Mineiu de Rîmnic, Ianuar:

Să să ştie de cănd m'am hirotonisit eu, preotul Necula sin popa Dumitru ot Brăila, protopop Brăili, şi m'am hirotonit la hram[ul] lui Sfete Neculai la biserică la Vărsătură, la Proilavul Calinicu, la veleat 1814, Ghen.

Eu preotul *(sic)* lui părintele Neculaiu, popa Dumitru... elŭ di de la Peristoru au venit Zoi auzutu pópa... la tel (= let) 1820 *(confus)*.

9. Pe un Mineiu de Rîmnic, April:

Să să ştie de cănd am eşit eu, dascălul Dumitrache, din tărgul Brăilei, pentru frica ciumei, şi am eşit la ţară, în judeţul Ialumeţii, în plasa Stălnicii, Vlădeni, şi la 24 de zile ale lui Octomvre am mersu cu taica cu căruţa la satul Pisculeştii şi m'am căsătorit al 3-lea cununie...; 1813, Oc. 1.

Şi am scris, cel mai jos iscălit, popa Iacov arhimandrit al Proi-

Iavului, al Ibrăilei și al Driste, și pentru pomenire m'am iscălit ca să să pomeniască la mulți ani îndelungați, și prin învățătura a arhimandritului am scris eu, dascal Dumitrache.

Să să știe că acest Mineiu ci să numește Aprilie este al sfintei biserici ai Brăilei, unde să cinstește și să prăznuește sfinții mai mari Voivozi Mihail și Gavriil; April 28, 1818.

Să să știe când am scris eu, dascalul Constandin a preotului Neculaiu singhelul din Brăilă, și era văliat 1825, Apriile în 20 de zile; Costandin logft.

Și am scris eu, logofătul Costandin al Metropoliei Ibrăilei; mai sus tot eu am scris pentru învățătură, iar acuș am scris de temeiu; Mart 26, 1829.

Și am scris eu, logofătul Costandin, fečor preotului Neculaiu. Să să știe de când am vinit în Brăilă singhel, la veliat 1816, April 8.

(Scrie și la 21 April 1821.)

10. Pe un Mineiu de Septembre grecesc:

Acestu Mineiu Septemvre grecescu este al biserici al Mitropolie Brăila, unde să cinstește și să prăznuește hramul mai marelor Voivozi Mihail și Gavriil, și am scris cel mai jos iscălit, că cel ce cetește tot mă pomenește; 1819, Maiu 13.

Io Necolai dascal.

Să să știe de cînd am scris, ca să să pomenească la mulți ani îndelungați și nesvărșiți, de cînd s'au [....] Vvd. Gheorghe Caragià, Eliani Doamna, soțiia lui, de au pribegit în Țara Moscăliască; pentru că măna putrezește, iară cel ce cetește tot mă pomenește; iarăși, de nu zice: Dumnezeul să-l erte, da inima este ra. Ioan. Ioan.

11. Pe un *Mineiu* de Decembre românesc:

Acestu sfîntu Mineu este al biserici în care să cistește Mihail și Gavriilu; întru acestu Mineiu săntu praznicele cele mari.

Să să știe de cănd s'au făcut pace Turci cu Muscali, eram în tărgu Brăilei, căndu s'au cetit și poblecațiia în biserica, unde era popa Sava, și am scris pentru ținere de minte, la veleat 1812, Octom. 2.

(Și notă greacă din 1788.)

Omul fără de învățătură e ca puiul fără de aripi și ca corabia fără de cărmă, aminu; pilnicu [1].

[1] Pildnicul, fabulistul.

Eu, părintele Neculaiu, că 'm fostu la București și am adusu aceste Sfinte Minee care să cistește toti praznicile cele înpărăteștii.

Să să știe de cändu întratu Turci în Brăila și au venit Întim manzù[1] pentru cetate. și s'au dus la București și, ducăndu-se, s'au întălnit cu Capugibași Agi-Cismanu, și eu am întrat la el cu doi Fătășeni și cu un bucătar Manolachi, și era veliat acesta precum arată: 1812, Sept. în cinci (?).

... sin pop Dumitru, protopop ot Brăila.

12. Pe un Mineiu grecesc:

Să să știe de cînd am scris aici, pe acest Mineiu grecescu, 7322.

Să să știe de cănd au venit... Mitropolitu Dristis che Proilavu (= Mitropolitul de Drista și Proilav) chiro chir Anthim. Au venit la leat 1822. Au venit Mercuri și Joi, de Bobotează, au slujit leturghie păr. Vlădica, și pentru ținerea de minte am însemnat. Nic. dascăl.

Și era în vremea răzmeriții mari din pricina Grecilor. 1822, Maiu 30, Marți, în de seară, pe la chindie.

Socoteli: „la mama preoteasa", la „Turcu", la „Dache", „la un om".

13. Triod bucureștean de la 1782, lucrat de Ioachim de la Mitropolie. Notă din 1789.

14. Evanghelie de Buda, 1799, dată de Păharnicul Stambol la biserica Sf. Mihail și Gavriil (notă grecească).

15. Pe un *Penticostariu* tipărit de Gheorghe ierodiaconul Sugdurìs din Ianina:

Καὶ τόδε σὺν τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει τῆς ἐν 'Ιπραΐλᾳ ἁγίας τε καὶ ἱερᾶς ἐκκλησίας τῆς ἁγιωτάτης Μητροπόλεως τῆς τιμωμένης ἐπ' ὀνόματι τῶν παμμεγίστων ἀρχαγγέλων Μηχαὴλ καὶ Γαβριὴλ (anatema): Ὁ 'Ιβραΐλας ἡγούμενος Γρεκ... (?). (= Și aceasta împreună cu altele e a celei din Brăila sfințite și sfinte biserici a prea-sfințitei Mitropolii, cinstite în nume prea marilor arhangheli Mihail și Gavril... Al Brăilei egumen Grec...)

16. Pe un Penticostariu de Blaj, 1808: „A Sf. Spiridon".

Ačastă sfăntă carte ce să numește Pinticostar este al părintelui Demitrie erie, sin Tudorache Gubășanu, și cine s'ar ispiti ca să o fure cineva să fii afurisitu de trei sute și optzeci de sfinți pă-

[1] Mansùr?

rinți de carile a fătu soborile de la Meralichiia. Piatra să muceziască și feru să rugineascǎ și lemnu să putreziască, și trupu acelor să nu mai putreziască. Și amu scris eu, preot Demitri, 1820, Mart 4.

Dumitru erei ot sat Mărculești și cu tot neamu lor; 1822, Ghenar 21.

Demitri, Vlada, Ilinca, Petre, Ilii, Dobra, Dobra, popa Dumitru eri ot sat (rupt).

Acestu Penticostaru s'a cumpăratu de Pătru, de Ion, și au dat lui popi Mitri de pomenire în veci; 822, Ghenare 22.

De căndu amu făcut nunta eu, popa Mitrea, în luna lui Ionare (șters), Favore, leatu. La Martu 23 s'au născut Ilinca, leat 84; la Octomvre 28 s'au născut Petre; leatu 1812, la Octomvrie 23 s'au născut Ilie; leat 1814, la Iunie 15, s'au născutu Dobre; leatu 1826.

Acestă sfăntă carte ce să cheamă Penticostariu s'au cumparatu prin osteneala dumnealui Pătru Ethinu și cu soțiia lui Măriia și cu Ion Nițoiu și cu soțiia lui Dobra, și s'au datu în daru de pomană la popa Mitrea.

La Aprile 25 s'au născut Ioana; leat 1821, la Maiu 23, s'au născutu Safta; leatu 1822, la Fevreoar 9, s'au născutu Iordache; la Agostu 4 s'au născ[ut] Gregore, leat 1825.

(Nume Magdalina, Despa.)

Să se știe de căndu m'amu însuratu eu, Ilii sinu popa Mitria, otu satu Gibișani, și eria la anu —.

Să să știe de cănd au dat viforul, la luna lui Martie 13 zile, la anul 1821, și au fostu și făr seamă, de carile nu putea omul sa umple *(sic)* unde va vrea; și am scris eu pentru însemnare cu știință, ca să se știe de pomenire în vechi omul (?).

Însemnare pentru ca să se știe de căndu au venit Moscali, la leatu 1828, Maiu 9. Petre.

Să să știe de candu s'au cutremurat pămăntu: Noemvre 14, la sfăntul A[po]stol Filipu, lăsat de postu Naștiri, de postu Craĉunul, leat 829, și era Vlada bolnavă rău.

Să să știi de căndŭ au dat vifor, la luna lui Martu, la leat 1821, Martŭ 23.

17. Chiriacodromiu al lui Nichifor Theotokis, vol. I, ἐν Ἰασίῳ, ἐν τῷ δι' ἐράνου τῶν φιλομούσων νεουργηθέντι τυπογραφείῳ (= la Iași în tipografia din nou ridicată cu cheltuiala iubitorilor de Muse), 1816. Prefața e iscălită: N. ὁ A. Clișeul inițial are însemnarea

unui elev al ui Asachi: Ὑπὸ Κωνδολέου ἐχαράχθη (= s'a gravat de Condoleu).

18. Pe un Mineiu de Iunie romănesc:

Eu popa Sofronei ottu tărgul Ibrăila, la sfănta Mitropolei.

Să să ştie de cănd am venit aice, în tărgul Brăila, de am slujăt la sfănta biserecă a mai mare oru [arhangheli Mih]ailu che (Καὶ) Gavril, şi învăţam eu copii; 817, Iunei 5.

Eu, Vasile dascăl.

19. Parafrasa Crezului, în greceşte, de Nichifor Teotochi, 1829.

24. Pe Didahii, Iaşi 1837:

Trebue să cetim puţin bine, şi adese ori o singură scriere recitită cu băgare de seamă şi meditată cu încetul luminează mintea mai mult decît mii de cărţi cetite pe fugă fără rînduială, fără gîndire şi alegere. Seneca.

20. Pe un *Teodoret* din 1840:

Ačastă carte ce să chiamă Tîlcul sfinti Psaltiri este cumpărată de noi preoţi, cumpărată cu bani din casăle noastre, taleri 29, adecă douăzăci şi noaă de lei; 1842, Fev. 24. Preot Nicolae Ţuţuian.

MARIA E. HOLBAN

UN RAPORT FRANCES DESPRE MOLDOVA (1828) AL CONSULULUI LAGAN

PUBLICAT DUPĂ UN MANUSCRIPT DIN ARHIVELE MINISTERIULUI AFACERILOR STRĂINE DIN PARIS

Notice statistique sur la Moldavie (1828)

Jassy, 3 janvier 1829.

Monseigneur,

L'importance politique à laquelle la Moldavie s'est élevée depuis quelques années et le peu de notions précises qui existent sur cette principauté m'ont engagé à en prendre une connaissance exacte, afin de pouvoir fournir les moyens de l'apprécier à sa juste valeur et d'estimer les avantages de commerce qu'elle semble présenter. C'est le fruit de nombreuses recherches que j'ai dû faire pour parvenir à ce but que je prends la liberté d'offrir aujourdhui à Votre Excellence. Puisse-t-elle accueillir cet hommage avec indulgence et n'y voir qu'une preuve de mon zèle comme de mon désir de mériter sa bienveillance!

Je suis avec respect, Monseigneur, de Votre Excellence

Le très humble et très obéissant serviteur,

LAGAU.

PRÉCIS HISTORIQUE.

La Moldavie, qui, dans les tems les plus reculés, était habitée par des hordes de Gétes, Massgètes et Daces, fut conquise par Trajan au commencement du second siècle de l'ère chrétienne; elle prit, avec la Walachie, la Transylvanie et le Banat de Temeswar, le nom de Dacie et devint sous cette nouvelle domination une terre d'exil [1], mais les Romains ne possédèrent pas longtems ces contrées.

[1] Les déprédations des Daces, que Strabon considérait comme formant partie de la nation thrace, et les humiliations que Décébale, leur dernier roi, fit éprouver à l'empereur Domitien provoquèrent l'expédition de Trajan contre ces barbares. Ce ne fut qu'après des efforts réitérés qu'il parvint à les subjuguer.

L'irruption des Goths força bientôt Aurélien de les évacuer et dès lors elles furent, tour à tour, réduites à l'esclavage par les Sarmates, les Huns, les Slaves et les Tartares, tels que les Moangoures et Koumans.

Vers l'année 1350, quelques tribus d'Esclavons, refugiés en Transilvanie, vinrent, sous la conduite de leur chef Dragoch, s'établir dans ces pays dévastés et y érigèrent un État, dont la suprématie, toujours en litige, ne tarda pas à être disputée par la Hongrie et la Pologne. Enfin, après avoir été, pendant plus d'un siècle, le théâtre des guerres des Turcs, ces provinces furent soumises en 1526 au croissant: La Moldavie, par une convention volontaire, la Walachie par le droit de conquête. Toutes deux conservèrent le privilège d'élire leurs hospodars; mais, l'impatience du joug ayant fait naître de temps en temps des tentatives d'insurrection et le prince Démétrius Kantimir s'étant allié en 1711 au Czar Pierre I-er, la Porte leur retira ce droit et mit dès cette époque leur administration ou plutôt leur exploitation à l'enchère parmi les Grecs phanariotes. Ceux-ci furent en possession du privilège de la régir jusqu'à la dernière révolution (1821), qui détermina le Gouvernement ottoman à reprendre les hospodars dans le sein de la nation.

SITUATION. ÉTENDUE.

Cette Principauté est située entre le 45° 40′ et le 48° 30, de latitude septentrionale, le 23° et le 27° de longitude. Elle est bornée au Nord et à l'Est par le Pruth, à l'Ouest par les monts Karpathes, au Sud par la Walachie et se divise en haute (tzara de sus) et basse (tzara de djos). La haute, commençant à Jassy, se termine au couchant par les Karpathes; la basse s'étend vers l'Orient jusqu'à Galatz.

Avant la perte qu'elle fit de la Bukovine en 1775 et le traité de Bucharest (1812), par lequel elle fut forcée de céder la Bessarabie, appelée son grenier, on estimait son étendue à 1700 milles carrées d'Allemagne, mais aujourd'hui elle n'en possède tout au plus que 900, d'après une carte dressée récemment par un ingénieur russe, qui a rectifié une partie des erreurs renfermées dans celle du général Bawer, de l'aide-de-camp général Schmidt, de Sulzer, de d'Anville, enfin de Schrambl.

NOMS DES DISTRICTS ET CHEFS-LIEUX. NOMBRE DE CERCLES, VILLES ET VILLAGES.

NOMS		NOMBRE PAR DISTRICT DU		
des 16 Ispravenitchies ou district,	des chefs lieux de ces districts	Cercles	Villes (a)	Villages (ɓ)
Soutchava	Folticheny	6	3	122
Niamz	Niamz	6	3	138
Roman	Roman (c)	3	1	90
Bacou	Bacou	6	4	114
Poutna	Fokchan (d)	9	4	136
Tekoutch	Tekoutch	6	2	119
Kovourlouis	Galatz (e)	4	2	82
Toutova	Berlat	6	1	184
Vaslouis	Vaslouis	5	1	125
Falchi	Falchi	5	2	111
Hertza	Hertza	1	1	25
Dorohoi	Dorohoi	5	2	97
Bottouchan	Bottouchan (f)	3	2	76
Herlau	Herlau	4	1	73
Kerligatura	Tirgo-formose	2	2	50
Yassy	Yassy	5	3	141
	Totaux . .	76	34	1.683

OBSERVATIONS

a) Les maisons ou plutôt les cabanes des villes sont bâties en forme de croix à l'aide d'une terre glaise mêlée de fumier.

ɓ) Les villages sont composés de huttes de 6 à 7 pieds de large sur autant de haut, éparpillées dans un vallon ou dans un bois et ordinairement sans jardin ou sans cour.

c) Les environs de Roman sont admirables : c'est le siège d'un évêque.

d) Fokchan est la ville frontière des deux principautés ; la moitié appartient à la Walachie, l'autre à la Moldavie.

e) La population du port de Galatz est de 5.000 habitans.

f) Bottouchan est après Galatz la ville la plus importante de la Moldavie. Elle n'est peuplée que de marchands juifs et arméniens, qui fréquentent la foire de Leipsic.

FLEUVES, RIVIÈRES, LACS, ÉTANGS

Peu de pays sont aussi heureusement arrosés que la Moldavie et renferment autant de rivières et de ruisseaux, lacs et sources d'eau-vive. Les rivières, dont les unes sont navigables et les autres pourraient le devenir, se déchargent toutes directement ou indirectement dans le Danube, qui roule ses eaux sur les points les plus favorables au commerce du pays. Les principales sont :

Le Pruth, connu des anciens sous les noms de Hierasus, Parota et Pyretus, descend des Karpathes, coule le long du district de Dorohoy, passe à quatre lieues de Yassy, hauteur à laquelle il reçoit déjà des barques, et tombe dans le Danube près de Reny, après s'être grossi d'une foule de petites rivières, entr'autres de cele de Baklouis[1]. Le Siret prend sa source près de Cernovitz, traverse les districts de Dorohoy et d'Herlau[2], reçoit huit petites rivières, se joint à la Berlat[3] et va se perdre dans le Danube près de Galatz.

La Moldava[4], qui a donné son nom à cette province, conflue avec le Sireth près de Roman.

La Bistritza vient de la Bukovine et se jette dans le Siret. Cette rivière fournit d'excellentes truites.

Enfin la Putna et la Mikova[5], qui servent de frontière à la Moldavie du côté de la Walachie, se joignent près de Fokchan, où elles prennent le nom de petit Siret.

Parmi les lacs, on cite celui de Bratish[6], entre le Siret et le Pruth, avec lequel il communique par le canal de Prutetz ; il a deux lieues de large sur six de long.

Et le lac de Dorohoy, renommé par la variété de ses poissons.

Les étangs sont, également, en grand nombre. Dans chaque propriété de boyards et surtout dans celles du clergé, on en trouve qui, alimentés par les eaux pluviales, nourrissent beaucoup de poissons.

---

[1] Bahlui.

[2] Hârlău.

[3] Bârlad.

[4] Moldova.

[5] Milcov.

[6] Brateş.

MONTAGNES-EAUX MINERALES

Les montagnes principales de ce pays sont les Karpaths, parmi lesquelles celle de Tschaklow[1], près de Piatra, se distingue par sa hauteur et son étendue. Des avenues presqu'inaccessibles ne sont connues que des gens qui y font leur demeure ordinaire. Dans les tems de révolution ou de guerre elle sert de refuge aux habitans du plat pays.

On trouve dans les montagnes plusieurs sources d'eau minérales d'une force et d'une efficacité extraordinaire. Les plus connues sont les eaux acidulées ferrugineuses de Borka, d'Okna, de Niagra et sulfureuses de Strunka[2].

SOL

Le sol des plaines et des vallons est composé d'une terre noire et argileuse, très propre à la culture de toutes sortes de grains, surtout du froment. Le sol des collines et montagnes est communément grisâtre, imprégné de nitre et en général très peu pierreux. L'aridité n'existe que sur les montagnes; partout ailleurs, la surface de la terre, couverte d'arbustes, de fleurs odoriférantes et de plantes d'une hauteur prodigieuse, décèle une végétation riche et vivace, à laquelle la main de l'homme est restée pour ainsi dire tout à fait étrangère. La distribution admirable des plaines, des collines offre les sites les plus pittoresques et fait vraiment regretter qu'on n'ait pas cherché à les embellir, du moins à y confectionner des routes. Celles-ci sont en quelque sorte mobiles; elles disparaissent dans les temps de pluies, et le paysan est souvent obligé d'attendre qu'un peu de sécheresse ou de gelée lui permette de s'en frayer une nouvelle et d'arriver par ce moyen à sa destination.

CLIMAT

Le climat est très variable et l'on trouve quelques fois la température des quatre saisons dans une seule journée. L'hiver est long, l'été court et pauvre en beaux jours. L'air, d'ailleurs, n'a point cette élasticité qui caractérise les climats occidentaux. On

---

[1] Ceahlău.
[2] Strunga.

s'en apperçoit par l'abattement et la mélancolie ordinaires des habitans. Ce vice dans l'atmosphère peut être attribué à la quantité de marais et d'eaux stagnantes dans les vallons et prairies, à l'épaisseur des forêts, à l'humidité naturelle de tant de terres incultes, enfin à la situation du pays par rapport au soleil.

TERRES CULTIVÉES

Il y a tout au plus un cinquième de la Moldavie de défriché et mis en terres labourables. Celles-ci appartiennent presque toutes aux monastères et aux boyards, qui s'en sont emparés peu à peu, soit en expropriant les petits propriétaires au moyen de limites qu'ils faisaient placer de vive force, soit en cherchant à leur prêter de l'argent, pour pouvoir ensuite les obliger à leur faire l'abandon de leurs biens; soit enfin en obtenant quelques portions des anciens domaines des Hospodars qui n'en possèdent plus aujourd'hui.

PÂTURAGES

Les pâturages et les prairies répondent parfaitement à la bonté des champs. Ils nourrissent non seulement les nombreux troupeaux de chevaux, de bêtes à cornes et de moutons, mais encore ceux que les propriétaires de la Transylvanie y font passer tous les ans en vertu d'anciens traités entre l'Autriche et la Porte. On compte en Moldavie 90.000 falches de pâturages[1].

BOIS ET FORÊTS

La Moldavie possède de vastes et belles forêts. Les montagnes en sont couvertes, et une grande partie du plat pays en est garnie. Ces forêts sont entremêlées de poiriers, pommiers, cerisiers, ce qui fait penser qu'elles renfermaient anciennement des villages, dont on trouve, d'ailleurs, de loin en loin quelques ruines. Au lieu de les exploiter avec soin, on les a toujours dévastées au profit de la Porte. Le bois le plus commun est l'aulne, l'érable, le cormier, le chêne et le hêtre. Le chêne surtout est d'une grandeur particulière et sert à la construction des vaisseaux turcs. Le sapin ne se trouve que sur les montagnes; il est d'une espèce

[1] La falsche est de 3.240 toises carrées.

plus noble que le sapin ordinaire, fort haut, fort droit et presque sans noeuds, mais, d'après l'examen qu'en a fait, il y a trois ans, un Français, ancien capitaine de navire, venu d'Odessa pour cet objet, il paraîtrait qu'il n'a point les qualités de durée nécessaires auç mâts.

PRODUCTIONS, AGRICULTURE, ÉCONOMIE RURALE

Les montagnes, entr'autres celles qui avoisinnent la ville de Niamtz, sont remplies de mines de to·les sortes de métaux, encore vierges, au moins depuis le temps des Romains.

On trouve en différents endroits l'or, l'argent, le mercure, le cuivre, le bitume, le soufre et le charbon de terre. En 1811 des minéralogistes furent envoyés de St.-Pétersbourg pour explorer les monts Karpaths et y découvrirent de larges veines de ces métaux; mais, au moment de commencer les travaux, la paix fut conclue et tout resta dans l'état primitif. En outre plusieurs rivières roulent des grains d'or, qui sont recueillis par des Bohémiens appartenant au prince et servent à acquitter un partie de leur tribut. Il y a même une rivière, Bistritza, qu'on a surnommée dorée, parce que des parcelles d'or se trouvent jointes au sable qu'elle charrie. Quoi qu'il en soit, des richesses aussi clairement annoncées par la nature et aussi avidement recherchées ailleurs sont absolument négligées dans cette principauté, ce qui provient principalement de l'indifférence qu'ont toujours montrée les hospodars pour le bien-être du pays et du besoin de cacher ces trésors à l'avidité des Turcs.

Les oknas ou mines de sel sont seules exploitées et se trouvent réunies dans le district de Bakau, où l'on remarque la montagne de Groseschty. Leur produit n'a d'autres bornes que celles de l'exploitation. Ce sel est du plus pur cristal et le même que celui de Wieliczka en Pologne.

Les chevaux moldaves, quoique plus grands que ceux de la Walachie, sont cependant d'une petite espèce. Vifs, dociles et capables de supporter de grandes fatigues, ils conviennent on ne peut mieux à la cavalerie légère. Ils restent l'été en pleine campagne et l'hiver ils sont parqués comme des moutons. On les nourrit avec de l'herbe ou du foin, et ce n'est que lorsqu'ils commencent à travailler qu'on leur donne parfois de l'avoine ou de l'orge. La race des chevaux s'est singulièrement améliorée

depuis que les boyards ont vu le gouvernement prussien établir un haras dans les environs de Dorohoy et qu'ils en ont formé eux-mêmes à l'aide d'étalons turcs. Il y a beaucoup de propriétaires qui possèdent aujourd'hui jusqu'à 600 chevaux, dont le nombre dans cette province est estimé à 300.000. Un cheval de trois à quatre ans, auquel on fait jeter le lacet dans les haras, coûte de sept à douze ducats.

Les boeufs servent seuls au labour ainsi qu'aux transports, et, l'exportation en étant permise, l'on a constamment cherché à en augmenter la quantité. Dans cette vue on ne tue presque point de veaux. Le nombre des boeufs et vaches employés aux travaux de la campagne et de ceux destinés a l'exportation est évalué à 1.600.000. Celui des buffles, qui donnent un lait très gras et préféré à tout autre, à 5.000.

Les bergeries sont considérables et, malgré les vexations exercées par les fermiers du droit sur les moutons et par les agents de subsistances de Constantinople, les propriétaires se sont attachés à multiplier leurs troupeaux de brebis, qui leur offrent des bénéfices certains par le lait, les six sortes de fromage, entr'autres celui appele caccio-cavallo, la laine et les peaux qu'ils en retirent. La viande d'agneau est d'ailleurs très recherchée et l'on en fait une grande consommation. D'après des calculs qui méritent confiance on peut porter à 1.500.000 le nombre des moutons et des chèvres qui existent actuellement en Moldavie, ainsi à la moitié environ de ceux de la Walachie.

Il y a deux espèces de moutons; les moutons ordinaires et ceux dits cigayes. Ces derniers ont la laine plus fine que les premiers. Au reste jusqu'à présent ou n'a point songé à en améliorer la qualité sous ce rapport comme sous presque tous les autres: la quantité entre seule dans les vues des Moldaves.

Les porcs étonnent autant par leur nombre que par leur air de prospérité: ils ne s'exportent point comme en Walachie.

Le gros gibier est également en abondance dans cette province. Les forêts et les montagnes fournissent des cerfs, chevreuils, sangliers et les plaines des lièvres et des renards. Dans les Karpaths on trouve des loups, des ours et d'autres bêtes carnassières. On y voit aussi des aigles, des faucons et une grande variété d'oiseaux de proie.

La quantité du menu gibier est vraiment remarquable. La

perdrix grise, l'outarde, la gelinotte, le coq de bruyère, la bécasse, la bécassine, la caille sont d'un goût délicieux.

Les oiseaux aquatiques, tels que les pélicans, les canards de plusieurs espèces, couvrent les étangs et les ruisseaux. La volaille abonde dans les villages, mais la chair en est dure.

On sale une quantité prodigieuse de poissons, qui se consomme dans le pays. Les truites qu'on marine dans les montagnes sont très recherchées.

Parmi les insectes, les plus redoutés sont les sauterelles. On en voit souvent des nuées, qui couvrent les champs à cinq et six pouces de hauteur et qui, après avoir fait disparaître toute la récolte d'un district, portent la désolation ailleurs.

Il y a beaucoup d'abeilles en Moldavie: elles trouvent dans les champs comme dans les bois une nourriture facile et fournissent un miel qui ne le cède en bonté qu'a celui du Mont Hymète et qui est, en même temps, un des plus riches produits du pays. On réunit ordinairement dans le voisinage d'un bois et d'un ruisseau soixante à cent ruches. Celles-ci sont grossièrement faites: c'est un simple tronc creusé, où l'on pratique deux ou trois trous dans le bas. Le miel et la cire se récoltent sans soin. On a même l'usage barbare, après avoir séparé les abeilles dont on a besoin pour l'armée suivante, d'étouffer, par le moyen de la fumée, toutes celles qui deviennent inutiles et de les faire bouillir dans une chaudière pour augmenter la quantité de cire.

Les procédés les plus ordinaires sont employés pour l'agriculture. Jamais on ne fume les terres. Après avoir laissé en jachère celles qui ont produit des grains, on change de culture. Lorsque le blé est moissonné, on le fait fouler par des chevaux, on le serre dans des fosses, qu'on sèche préalablement [1] d'ailleurs; le paysan, soumis à des corvées nombreuses, ne s'intéresse pas plus que le propriétaire à l'amélioration des terres. Loin de là, il ne veille qu'à se procurer ce qu'il lui faut strictement pour ne pas mourir de faim, dans la crainte qu'on ne lui enlève le fruit de son travail.

Les grains qu'on cultive sont le froment, le coucourouze ou

[1] L'on a découvert, il y a peu d'années, une fosse qui, depuis plus de 40 ans, récelait des blés qui ont été trouvés dans un parfait état de conservation.

popochoï (blé de Turquie), l'orge, le sarrasin, le millet et quelque peu d'avoine. On récolte également peu de seigle par ce que les habitans ne mangent que du pain de froment et de millet ou une espèce de pâte, appelée mamaliga, préparée avec du coucourouze (maïs).

On sème peu de lin et de chanvre ; la majeure partie se consomme dans l'intérieur.

On cultive le tabac dans plusieurs districts ; mais le peuple seul en fait usage. Le meilleur est celui des cantons de Houche et de Pascan.

Le vignoble est un objet considérable de culture. Cependant l'art de faire le vin est encore dans l'enfance. Le vigneron ne sait pas ce que s'est que de sarcler la vigne; il se contente de remuer un peu la terre une fois l'an autour du cep et laisse ensuite croître l'herbe de tous côtés. Les vins moldaves sont légers et aqueux : mais parfois d'un goût assez agréable. Ceux d'Odobecht et de Cotnar sont les meilleurs. Le dernier, dont la couleur est presque verte, est le plus estimé et a plus de corps que les autres. En autre il y a un vin d'absinthe appelé pélin, qui figure sur toutes les tables et qu'on boit souvent même de préférence aux autres. Le clergé possède au moins la dixième partie des vignobles, qui produisent environ 4.700.000 vedras [1].

On trouve beaucoup de melons d'eau, cerises, prunes, pêches, abricots, etc., mais en général les fruits se ressentent du peu de soin qu'on prend de leur culture. Ils sont aqueux et causent des maladies.

POPULATION.

La population de cette province a été de tout tems incertaine et flottante. Elle augmente à l'époque des levées militaires ou de la perception des impôts en Transylvanie ou en Russie et diminue toujours par les crises fréquentes de la Moldavie, telles que la guerre, la peste, la famine et d'autres maux dont un seul suffirait pour dévaster et dépeupler le pays le plus florissant. Des rôles bien tenus à la Trésorerie, des registres de naissances et de morts mettraient l'autorité à même de calculer le flux et le reflux de cette population, qui ressemble à un ouvrage de marqueterie;

[1] Environ 280.000 futailles de 300 bouteilles.

POPULATION	NOMBRE ET DÉSIGNATION DES FAMILLES — SOUMISES AU BIR [1] OU CAPITATION						QUI PAIENT LA CAPITATION PAR DES RÈGLEMENS PARTICULIERS							
	Birniks [2]	Sokotelniks [3]	Breslaches [4]	Juifs de cabarets [5]	Total des quatre classes	Montant de la capitation annuelle en piastres	Mazils [6]	Bouptaches [7]	Rouptils [8]	Marchands Chryssovolites [9]	Marchands Juifs [10]	Bégénars [11]	Total des six classes	Montant de la capitation annuelle en piastres
Des 16 districts	53.641	29.707	13.003	1.142	97.528	1.039.468	2.059	4.039	1.280	565	2.792	3.001	13.673	141.755
de Yassy	752	„	„	„	752	8.520	„	„	14	81	1.000	„	1.0ς5	10.257
	54.393	29.207	13.003	1.142	98.280	1.047.988	2.059	4.039	1.294	646	3.729	3.001	14.768	152.012

POPULATION	LIBRES D'IMPÔTS					
	Boyards avec caftan [12]	Postelnicheis ou autres privilég. [13]	Employés des administrations	Sujets Étrangers [14]	Slougitors [15]	Total des cinq charges
Des 16 districts	567	1.750	4.218	1.012	21.488	29.511
de Yassy	321	155	1.256	1.005	119	2.380
	888	1.905	5.474	2.017	21.607	31.891

POPULATION	TOTAUX		NOMBRE ET DÉSIGNATION DES INDIVIDUS NON COMPRIS DANS LES ÉTATS DE LA VISTÉRIE (TRÉSORERIE)						ECCLÉSIASTIQUES				
	Nombre d'âmes quatre par famille	Capitation par année en piastres	Bohémiens [16]	Juifs [17]	Moines	Religieuses	Veuves de Boyards, et femmes divorcées	Domestiques des boyards [18]	Popes	Diacres	Sous-Diacres	Suppléans	Total
Des 16 districts	562.848	1.181.223							3.451	2.085	1.985	279	7.800
de Yassy	16.907	18.777	42.000	30.000	3.500	1.500	300	1.500	213	85	439	120	857
	579.756 (a)	1.200.000	78.800						3.664	2.170	2.424	399	8.657

[1] La capitation (bir), partout arbitraire dans ses procédés, est un véritable fléau pour les artisans et paysans moldaves. Dans la vue de s'y soustraire ils quittent souvent leurs misérables huttes et cherchent un refuge dans les bois ou dans un autre district (voir le chapitre des revenus pour plus amples explications).

[2] Birniks, on appelle ainsi ceux qui paient le bir ou capitation. Ils sont pour la plupart paysans et étaient anciennement serfs, mais le prince Maurocordato les affranchit en 1747 et en fit des tributaires corvéables. Ils se divisent en trois classes, les Frontaches, Miscolaches et Codaches. Les Frontaches ont en propre plus de quatre beufs de labour, les Miscolaches en ont quatre on deux et les Codaches n'en ont point du tout.

[3] Sokotelniks, ce sont des paysans qui paient la capitation comme les Birniks; mais pour s'exempter des corvées du gouvernement ils se font corvéables des Boyards, qui les traitent quelque fois plus mal que les employés du Prince. Le nombre de leur corvées est fixé à 12 jours, qu'on convertit souvent en 60 et 70.

[4] Breslaches, ou gens de métiers; ils ne diffèrent des Sokotelniks qu'en ce qu'ils ne sont accordés qu'à des boyards propriétaires de villages.

[5] Juifs de Cabarets. Ces Juifs ayant à ferme presque tous les cabarets du pays sont les sangsues des paysans qui, forcés de prendre à crédit chez eux, doivent leur livrer plus tard en paiement tout ce qu'ils possèdent.

[6] Mazils. Les Boyards en retraite ou en inactivité de service étaient appelés anciennement Mazils. Dans la suite ce nom fut porté par les descendants de ces mêmes boyards, mais maintenant cette classe ne renferme en quelque sorte que des individus qui y ont passé abusivement des classes les moins favorisées. Ils aquièrent le titre de Mazil par des lettres patentes du prince (chryssows). Leurs privilèges consistent à être exemptés des corvées en acquittant l'impôt en quatre termes d'après la somme déterminée dans leurs patentes et à payer les autres droits connus sous le nom de rossoumates sur un taux moins élevé. La Vestérie (Trésorerie) les emploie à différents services en qualité de zaptchys (huissiers) et les ispraneviks (chef de districts) n'ont pas le droit de leur faire subir une punition corporelle sans un jugement de la Vestérie.

[7] Rouptaches. Les enfants des popes formaient cette classe dans son origine, mais, aujourd'hui, on y admet toutes sortes de gens par des lettres patentes. Ils ont à peu près les mêmes privilèges que les mazils, mais ils paient les rossoumates à l'instar des simples tributaires.

[8] Rouptils. Cette classe ne devrait se composer comme autrefois que des fils d'étrangers à la seconde génération; mais, par faveur, on y admet des indigènes. Ils jouissent des mêmes privilèges que les rouptaches, ainsi que de la faculté de satisfaire à la capitation en deux paiemens.

[9] Marchands Chrissowolites. La plupart de ces marchands sont Grecs. Ils acquièrent ce nom par des chryssows (lettres patentes, et se divisent en deux classes. Leurs privilèges se bornent à payer la capitation en deux fois, à la St. George et à la St. Démètre. Chaque chryssow porte un nombre déterminé de personnes, auxquels il confère le droit d'exempter des rossoumates une certaine quantité de bestiaux et d'affranchir de la capitation quelques domestiques.

[10] Marchands Juifs. Ces marchands se divisent en deux classes, Juifs chrysowelites et Juifs arendaris (fermiers). Les premiers sont porteurs de patentes et les autres sont simplement inscrits à la Vestérie (Trésorerie). Les chryssowolites paient la capitation d'après la teneur de leur patente et sont exempts de corvées. Les arendaris en sont également exempts; mais ils payent la capitation comme les simples tributaires.

[11] Bégénars. Ce sont des paysans émigrés de la Russie ou de la Transilvanie. Ils figurent presque tous parmi les Sokotelniks ou les Breslaches.

[2] Boyards avec caftan. Voir l'article des Boyards.

[13] Postelnicheis. — Les postelnicheis sont des titulaires qui jouissent de plus ou moins de privilèges selon leurs patentes. Ils n'ont aucun emploi fixe et servent parfois en qualité de zaptchys (huissiers).

[14] Sujets Étrangers. — La plus grande partie des étrangers sont des ouvriers en vagabondage.

[5] Slougitors. — Les slougitors étaient anciennement les soldats du pays, mais, aujourd'hui, ce ne sont que des individus choisis parmi les paysans ou artisans et qu'on exempte de la capitation ainsi que des corvées à condition qu'ils serviront, à tour de rôle, dans les diverses parties de l'administration sous les noms de copii de la Vistierie (commissionnaires), d'aprods (huissiers), seymens (gens de milice), lefedjis (exempts de police), darabany (espèce de gendarmes), calaraches (courriers extraordinaires), lipkans (courriers ordinaires). Ils paient les rossoumates à l'instar des tributaires.

[16] Bohémiens. — Les Zigans (Bohémiens), que les uns font provenir d'une colonie égyptienne et que d'autres prétendent être les descendants des Yaziges des bords du Danube, dont parlent Pline et Strabon, appartiennent soit au prince, soit aux boyards. Ils se divisent en deux classes, les citadins et les nomades. Les premiers sont obligés de travailler gratuitement pour leurs maitres. qui les emploient en qualite de domestiques, cochers, cuisiniers, charpentiers, tailleurs, etc. Les nomades acquittent la dette de la servitude en numéraire. Ils passent l'hiver dans les forêts et l'été, campent par bandes de 60 à 80 dans les environs d'une ville ou d'un village, couchant sous une tente, dont leur charriot fait la charpente, et fabriquent, sous cet abri, toutes sortes d'objets en fer ou en bois, pendant que leurs bestiaux broutent autour d'eux l'herbe des champs et leur fournissent le lait, avec lequel ils détrempent la pâte bouillie de maïs (mamaliga) qui les nourrit. Ils sont d'ailleurs couverts de haillons, les enfants jusqu'à l'âge de 13 ans vont entièrement nus et demandent l'aumône dans cet état jusqu'au milieu des promenades publiques. Ils ne reconnaissent aucune religion, vivent ensemble comme des brutes et sont, en général, voleurs. Les Zigans ont les cheveux noirs et roides, le visage long, le nez aquilin, les yeux grands, les dents superbes et le teint cuivré. Leur langue est celle des Copthes.

[17] Les Juifs pullulent dans cette principauté et y exercent presque toutes les professions. Ils proviennent de la Galicie.

[18] Les domestiques sont appelés en général couvreurs de table et ne doivent point être confondus avec les suivans ou espèce de pages, les vatafs (intendants), les écrivains, etc., qui sont souvent des boyards de la troisième classe. Les esclaves (bohémiens) font tout le service de la maison; chacune en renferme de 30 à 40.

(a) En ajoutant à ce total de 579.756 celui les ecclésiastiques et des individus non compris dans les états de la Vestérie, on aura pour la population entière un total de 667.213 âmes.

mais, comme il n'existe rien de semblable et que tous les pouvoirs sont confondus, ce n'est qu'à l'aide de la capitation, des extraits de quelques prétendus registres de la Vestéria (Trésorerie), d'une foule de renseignemens recueillis d'anciens fonctionnaires, d'observations et de comparaisons faites les années 1826 et 1827 qu'on a pu parvenir à dresser l'état suivant. Au surplus il approche autant que possible de la vérité et donne une idée suffisante des nombreux privilèges, ainsi que de l'inégalité qui règne en matière d'impôt.

GOUVERNEMENT.

Hospodars-Divan-Tribunal des affaires étrangères, Tribunal des affaires criminelles. Vestérie (trésorerie). Hetmanie (Police Générale). Adgie (police de la ville). Boyards.

HOSPODARS.

Les Hospodars ou Vaivodes ont rang de pacha à trois queues et reçoivent leur investiture de la Porte avec la pompe et les cérémonies observées ordinairement à la création des Visirs. Ils sont précédés par un Caïmacane dans leur principauté, où ils arrivent plus tard, eux-mêmes, escortés par des officiers turcs chargés de les y installer.

C'est à Galata, couvent situé près de Yassy, qu'ils reçoivent les félicitations des grands dignitaires et les bénédictions du clergé. Là aussi l'air de soumission basse qu'ils affichent à Constantinople disparaît pour faire place à un maintien plein de hauteur. L'esclave est, pour la première fois, habillé en prince et le rôle de maître ou plutôt de despote commence. En effet le pouvoir des Hospodars est absolu : tous l'ont exercé avec plus ou moins de rigueur. Ils n'ont, d'ailleurs, qu'un soin, qu'une affaire, qu'une science, de remplir leurs coffres tout en satisfaisant aux obligations qu'ils contractent pour devenir prince et de faire face aux exigences de la Porte sans déplaire à la Russie

Le terme moyen du règne de ces souverains grotesques n'est guère plus de trois ans ; la plupart ont payé de leur tête l'inégalité qu'ils avaient mise dans le partage de leurs biens avec le gouvernement ottoman ; d'autres se sont enfuis pour jouir impunément de ceux qu'ils avaient extorqués.

La Cour nombreuse et brillante des Hospodars forme un triste contraste avec la dépopulation et l'oppression qu'on remarque dans le pays. Elle se composée:

1-e. Du grand Postelnik; c'est le premier ministre, le maître des cérémonies, l'homme de confiance du prince. Il est chargé de sa correspondance générale et secrète et répond aux consuls au nom de son maître. Il reçoit, outre ses appointements, un droit sur toutes les fermes, comme une somme très forte de toutes les personnes qui sont élevées à la dignité de boyard ou qui obtiennent des charges. Les employés suivans dépendent de lui.

— Le Gramatic (secrétaire) de la postelnichie.

— Le second et troisième Postelnik (expéditionnaires).

— Douze Postelnicheis, gardes de l'escaliers.

— Le Vataf ou chef des calaraches (courrier du prince), ainsi que quarante calaraches.

— Et l'odabachie ou chef des lipcans (courriers pour l'intérieur), ainsi que 40 lipcans, dont 20 sont toujours de service.

2-e. Du Grand Camarache (chambellan); c'est le trésorier particulier du prince, l'intendant de sa maison, le chef de la prison des boyards, dite camara, le juge des Arméniens et Juifs et le protecteur de tous ceux qui ne sont pas inscrits sur les états de la Vestérie (Trésorerie), ni protégés par les consuls. Son revenu consiste, en partie, dans la perception d'un droit sur les poids et mesures (okarit) et sur l'aunage (pik), droit dont il ne rend aucun compte. Il a sous ses ordres:

— Le second Camarache, chef de la garderobe.

— Le second Spathar — porte-épée.

— Le Mouhourdar — porte-cachet ou gardien du grand sceau, qui représente une tête de boeuf.

— Le Divictar — porte-encrier.

— Le Cafedgi Bachi, qui présente le café.

— Le Peskerdgi Bachi, porteur d'un essuir main brodé en or.

— Le Tchibouki Bachi, qui donne la pipe.

— Le Bourdangi Bachi, qui a soin des parfums.

— Le Cherbekchi Bachi, qui présente les rafraichissemens.

— L'Itchohadar, qui met les bottes au prince.

— Le Credintchar, inspecteur des caves et gardien de la coupe du prince.

— L'Ispravenik de la cour, chargé de la distribution des vivres,

— Le Betchar, intendant des cuisines.

— L'Isbachi, qui reçoit les pétitions.

— Le Caftandgi Bachi, gardien des caftans ou pelisses d'honneur.

— Le Vataf du Divan, chargé de convoquer le Divan et d'y maintenir le silence.

— Vingt-quatre idiklis, pages.

— Vingt itcholans, valets de pied.

— Le Satir Bachi (porte-hache), qui a sous ses ordres six satirs.

— Le Bache Tchohodar, — chef de vingt chohodars, qui marchent devant la voiture du prince et sont chargés de l'arrestation des boyards.

Le Cavas Bachi, chef de deux cavas ou coupe-têtes.

— Le Bache Tchahouche, chef de quatre tchahouches armés de grelots et chargés de faire place au prince.

— Le Mechter-Bachi, chef de la musique turque.

— Le Délibache, chef de 40 Albanais.

— Le Guller Aga, chef de canonniers qui n'existent pas.

— Le Guir Serdar, chargé de la recherche des voleurs.

— Douze Foustaches, qui marchent devant la voiture de la princesse.

3-e. Du Grand Komis (écuyer). Il a sous sa dépendance :

— Le second Komis.

— Le Ractivan, surveillant des selles et brides.

— Le Salahor Bachi, chef de vingt palefreniers.

— Le Saraf Bachi, chef de dix sarafs, chargés de seller les chevaux du prince.

— L'Iourouk barectar, porteur du drapeau des écuries.

— Le Nalbanbache, vétérinaire.

— Deux saca-bachis, porteur d'eau et 40 komis chargés de promener les chevaux.

4-e. Du Vel (grand) Pitar, maitre des équipages : il a l'inspection des voitures seulement.

5-e. Du Portar Bachi, introducteur et interprète des Turcs auprès du prince.

6-e. Du kiatib, secrétaire turc.

7-e. Du Grand Armache, (grand) exécuteur. Il a la surintendance des prisons et la surveillance des Bohémiens appartenant au prince. Le second et troisième Armache, ainsi que quarante ar-

machieis (geoliers) et 25 machalladgis (porte-flambeaux), dépendent de lui.

8-e. Du Divan Effendi (agent de la Porte); il est chargé de la lecture des firmans au Divan: ses appointemens sont fixées par le Gouvernement Ottoman et payés par le Hospodar.

9-e. Du Vel Gramatic, 1-e secrétaire du Hospodar. Il a pour adjoints le second et troisième gramatic.

DIVAN.

Le Divan est à la fois Conseil d'État et tribunal suprême. Il se composait du temps du prince Kantémir (1711) de tous les boyards indistinctement; mais peu à peu le nombre des divanistes diminua et les formes aristocratiques du Gouvernement se perdirent entièrement dans une oligarchie mêlée de despotisme, à l'époque où l'agent russe fut investi du droit d'intervenir dans les affaires intérieures du pays et parvint, en s'associant à quelques familles puissantes, à contre-balancer parfois, en matière de finances, le pouvoir du prince.

Le Divan actuel, à la tête duquel se trouve le Métropolitain, est présidé par le Hospodar et s'assemble, ordinairement, deux fois par semaine.

Dans les séances consacrées au jugement des procès, chacun a le droit d'y assister et d'y plaider sa propre cause. Il ne renferme plus que les membres suivans:

1-e. Le Métropolitain.

2-e. Les deux Grands Logothètes (chanceliers) de Tzara de Djos (bas pays) et de Tzara de sus (haut pays). Ils sont chargés de l'expédition de tous les écrits concernant la juridiction des décrets, des sentences, etc.

3-e. Quatre Vorniks (juges) de Tzara de Djos et Tzara de Sus.

4-e. Le Vornik d'Obschtia, juge pour les successions et les procès relatifs aux orphelins.

5-e. Le Vornik de Politia, juge pour les limites des propriétés dans la ville.

6-e. Le Ban (juge). Il est censé rédiger les procès-verbaux des séances

et 7-e. Le Vornik d'aprods, chef d'aprods (huissiers). C'est l'exécuteur des ordres du Divan. Il fait tous les encaissemens et perçoit 10 p. % de la valeur des objets en litige.

Tous ces fonctionnaires ont des appointemens fixes qu'ils doublent, triplent ou quadruplent même par les revenant-bons qu'ils se créent.

Pour les cas extraordinaires, le prince convoque le Grand Divan, auquel tous les boyards de la première classe ont le droit de siéger. Ils y sont assis et leur maitre est sous un dais.

TRIBUNAL DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES.

Ce tribunal, qu'on appelle département, connaît des contestations qui s'élèvent entre les naturels et les sujets étrangers. Il a pour président un boyard assisté de deux juges et d'un logothète (secrétaire).

Les affaires qui sont portées à ce tribunal sont examinées et discutées en présence des parties et d'un officier attaché au consulat dont dépend le sujet étranger. Les décisions sont rendues suivant les lois locales et conformément aux traités. Elles sont exécutoires si aucune des parties n'en appelle au Prince ou même à Constantinople.

TRIBUNAL DES AFFAIRES CRIMINELLES.

Ce tribunal est également composé d'un président, choisi parmi les premiers boyars, de deux juges et du Grand Armache, chef des prisons.

VESTÉRIE (Trésorerie).

La science financière étant la seule cultivée, tous les boyards convoitent la place de Grand Vestiar (trésorier). Les intrigues les plus viles sont mises en oeuvre pour l'obtenir: le père, le fils, le frère cherchent souvent à se l'enlever, et cela parce qu'elle est en possession d'une foule d'abus, qui procurent un revenu de 100 à 150.000 piastres.

Les attributions du Vestiar sont très étendues; c'est de fait le premier fonctionnaire, le ministre des finances et de l'intérieur à la fois. La Chancellerie des recettes et dépenses, aussi bien que la partie contentieux des impôts, dépendent de lui. Les Ispraveniks (chef de district) relèvent de son département, les fournitures de toute espèce, les mesures administratives sont ordonnées par lui: enfin c'est le Dieu que chacun encense. Malheu-

reusement pour le Vestiar sa charge n'est qu'annuelle comme toutes les autres. Il a sous ses ordres les employés suivans:

— Le Logothète de la Vestérie, secrétaire général de la Trésorerie.

— Le Samiche, qui tient la comptabiiité avec les ispraveniks et dispose de six dietches (commis).

— Le second et le troisième Vestiar, chargés de l'expédition des lettres.

— Le Vataf, chef de 20 copii din cassa ou garçons de bureau.

— Le Directeur de la Poste aux chevaux.

— Enfin les ispraveniks précités. Il y en a deux dans chaque district. Ce sont en quelque sorte des sous-despotes, qui ne s'occupent qu'à refaire leur fortune. Ils se font aider sous ce rapport par leurs subordonnés, c'est-à-dire par les okolachies (collecteurs) et par les vorniks devillage (maires).

HETMANIE.

Le chef de ce département appelé Hetman est chargé de la police dans toute la Principauté et de celle des faubourgs de Jassy. Il nomme des capitaines ou commissaires de police dans les districts, reçoit d'eux une certaine redevance et se fait de grands revenus, soit par ses appointemens et ses revenant-bons, soit en exemptant du service une partie de simens (genre de milice), qui dépendent de lui.

— La Hetmanie se compose ainsi qu'il suit : savoir:

— Le Samiche, agent comptable et secretaire général.

— Le Vataf, juge des affaires de peu d'importance.

— Le Polkownik, inspecteur.

— Douze capitaines des frontières (commissaires), qui disposent chacun de huit simens.

— Deux capitaines, chefs de 20 Albanais.

— Cinq bouloucbachis, commandant les simens de service auprès de la personne du Hetman.

— Un capitaine de lefedgis, espèce de juge de paix pour les faubourgs.

— Un capitaine de dragans (dragons), qui n'existent plus.

— Un capitaine de 15 darabans, espèce de gendarmes.

— Trois „porochnik“, chefs de 12 simens, censés veiller la nuit dans les faubourgs.

— Un Tolombadgi Bachi, surveillant d'une pompe à feu. Il est assisté de 12 simens.

Nr. Le total des simens (gens de milice) de la Hetmanie s'élève à 500, dont 40 sont toujours de service par semaine.

ADGIE.

L'aga, autrement le lieutenant de la ville, est presque toujours choisi parmi les jeunes boyards. Il abandonne ordinairement le soin de ses affaires à des employés inférieurs, qui font souvent cause commune avec des voleurs reconnus et patentés. Ceux-ci sont classés; il y en a qui se trouvent sous la protection du Hetman et, moyennant une certaine redevance, sont relâchés le lendemain du jour où ils sont arrêtés. L'aga est spécialement chargé de la police des marchés, où ses agens ne paraissent que pour augmenter le désordre... Il a sous sa dépendance :

— Le samiche de l'Adgie, agent comptable et premier secrétaire.

— Le Vataf de l'Adgie, vérificateur des poids et mesures.

— Quatre boulou-bachis, ainsi que 20 simens, qui font ou doivent faire la patrouille dans la ville.

— Un capitaine de 10 Albanais.

— Un bache-chahouche, chargé de fixer les prix de la viande, du pain, etc.

— Le tolonbadgie-bache, chef de 24 pompiers, 18 porteurs d'eau.

Note. Le total des simens (gens de milice ou plutôt de gros ouvrage) appartenant à l'Adgie est de 300, dont il y a communément 25 de service par semaine.

BOYARDS

On appelle boyards ceux qui sont en place ou qui y ont été. Cette dignité est aussi ancienne que le gouvernement des hospodars. Leur hiérarchie se trouvait autrefois très limitée et il n'y en avait que le nombre nécessaire aux fonctions publiques, mais les derniers Hospodars, se souciant peu du principe que les emplois, chez un peuple sage, doivent se mesurer sur l'intérêt de l'État, firent un trafic des charges, les rendirent annuelles et accordèrent même outre mesure des titres honorifiques, ce qui

inonda le pays de privilégiés et fit entièrement disparaître les traces d'un tiers état. Aujourd'hui l'on est en Moldavie ou boyard ou paysan, opresseur ou opprimé, car les professions intermédiaires entre le noble ou plutôt le propriétaire et le cultivateur sont exercées par des étrangers indépendants du gouvernement.

Les boyards, depuis le Grand Logothète, chancelier, jusqu'au Ban (juge), portent les insignes de la haute noblesse du pays, c'est-à-dire la barbe. Ils sont tous investis par le prince du caftan ou pellisse d'honneur et se divisent en trois classes, déterminées par leur titre ancien et pompeux de généralissime, général, ordonnateur des camps et autres, dont voici la liste.

DROIT PUBLIC

Les firmans ou édits du Grand Seigneur et les conventions entre la Porte et la Russie forment le droit publie de cette Principauté. Les premiers offrent quelques traces des constitutions primitives du pays; quant aux conventions précitées, quoiqu'elles remontent à la paix de Kaïnardgy, en 1774, elles ont toujours reçu une exécution incomplète et se trouvent réunies dans divers hatti-shérifs ou réglemens. Celui de 1802 relate ceux de 1775 et de 1784, qui établissent que (hatti-shérifs de 1775 et 1784):

1-e. Les contestations entre des rayas (sujets chrétiens) et des musulmans seront jugées en première instance par le Voïvode (Hospodar) et, en appel, par les cadis ou pacha d'Ibraïlow.

2. Les Turcs marchands ou autres ne doivent paraître en Moldavie que munis d'un passeport de leurs magistrats; il leur est défendu de s'y établir, d'acquérir des propriétés, d'en affermer, d'y faire paître des bestiaux et de prêter de l'argent aux rayas.

3-e. Les Pachas ne pourront point se détourner pour passer par la Moldavie et s'y faire défrayer.

4-e. Les naturels ne seront point inquiétés par rapport à leurs coutumes.

5-e. L'achat des moutons ne se fera plus d'une manière onéreuse pour les rayas. Les marchands turcs seuls les achèteront, mais au prix courant. Il en est de même des grains [1].

---

[1] Les Hospodars, dans la vue de complaire à la Porte ou plutôt d'exécuter ses ordres secrets, n'ont point eu égard jusqu'à ce jour à ce que prescrivent ces firmans.

CLASSES	DÉSIGNATION DES TITRES	NOMBRE DES		OBSERVATIONS
		Boyards de chaque grade	Sokotelits ou corvéables dépendant de chaque titulaire	
1-e Classe	GRAND LOGOTHÈTE (chancelier).	6	80	Tous les boyars jusqu'au Ban, excepté les Grands Logothètes, Vestiars et Hetmans, peuvent occuper les places d'ispraveniks (chefs de districts) et passent d'une charge à l'autre, même à une inférieure, sans déroger à leur dignité, sous le nom d'épistates.
	GRAND VORNIK (juge).	32	80	
	GRAND VESTIAR ou VISTERNIK (trésorier).	8	80	
	GRAND HETMAN, anciennement généralissime, aujourd'hui directeur de la police.	17	80	
	GRAND POSTELNIK, premier ministre.	24	80	
2-e Classe	VORNIK d'aprods, exécuteur des ordres du Divan.	5	50	Les boyards de la seconde clase réussissent difficilement à obtenir même les places d'ispraveniks, encore moins celles qui sont au-dessus. Ils remplissent ordinairement des emplois subalternes.
	AGA, anciennement général, aujourd'hui commissaire de police.	50	50	
	GRAND SPATAR, anciennement porte épèe.	83	40	
	BAN, juge inférieur.	41	40	
	GRAND KOMIS, écuyer.	44	25	
	GRAND CAMINAR, anciennement gouverneur.	78	20	
3-e Classe	PAHARNIK, anciennement échanson.	90	14	La troisième classe se compose en partie des anciens serviteurs de la première.
	SERDAR id. général de cavalerie	103	12	
	STOLNIC id. premier maitre d'hôtel.	83	12	—
	MEDELNITCHAR, id. intendant de la table du prince.	74	9	
	CLOUTCHAR, id. payeur de l'armée.	25	8	Toutes ces trois classes ne formaient antrefois qu'une seule. — Le retour à cet ancien ordre de choses fait aujourd'hui le voeu des classes inférieures.
	SLOUDJAR, id. distributeur des vivres de l'armée.	34	6	
	PITAR, id. inspecteur des boulangers.	8	5	
	JIKNITCHAR, id. distributeur des fruits à la table du prince.	6	4	
	CHATRAR, id. ordonnateur des camps.	10	3	
	Total...	821 [1]		

[1] Outre ces 821 boyards, dont 300 environ ont été faits par le prince Stourdza, il y a encore quatre archevèques, cinq bey-zadets (fils de hospodars) et 58 fonctionnaires titulaires et autres individus, revêtus du caftan, jouissant de plusieurs privilèges, possédant des sokotelniks et qui, cependant, n'ont point rang de boyard.

6-e. Les frais de coupe et de transport à Galatz des bois de construction et autres cesseront d'être à la charge des rayas, qui en seront payés exactement [1].

7-e. Le tribut de la Moldavie sera de 135 bourses, le présent de beiram de 90.000 piastres, celui du ramazan de 25.000 piastres, plus 444 piastres.

8-e. Les princes peuvent indistinctement nommer aux emplois les boyards moldaves et grecs [2].

Hatti shérif de 1802: Après avoir confirmé tous ces points; le Hatti shérif de 1802, reconnaissant à la Russie le droit d'intervention, ajoute les concessions suivantes:

1-e. La durée de l'administration des Vaïvodes est fixée à sept ans. Leur présent de nomination ne sera plus payé par les sujets, mais pris sur leurs propres revenus.

2-e. Les redevances, réquisitions, etc., qui se payaient depuis 1783, cesseront entièrement. Le Vaïvode et les boyards, disposant de l'impôt, en feront chaque année la répartition selon les facultés de chacun.

3-e. La régie des hôpitaux, des écoles et autres objets semblables sera confiée aux boyards par l'ordre des Vaïvodes.

4-e. Les héritages des Métropolitains et des moines non attachés aux couvens serviront à alimenter la Caisse des pauvres.

5-e. Toute vexation contre les rayas sera punie sévèrement.

Hatti-shérif de 1827. Le hatti-shérif de 1827, donné en exécution du traité d'Akerman, rappelle et confirme également toutes les concessions antérieures, en statuant que:

1-e. Les Vaïvodes, dont l'administration reste fixée à sept ans, seront pris désormais parmi les boyards. Tous les membres du Grand Divan, avec l'accord général des habitans, feront choix d'un candidat, qui sera présenté à la Porte et que celle-ci ne pourra refuser que sur des motifs graves, avérés par les deux Cours.

2-e. Si les Hospodars commettent quelque délit, la Sublime Porte en informera le ministre de Russie, délit qui n'entraînera la destitution qu'après avoir été bien constaté de part et d'autre.

---

[1] Malgré cet article, les transports ont toujours eu lieu par corvée et les frais de coupe n'ont jamais été remboursés.

[2] Il n'y avait que les charges de Grand Postelnik (ministre du prince) et de Grand Camarache (chambellan), qui fussent conférées aux Grecs; toutes les autres étaient et sont exploitées par les boyards.

3-e. Les Hospodars pourront être renommés si leur administration a été favorable au pays et s'ils sont choisis de nouveau par les boyards.

4-e. Tout Hospodar qui aurait été destitué encourra la déchéance de son titre et rentrera dans la classe des simples boyards sans pouvoir être membre du Divan, occuper des emplois publics, ni être réélu [1].

5-e. Réelus, les fils de Vaïvodes conserveront la qualité de boyard et pourront obtenir les charges du pays et même être élus princes.

6-e. En cas d'abdication, de mort, etc., des caïmacams (gérants) seront nommés par le Divan pour administrer le pays jusqu'à l'élection d'un nouveau prince.

7-e. Le Divan réuni réglera les impôts, en prenant pour base le Hatti-shérif de 1802. Il aura égard, en outre, aux représentations du Gouvernement russe ou à celles de son consul en Moldavie.

8-e. Le nombre des beschlis (soldats turcs), fixé d'après celui qui existait avant les troubles de 1821 [2].

9-e. Les boyards qui à la suite de ces troubles ont quitté la Moldavie pourront y retourner sans craindre d'être inquiétés.

10. La principauté ne paiera aucun tribut ni redevance pendant deux ans à cause des malheurs qui ont pesé sur elle depuis l'année 1821 [3].

11-e. Les habitans jouiront de la liberté du commerce sauf les restrictions exigées par les fournitures annuelles dues à la Porte et par les approvisionnemens du pays [4].

12-e. Le Hatti-shérif relatif à ces fournitures et à leur acquittement régulier, selon les prix courants, sera remis en vigneur.

---

[1] Cet article présente une innovation d'autant plus pénible aux prétendants au pouvoir que chez les boyards la perte de la place, comme on a pu le voir plus haut, n'entraine pas celle du titre.

[2] Le nombre est fixé à 71 pour toute la principauté.

[3] D'après cet articles les contribuables ne devraient payer, pendant ces deux années, que les paras additionnels ou plutôt l'impôt de 15 paras par piastre, établi pour alimenter la Caisse des rassouras (appointemens des fonctionnaires). Cet impôt s'élève à 658.000 piastres.

[4] La liberté de commerce n'existera de fait en Moldavie que lorsqu'il y aura une administration qui s'abstiendra d'employer les moyens qu'elle a d'éluder les ordres renfermés dans le présent Hatti-shérif.

13-e. Les boyards devront obéissance au Voïvode, qui ne poura sévir contre eux qu'après qu'ils auront été jugés selon les lois locales.

14-e. Les désordres de 1821 ayant bouleversé toutes les parties de l'administration, les Hospodars s'occuperont d'une nouvelle organisation de concert avec le Divan de la province[1].

15-e. Tous les droits et privilèges non modifiés par ces dispositions seront maintenus.

Ce dernier Hatti-shérif donne, par le vague de la plupart de ses articles, pleine carrière à l'influence de la Russie et permet à cette Puissance de multiplier à son gré ses actes d'immixtion, dont plusieurs, d'ailleurs, ont produit quelques améliorations. L'article relatif au mode d'élection des Hospodars est celui surtout qui semble le plus prêter aux interprétations et qui a, par conséquent, beaucoup contribué à augmenter l'ancienne rivalité des premières familles; elles sont déjà descendues au point de briguer les faveurs des classes inférieures, de tous temps méprisées par elles.

LOIS

Comme tout est chaos dans ce pays, il n'est pas étonnant que la législation soit des plus vicieuses. Elle se compose d'une collection de coutumes écrites (obitchei) et d'un recueil de lois, appelé code Callimachi et fondé sur le droit romain; mais la plupart du temps les procès sont jugés par le caprice et l'intérêt du prince ou des juges. C'est celui qui donne le plus d'argent qui a gain de cause. Tous les raisonnemens, toutes les preuves de bon droit ne sont d'aucune valeur; aussi l'injustice ne révolte plus. Ses jugemens sont prononcés de vive voix et rarement écrits. Rien de si commun que de voir recommencer dix fois le même procès sous le même prince ou sous un autre.

La peine de mort est rare. Pour un meurtre on est tout au plus envoyé aux Oknas (salines). En revanche la phalanga, punition qui consiste à frapper la plante des pieds avec des verges, s'administre à tout instant, afin d'obtenir, par exemple, l'aveu de délits qu'on n'a souvent pas commis. Quant aux boyards, leurs nombreux privilèges ne vont point jusqu'à les exempter, s'ils ont

[1] Plusieurs commissions ont été nommées en vertu de cet article, mais elles se sont toutes dissoutes sans que les membres aient pu s'entendre sur un seul point.

fait quelque faute, de l'insigne honneur de recevoir du prince-même des coups de topouse (espèce de sceptre).

FORCE ARMÉE

Le prince Kantemir, qui partagea avec Pierre I les dangers de la campagne du Pruth, cite, avec complaisance, dans son histoire, des armées de 40 à 60.000 hommes levées en Moldavie. Mais aujourd'hui non seulement il n'existe plus d'état militaire, mais encore on ne trouve aucun indice de l'esprit belliqueux d'alors, les boyards fuyant jusqu'au plaisir de la chasse. La milice même, comme on a pu le voir au chapitre de la population, ne se compose que de malheureux paysans ou artisans, auxquels on vend quelques privilèges à la charge par eux de servir gratuitement et à tour de rôle dans divers emplois subalternes.

Dans les grandes cérémonnies, ceux qui sont de service portent des manteaux verts ou jaunes, s'arment de bâtons et, joints à la garde d'Albanais du prince, laquelle est de 40 hommes environ, ils forment, y compris la cavalerie, un corps d'armes de 1.350 à 2.000 hommes.

FINANCES: REVENUS, DÉPENSES. — REVENUS

Les revenus publics ont pour la plupart leur source dans la capitation appelée bir et dans l'affermement de certains droits connus sous le nom de rossoumates; l'impôt foncier n'y figure point. En principe le sol et ceux à qui il appartient sont libres de taxes, ainsi celles-ci retombent sur les classes malheureuses, les boyards étant, en quelque sorte, les seuls riches. La manière, surtout, dont elles sont perçues ne laisse pas que de révolter, car moins les contribuables ont de quoi satisfaire la rapacité des percepteurs, plus ils sont maltraités. Le produit des vexations de ces fonctionnaires sangsues peut être évalué à la moitié des sommes qu'ils sont chargés de verser au Trésor.

Les revenus ont varié, jusqu'à présent, selon le degré de cupidité des Hospodars et les demandes de la Porte, mais, par l'intervention du consul de Russie, on vient de les soumettre à une révision et d'opérer une réduction pour ce qui regarde le bir. En voici la liste. La dîme ne s'y trouve pas comprise, parce qu'elle se paie en nature.

Le bir ou capitation, qui forme à peu près les deux tiers des

autres recettes, se perçoit par village. Chacun de ceux-ci est évalué ordinairement, pour la durée du règne d'un prince, à un certain nombre de feux ou de cabanes, c'est-à-dire de familles, qui sont solidaires et se répartissent l'impôt. Aussi arrive-t-il souvent qu'un hameau dont la population a diminué pendant l'année paie autant que celui qui a gagné en habitans. On calcule que chaque famille est taxée de 10 à 15 piastres, payables en quatre termes, appelés swerts. Cette contribution s'est élevée en 1826 à 1.506.400 piastres. Mais, comme, d'après le traité d'Akkerman, elle ne doit point être acquittée pendant deux ans et qu'elle était d'ailleurs hors de proportion avec les facultés des contribuables, on l'a fixée pour l'avenir à piastres . 1.200.000

Le Vadrarite est un droit qu'on prélève sur les vins. On jauge ordinairement les tonneaux dans les vignes et, avant de les transporter ailleurs, on paie 10 aspres ou 3 paras[1] par vadra. La Vestérie (Trésorerie) a reçu en 1827 des fermiers du Vadrarite . . . . : 204.116

La Décétina, droit sur les ruches et les cochons, a produit, la même année, au fisc[2] 84.810

La Gostina (droit sur les moutons). Pour chaque mouton on perçoit, mais au printemps seulement, 4 paras. L'affermement de ce droit a procuré en 1827 au Trésor. 102.000

L'affermement des Douanes 220.000

Celui des Oknas (salines) 100.000

Nota. Pour chaque oka (1 kilog., 276 gr.) de sel on paie 2 piastres.

Le Kfite est un droit de 25 piastres qu'on perçoit par mois sur chaque alambic destiné a faire de l'eau-de-vie de grains: la Vestérie retire annuellement de ce droit 52.000

Total des revenus connus et avoués appartenant au Prince 1.962.926

Le tribut des Tzigans (Bohémiens) sert d'apanage à la Princesse et se monte par an à 92.000

Total général . . . 2.054.926

[1] 40 paras font 1 piastre.

[2] On paie 10 paras par ruche et par cochon.

Les droits précités sont affermés chaque année et ne peuvent être exigés ni du clergé, ni des boyards. Outre la somme que les fermiers de ces droits comptent à la Vestérie (Trésorerie) et celles qu'ils doivent donner à divers officiers du prince, ils sont encore tenus d'alimenter en totalité ou en partie les caisses suivantes, savoir :

La Rassoura (Caisse des appointemens pour tous les fonctionnaires): les 15 paras additionnels qu'on prélève sur les contribuables constituent le fond de cette Caisse, qui est de piastres.	658.000
La Koutia Mililor (Caisse des aumônes) doit servir à soulager les veuves et les pauvres : elle est administrée par un boyard qui est chargé de presser la rentrée de ses revenus, qui sont de	123.000
La Caisse des médecins a un revenu de	46.360
Celles des fontaines en a un de	22.964
La Caisse des ponts est destinée a l'entretien des ponts ou des rues planchéiées de Jassy. Le droit qu'on perçoit sur chaque charette chargée qui entre en ville et sur les cartes à jeu lui procure un revenu de	45.500
La Caisse des Postes sert au paiement des postillons et à l'achat des fourrages nécessaires aux 1.200 chevaux de poste que possède la Moldavie. Les contribuables pourvoient à ces dépenses également qui par an s'élèvent à	284.280
Total des revenus des Caisses particulières . . .	1.180.104

DÉPENSES

Les Hospodars se sont toujours plus à confondre leurs besoins personnels et ceux de l'État. Le prince Stourdza, même à l'époque de sa toute-puissance, disposa à son profit de toutes les sources de revenus et s'appropria jusqu'aux appointemens des fonctionnaires, leur permettant de se dédommager par des exactions. Ce système de dévastation dura jusqu'à l'instant où le traité d'Akerman fut conclu. Alors une aurore de bien-être sembla luire sur ce pays, quelques changemens utiles furent projetés, et l'on proposa de régler pour l'avenir l'emploi des revenus de la manière suivante :

	Piastres
— Tribut dû à la Porte, 135 bourses ou	67.500
— Présent du Beyram	90.000
— Présent du Ramazan	25.000
— Autres présents[1].	444
— Appointemens du Kapi-Kihahia, chargé d'affaires du Hospodar à Constantinople, et frais relatifs à sa mission	120.000
— Tartares et calaraches (courriers)	20.000
Le Trésor, recevant la capitation des sokotelniks, corvéables des boyards, est obligé de payer à ces derniers pour chaque sokotelnik 2 piastres par mois, dépense qui, si elle était payée, s'éléverait maintenant, par la quantité de titulaires que le prince Stourdza a créés, à une somme de. . .	680.000
Total des dépenses connues	1.002.944
En défalquant cette somme de la recette, qui est de .	1.962.926
on trouvera qu'il devrait rester au prince, outre ses nombreux revenants bons	959.982

MONNAIES

La monnaie turque est celle qui sert de base à toutes les transactions, mais les pièces d'or et d'argent se sont écoulées peu à peu vers Constantinople et, depuis quelques années surtout, on ne voit, pour ainsi dire, que des swanzigers d'Autriche, des roubles et des ducats.

La dépréciation de la piastre est une des calamités de ce pays.

En effet, celui qui affermait sa terre en 818 pour 12.000 piastres, représentant alors 800 ducats d'Hollande, et qui est assez heureux pour en retirer encore le même somme ne représentant plus aujourd'hui que 400 ducats, voit, par cela seul, ses revenus diminués de moitié, diminution d'autant plus sensible que les objets de luxe et autres venant de l'étranger et s'évaluant en ducats se sont maintenus aux mêmes prix.

[1] En 1826. Les présens du prince Stourdza au Visir et au Reis-Effendi se sont montés à plus de 850.000 piastres.

POIDS ET MESURES

Le poids du pays est le cantar, qui se divise en 44 ockas. L'ocka contient 400 drachmes, 276 grammes.

La mesure de capacité est le kile, qui renferme 20 demerlis.

Le demerli de blé pèse 12 ockas, celui d'orge et d'avoine 11 [2].

La mesure de liquide est le védro, qui contient 10 ockas.

Celle de surface est la falche, qui a 2.880 stigens ou 3.240 toises. Elle renferme 80 prégines de longueur sur 4 de largeur : chaque prégine est de 3 stigens et le stigen de 6 pieds, 9 pouces de France.

Le pogone sert uniquement à mesurer le vignoble : 400 ceps de vigne font une pogone.

Pour l'aunage des étoffes on emploie le pic ou elle, qui a 23 $^1/_2$ pouces, celle du drap est d'un pouce et demie plus grande

RELIGION

La religion grecque a a été propagée dans ces contrées par des moines refugiés à l'époque du schisme et y est devenue, dès lors, la religion dominante, mais, aussi ignorans, sous ce rapport, qu'en fait de sciences et de connaissances utiles, les Moldaves s'attachent uniquement aux pratiques extérieures et surtout aux jeûnes, qui sont très rigoureux et absorbent plus des deux tiers de l'année. Les fantômes, les sorciers et mille autres absurdités ont conservé dans ce pays tout leur empire. L'exercice des autres cultes est toléré, à l'exception toutefois de celui des Turcs. Les catholiques, dont le nombre s'élève à près de 24.000 et parmi lesquels on ne compte que deux boyards, sont en général de pauvres paysans, restes d'anciennes colonies hongroises disséminées dans deux ou trois districts de la Moldavie. Ils ont une église à Yassi, où le service divin est célébré par des missionnaires de l'Ordre des Minorites envoyés de Rome. Ceux-ci se trouvent sous la protection autrichienne.

CLERGÉ

Le clergé se compose de popes (prêtres séculiers) et de kalougeri (moines). Les premiers sont méprisés et misérables. Comme le peuple, ils croupissent dans les ténèbres et savent tout au plus lire et écrire. Les moines, au contraire, possèdent souvent de belles propriétés et parviennent seuls à l'épiscopat.

Le Métropolitain est le chef de l'Église et le président né du Divan; il est indépendant du patriarche de Constantinople, avec lequel il a rarement des rapports. La charge est à la nomination du Prince, qui peut le déposer. Dans les grandes cérémonies, il est assisté des huit évêques qui se trouvent actuellement en Moldavie, savoir ceux de Roman et de Houche, et de six autres évêques titulaires. Les revenus du Métropolitain s'élèvent à 450.000 piastres et consistent en 1 ien-fonds et en redevances, qu'il reçoit des couvens ainsi que des popes.

MONASTÈRES.

Il y a dans cette principauté une grande quantité de monastères, dont la plupart ne sont habités que par cinq ou six individus.

Quatre couvents offrent des exceptions remarquables, puisque le premier, situé prés de Niamz, est peuplé de 1.500 moines environ et le second, appelé Secco, de 300 pour le moins. Les deux autres sont ceux d'Agapia et de Varatic, situés également dans les environs de Niamz. Ils sont destinés aux femmes et en renferment chacun de 5 à 600. Ils servent d'ailleurs de refuge à toutes les jeunes filles que les boyards forcent, par les moyens les plus coupables, à se faire religieuses, et cela dans la vue de s'éviter la peine de les établir ou de leur assurer une dot.

L'éducation de ces malheureuses est entièrement négligée et on leur enseigne, tout au plus, à confectionner des étoffes en laine.

Outre les revenus des couvents moldaves, qu'on évalue à 1.200.000 piastres, il y en a encore, dans cette province, qui proviennent de 31 abbayes grecques appartenant aux monastères du Saint Sépulchre, des Monts Athos et Sinaï. Ces abbayes ont été fondées, pour la plupart, par des princes indigènes, avant la destruction du Bas-Empire, afin de procurer à l'Église d'Orient quelques sonlagemens aux charges imposées alors par les mahométans.

Le prince Stourdza s'était emparé de tous les couvents grecs: mais les réclamations reitérées de l'agent russe l'ont forcé d'en rendre l'administration à trois exarques, arrivés récemment de Constantinople. Ces derniers viennent d'affermer les biens qui en dépendent à raison de 908.000 piastres par an et de nommer des supérieurs au nom du patriarche.

YASSY

Yassy, capitale de la Moldavie, n'est ni ville ni bourg, ni village. C'est un mélange confus de quelques grandes et belles maisons éparses, ça et là, d'une multitude de pauvres cabanes et de ruines qui datent des troubles de 1821 et du dernier incendie (juillet 1827). Il n'y a ni place, ni pavé, ni police. L'hiver on nage dans la fange, et l'été des tourbillons d'une poussière infecte vous aveuglent. La voie publique n'est formée que par des pièces de bois transversales arrangées en manière de pont, sous lesquelles séjournent les immondices. Au printemps et en automne les pluies les enlèvent souvent et rendent par conséquent les communications très difficiles, pour ne pas dire très dangereuses, ce qui fait regretter quelquefois ou trop d'eau pour aller en voiture ou pas assez pour aller en bateau.

La petite rivière ou plutôt le ruisseau bourbeux de Bachlouis serpente autour de Yassy et des collines environnantes. Il cause, avec les égouts, dont il est le principal, des exalaisons pestilentielles; aussi règne-t-il beaucoup de maladies. Les fièvres intermittentes sont les plus communes et dégénèrent fréquemment en jaunisse. Avant que les Turcs ne vinssent s'établir en Europe, Sutchava était le siège des Hospodars ou Vaivodes, mais depuis la prise de Constantinople ces despotes éphémères ont fixé leur résidence à Yassy, où l'on compte 8.000 habitations, 40 églises et 2 à 3 emplacemens appelés marchés, où les provisions les plus nécessaires manquent souvent. Le nombre des habitans est d'environ 35.000.

MOEURS ET COUTUMES

Manière de voyager.

La dépravation des moeurs ne saurait être plus grande que dans ce coin de l'Europe. De simples qu'elles étaient avant la soumission à la Porte, elles se sont peu à peu empreintes de tous les vices des Hospodars phanariotes, qui exigeaient que tout se modelât sur eux, tant il est vrai que l'esclave ne sait traiter qu'en tyran ceux que le sort a soumis à son pouvoir.

Le boyard, barbare, à la fois à la manière orientale et européenne, est entouré, dès sa plus tendre enfance, d'esclaves, qui sont le jouet de ses caprices.

Arrivé à l'âge où il peut prétendre aux places, il rivalise de bassesses pour en obtenir. Dès lors l'intérêt et la crainte deviennent ses seuls mobiles, tous les moyens lui paraissent bons pour se procurer de l'argent, et l'action la plus honteuse, si elle est couronnée de succès, est considérée, par ses concurrens même, comme une preuve d'adresse et de savoir. Dans ses fonctions. il est véritablement la caricature d'un homme d'État, dans son intérieur l'indolence personnifiée. Accroupi sur son divan, il passe ses journées à jouer aux cartes, à fumer ou à dormir. Les pertes qu'il fait au jeu désolent vainement ses nombreux créanciers, qui ne sont jamais payés. Presque tous ces seigneurs moldaves doivent plus qu'ils n'ont; les forcer de s'acquitter ce serait opérer une révolution entière, produire de véritables saturnales, car, la majeure partie des créanciers étant d'anciens serviteurs annoblis, il en résulterait que le maître ruiné serait forcé de monter derrière la voiture du domestique enrichi.

L'éducation se borne en général à apprendre à lire et à écrire le grec moderne et la langue du pays, qui est un composé de latin, d'esclavon ou russe, de polonais, de hongrois, de grec et de turc. Le français, très répandu depuis la dernière occupation des Russes, s'enseigne, sauf quelques exceptions, par d'anciens cuisiniers et vagabonds, qui se décorent du titre de professeur.

Cependant plusieurs coconachs (fils de boyards) sont envoyés dans des pensions de Vienne ou de Paris, mais, en reprenant leur costume turc et leur calpak (bonnet fait en fourrure d'Astrakan, ayant la forme d'une poire renversée et surnommé avec raison l'éteignoir du bon sens), ils oublient le peu qu'ils ont appris, retombent dans leurs habitudes premières et finissent par être pires que ceux qui ne sont point sortis du pays.

Les femmes, dont l'éducation est à peu de chose près la même que celle des hommes, ne paraissent en société que lorsqu'elles sont mariées. Jusques là elles ne fréquentent que des misérables Ziganes (Bohémiennes), auxquelles elles sont confiées et qui leur font contracter toutes sortes de défauts. A peine mariées, c'est-à-dire libres, elles se laissent aller, pour la plupart, à leurs mauvais penchans, prodiguent leur faveur et ne se distinguent, à bien dire, que par le mal qu'elles ne font pas. Sans tendresse pour leurs enfans, elles n'ont ordinairement aucun attachement pour leurs maris. Aussi les divorces sont-ils très communs. Le

plus léger prétexte suffit pour convoler à un second et troisième mariage. Tourmentées d'ailleurs par un ennui mortel et douées de quelque esprit, les coconas (femmes de boyards) éprouvent le besoin de voir disparaître entièrement les usages asiatiques. Déjà elles suivent les modes de Vienne, et l'étranger, arrivant de l'intérieur de la Turquie, qui se trouverait à une de leurs réunions et qui, surtout, ne jugerait que sur les apparences, se croirait aux avants-postes de la société européenne.

Les traits des Moldaves n'ont rien de curactéristique, ce qui provient, sans doute, des communications qu'ils ont eues sans cesse avec diverses nations. Les paysans mêmes n'ont conservé de leurs ancêtres, les Daces, qu'une partie de leur costume. Ils portent en été une large chemise de toile blanche avec un ceinturon de cuir, des pantalons étroits et recouvrent leurs pieds de sandales de peau de chèvre.

En hiver ils s'affublent d'une peau de mouton. Les femmes ont également une chemise très large et s'entourent d'un morceau de laine ou d'indienne, qui forme un jupon très serré.

Les plaisirs des boyards et des coconas consistent à changer de toilette plusieurs fois par jour, à se visiter, à s'entretenir d'intrigues ou de scandales et à se promener sur un steppe (plaine tout à fait nue) dans de superbes voitures, attelées de deux chevaux et conduites par un cocher habillé à la hussarde. Comme on méprise celui qui va à pied, la voiture dans ce pays est, bien plus que les jambes, un objet d'utilité.

Il n'y a pas de terme en moldave pour exprimer le mot d'art on de science. La musique est abandonnée aux Bohémiens, qui exécutent de routine leurs mauvais chants, tons composés en mineur.

L'hospitalité, offerte avec une sorte d'empressement, est d'autant plus appréciée qu'on ne trouve pour se loger que des hans ou hangars, fréquentés seulement par de petits marchands qui voyagent habituellement dans des charettes de Juifs et parfois en poste, suivant la méthode du pays. Celle-ci est des plus expéditives, et, en même temps, des plus curieuses. Quatre à six chevaux ou plutôt haridelles sont attachés avec des cordes composant tout le harnais à une espèce de brouette remplie de foin et assujettie sur quatre roues très basses. Le voyageur s'y place tant bien que mal et est obligé de s'y tenir constamment en équili-

bre. A un quart du lieu ou est la poste, le postillon, qu'on prendrait pour un sauvage et qui conduit toujours à cheval, avec une adresse remarquable, jette des cris perçans, afin de faire préparer une nouvelle brouette et, aussitôt arrivé, l'on repart à toute bride. Les boyards ou autres qui veulent voyager à leur aise se servent de leurs propres voitures, mais, dans la crainte de rester en chemin, ils y font atteler huit et douze chevaux. Au surplus, les relais en sont abondamment fournis; plusieurs en ont jusqu'à cinquante, que deux hommes mènent ordinairement en troupeau, soit au pâturage, soit à l'endroit ou l'on en a besoin.

Les distances se calculent par heures, qui n'ont rien de déterminé. Il y en a d'une lieue $^{1}/_{8}$ de France, d'autres de deux lieues et plus.

COMMERCE [1].

Loin de faire fleurir le commerce dans cette province, la politique ombrageuse de la Porte a toujours cherché à le restreindre. On l'a vu plus ou moins languir selon le nombre des licences que les Hospodars vendent secrètement à quelques marchands favorisés et qui consistent à laisser sortir du pays des objets que se réserve le Gouvernement Ottoman.

Les exportations, par exemple, qui seraient susceptibles de prendre une grande extension, sont peu importantes aujourd'hui. Elles ne dépassent point par terre Olmutz et Breslau, et, dans cette direction, se bornent aux bêtes à cornes, chevaux et soie de porc. Par mer elles consistent en peaux de lièvre, cire, cuirs de boeuf et de vache, laines cigayes et indigènes, graines de lin, de chanvre et vins pour l'étranger et en moutons, sel, suif, beurre, goudrons, nitres, grains, bois et miel pour Constantinople, qui solde ses denrées en argent ou en retenues sur le tribut, si les fournitures sont exigées par la Porte.

Cette principauté a fourni en 1827 à l'Autriche et à la Prusse 20.000 boeufs et 3 à 4.000 chevaux. Sous les princes grecs elle en exportait le triple.

La soie de porc et les peaux de lièvre sont comptées pour une très faible somme dans la balance commerciale.

---

[1] Ce chapitre a été extrait en partie du rapport adressé au Ministère le 3 février 1828.

Les cires sont les mêmes que celles de Podolie et de Volhinie, qui s'expédient d'Odessa à Marseille et à Trieste. Elles coûtent 900 à 950 piastres les 100 ockas ou 127 kilogrammes $^{1}/_{2}$.

On pourrait former dans le courant de l'année plusieurs chargemens de cuirs. Ceux de boeuf à 8 et 9 francs la pièce et de vache à 8 et 7 francs. Ces prix présenteraient de grands avantages aux spéculateurs si la préparation des peaux se faisait, comme partout ailleurs, dans des hangars. Mais l'habitude qu'on a de les sécher au soleil nuit à leur qualité.

L'exportation des laines indigènes ne date que de quelques années et pourrait devenir considérable. Elles reviennent à 100 piastres les 100 ockas et ne peuvent guère être employées que pour les tissus les plus communs et les fournitures de matelas.

L'estivage se fait si mal, faute de presses propres à l'emballage, que les navires ne reçoivent point le tiers des balles qu'ils pourraient contenir. La laine cigaye coûte 150 piastres les 100 ockas et conviendrait pour nos fabriques de drap ordinaires du Languedoc.

Quelques essais ont été faits pour Londres en graines de lin et de chanvre et ils paraissent avoir réussi.

La Russie ayant augmenté ses droits sur les vins dans la vue de favoriser la Bessarabie, l'exportation des vins moldaves a beaucoup diminué.

Les capanlis (marchands turcs) achètent annuellement pour Constantinople 12 à 14.000 moutons et, malgré les Hatti-shérifs (réglements), ils ont toujours choisi une brebis sur trente et l'ont payée 4 piastres au lieu de 10 qu'elle vaut.

Le sel, le suif, le beurre, le goudron, le nitre et le miel offriraient de très grands bénéfices si la sortie en était permise.

Les fournitures de grains à la Porte ont commencé vers l'an 1760 et sont devenues une plaie pour ce pays. Au lieu d'acheter les grains au taux auquel on les vend dans l'intérieur, les Turcs en ont, constamment, fixé le prix, non sur les frais de culture, mais selon leurs caprices et n'ont pas cessé d'exiger que le transport au navire en fût fait à la charge des propriétaires. Aujourd'hui même, que le dernier Hatti-shérif a établi un mode pour ces livraisons, l'arbitraire y préside toujours, mais d'une manière moins vexatoire. Les prix des blés sont de 22 à 25 piastres par kile ou 306 kilogrammes, prix qui monteraient sensible-

ment si le Gouvernement Ottoman ne faisait pas des grains l'objet principal de ses accaparemens.

La Porte tire également de cette principauté, par de semblables moyens, une grande quantité de mâts et de bois de construction.

Quant au commerce d'importation, il est dévolu presqu'exclusivement à Leipsic. Vienne y figure à peine, et les trois ou quatre barques qui descendent le Danube mettent tant de temps à faire le voyage de cette capitale en Moldavie, qu'on préfère recourir au roulage que les Juifs ont établi entre Jassy et Leipsic.

Les importations consistent (mais en petite quantité), par mer, en sucre, café, tabac, citrons, oranges, caviar, huile, épiceries, fer et savon pour la consommation du pays et, par terre, en draps, étoffes, fourrures et quincaillerie. Plusieurs Français ont fait quelques essais en objets de luxe, mais l'obligation où l'on est de livrer à crédit pour vendre et les difficultés, pour ne pas dire l'impossibilité, de rentrer ensuite dans ses fonds ne leur permettent pas de s'attacher à cette spéculation.

Le débouché principal des riches productions de la Moldavie serait, en temps de paix, Galatz, seul port qui desserve ces deux Principautés et qui, par sa position sur le Danube, peut recevoir des bâtimens de 250 à 300 tonneaux.

Tout concourt à y rendre facile le chargement de ceux-ci: la sûreté du port, l'ancrage des navires sur le rivage, la proximité des magasins, enfin le voisinage du Siret, qui est navigable bien avant dans les terres. Les misérables facteurs arméniens qui habitent cette échelle n'ont point eu à craindre jusqu'à ce jour de concurrence. Un seul négociant de Bucharest a expédié quelque chargemens de laine à Marseille, mais il s'est conduit avec tant de mauvaise foi envers les capitaines des navires qu'il avait fait noliser dans la Méditerranée, qu'il n'est pas probable qu'ils reviennent.

Pour leur rendre cette confiance, si nécessaire dans les rapports commerciaux, il, serait à souhaiter qu'une Maison française s'établit à Galatz, où elle pourrait facilement réunir les articles dont la vente est assurée en France et créer le commerce des salaisons. Les matériaux en existent en abondance.

Les droits de douane à l'entrée et à la sortie sont de trois pour cent sur la valeur effective des marchandises.

INDUSTRIE

Dans un pays où les révolutions et les guerres n'ont point cesser de se succéder, où les vexations sont nombreuses, où toutes les peines et les récompenses ne consistent qu'en impôts et immunités, où l'on ne fait aucun cas des engagemens même écrits, ou enfin la main d'oeuvre, trop élevée en proportion du prix des vivres, permet à l'ouvrier de subsister une semaine entière de l'ouvrage auquel il n'a consacré souvent qu'un jour, dans un tel pays il est impossible que l'industrie prenne quelque développement. Aussi se réduit-elle à la construction de maisons de briques et de voitures pour les boyards et à la confection d'une bure grossière à l'usage des classes inférieures. Elle n'est, d'ailleurs, exercée que par quelques mauvais ouvriers allemands.

Sous le prince Callimachi plusieurs étrangers avaient tenté d'établir des manufactures de draps, de verres et de papier, mais tous leurs efforts ont éte infructueux et leurs capitaux entièrement perdus.

COMPARAISON de la MOLDAVIE et de la WALACHIE

Ces deux Principautés, dont l'origine, la langue et les habitudes sont communes, ayant subi les mêmes destinées, il doit nécessairement exister entr'elles peu de différence. Celle qu'on remarque est en faveur de la Moldavie et doit être attribuée à son contact moins immédiat avec la Turquie, comme à ses constantes relations avec la Russie et l'Autriche.

Proportion gardée, la dépopulation y est évidemment moins forte qu'en Walachie, les terres moins abandonnées par les boyards à la rapine de leurs intendans, le luxe moins désordonné et les usages et goûts plus européens; mais, en revanche, la Walachie a plus de commerce par la situation de Bucarest, qui est un marché intermédiaire entre Leipzig et Constantinople. Du reste elle n'est pas plus heureuse sous le rapport du gouvernement, ni moins bien partagée quant à la fécondité du sol.

CONCLUSION

D'après ce qui précède il est facile de se convaincre que la nature s'est montrée prodigue de dons envers ces contrées et que l'administration, obligée de contenter deux maitres à la fois

et empressée de satisfaire à ses propres exigences, y est la seule cause de la misère générale ainsi que de la dégradation de l'espèce humaine. Changer cet état de choses c'est le souhait ardent de chacun, mais, comme les moyens d'y parvenir sont la source de bien de controverses et rentrent dans le domaine de la politique, l'on croit devoir renvoyer à un mémoire particulier l'examen de ceux qui permettraient peut-être d'accorder à ces Principautés un gouvernement stable, régulier et assez indépendant pour pouvoir employer leurs ressources à leur propre avantage, donner à leur commerce la latitude à laquelle il peut atteindre et appliquer le travail à des objets utiles et nécessaires, application dont dépend en grande partie le bien-être des sociétés.

Jassy, le 1-er mai 1828.

LAGAN.

N. IORGA

Noua cronică germană a lui Ștefan-cel-Mare descoperită de d. Olgierd Górka

Noua cronică germană a lui Ștefan-cel-Mare descoperită de d. Olgierd Górka.

De doi ani d. Olgierd Górka, profesorul polon, fost atașat militar la noi, care a mai dat la lumină o lucrare istorică în care de pe la 1300 e vorba de Români, a făcut la Biblioteca din München extraordinara descoperire a unei noi Cronici a lui Ștefan-cel-Mare.

D. Górka a dat o notă despre acest neașteptat izvor la Academia din Cracovia[1], a presintat alte observații în *Kwartalnik historyczny,* revista de istorie din Liov, a promis o comunicație Academiei Române și, firește, prepară o ediție critică și comentată a prețiosului text.

Cum însă izvorul e atât de important pentru o astfel de epocă și cum greutăți care erau de prevăzut pentru oricine și mai ales pentru un străin zăbovesc ediția, am putut dobândi, mulțămită prieteniei d-lui Gh. Tașcă, ministru al României la Berlin, ajutorului d-lui atașat P. Marcu și bunăvoinței d-lui director al bibliotecii din München[2], o fotografie și mă folosesc de dânsa pentru a da istoriografiei romănești, care nu poate aștepta fără termen, explicații provisorii, care vor putea, de sigur, fi reluate mai larg și de alții, după ce va fi îngăduit să se discute asupra textului însuși.

Avem a face cu o lucrare în limba germană, pentru cunoscutul adunător de materiale istorice pe la 1500, Hartmann Schedel, în colecția bogată a căruia se află, care e fără îndoială însă traducerea unui text din Moldova. Că e o traducere din slavonește,

[1] S'a publicat un resumat frances, pe care l-am reprodus in *Revue Historique du Sud-Est européen* pe acest an, pp. 55-7.

[2] Acum in urmă, primesc și fotografia de care s'a servit d. Górka.

dar poate — ceia ce ar fi extrem de important — din românește, o arată forma curentă de „Muntyenesi“ pentru Românii din principatul vecin, cea de „Zygan“, de două ori, pentru Țigani. Vlădicii sunt „Fladygken“.

Alcătuitorul e un contemporan: el nu uită să spuie că Bogdan, fiul lui Ștefan, trăiește încă, și mamă-sa Maria tot așa, dar fără a adăugi că Bogdan e Domn. Iar Vlad Călugărul e mort și domnește fiul său Radu. Deci datele de început și sfârșit se desfac lesne: 1495 și 1504. De altfel scrisoarea e indubitabil de atunci. Deci data de 28 April 1502 pe care o dă tălmăcitorul nu e a unei copii numai, căci avem a face cu o copie și cu una plină de mari greșeli.

Basa e cronica de țară, de mănăstire, așa cum o făceau călugării de la Bistrița sau de la Putna, ale căror însemnări slavone le-a tipărit cu atâta grijă Ioan Bogdan, după ce Hasdeu dăduse pe cea d'intăiu. Traducătorul, care precede versiunea sa cu o îndoită notiță germano-italo-latină — „Jesus Maria, 1502 Jar, adì 28 Appril, ist geschryben worden dy Cronycke des Stephan Voyvoda auss der Walachey“ și, „Cronica breiter scripta Stephani Dei gracia Voyvoda terrarum moldaviensis *(sic)*[1], nec non valachyensis —, înșiră faptele pe ani și anii aceștia îi păstrează în cronologia românească: „walachyschy *(sic)* zal, a creacionibus“.

Adaug că, precum se vede, latineasca traducătorului e de cea mai simplă calitate. De la început trebuie să se înlăture ideia că am avea a face cu un dregător occidental german al lui Ștefan (s'a suggerat numele lui Hrăman, care ar fi un autentic Hermann).

De la această basă se iea o bună parte din narațiune, în chiar stilul de acolo. Se preciseazǎ astfel cu cea mai mare atenție data sosirii lui Ștefan „1457, în luna lui April, ziua a unsprezecea[2], într'o Marți în post înainte de Paști“.

Dar alături informația nouă, bună sau rea, informația personală, pasionată, plină de nedreptate față de Domn, își făcu locul, și aice e valoarea escepțională a povestirii.

Ea apare, uimitoare, de la început: Ștefan vine „cu o putere mică, din Munteni și din Țara-de-jos *(den nydern Lendern)*, anume 6.000 de oameni“ — se caută precisiunea cifrelor, și de obi-

[1] De fapt: *moldannensis*.

[2] A 12-a la cronicile slavone. Cf. Bogdan, *Cronice inedite*, p. 71.

ceiu, dar nu aici, în exagerare. Nimic nou despre expediția de pradă în Secuime, nici despre atacul neizbutit contra Chiliei. Se însemnă aducerea, la 15[1] Iulie 1463, a „Doamnei din Chiev" Evdochia — și se notează că Ștefan „a avut cu dânsa pe princesa din Țara Muscalilor" *(in mossquyter Land).* Ca formă ceva mai larg e descrisă luarea Chiliei, unde se așează ca pârcălab Isaia, „cumnatul său".

De Isaia se îngrijește larg cronicarul. Îl va înfățișa ca pe un luptător la Baia. „Marele Vornic al lui Ștefan Voevod, Isaia, i-a fost credincios, și, dacă ar fi atacat călare, cum i se poruncise, n'ar fi scăpat de aeolo un picior de om, și pentru aceia și-a pus și capul, și mulți alții" *(Stepfen Vayvoda seyn grosser Hoff-Groff Ysaya getrew gewesen, und wer an gerytten wie es im befollen was, so were keyn Fuss dar von kummen, das must er auch seyn Haubt drum geben, und ander vyl).* Și la 16 Ianuar 1471 se arată anume moartea lui Isaia, căruia i se taie capul, „Vornicului și cumnatului său".

Dar narațiunea e cu totul nouă pentru lupta de la Baia, din 1467. Explicându-se, *pentru străini,* că la Trotuș „este ocna de sare", lămurindu-se că „oasele Ungurilor încă astăzi acolo zac, și veșnic vor zăcea" *(welcher Gebeyn noch heytesstages lygen und ewyg lygen werden),* apăsându-se că regele Matiaș a dus din țară două săgeți în trupul său *(auch Mattyass der Kunyg geschossen myt zweyen Pfeylen dy er auss dem Land bracht werdem, etc. (sic)*, se spune că, a doua zi după biruință, „la 15 Decembre, Miercuri" — se vede precisiunea —, „oastea lui Ștefan Voevod se împrăștie, așa încât și Ungurii au omorât mulți dintre ei, și Domnul însuși a fugit călare, cu doi copii, și a ajuns în mânile dușmanilor săi". „Atunci Ștefan Voevod s'a răscumpărat și a scăpat cum a putut, de s'a liberat *(An dem 15 Tag Decembris, an eynem Mytwoch, do zustrewet sych des Stephan Voyvedess Volck, alsso das dye Unger auch yr vil der schlugen, und der Her kam auch selbst darvon gerytten mit zweyen Buben, und kam in die Hend seyner Feynd; do kaufft sych Stephan Voyvoda auss, und redet sich auss wye er kunde, das er frey von in wurde).*

Dar iată că „vin și Tatarii", și „iară aleargă călare oastea la Voevod", „de se face oaste mare". „Și aude *(der hort)* regele Matiaș și iese cu puțin folos din țară *(mit kleynen Gewynne auss*

---

[1] În cronicile slavone 5.

dem Land). E puțin neînțeles cum se adauge lupta, de altfel neștiută, a lui Ștefan cu Tatarii, pe cari-i „gonește din țară, ucigînd pe mulți din ei". Matiaș e și urmărit de Moldoveni, „cari-i rup pe mulți dintre ai lui *(vyl Lewt abrysen).* „Așa încât regele n'a scos niciun tun *(Getzeugk)* din țară, și se află încă îngropate în munte, de nimeni nu le mai poate găsi."

Nou se dă, dar în ce chip calomnios!, și pentru luarea Brăilei, la 27 Februar 1470. „Și s'a vărsat mare și mult sânge, și orașul a fost cu totul ars, și (Ștefan) a pus să se ucidă copilul în maica lui și să se taie sinurile maicelor și să se zugrume cu ele copiii". Cine cunoaște figura Domnului, aprig numai cu Turcii năvălitori, în 1475, va primi cu greu ca adevărată această groaznică învinuire.

La lupta de la Soci, cu Voevodul Radu, se notează că s'au luat „17.000 de Țigani", ceia ce e inadmisibil și ca număr și ca rost. Nu e nouă pomenirea, după aceleași îndrumări de anale, a cutremurului de la 29 August 1471. Adăugiri, unele nepotrivite și în acest cas, se află la aducerea, în ziua de 14 Septembre din același an, a „Doamnei din Mangop, cu numele Maria: era o Circasiană *(sy was ein Zerkassin) și a avut două fete cu ea".*

Pe larg e lupta de la Milcov cu același Radu, în 1473 (începută la 18[1] Novembre). Ștefan are „patruzeci și opt de steaguri" și „înaintează pe douăsprezece părți" *(zogen auff 12 Theyll).* „Și, când s'a aflat că Radul Voevod e aproape, s'au încăierat toate oștile noaptea, așa că Radu Voevod, nici oastea lui n'au știut nimic, și nu credeau alta decât că sânt așa de puțini câți îi văzuseră *(so wenyck als sy den gesehen hetten)".* Duminecа următoare după această surprindere de la „Potogk" (потокъ, „Cursul Apei" la Ureche, Râmnicul Sărat) se dă seara marea bătălie, în care Radu ar fi pierdut „64.000 de oameni, de a putut abia să scape el însuși cu puțină oaste", la „Cetatea Dâmboviței", care e asediată, cum se știe, la 23. Radu fugind noaptea, Ștefan iea cetatea „cu putere", căpătând, cum iarăși se știe, și pe Doamnă, pe „singura fată" și comoara, pe lângă steaguri și cară *(Wogenburg).* Cu fata are Ștefan pe Bogdan și *„două fete frumoase" (schoner Tochter zwu).* Acolo se stă trei zile, „până ce și-a trimes oastea".

Se adauge aici însă o ciocnire cu Turcii. 13.000 din aceștia vin,

[1] Nu la 8, ca în cronicile slavone.

la 28, „în ajutorul lui Radu-Vodă“, pe lângă „6.000 de Munteni“. „Atunci Ştefan-Vodă se aşează vitejeşte *(menlych)* contra lor, şi Dumnezeu l-a ajutat de i-a bătut, şi pe care l-a prins aici, l-a tras în ţapă, cruciş până la buric *(dy spysset er gar crautzweyss zu dem Nabel eyn),* în număr de 2.300. Şi a stat acolo cu ei două zile şi a pornit cu oastea şi a mers cu mult bine şi bucurie la Suceava, în Scaunul ţerii sale, şi a lăudat pe Dumnezeu cu Vlădicii săi şi arhidiaconii *(sic)* şi cavalerii *(Ryttern)* şi cu toată oastea, că de la Dumnezeu i-a mers aşa de bine.“

Dar acest capitol, ce pare scos dintr'o cronică oficială, continuă cu alte lupte, până acum total neştiute. „Şi pune Ştefan Voevod acolo pe Basarab Voevod Domn la Munteni *(in Monthiem)* asupra ţerii. Şi peste patru săptămâni, în luna lui Decembre, ziua 20, a venit Radul Voevod cu 17.000 de Turci şi 12.000 de Munteni şi a bătut pe Basarab Voevod şi l-a gonit din ţară. Atunci Basarab a alergat în Moldova, la Ştefan Voevod. Şi Turcii după dânsul până la Bârlad, şi au prădat. Dar n'au aşteptat pe Ştefan Voevod *(und lyssen rauben sye, der warten ader nicht den Sthephan Voyvoda),* ci s'au întors îndărăt.“

Povestea, amănunţită, nouă, urmează. „Atunci Ştefan Voevod plecă iarăşi la Munteni *(in Montene)* şi arse ţara până la 14 Mart. Era prea rece, aşa încât n'a putut să rămâie cu oastea, şi iar s'a întors înapoi. Foarte multă oaste a adus de la Suceava şi pe 700 din ei a pus într'o zi să-i spânzure în cetate“.

Urmează expediţia din Octombre 6982 (1473) a lui Ştefan contra aceluiaşi Basarab (Laiotă), pe care încă nu-l putuse aşeza, luarea cetăţii Teleajenului: şi aici tăiarea pârcălabului şi o nouă captură de Ţigani *(Zyganen).* Dar se adauge: „şi a pus să taie mulţi Ţigani, de li-a curs sângele spre cetate, şi a ars cetatea“. Aşezarea lui Basarab e astfel înfăţişată: „Şi aşează iarăşi pe Basarab în ţară, şi i-a dat ţara, şi pedepseşte mulţi boieri *(Herren)* cari nu-i fuseseră ascultători“.

Contra părerii pe care am admis-o că Basarab, pe care-l găsim lângă Sultan în Asia, cu contingentul muntean, ar fi părăsit încă de atunci pe Ştefan, cronica presintă atacul Ungurilor cu Ţepeluş, Basarab-cel-Tânăr, ca un *act al lor singuri* şi *contra* lui Laiot: „În aceiaşi lună, a patra zi, au venit Ungurii cu Ţepeluş Voevod şi s'au bătut cu Basarab, şi Ungurii nu i-au putut lua nimic *(kunden im nichtz an gewynnen dy Ungern).* Şi, când s'a

întors Ştefan Voevod acasă, în ţara sa, atunci vin Ungurii iarăşi cu Ţepeluş, la 20 de zile ale aceleiaşi luni, şi au căpătat ţara de la Basarab, şi au pus pe Ţepeluş Voevod. Şi atunci *(in dem wynden)* Radul Voevod s'a pierdut, de n'a ştiut nimeni unde a intrat *(der Radul Voyvoda verloren, das nimand wust wu er hyn kam)* şi tot aşa şi Basarab Voevod *(und auch der Bassarab Vayvoda).*"

Aici cronicarul sau mai bine *compilatorul german* se încurcă, intercalând, la data falsă de 9 Februar, luarea Caffei. Dar informaţia lui de contemporan e bună, căci, ca în rapoarte italiene contemporane, vedem încărcate „32 de vase mari cu bunuri, cu comori mari, şi într'un vas doisprezece fii de cetăţeni şi patru Turci", expediaţi la Constantinopol. Tinerii se liberează la 19 Februar: ei ucid pe Turci şi, cu vânt prielnic, vin la Chilia. „Şi a venit Ştefan Voevod cu oastea sa şi 400 de cară şi a luat bunurile cu tinerii şi i-a dus la Suceava şi Domnul îi imparte pe tineri în Suceava." „Caffesii şi Veneţienii" se bucură de aceasta. Cerându-i-se tinerii, Ştefan „îi îmbracă şi li dă drumul, şi cari voiau se se întoarcă acasă, îi lăsă să rămâie în Ţara Ungurească. Mulţi au rămas la Suceava, *cari şi azi sunt acolo*". „Pănă în Ianuar" *(sic)* Sultanul reclamă în zădar, prin soli, pe aceşti robi ai lui şi averile. „Aceasta ţine pănă în luna lui Ianuar."

Pe urmă e pusă lupta cu Turcii puţin departe de „Vasluiu, lângă o apă care se chiamă Bârladul". „Şi acolo l-a ajutat Dumnezeu de a bătut pe Turci cu totul, în număr de 100.000 şi 17.000 de Munteni cari erau cu ei, de abia a putut găsi leac Turcul *(dass der Turck kaum zu eyner Ertzney weck kam)*. Şi i-au gonit încă opt mile întregi într'o baltă straşnică" *(in eynem harten Schleym, etc.)*.

De notat ce scurt e presintată lupta. *Despre trădarea lui Ţepeluş şi participarea lui la luptă, nimic.*

Drept se trece la năvălirea Sultanului în 1476 şi la lupta de la Valea Albă, *„bey eynem Bach der heyst der Weysse Bach"*. Foarte scurtă şi aceasta: înfrângerea lui Ştefan, neputinţa Turcilor de a lua vre-o cetate, asediul la Neamţ — „şi s'a tras din cetate asupra puştilor celor mari, şi au împuşcat şi pe şeful artileriei *(und der schuss auch den Buchsen-meyster)*. Mohammed se retrage. Ştefan revine, „cu 16.000 de oameni". „Atunci au crezut Turcii că el are ajutor de la Poloni sau de la Unguri şi s'a retras, dar Ştefan i-a rupt *(ryss)* mulţi ostaşi."

Urmează, *la locul chiar unde cronica slavonă pune moartea Doamnei Maria din Mangup,* nunta lui Ştefan, în ziua de 19 Decembre 1476, cu fata lui Radu „pe care o luase cu puterea". Alt fapt *de istorie munteană.* Maria naşte la 16 Iunie pe Bogdan, „şi azi trăieşte cu mila lui Dumnezeu". În cronica slavonă e vorba numai de *moartea* lui Bogdan, celalt[1].

În legătură cu aceiaşi istorie e şi zidirea, la 22 Iunie 1479, a Chiliei, „cu 800 de zidari şi 17.000 de ajutători".

Mult timp, cronica lipseşte. Nimic despre lupta cu Basarab, după Valea-Albă, *în care presenţa lui nu e mai mult notată decât a lui Ţepeluş în lupta de la Vasluiu.* Nimic despre aşezarea din nou şi moartea lui Vlad Ţepeş. Nimic despre instalarea lui Ţepeluş.

Se revine la afacerile muntene numai când Ştefan atacă pe Ţepeş, „la o apă care se chiamă Ribnic („Rybuyg"), „şi Dumnezeu i-a ajutat lui Ştefan Voevod de a bătut foarte pe Ţepeluş Voevod cu toată oastea lui şi a câştigat lupta", aşezând pe Vlad Călugărul, „al cărui fiu trăieşte încă azi şi e Domn în Muntenia". Nu se uită moartea în bătălie a „cumnatului lui Ştefan Voevod, anume Şandru, un bun cavaler", *eyn retlycher Rytter.*

Tot în legătură cu luptele muntene e luarea Crăciunii *(Ketzo)* şi aşezarea pârcălabilor Vâlcea şi Ivancu. Dar şi aici informaţia e aceia, săracă, din cronicile cunoscute.

Tot aşa şi pentru luarea Chiliei şi Cetăţii Albe.

Nouă e numai povestea întăriturilor de la Roman, „6992. În luna lui Iunie, 3 zile, a început Voevodul să zidească o cetate la Roman („Romass marg", adecă „Romans Markt"), şi în luna lui August, 11 zile, a plouat cu sânge asupra acelei cetăţi; atunci Voevodul s'a lăsat de clădit sau de zidit".

Lupta cu Hromot („Hronoda Peter Voyvoda"), în timp ce Ştefan era la Colomeia, se presintă apoi. Pretendentul cere comorile lui Ştefan şi, refusându-i-se, „arde Suceava şi chiar toată ţara". „Şi regele nu voià să-l creadă şi nu voià să-l lase, şi când l-a lăsat regele, a pus pe fiul său Albert, cu ceva oaste, să-i vie în ajutor. Atunci regele Albert se întoarce la Kolaczyn şi lasă câţiva căpitani să meargă cu el, şi anume domnul Czessuy

[1] Data de 16 Iunie e la Ureche; în versiunile textului slavon găsim: 25 Iulie. Se poate ca traducătorul german să fi confundat pe cei doi Bogdani.

și domnul Weyssdorffer și Ioan Polag cu ceva oaste, și s'au purtat vitejește lângă Măria Sa *(bey Seynen Genaden)*, așa încât la Cătlăbuga mulți Turci au gustat-o".

Pe larg și lupta lui Ștefan cu Hromot în 6 Mart 1486 la „Șcheia *(bey der Bylygerey)*, pe apa Siretiului". „Acolo Hromot Petru-Voevod a bătut pe Ștefan Voevod și a câștigat lupta și Ștefan Voevod a căzut de pe cal, și a zăcut între morți de dimineață până la amiazi." Cu totul necunoscut și acest amănunt. Dar iată și legenda, culeasă de Neculce și cântată de Alecsandri: „Atunci a venit un boier călare, care a cunoscut *(der den kand)* pe Ștefan Voevod, anume Purice *(Purytz)*. Atunci Voevodul a plecat călare de acolo și și-a adunat oastea, și a trimes un boier la Petru Voevod, cu numele Purice *(Pyutytz)*, care s'a închinat *(gab sich)* lui Petru Voevod, și l-a scos din luptă ca pentru un sfat *(als um eyn Rot)*, ca și cum s'ar fi câștigat lupta, și i-a tăiat capul lui Petru Voevod cu ceata sa, și a adus capul lui Ștefan Voevod: astfel a rămas Ștefan Voevod Domn în țară cu ajutorul lui Dumnezeu".

Tot nouă e și trimeterea după „doi ani" a „unui boier" în Rusia, care pradă până la Haliciu. După „patru ani" Mykolay Halicki vine și-l bate la Rohatin, gonindu-l până la Cetatea-Albă („Weyssenburck"), care nu poate fi cea de la Nistru. Dar Ștefan face să fie prins boierul cu treizeci și șase de cai; va sta la Suceava un an. Acuma, acela revine în Rusia și recuperează totul până la Haliciu. Dar e prins „într'un sat lângă Kolomea", cu șase oameni, de către Poloni. Partea din urmă, în care e vorba de o ducere la cetatea „Kocz", de un „grosser Hoff Graff mit dem Namen Rebge", de un „Taufftman" (cetește: Hauptmann), căruia i se taie capul, de altul aruncat din cetate, nu-l pot deslușì.

Urmează expediția lui Ioan Albert, cu „Prusienii", *dy Brewssmann*. Aici Moldova e numită „Walachey", Sepenicul „Schebincze". Apar, ca în cunoscuta cronică, solii lui Ștefan, Tăutul („Teyntul") și Isac, cări sânt trimeși la Liov. Asediul ține douăzeci și unul de zile. „Marea nenorocire" o sufăr Polonii în Pădurea Cozminului, *in dem trosmynen Wald*. Dar că „regele a scăpat de acolo cu puțină oaste o știu toți vecinii" *(es wyssenlych ist allen Nachpere)*.

La capăt năvălirea, în Februar 1499, a lui Malcociu în Polo-

nia până la Haliciu, unde află o groaznică iarnă, „de n'au putut trece înapoi Nistrul". Vrând să treacă Prutul, „Brant", Ştefan îi bate, ucigând „80.000", aruncaţi în apă.

* * *

Conclusia nu poate fi decât aceasta:

O cronică în legătură cu Isaia. Apoi una care priveşte împrejurările muntene. Traducătorul n'o mai are înainte de la 1475. Odată numai se adauge ceva nou în legătură cu Muntenii, pe cari-i urmăreşte de aproape. Restul sânt amintiri ale compilatorului. Ele se grămădesc în Moldova-de-sus, între Roman şi Suceava.

Autorul, care zice Şcheii „Belgerey", ca Saşii braşoveni Şcheilor de la ei de acasă, nu poate fi decât un Sas, — poate şi unul din Baia.

CUPRINSUL